

เด็กพิเศษปฐมวัย ดูแลได้ไม่ยากหากรู้วิธี

เล่ม 1

มีกรณีตัวอย่าง
ในรูปแบบตาราง
ที่เข้าใจง่าย

Fumi Uehara เขียน
กิงดาว ไตรยสุนันท์ แปล

คำนิยมโดย

ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม

ประธานมูลนิธิเพื่อการศึกษาพิเศษในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

รศ. ดร.สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์ ประธานชมรมการศึกษาพิเศษแห่งประเทศไทย

เด็กพิเศษปฐมวัย ดูแลได้ไม่ยากหากรู้วิธี

เล่ม 1

Fumi Uehara เขียน
กิงดาว ไตรยสุนันท์ แปล

คำนิยมโดย

ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม

ประธานมูลนิธิเพื่อการศึกษาพิเศษในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

รศ. ดร.สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์ ประธานชมรมการศึกษาพิเศษแห่งประเทศไทย

 NANMEEBOOKS

「気になる子」にどう対応すればいい?
เด็กพิเศษปฐมวัยดูแลได้ไม่ยากหากรู้วิธี เล่ม 1

Fumi Uehara เขียน
Cotolie ภาพประกอบ
กิงดาว ไตรยสุนันท์ แปล
วรรณดาว ศูนย์กลาง บรรณาธิการต้นฉบับ
พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563

ราคา 215 บาท

Ki ni naru ko ni dou taiou sureba ii? by Fumi Uehara

© 2011 Fumi Uehara/SEKAIBUNKA Publishing Inc.

All rights reserved.

Original Japanese edition published in 2011 by SEKAIBUNKA Publishing Inc., Tokyo

Thai translation rights in Thailand arranged with SEKAIBUNKA Publishing Inc.

Through Digital Catapult Inc., Tokyo.

© ลิขสิทธิ์ภาษาไทย 2563: บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

อุเอะฮาระ, ฟุมิ.

เด็กพิเศษปฐมวัยดูแลได้ไม่ยากหากรู้วิธี เล่ม 1. -- กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์, 2563.

148 หน้า.

1. เด็กพิเศษ -- การดูแล. I. กิงดาว ไตรยสุนันท์, ผู้แปล. II. โคโตะ, ผู้วาดภาพประกอบ. III. ชื่อเรื่อง.

649.151

ISBN 978-616-04-4702-2

ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร คิม จงสถิตย์วัฒนา • กรรมการผู้จัดการ สมชัย ภาวรงค์โรจน์ • ผู้จัดการสำนักพิมพ์ สุชาดา งามวัฒนจินดา
• บรรณาธิการบริหาร สุภารัตน์ ภูไตรรัตน์ • บรรณาธิการเล่ม สิริพัทธ์ พรหมเวศ • หัวหน้าพิสูจน์อักษร รณชัย พุมรัตน์ • พิสูจน์อักษร
ตรีโรจน์ ไพบูลย์พงษ์ • นักรีวิว ตรีการัญญ์ • ออกแบบปก สุภาวดี แพรขุนทด • กราฟิก เสาวลักษณ์ ประเสริฐพานิช • หัวหน้า
ประสานงานการผลิต จรัสศรี พรหมเทพ • ประสานงานการผลิต พรทิพย์ ทองบุตร

เพลตที่ กรกนก พรเพรส โทร. 0-2876-2142 พิมพ์ที่ ส.พิจิตรการพิมพ์ โทร. 0-2910-2900-2

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย

 NANMEEBOOKS

บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด

เลขที่ 11 ซอยสุขุมวิท 31 (สวัสดี) ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทร. 0-2670-9800, 0-2662-3000 โทรสาร 0-2662-0919

e-mail: editorial@nanmeebooks.com • www.nanmeebooks.com • www.facebook.com/nanmeebooksfan

กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือเล่มนี้ผลิตมาจากไม้ไม่ปาปลูก โดยไม่ทำลายป่าไม่ธรรมชาติ

และใช้หมึกธรรมชาติจากน้ำมันถั่วเหลือง จึงปลอดภัยต่อมนุษย์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

หากหนังสือเล่มนี้ผลิตไม่ได้มาตรฐาน สำนักพิมพ์ยินดีรับผิดชอบเปลี่ยนเล่มใหม่ให้ โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น

โปรดส่งไปเปลี่ยนตามที่อยู่บริษัท หรือติดต่อ Nanmeebooks Call Center โทร. 0-2662-3000 กด 1

คำนิยม

พัฒนาการเด็กช่วงปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญของชีวิต การรู้จัก เข้าใจ และเข้าถึงวิธีการเลี้ยงดูเด็กจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะเด็กที่มีความล่าช้า เบี่ยงเบน หรือบกพร่องของพัฒนาการ ซึ่งหมายถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษจำเป็นต้องได้รับการคัดแยกวินิจฉัยถึงปัญหาแต่โดยเร็ว เพื่อจะได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาได้ทันทั่วทั้งที่ การช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้จึงต้องอาศัยผู้รู้จากหลายสาขาวิชาร่วมมือกัน เช่น ทางการแพทย์ จิตวิทยา การศึกษาพิเศษ รวมถึงบุคลากรช่างเคียงแพทย์แล้วแต่กรณี เช่น นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด ฯลฯ ตลอดจนนักสังคมสงเคราะห์

ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของโลกในยุคปัจจุบัน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กสามารถหาความรู้ได้หลายทาง เช่น จากสื่อดิจิทัลในรูปแบบต่างๆ แต่ก็ยังมีหลายคนที่ยังชื่นชอบกับการอ่านหนังสือ แม้ว่าแนวโน้มในปัจจุบันจะมีความนิยมหนังสือลดลงอย่างไรก็ดี การผลิตตำราหรือหนังสือเกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทยยังมีไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้เขียนที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์

หนังสือจากประเทศญี่ปุ่นเรื่อง “เด็กพิเศษปฐมวัยดูแลได้ไม่ยากหากรู้วิธี เล่ม 1” นี้ ผู้เขียนได้ประมวลความรู้ผ่านประสบการณ์ที่ได้ทำงานกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษช่วงปฐมวัยในฐานะนักสังคมสงเคราะห์ จึงเป็นหนังสือที่น่าสนใจและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อพ่อแม่ผู้ดูแลเด็ก ผู้เขียนนำเสนอเนื้อหาและกรณีตัวอย่างในการรับมือกับเด็กกลุ่มนี้ที่ผู้อ่านสามารถนำไปใช้ได้ และผู้แปลก็สามารถร้อยเรียงเป็นภาษาไทยได้อย่างรัดกุมและเข้าใจง่าย

ขอชื่นชมบริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัดที่ได้จัดพิมพ์หนังสือที่มีประโยชน์ ซึ่งผู้อ่านไม่ว่าจะเป็นครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กก็สามารถเข้าใจและนำความรู้ไปปฏิบัติในการช่วยเหลือดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม)

ประธานมูลนิธิเพื่อการศึกษาพิเศษในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

คำนิยม

ดิฉันได้อ่านหนังสือชุดนี้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างละเอียด ก็ขอแสดงความชื่นชมและชื่นชอบเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ตรงของท่านได้เป็นอย่างดีในการเริ่มต้นเรื่อง "เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีการรับมืออย่างไร" โดยได้ถ่ายทอดประสบการณ์ตั้งแต่เมื่อท่านทำงานเป็นนักสังคมสงเคราะห์เป็นต้นมา ทำให้ต้องใช้คำว่า "อ่านแล้ววางไม่ลงเพราะน่าติดตาม" ผู้เขียนได้เล่าถึงปัญหาสารพัดที่เกิดขึ้นเกือบตลอดเวลาและวิธีการแก้ไขเพื่อรับมือในหลายเรื่อง จากเรื่องง่าย ๆ ที่เกิดกับเด็กส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันไปจนถึงเรื่องยากที่ต้องได้รับการแก้ไข รวมทั้งปัญหาเรื่องพฤติกรรมที่เพิ่มความยากขึ้นตามลำดับ ซึ่งคุณครู พ่อแม่ และคนที่เกี่ยวข้องต้องเผชิญ ทั้งนี้ผู้เขียนได้บอกหนทางแก้ไขและย้ำในเรื่องที่ดิฉันถูกใจมากที่สุดว่า "การเรียนรู้ของเด็กทุกคนคือการที่เราจัดสิ่งเร้าให้เด็กได้ใช้ระบบประสาทสัมผัสของเขาให้เชื่อมโยงกับข้อมูลในสมอง" โดยท่านได้นำเสนอทฤษฎีที่ไม่ต้องย่ำว่าเป็นเรื่องทางวิชาการเพราะอ่านแล้วเข้าใจยาก แต่ท่านได้ยกตัวอย่างพร้อมวิเคราะห์เปรียบเทียบจนเข้าใจได้อย่างชัดเจน ท่านผู้อ่านต้องพึงพอใจในเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยที่ผู้เขียนได้ทำเป็น Check Point ในกรอบไว้เหมือนเป็นการสรุปในประเด็นต่าง ๆ พร้อมตัวอย่างที่อยู่ในภาคปฏิบัติที่ทุกท่านสามารถนำไปใช้ได้จริง

ดิฉันคิดว่าพวกเราโชคดีที่ได้อ่านหนังสือชุดนี้ และมีความหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษระดับปฐมวัยจะถูกใจกับหนังสือชุดนี้ ผู้อ่านทุกท่านจะได้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างองค์รวม พร้อมทั้งจะมีการเปลี่ยนแปลงและรับมือกับพวกเขา จัดการพฤติกรรมที่ทำทลายและแนวคิดในการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเล่นที่เด็กเข้าถึงได้ รัฐทางพัฒนาความสามารถที่เด็กมีอยู่ให้เต็มตามศักยภาพ สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับผู้ที่เป็นครูคือ การเติมพลังให้ครูเพิ่มการสังเกต มีจิตวิญญาณความเป็นครู เพื่อหาจุดเปลี่ยนในวิธีการทำงาน แล้วนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ ให้เด็กได้รู้จักเรียนรู้ตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่ดีต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกันในสังคมและมนุษยชาติโดยรวม อันเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องตามแนวคิดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusion) ที่ทั่วโลกต้องเตรียมขับเคลื่อนให้เมื่อเด็กเติบโตขึ้นเป็นเยาวชนผู้เป็นอนาคตของโลกต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์)

ประธานชมรมการศึกษาพิเศษแห่งประเทศไทย และ

ที่ปรึกษาสมาพันธ์วิชาการการศึกษาคนตาบอดประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออก

(The International Council for Education of People with Visual Impairment-ICEVI : East Asia)

คำนำสำนักพิมพ์

เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี นอกจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์แล้ว ยังมีเด็กอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้รับการวินิจฉัย ไม่ได้เข้ารับบริการจากหน่วยงานที่ดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ หรือเด็กที่สังเกตความผิดปกติจากภายนอกได้ยากอีกเป็นจำนวนมาก

การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยความรักอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าการดูแลที่มากหรือน้อยเกินไปก็อาจทำให้เด็กเหล่านี้มีปัญหาระยะยาวเรื่องพฤติกรรมในอนาคต เนื่องจากพวกเขามีพฤติกรรมที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษจึงจำเป็นต้องมีวิธีการดูแลอย่างมีความรู้และความเชี่ยวชาญ รวมถึงต้องมีเทคนิคเฉพาะด้วย

หากคุณครูและผู้ปกครองเข้าใจพฤติกรรม อาการ ข้อบกพร่อง รวมถึงฝึกพัฒนาทักษะทางร่างกายและจิตใจให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเร็วเท่าใด โอกาสที่เด็กจะมีพัฒนาการที่ดีอย่างต่อเนื่องก็ยิ่งเร็วขึ้นเท่านั้น โดยเป้าหมายของการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษคือนักเรียนอนาคตของพวกเขา ให้พวกเขาใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข

หนังสือ “เด็กพิเศษปฐมวัยดูแลได้ไม่ยากหากรู้วิธี เล่ม 1” ได้นำเสนอเกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษภายในห้องเรียนและในโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นทฤษฎีซึ่งอธิบายลักษณะอาการของเด็กที่อาจจะเสี่ยงมีความผิดปกติ อาการสมาธิสั้น ภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือออทิสติก ซึ่งเป็น 3 กลุ่มอาการหลักที่มักจะพบในเด็กอนุบาล เพื่อให้ครูได้มีคู่มือในการสังเกต ส่วนที่ 2 เป็นภาคปฏิบัติ ซึ่งรวบรวมกรณีศึกษา สถานการณ์จริงที่เคยพบในโรงเรียนประเทศญี่ปุ่น และวิธีการที่ครูใช้พูดคุยกับเด็ก เพื่อเป็นแนวทางให้ครูนำไปปฏิบัติได้

แม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นบริบทในประเทศญี่ปุ่น นานมีบุ๊คส์ก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เมื่อคุณครูและผู้ปกครองได้อ่านและปฏิบัติตามวิธีการในหนังสือเล่มนี้แล้ว จะสามารถนำไปปรับใช้ดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จนพวกเขาเติบโตและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นานมีบุ๊คส์

สารบัญ

บทนำ 8

ส่วนที่ 1 ภาคทฤษฎี

1. ควรรับมือกับ “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” อย่างไร	การสนับสนุนช่วยเหลือแก่สถานศึกษา.....	10
2. “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” กำลังมีจำนวนเพิ่มขึ้น	มุ่งความสำคัญที่ประสบการณ์ตรง	12
	ความสำคัญของการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการ	14
	ของเด็กก่อนวัยเรียน	
	ครูคือผู้มีบทบาทสำคัญ	16
	ความบกพร่องทางพัฒนาการกำลังแผ่ขยายออกไป	18
	ความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็ก	20
3. ปัญหาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	ปัญหาการทำความเข้าใจความหมาย.....	22
	ปัญหาการรับรู้ทางประสาทสัมผัส	24
	ปัญหาการรับรู้ทางประสาทสัมผัสพื้นฐาน	26
	ปัญหาการเลือกรับสิ่งเร้า	28
	ปัญหาการเชื่อมโยงข้อมูลในสมอง	30
4. การแก้ไขปัญหาด้านภาษาและการสื่อสาร	ว่าด้วยเรื่องของภาษาและการสื่อสาร	32
5. การแก้ไขปัญหที่โรงเรียน	ทบทวนการดูแลประจำวันอีกครั้ง	34
	การจัดการด้านกายภาพ	36
	การจัดการด้านเวลา	38
	การจัดการด้านประสาทสัมผัสทางหู	40
6. การแก้ปัญหาเพื่อให้ใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น	คำนึงถึงอนาคตหลังอายุ 18 ปี	42
	ความคงที่ของกิจกรรมการดำเนินชีวิต.....	44
	ความสำคัญของกิจวัตรประจำวัน.....	46
	การกินอาหารและเปลี่ยนเสื้อผ้า.....	48
7. การแก้ไขปัญหาของชั้นเรียนโดยรวม	ยอมรับเด็กทุกคน.....	50
8. การแก้ไขปัญหาด้านการเคลื่อนไหว	ปัญหาการรับรู้ความสัมพันธ์และตำแหน่ง	
	ของอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย.....	52
	เคลื่อนไหวร่างกายตามคำสั่ง.....	54
	ฝึกเคลื่อนไหวร่างกายอย่างไร.....	56
9. การแก้ปัญหาด้านการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	ความยากของการสร้างภาพในใจให้ตรงกัน	58
	ลองเปลี่ยนวิธีคิด	60
	ทบทวนความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน	62
10. การรับมือปัญหาด้านพฤติกรรม	ตั้งมาตรฐานการตัดสินใจให้ดี	64
	คำนึงถึงพื้นฐานการแก้ปัญหา.....	66
	วิธียุติพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแบบค่อยเป็นค่อยไป	68
	วิธีจัดการกับปัญหา	70
	การรับมือปัญหาที่เกิดกับเพื่อน.....	72
	การรับมือความตื่นตระหนก	74
11. วิธีปฏิบัติตนในพิธีการ	ทบทวนวิธีมีส่วนร่วมในพิธีการ.....	76

12. การพูดคุยกับผู้ปกครอง	จะถ่ายทอดกับผู้ปกครองอย่างไร	78
	การช่วยเหลือผู้ปกครองอย่างเป็นรูปธรรม	80
13. สิ่งที่คาดหวังจากครู	ฝึกใช้ความรู้สึก	82
	ทีมเวิร์กและการพักเติมพลัง	84
	ฝึกฝนเทคนิคที่จำเป็น	86
	ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	88
14. สิ่งที่คาดหวังจากครูใหญ่	เรียนรู้จากโรงเรียนอื่นเพื่อปรับปรุง	90
15. อนาคตของเด็กเหล่านี้	ความสำคัญของผู้สนับสนุน	92

ส่วนที่ 2 ภาคปฏิบัติ

ภาคปฏิบัติ	โครงสร้างแบบฟอร์มจดบันทึก	94
	วิธีอ่านแบบฟอร์มจดบันทึก	96
	ด้านภาษาและการสื่อสาร (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	98
	ด้านภาษาและการสื่อสาร (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	100
	การเตรียมตัวก่อนเริ่มเรียน (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	102
	การเปลี่ยนเสื้อผ้า (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	104
	การเตรียมตัวก่อนเริ่มเรียน (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	106
	การเปลี่ยนเสื้อผ้า (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	107
	การกินอาหาร (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	108
	การขยับถ่าย (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	110
	การกินอาหาร (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	112
	การขยับถ่าย (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	113
	การเล่น (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	114
	การเคลื่อนไหว (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	116
	การเล่น (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	118
	การเคลื่อนไหว (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	119
	การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	120
	"กิจกรรม" ระหว่างอยู่โรงเรียน (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	122
	การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	124
	"กิจกรรม" ระหว่างอยู่โรงเรียน (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	125
	การรวมกลุ่ม เล่าเรื่องตามภาพ อ่านนิทาน (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	126
	การทำความเข้าใจขั้นตอน (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	128
	การรวมกลุ่ม เล่าเรื่องตามภาพ อ่านนิทาน (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	130
	การทำความเข้าใจขั้นตอน (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	131
	พฤติกรรมที่เป็นปัญหา (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	132
	โอกาสพิเศษ พิธีการ (กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์)	134
	พฤติกรรมที่เป็นปัญหา (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	136
	โอกาสพิเศษ พิธีการ (อธิบายกรณีตัวอย่าง)	137
สรุปภาคปฏิบัติ	ตัวอย่างโรงเรียน R	138
	ภาคปฏิบัติ ① ตัวอย่างโรงเรียน R (เดือนเมษายน)	140
	ภาคปฏิบัติ ② ตัวอย่างโรงเรียน R (เดือนมิถุนายน)	142
	ภาคปฏิบัติ ③ ตัวอย่างโรงเรียน R (เดือนตุลาคม)	144

บทนำ

เมื่อฤดูร้อน ปี ค.ศ. 2010 เป็นเวลา 3 ปีนับตั้งแต่ที่ฉันลาออกจากการทำงานอันแสนยาวนานที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ ฉันได้รับคำชักชวนจากศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ให้เขียนหนังสือเกี่ยวกับงานวิจัยที่ฉันศึกษา คือ เรื่องกระบวนการดูแล "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" ในสถานศึกษา ซึ่งเหตุผลของการลาออกและเหตุผลของการตั้งกลุ่มวิจัยเพื่อ "บุคลากรที่ทำงานใกล้ชิดกับเด็ก ๆ" ในภูมิภาคต่าง ๆ รวมอยู่ในเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้แล้ว ซึ่งเนื้อหาในเล่มไม่เพียงแต่เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการบรรยายเท่านั้น แต่ยังมีเทคนิคที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด

ก่อนเริ่มเขียนหนังสือเล่มนี้ฉันมีความกังวล เพราะในการให้คำปรึกษาหรือการบรรยายให้ความรู้ก็ตาม ความเป็นปัจจุบันของข้อมูลคือสิ่งสำคัญ แต่เมื่อเป็นหนังสือ ฉันเกรงว่าสิ่งที่นำเสนออาจถูกมองว่าเป็นเพียงคู่มือ How-To ในการเลี้ยงดูเด็กแบบรวบรัดเท่านั้น

แต่เมื่อฟังความคิดเห็นที่ว่า "ครูที่ไม่มีโอกาสเข้าฟังการบรรยายของคุณอะฮะฮะ รวมถึงครูที่กำลังประสบปัญหายังมีเป็นจำนวนมาก เราจึงควรเขียนหนังสือเพื่อถ่ายทอดแก่ครูเหล่านั้นด้วย" ทำให้ฉันเห็นด้วยว่าคงจะเป็นจริงตามนั้น เพราะลำพังตัวฉันคนเดียวคงไม่สามารถบอกเล่าแก่คนจำนวนมากได้ เมื่อคิดได้เช่นนั้นฉันจึงเริ่มต้นลงมือเขียน ด้วยความร่วมมือจากศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยและกรณีตัวอย่างจากผู้วิจัยในศูนย์ทุกภูมิภาค รวมถึงกรณีตัวอย่างที่ฉันประสบการณ์ ทำให้เราสามารถยกกรณีตัวอย่างได้มากมาย แต่เนื่องด้วยหน้ากระดาษที่มีจำกัด กรณีตัวอย่างที่จะกล่าวในหนังสือเล่มนี้จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งจากข้อมูลที่ฉันมีอยู่ และกรณีตัวอย่างที่ฉันเคยหยิบยกขึ้นมาในการบรรยายเท่านั้น

วิธีรับมือที่อยู่ในหนังสือเล่มนี้ เป็นกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง วิธีรับมือจึงค่อนข้างมีรายละเอียดชัดเจน แต่ไม่ใช่วิธีที่ตายตัว

ฉันคิดว่าในชั้นเรียนของคุณครูผู้อ่านคงมีกรณีที่เกิดขึ้นคล้ายคลึงกัน คุณครูลองใช้วิธีรับมือในกรณีตัวอย่างประกอบการพิจารณาหาวิธีดูแล "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" ของคุณครูดู ฉันหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แม้เพียงเล็กน้อยสำหรับการทำงานของของคุณครู

ส่วนที่ 1

ภาคทฤษฎี

1. ควรรับมือกับ “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” อย่างไร

การสนับสนุนช่วยเหลือแก่สถานศึกษา

เมื่อ 38 ปีก่อน ตั้งแต่ฉันเริ่มต้นทำงานเป็นนักสังคมสงเคราะห์ของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ ฉันได้ไปเยี่ยมเยียนสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลด้วยความคิดว่า แทนที่ "หน่วยงานดูแลผู้บกพร่องทางพัฒนาการจะให้ 'ผู้เชี่ยวชาญ' ทำหน้าที่รักษาเด็กเหล่านี้ให้หายเท่านั้น เราควรมีความร่วมมือกับ 'ผู้ที่ทำงานในสถานศึกษา' ซึ่งถือเป็นสถานที่ที่เด็กใช้เวลาอยู่เป็นระยะเวลานาน" ฉันจึงใช้เวลาในการเยี่ยมเยียนสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลมากเท่าๆ กับระยะเวลาในการทำงานที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ

ในช่วงนั้นมีการให้แนวทางและวิธีการรักษาที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงอยู่มาก ความคิดของฉันในตอนนั้นคือ เด็กเหล่านี้ "ไม่ควรใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก" และ "การช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวันคือสิ่งสำคัญ" ทำให้ฉันตัดสินใจลาออกอย่างไม่ลังเล และใช้เวลาถึง 38 ปีเพื่อพิสูจน์ความคิดนี้

เมื่อราว 25 ปีก่อนหรือราว 13 ปีนับจากเริ่มทำงาน การไปเยี่ยมเยียนสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลทำให้ฉันสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงในกลุ่มเด็กว่า เด็กสมาธิสั้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

ในปี ค.ศ. 2003 กระทรวงศึกษาธิการแห่งประเทศไทยได้ประกาศ "คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้" สาเหตุที่ต้องมีการแถลงเช่นนี้ เพราะไม่เพียงแต่เด็กในชั้นเรียนพิเศษเท่านั้นที่มีจำนวนเด็กเพิ่มมากขึ้น แต่เด็กสมาธิสั้นในระดับชั้นเรียนทั่วไปก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งในคำแนะนำดังกล่าวมีการระบุข้ออาการเอาไว้โดยสังเขป ทว่าเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในความดูแลของหน่วยงานที่ดูแลเด็กเหล่านี้โดยตรง จึงไม่ได้เข้ารับการรักษาอาการ ซึ่งฉันขอเรียกเด็กเหล่านั้นว่า **เด็กที่มีความต้องการพิเศษ**

Check Point

1

เด็กสมาธิสั้น

กำลังเพิ่มจำนวนขึ้น “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” ที่กล่าวถึงในเล่มนี้ ในปัจจุบันไม่ใช่เรื่องแปลกอีกต่อไป ทว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” ที่ไม่ได้รับการวินิจฉัย ไม่ได้เข้ารับบริการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเด็กที่สังเกตอาการจากภายนอกได้ยากนี้กำลังเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้นในห้องเรียนของคุณครู มีเด็กสมาธิสั้น หรือเด็กที่เข้าข่ายน่าสงสัยหรือไม่

การดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กช่วงก่อนเข้าโรงเรียนมีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของเด็กอายุ 18 ปีขึ้นไป แต่ในปัจจุบันเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในความดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ไม่แม้แต่จะได้รับการตรวจวินิจฉัยจากบุคลากรทางการแพทย์ ฉันสามารถกล่าวได้ว่าแทบไม่มีสถานที่ที่ให้คำปรึกษาอย่างเหมาะสมกับผู้ปกครอง ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องทำให้ครูในโรงเรียนเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการดูแลเด็กกลุ่มนี้เสียเอง เพราะ "การดูแลด้วยความรักอย่างใกล้ชิด" เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การดูแลที่มากหรือน้อยเกินไปก็อาจทำให้เด็กมีปัญหาเรื่องพฤติกรรมในอนาคต แม้ครูปฐมวัยจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในการดูแลเด็ก แต่อาจจะรับมือกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ยาก จำเป็นต้องปรับวิธีการดูแลและเปลี่ยนความคิดจากหน้ามือเป็นหลังมือทีเดียว นั่นเป็นเพราะเด็กเหล่านี้มีพฤติกรรมที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป ฉันจะขอกล่าวถึงลักษณะที่แตกต่างกันของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ในหัวข้อต่อไป

จากคำแนะนำของกระทรวงศึกษาธิการแห่งประเทศไทย ในปี ค.ศ. 2003 ข้อความที่กล่าวว่า "ต้องการความร่วมมืออย่างจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง" ถูกหยิบยกขึ้นเป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งหมายถึงโรงเรียนไม่สามารถรับมือกับปัญหาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพียงลำพังได้ และในปี ค.ศ. 2007 มีการเพิ่มข้อความว่า "ไม่เฉพาะแต่การศึกษาภาคบังคับ" หมายรวมถึงระดับอนุบาลด้วย

ฉันจึงคิดว่าควรถ่ายทอดวิธีการที่เข้าใจง่ายแก่ครูในสถานศึกษาให้ร่วมกันคิดหาวิธีรับมือกับปัญหาดังกล่าวไปด้วยกัน นี่จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ฉันลาออกจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพก่อนเกษียณอายุ และทุ่มเทให้กับงานนี้ในฐานะนักวิจัย

ฉันทำงานในฐานะนักวิจัยเป็นปีที่ 4 แล้ว ตั้งแต่ที่ฉันทำงานที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ ฉันก็มีความเข้าใจในเรื่องของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ในระดับหนึ่ง แต่การเพิ่มจำนวนของเด็กเหล่านี้และปัญหาในสถานศึกษานั้นเกินกว่าความคาดหมายของฉันไปมาก รวมถึงปัจจุบันแทบไม่มีบุคลากรและระบบที่ช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การลงมือปฏิบัติ
เพียง 1 ครั้ง มีค่า
มากกว่า 100 ทฤษฎี
หากอธิบายด้วยทฤษฎี
แล้วช่วยให้ปัญหาต่างๆ
คลี่คลายไปในทางที่ดีได้
ก็คงไม่เป็นไร สิ่งสำคัญ
สำหรับสถานศึกษาคือ
การปฏิบัติสิ่งตามแนว
ทฤษฎีที่น่าเชื่อถือ

แน่นอนว่าทฤษฎีเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าไม่มีทฤษฎีการปฏิบัติก็ย่อม
ล้มเหลว แต่สำหรับการศึกษาและการส่งเสริมสวัสดิภาพนั้น "การลงมือ
ปฏิบัติเพียง 1 ครั้ง มีค่ามากกว่า 100 ทฤษฎี" การวิจัยเกี่ยวกับเด็กที่มี
ความต้องการพิเศษสามารถแบ่งออกตามสาขาการวิจัยและมีการแสดง
ความคิดเห็นที่ซับซ้อน นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มอาการเดียวกันกลับมี
ความเห็นต่างไปตามสาขาการวิจัยอีกด้วย ดังนั้นนอกเหนือจากทฤษฎี
พื้นฐานแล้ว ฉันจึงใช้ประสบการณ์ในการทำงานสนับสนุนและช่วยเหลือ
สถานศึกษาหลายแห่ง รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันระหว่าง
ครู เขียนหนังสือเล่มนี้ เพื่อให้เป็นหนังสือที่มี "เทคนิคที่นำไปใช้ได้จริง"
ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับคุณครูผู้ดูแลเด็กในสถานศึกษาด้วย

❁ 2. “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” กำลังมีจำนวนเพิ่มขึ้น มุ่งความสำคัญที่ประสบการณ์ตรง

"ตั้งแต่ผู้คนรู้จักกับคำว่า 'เด็กที่มีความต้องการพิเศษ' ก็ดูเหมือน
มีเด็กกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นทันที" "เด็กกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นจริงหรือ มีหลักฐานมา
รองรับหรือไม่"

นี่เป็นสิ่งที่อาจารย์มหาวิทยาลัยกำลังตั้งข้อสงสัย แม้ว่าอาการของ
เด็กไม่สามารถแสดงผลด้วยตัวเลขได้ แต่จำนวนเด็กที่อยู่ในความดูแล
ของสถานศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
ทั่วประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมาก และจำนวนเด็กที่มีความประสงค์
จะเข้าศึกษาในสถานศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทาง
การเรียนรู้ก็สูงจนเต็มทุกแห่ง เช่นเดียวกับการนัดหมายเข้ารับคำปรึกษา
ในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพนั้นก็เต็มจนไม่อาจรองรับได้ แม้ "เด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษ" จะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป แต่ลักษณะที่เห็นได้ชัด
โดยรวมของเด็กเหล่านี้คือ อาการอยู่ไม่ได้และมีปัญหาในการสื่อสาร
ซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่แตกต่างจากเด็กบกพร่องทางพัฒนาการอื่นๆ

กรณีตัวอย่างในเมืองแห่งหนึ่งในประเทศญี่ปุ่น เมื่อประมาณ 30 ปีที่แล้ว การตรวจประเมินพัฒนาการของเด็กอายุ 1 ขวบครึ่ง ในหัวข้อที่เด็กร้อยละ 80 เคยทำได้นั้น ปัจจุบันแม้ใช้วิธีตรวจด้วยเครื่องมือชุดเดียวกันแต่เด็กเกือบร้อยละ 50 ไม่สามารถทำได้

ครูที่ทำงานในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลมาเป็นเวลานาน มักกล่าวว่ามีเด็กที่มีพฤติกรรมแตกต่างจากเด็กเมื่อ 30 ปีที่แล้วเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และพบว่าเด็กชนหรือเด็กที่ไม่เชื่อฟังคำสั่งนั้นมีมานานแล้ว แต่ "เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่กำลังเพิ่มจำนวนขึ้นนั้นมีพฤติกรรมบางอย่างที่ต่างออกไป"

การตั้งข้อสังเกตจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กโดยตรงนั้นสำคัญมาก เจ้าหน้าที่ดูแลการประเมินพัฒนาการมาเป็นเวลานานกล่าวว่า ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาการประเมินพัฒนาการเด็กทำได้ยากขึ้นเนื่องจากจำนวน "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงความรู้สึกส่วนตัวของเจ้าหน้าที่เท่านั้น จากการทำงานเป็นที่ปรึกษาด้านเด็กปฐมวัยของฉันทเองพบว่า เด็กที่ครูระบุว่าเป็น "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" มีจำนวนมากกว่าเด็กที่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นเท่าตัว เด็กเหล่านี้เป็นเด็กที่เห็นได้ชัดว่า "ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ" การตั้งข้อสังเกตพฤติกรรมและประเมินของครูนั้นมีความแม่นยำกว่าหน่วยงานที่ดูแลด้วยจากมุมมองที่ต่างกัน ครูปฐมวัยจำนวนมากเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กที่มีพัฒนาการปกติ แต่ "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" คือ "เด็กที่ต้องดูแลเป็นพิเศษ" ฉันทจึงอยากให้มีการคิดหาวิธีดูแลที่เหมาะสม และหน่วยงานที่ดูแลก็ไม่ควรรอให้เด็กได้รับการวินิจฉัยก่อนแต่ควรให้ความสำคัญในการช่วยเหลือโดยเร็วที่สุด

Check Point

3

“เด็กพิเศษ” เป็นคำเรียกสั้น ๆ ของคำว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ”

ปัจจุบันผลการประเมินพัฒนาการเด็กช่วงอายุ 1 ขวบครึ่งเปลี่ยนไปนั้นเป็นเพราะ “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” ที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษมีเพิ่มขึ้น ถ้าพบเจอเด็กที่มีแนวโน้มควรเริ่มดูแลเป็นพิเศษทันที

Check Point

4

การเอาใจใส่ ไม่ใช่การตีตรา

เมื่อพูดถึงการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว มักมีความลังเลว่า “ด่วนตัดสินเด็กปกติว่ามีปัญหาหรือเปล่า” ถ้าเป็นความเข้าใจผิดก็แค่เปลี่ยนวิธี ถ้ามัวแต่ลังเลจนสายเกินไปจะน่าห่วงกว่า

ความสำคัญของการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการ ของเด็กก่อนวัยเรียน

การตรวจประเมินพัฒนาการที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977 นั้น เด็กอายุต่ำกว่า 3 ขวบ จะไม่ได้รับการตรวจประเมินพัฒนาการ ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการเข้ารับการฝึกกระตุ้นพัฒนาการที่ทันต่อเวลาที่หากตรวจพบ "สิ่งที่น่าสงสัย" เพราะเมื่อตรวจพบสิ่งที่น่าสงสัยผู้ปกครองมักจะลังเล ไม่แน่ใจในการเข้ารับคำปรึกษา และปล่อยเวลาไปอีก 1-2 ปี กว่าจะตัดสินใจเข้ารับการให้คำปรึกษา ตอนนั้นเด็กก็อายุ 5-6 ขวบแล้ว แต่ถ้าได้ตรวจประเมินพัฒนาการตั้งแต่อายุ 1 ขวบครึ่ง แม้ผู้ปกครองจะมารับคำปรึกษาหลังจากนั้น 1-2 ปี เด็กก็เพิ่งจะมีอายุ 3 ขวบปลายๆ เท่านั้น ดังนั้นการตรวจพบสิ่งที่น่าสงสัยและการเข้ารับคำปรึกษา ฝึกกระตุ้นพัฒนาการที่ทันต่อเวลาที่จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยเหลือและดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ในช่วงอายุ 2-3 ขวบ เป็นช่วงเริ่มเห็นความแตกต่างของพัฒนาการ ในเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างชัดเจน ซึ่งถ้าเด็กในช่วงวัยนี้ได้เข้ารับคำปรึกษา และฝึกกระตุ้นพัฒนาการด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จะทำให้เด็กมีพัฒนาการและพฤติกรรมดีขึ้นตามลำดับขั้นของพัฒนาการได้ดีกว่าการเข้ารับการฝึกเมื่ออายุมากกว่านี้

Check Point 5

**การช่วยเหลือ
ต้องทำให้เร็วที่สุด
ควรเริ่มตั้งแต่ 2 ขวบ**
หากเริ่มให้คำแนะนำ
ตั้งแต่วัย 2-3 ขวบ เด็ก
จะใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้นมาก
โดยสามารถให้ความ
ช่วยเหลือที่เหมาะสมได้
โดยไม่ต้องรอการวินิจฉัย
ที่แน่ชัด เพื่อที่พฤติกรรม
ที่เป็นปัญหาจะไม่ติดตัว
เด็กไป

จากการสัมมนาที่จัดขึ้นทั่วประเทศ เป็นงานที่เน้นจากการศึกษากรณีตัวอย่าง และพบว่ากรณีศึกษาที่ครูอนุบาลรายงานมานั้น มีกรณีของเด็กที่เข้ารับการให้คำปรึกษา และกระตุ้นพัฒนาการเมื่ออายุ 5 ขวบ จากสาเหตุข้างต้น (เข้ารับการประเมินช้า แล้วเด็กแสดงพฤติกรรมชัดเจน 5 ขวบ) เป็นจำนวนมาก แต่กระนั้นการเข้ารับคำปรึกษา และกระตุ้นพัฒนาการเมื่อเด็กอายุ 5 ขวบแล้ว ก็ยังสามารถส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน

นักวิชาการบางท่านมีความเห็นว่า "ความผิดปกติในเด็ก 2-3 ขวบ ไม่สามารถตรวจพบได้ จึงไม่ควรให้พ่อแม่ต้องกังวลเร็วเกินไป ตรวจเมื่ออายุ 5 ขวบก็ดีแล้ว" จริงอยู่ถ้าเด็กอายุ 2-3 ขวบถูกพบว่า "สงสัยว่ามีความผิดปกติ" พ่อแม่ย่อมอยู่เฉยไม่ได้ และฉันก็ไม่อยากให้เด็กวัย 2-3 ขวบถูกชี้ว่ามีอาการหรือโรคอะไร ถึงแม้จะยังไม่มีการวินิจฉัยระบุ

ชื่อโรคตั้งแต่เนิ่น ๆ ก็สามารถให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อตรวจพบพฤติกรรมหรืออาการที่น่าสงสัย แล้วพ่อแม่ไม่ได้รับคำแนะนำว่าควรทำอย่างไรต่อไป มีเพียงแค่ว่า "ลองสังเกตอาการดูไปก่อน" หรือบอกว่า "ไม่เป็นไรหรอก" โดยไม่มีคำอธิบายที่ชัดเจน ย่อมทำให้พ่อแม่เป็นกังวล การรับมือกับ "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" จึงจำเป็นต้องแนะนำวิธีแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมให้กับพ่อแม่ เช่น "ตั้งแต่วันนี้ไปควรทำอย่างนี้" หรือบอกพ่อแม่ก่อนว่าพฤติกรรมที่น่าสงสัยเหล่านั้นมีวิธีแก้ไข เพื่อลดความกังวลของพ่อแม่ลง ฉันคิดว่าถ้าจะตรวจประเมินพัฒนาการให้กับเด็กช่วงวัย 1 ขวบครึ่งให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการตั้งกลุ่มเพื่อให้ผู้ปกครองและเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้ปกครองและเด็กแต่ละครอบครัวได้มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และดูแลกันเรื่องของความรู้สึก ควบคู่กับให้ความรู้เรื่องวิธีการดำเนินชีวิตแก่ผู้ปกครอง

วิธีการที่ควรใช้กับกลุ่มผู้ปกครองที่เพิ่งพบพฤติกรรมที่น่าสงสัยของเด็กคือ

- ① ให้คำแนะนำอย่างนุ่มนวล
- ② ให้พ่อแม่รับรู้ได้ว่าไม่ใช่ลูกเราเท่านั้นที่มีปัญหา
- ③ เรียนรู้วิธีการจากผู้ที่มีประสบการณ์
- ④ ให้คำแนะนำที่เหมาะสม

สำหรับข้อ ① หากจะบอกว่า "เด็กอาจมีความบกพร่อง" ควรเปลี่ยนมาใช้คำพูดที่นุ่มนวลขึ้น เช่น "ลองพาเด็กมาเข้ากลุ่มที่นี้ดูไหม" หรือข้อ ④ แทนที่จะให้คำแนะนำที่ชี้เฉพาะไปที่เด็กคนใดคนหนึ่ง เช่น "ลูกของคุณนะ..." ให้พูดว่า "ทุก ๆ คน..." จะดีกว่าทั้งสำหรับผู้แนะนำและผู้ฟัง

การมีคนหรือหน่วยงานมาช่วยคิดหาวิธีฝึกในเรื่องของการดำเนินชีวิตประจำวันให้เด็กกลุ่มนี้เป็นสิ่งสำคัญ การฝึกอย่างสม่ำเสมอ ฝึกทำซ้ำ ๆ ทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ผู้ปกครองจะสังเกตได้ว่าลูกของตนเองนั้นค่อย ๆ ดูแลและช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้นเรื่อย ๆ และยอมรับได้ว่า "ลูกเราคงต้องการการดูแลพิเศษจริง ๆ" ซึ่งถือเป็นความสำเร็จขั้นแรกของผู้ปกครอง แม้สิ่งเหล่านี้ยังไม่ใช่ "การรักษา" ตามกระบวนการทั้งหมด แต่เป็นการช่วยทำให้เด็กใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น จากนั้นการเข้าปรึกษาหน่วยงานที่ดูแลโดยเฉพาะก็เป็นช่วงเวลาหลังจากนั้นไป

Check Point

6

ไม่ควรด่วนตัดสิน หรือแค่ลอบใจ

สิ่งสำคัญที่สุดคือหาวิธีแก้ไขที่เป็นรูปธรรม การด่วนตัดสินว่ามีปัญหาหรือการลอบใจซ้ำ ๆ ล้วนไม่มีความหมาย รังแต่จะเพิ่มความกังวลให้ผู้ปกครอง และทำให้การช่วยเหลือที่จำเป็นล่าช้าออกไป

ครูคือผู้มีบทบาทสำคัญ

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีบุคลากร หน่วยงาน และระบบที่ประสานงานกันต่อเนื่องครบวงจร ตั้งแต่ขั้นตอนการเข้ากลุ่มในศูนย์สุขภาพ เข้าสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาล ไปจนถึงเข้าโรงเรียน แต่สำหรับฉันถือว่าโชคดีที่ได้รับประสบการณ์ที่หายากจากการได้ทำงานที่มีส่วนร่วมในการเริ่มจัดตั้งระบบดังกล่าวขึ้นในเมืองโยโกฮาม่า

สิ่งที่ฉันได้เรียนรู้จากการทำงานมา 38 ปี และได้เห็นเด็กเหล่านี้เติบโตจนมีอายุมากกว่า 18 ปี ฉันจึงเข้าใจว่าสิ่งที่สำคัญสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ใช่การได้รับยาเพื่อรักษาตามอาการเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการปรับพฤติกรรม การฝึกการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันอย่างต่อเนื่อง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการหาหน่วยงานที่สามารถให้การช่วยเหลือเด็กด้วยเทคนิคเฉพาะให้เร็วที่สุด สิ่งเหล่านี้มีผลต่อชีวิตของเด็กอย่างมาก

Check Point

7

สิ่งสำคัญคือการฝึกกิจวัตรประจำวันอย่างต่อเนื่อง

การช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ไม่มียาวิเศษใดที่รักษาได้ สิ่งสำคัญคือการฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ปัญหาลดลงไปเรื่อย ๆ จากนั้นเด็กจะใช้ชีวิตได้ดีขึ้น

แต่น่าเสียดาย หน่วยงานที่สามารถให้การช่วยเหลือเด็กด้วยเทคนิคเฉพาะมีเพียงไม่กี่แห่งทั่วประเทศ และบางแห่งก็ไม่มีเทคนิคการดูแลที่มีประสิทธิภาพ หลายแห่งให้คำแนะนำที่ไม่เหมาะสมว่า "เดี๋ยวเข้าโรงเรียนก็ดีขึ้นเอง" หรือใช้วิธีดูแลจัดการเพียงวิธีใดวิธีหนึ่งกับเด็กทุกคน ซึ่งทำให้ผู้ปกครองจำนวนมากและโรงเรียนหนักใจกับการแก้ปัญหาที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

ฉันไม่ได้หมายความว่าสิ่งที่หน่วยงานที่ดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยตรงทำผิด แต่สิ่งสำคัญของครูในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลคือ การสังเกตพฤติกรรม การประเมินเด็กอย่างละเอียดขึ้นเพื่อหาวิธีแก้ไขที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระดับเล็กน้อย ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้ารับการดูแลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ หรือแม้จะเคยไป แต่เพราะผู้ที่เข้ารับคำแนะนำแต่ละแห่งมีจำนวนมาก จึงไม่ได้รับคำแนะนำอย่างละเอียด หรือแม้จะมีเจ้าหน้าที่มาเยี่ยมที่โรงเรียน ก็เชื่อว่าจะได้รับคำแนะนำที่เหมาะสม บางครั้งวิธีที่ได้รับการแนะนำนั้นทางโรงเรียนก็ไม่สามารถนำ

มาปฏิบัติตามได้ เพราะถึงแม้ว่าผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำปรึกษาจะมีความเข้าใจ เรื่องเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างดี แต่ส่วนใหญ่มักไม่ค่อยเข้าใจ เรื่องระบบการศึกษาในโรงเรียนแบบปกติ

ครูในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลก็พยายามหา วิธีรับมือทั้งที่ไม่เข้าใจปัญหาอย่างแท้จริง เมื่อเด็กขึ้นชั้นประถมศึกษา โรงเรียนจะกลายเป็นสถานที่ที่โหดร้ายยิ่งกว่าเดิมสำหรับพวกเขา เพราะ การเรียนการสอนส่วนใหญ่ในโรงเรียนคือ "เรียนโดยคิดภาพตามคำพูด" ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่ถนัดการคิดภาพในใจ (ซึ่งจะกล่าวต่อไป) ทำให้ไม่มีความสุขในการเรียน เกิดความทุกข์จากการเรียนที่ไม่เข้าใจ ส่งผลให้เด็ก มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้น การแก้ไขก็ยิ่งยากขึ้น

ฉันทราบข้อมูลจากนิตยสารเกี่ยวกับการดูแลเด็กฉบับหนึ่งว่า "ครูอนุบาลหลายคนรู้สึกผิดที่พยายามเคี่ยวเข็ญให้เด็กฝึกช่วยเหลือตัวเอง" แต่นั่นเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องฝึกในตอนนี เช่น การเปลี่ยนเสื้อผ้า หรือการกินอาหาร ถ้าเด็กช่วยเหลือตัวเองในระดับหนึ่งไม่ได้ก่อนเข้า โรงเรียน พวกเขาก็จะประสบปัญหาในการทำกิจวัตรประจำวันด้วยตัวเอง เพราะเมื่อเด็กเข้าสู่โรงเรียนประถมศึกษา ถ้าไม่นับช่วงแรกของการ เปิดเรียน ก็แทบไม่มีการสอนเรื่องการช่วยเหลือตัวเองเลย

หลังการสัมมนาเคยมีครูถามว่า "ฉันจะไปปรึกษาใครได้บ้าง" ความจริงก็คือ ไม่มีบุคคลหรือสถานที่ใดให้ปรึกษาโดยตรง ถ้าเป็น การดูแลเด็กที่ไม่มีปัญหาด้านพัฒนาการ ก็สามารถปรึกษาครูรุ่นพี่หรือ เพื่อนครูด้วยกัน แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นมีลักษณะเฉพาะ จึงต้องอาศัยวิธีแก้ไขที่เหมาะสมโดยเฉพาะ

ถ้าพึ่งแค่ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือ นักสังคมสงเคราะห์ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ครูจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมใน การช่วยกันแก้ไข ครูเป็นวิชาชีพเพื่อเด็ก เป็นผู้ที่เห็นเด็กอย่างใกล้ชิดและ ใช้เวลาอยู่กับเด็กนานที่สุดในแต่ละวัน อยากให้คุณครูตระหนักว่า ครู มีบทบาทสำคัญในการกำหนดอนาคตของเด็กเมื่ออายุ 18 ปีขึ้นไปด้วย เช่นกัน

Check Point 8

การฝึกให้เด็ก ช่วยเหลือตัวเอง ไม่ใช่เรื่องผิด

ควรตั้งใจฝึกให้เด็ก
ช่วยเหลือตัวเองเองได้
ไม่ควรคิดว่าเด็ยเด็กก็
ทำได้เอง การเรียนรู้ที่
จะช่วยเหลือตัวเองควร
ทำตั้งแต่ก่อนวัยเรียน

Check Point 9

ครูคือผู้มีบทบาท สำคัญ

ถ้าพึ่งเพียงผู้เชี่ยวชาญ
ด้านเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษหรือนักสังคม-
สงเคราะห์ที่ไม่สามารถ
แก้ไขปัญหาได้ ครูซึ่ง
ใกล้ชิดและรู้จักเด็กมาก
ที่สุดจึงเป็นผู้ที่มีบทบาท
สำคัญในการร่วมแก้ไข
ปัญหานี้

ความบกพร่องทางพัฒนาการกำลังแผ่ขยายออกไป

หากเปรียบเทียบตอนที่ฉันเริ่มทำงานเมื่อ 38 ปีก่อน อาการบกพร่องในเด็กมีความเปลี่ยนแปลงไป ในอดีตเด็กกลุ่มอาการบกพร่องทางพัฒนาการส่วนมากมีพัฒนาการโดยรวมล่าช้า ทั้งความสามารถในการเข้าใจ ความสามารถทางร่างกาย รวมถึงภาษาและการสื่อสาร ในทางการแพทย์ยังชี้ชัดไม่ได้ว่าเด็กมีความผิดปกติอะไร แต่เป็นเด็กกลุ่มที่มีพัฒนาการ "ล่าช้า" อย่างเห็นได้ชัด เด็กเหล่านี้มีลักษณะเด่นคือมีปัญหาพฤติกรรมที่แก้ไขยาก และสื่อสารเมื่อต้องการเท่านั้น ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องด้านร่างกายก็มีความเปลี่ยนแปลง ในทางตัวเลขเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและสายตามีจำนวนลดลง (แต่ต้องได้รับการช่วยเหลืออยู่ดี) และ "เด็กสมาธิสั้น" คือเด็กที่อยู่บริเวณฐานพีระมิดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งกำลังเพิ่มมากขึ้น

ตอนนี้ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพทุกแห่งเต็มไปด้วย "เด็กออทิสติกและกลุ่มอาการข้างเคียง" ถ้าเปรียบเด็กออทิสติกเป็นเหมือนยอดเขา ก็เป็นยอดเขาที่มีพื้นที่กว้างขวาง สาเหตุที่เด็กเหล่านี้เพิ่มจำนวนขึ้นยังไม่มีเป็นที่ทราบแน่ชัด แต่คาดว่าคงมีหลายสาเหตุ

ด้วยความที่ความบกพร่องทางพัฒนาการด้านร่างกายไม่เด่นชัด และมีความสามารถบางอย่างที่เทียบเท่าหรือสูงกว่าวัย ทำให้คนรอบข้างสังเกตความผิดปกติได้ช้า แม้แต่ผู้ปกครองหลายคนก็ไม่ว่าลูกของตัวเองเข้าข่าย "เด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการ" ซึ่งเป็นเด็กที่อยู่ในกลุ่มเข้าข่ายต้องได้รับการดูแลด้วยเทคนิคพิเศษ เนื่องจากลักษณะที่ไม่เหมือนใครถ้าดูแลเหมือนเด็กคนอื่นจะยิ่งสร้างปัญหา ดังนั้นเพียงแค่ความเข้าใจไม่พอ ต้องใช้เทคนิคช่วยเหลือที่เหมาะสม

Check Point 10

เด็กที่เข้าข่าย

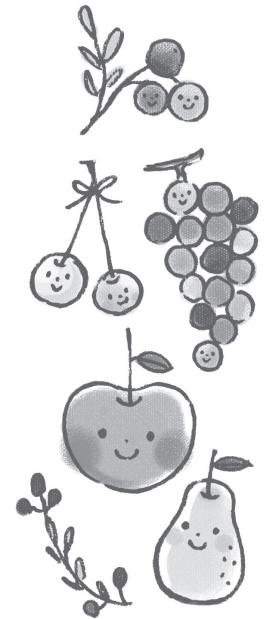
ความบกพร่องทางพัฒนาการมีมากขึ้น

เด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อยมีจุดที่ดูแตกต่างจากเด็กที่มีความบกพร่องระดับรุนแรง เพราะสังเกตความบกพร่องจากภายนอกได้ยาก จึงต้องมีเทคนิคการช่วยเหลือที่เหมาะสม การดูแลผิดวิธีจะทำให้เด็กมีปัญหามากขึ้น

ในปี ค.ศ. 2003 กระทรวงศึกษาธิการแห่งประเทศไทยได้ประกาศ "คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้" นั้นไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงทางอุดมการณ์จาก "เปลี่ยนจากการศึกษาพิเศษไปสู่การช่วยเหลือพิเศษ" แต่หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่ลงลึกไปยังเทคนิคการช่วยเหลือ เหตุผลเพราะจำนวนเด็กที่มีความบกพร่องมีจำนวนมากขึ้น

ในคำแนะนำปรากฏชื่อโรค "ความบกพร่องทางการเรียนรู้ สมาธิสั้น ออทิสติกที่มีศักยภาพสูง" แต่เท่าที่ฉันทราบ เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่ได้รับการดูแลจากหน่วยงานมีมากกว่าเด็กที่มีหน่วยงานดูแล จึงอาจพูดได้แค่คำว่า "อาจจะเป็นโรคนั้นโรคนี้" แต่เด็กเหล่านี้ต้องการการดูแลเร่งด่วนที่สุด ถ้าปล่อยไว้นานพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจะยากต่อการแก้ไข

รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความบกพร่องในระดับเล็กน้อย ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม เพราะเด็กกลุ่มนี้มีความสามารถในการเชิงการคิดวิเคราะห์รับรู้ความรู้สึกของตนเองและคนรอบข้างได้ เมื่อไม่สามารถปฏิบัติสิ่งใดได้ตามที่ตั้งใจ ก็จะทำให้เกิดความคับข้องใจ หรือรู้สึกไม่พึงพอใจในตัวเอง เช่น "ทำไมเราถึงทำไม่ได้นะ" "อยากเล่นกับเพื่อนแต่ตามกฎไม่ทัน" อาจนำไปสู่การใช้กำลังกับผู้อื่น แกล้งหรือพูดให้อีกฝ่ายรู้สึกแย่ ทำให้ไม่มีใครอยากมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ในสถานการณ์เช่นนี้ บทบาทของคุณครูในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลจึงสำคัญกว่าที่เคย

Check Point 11

แทบไม่มีมาตรการ และระบบรองรับ

มีหน่วยงานที่ดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการระดับรุนแรง แต่แทบไม่มีมาตรการหรือระบบที่รองรับเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อยเลย จึงทำให้เด็กมีปัญหาในการใช้ชีวิตในสังคม ภายนอก จึงจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือที่เหมาะสม เพื่อให้ใช้ชีวิตง่ายขึ้น

ความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ ระหว่างแม่และเด็ก

ในหัวข้อนี้ฉันอยากพูดถึงปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิด "ความไม่อยู่หนึ่ง" 20 ปีที่แล้ว ฉันได้รับรายงานจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็กช่วงอายุ 1 ขวบครึ่งซึ่งเริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อ 30 ปีก่อน เจ้าหน้าที่รายงานว่า "เด็กที่ร้องไห้หรือเด็กที่วิ่งวุ่นไปทั่วมีเยอะขึ้น ทำให้ประเมินยากมาก" จากนั้นแนวโน้มก็ชัดเจนยิ่งขึ้นทุกปี ปัจจุบันเด็กเกือบครึ่งหนึ่งไม่อาจทำการประเมินพัฒนาการได้

เจ้าหน้าที่ลองคิดว่าสาเหตุเกิดจากอะไร ผลก็คือคาดว่า "น่าจะเกิดจากอิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็กที่ลดน้อยลง" การประเมินพัฒนาการช่วง 1 ขวบครึ่งถือเป็นการประเมินครั้งแรกของเด็ก เด็กยังไม่รู้ว่าทำอะไรและต้องเจอกับคนแปลกหน้า ในสถานการณ์นี้เด็กในวัย 1 ขวบครึ่ง (18 เดือน) สามารถสร้างความคุ้นเคยกับสถานที่และผู้คนได้ ถ้าหากเด็กเห็นว่าสถานที่นั้นดูปลอดภัย จะมีความกลัวเพียงเล็กน้อยและสามารถทำแบบทดสอบได้ ซึ่งในอดีตเด็กเกือบทุกคนทำได้ แต่ตอนนี้เด็กร้องไห้เสียงดังหรือวิ่งหนีเพราะกลัวกลับมีเพิ่มมากขึ้น

พื้นฐานจิตใจของมนุษย์ล้วนต้องการ "ความไว้วางใจ" ปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกิดความไว้วางใจคือ ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็ก ฉันคิดว่านักการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องควรอธิบายกับผู้ปกครองให้ชัดเจนกว่านี้ว่า "ถ้าเด็กไม่ได้รับความรักจากแม่อย่างเต็มเปี่ยม เด็กจะรู้สึกโหยหาความรักนั้นไปตลอดชีวิต"

Check Point 12

ทบทวนความสัมพันธ์ ระหว่างแม่และเด็ก กันอีกครั้ง

ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็กเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ลองทบทวนและหารือกับผู้ปกครองอีกครั้ง

ครูในโรงเรียนจะรู้ว่า ถ้าเด็กได้รับความรักจากแม่ในแบบที่ต้องการแล้ว เมื่ออยู่ที่โรงเรียนเด็กจะรู้สึก "ให้ครูรักแค่ 1 ใน 30 ก็พอ" ขณะที่เด็กที่ขาดความรักจะต้องการการดูแลแบบตัวต่อตัวเป็นอย่างมาก เช่น เมื่อครูกำลังพูดกับเด็กทั้งห้อง เด็กเหล่านี้จะแย่งกันพูดว่า "ผม/หนูอย่างนั้น ผม/หนูอย่างนี้" หรือแสดงพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจเสียงเจี๊ยวจ๊าวที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีสาเหตุเช่นนี้ทั้งนั้น ครูหลายคนคงเคยมีประสบการณ์แบบนี้ใช้ไหมคะ

เปรียบเทียบกับเมื่อ 30 ปีก่อน ปัจจุบันมีปัจจัยมากมายที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็กลดน้อยลง เช่น เรื่องของผ้าอ้อม ในอดีตเราจะใช้ผ้าอ้อมผ้า เมื่อผ้าอ้อมเปียกเด็กก็จะร้องโยเยบอกแม่ "แง แง เปียกแล้ว" (เด็กพูดผ่านการร้องไห้) จากนั้นคุณแม่ (หรือพี่เลี้ยง) จะมาเปลี่ยนผ้าอ้อมให้ และจะเป็นแบบนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่าหลายพันครั้ง จนกระทั่งเด็กเลิกใช้ผ้าอ้อม เด็กจะเกิดการเรียนรู้ว่า "การปฏิสัมพันธ์กับคนก็ถือเป็นสิ่งที่ดีเหมือนกัน" ซึ่งทำให้เกิดความเชื่อใจขั้นพื้นฐาน แต่ปัจจุบันใช้ผ้าอ้อมสำเร็จรูป ทำให้เด็กร้องเรียกลดน้อยลง เนื่องจากไม่รู้สึกระคายเคืองจากความเปียกชื้น ทำให้การปฏิสัมพันธ์กับแม่ลดลงเหลือ 1 ใน 3 ปัจจุบันคงไม่สามารถแนะนำให้กลับไปใช้ผ้าอ้อมผ้าได้ ดังนั้นจึงต้องการส่งเสริมให้แม่หาวิธีเลี้ยงลูกที่ทดแทนการปฏิสัมพันธ์ที่ขาดหายไป

นอกจากนี้การใช้ผ้าสະພາຍลูกไว้นานหลังก็น้อยลง เนื่องจากหันไปใช้รถเข็นกันมากขึ้น ทำให้การสัมผัสทางร่างกายของแม่กับลูกลดลง แม่จึงควรรออุ้มลูกมากขึ้น เพราะเวลาที่อุ้มจะเป็นการชดเชยการสัมผัสที่เด็กได้รับน้อยลงนั่นเอง

ทั้งหมดนี้ไม่ใช่การเรียกร้องให้แม่กระทำสิ่งต่างๆ เพียงฝ่ายเดียว แต่สื่อสารว่า "แม่มีความสำคัญต่อลูก" รวมถึงต้องมีระบบและความช่วยเหลือที่จะทำให้แม่สามารถเลี้ยงดูลูกได้อย่างสบายใจ

Check Point 13

ปัจจัยหนึ่งของการอยู่ไม่นิ่งคือการความรัก ความสนใจ เด็กที่อยู่ไม่นิ่งและเด็กที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อาจทำเพราะต้องการความรักและความสนใจ ลองทบทวนกับผู้ปกครองอีกครั้งถึงความสำคัญ ของ ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และเด็ก

3. ปัญหาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ปัญหาการทำความเข้าใจความหมาย

การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องเข้าใจลักษณะเด่นพื้นฐานที่ซ่อนอยู่ภายในมากมาย ซึ่งมองไม่เห็นจากภายนอก

ลักษณะเด่นที่สำคัญที่สุดของเด็กเหล่านี้คือ **ไม่เก่งเรื่องทำความเข้าใจความหมาย** ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการดำเนินชีวิตและการปฏิสัมพันธ์กับผู้คน สมมติว่าเรามีการทำงานหลายส่วน โดยสมมติส่วนหน้าจะทำหน้าที่ในการเข้าใจความหมาย การคิดภาพ การคิดอย่างครอบคลุม และการคิดเรื่องอดีตและอนาคต เป็นต้น สมมติส่วนนี้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทำงานได้ไม่เต็มที่ หรืออาจทำงานดีบ้างไม่ดีบ้าง ถือเป็นลักษณะเด่นที่สำคัญของพวกเขา

ขณะที่ครูคืออาชีพที่เสริมสร้างสิ่งเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าใจความหมาย การคิดภาพตาม การคิดอย่างครอบคลุม จึงมักไม่เข้าใจความบกพร่องและไม่ถนัดของเด็ก ในเรื่องนี้ครูหลายคนเขียนข้อความที่แสดงความเสียใจในแบบสอบถามความคิดเห็นว่า "เมื่อลองคิดดูแล้วเด็กรู้จะมีปัญหาจริง" "ฉันนึกว่าเกิดจากความเอาแต่ใจหรือปัญหาทางบ้าน" "ฉันใช้แต่วิธีจัดการที่ผิดทั้งหมด" เป็นต้น

Check Point

14

ลักษณะเด่นที่สุดคือไม่ถนัดทำความเข้าใจความหมาย

"การเข้าใจความหมาย" ซึ่งเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมทั้งหมดเป็นสิ่งที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ถนัดมากที่สุดเนื่องจากพวกเขาไม่ถนัดการคาดคะเน การเข้าใจสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง และสิ่งที่ต้องคิดเป็นภาพ

การประเมินพัฒนาการเด็กช่วงวัย 1 ขวบครึ่ง ในส่วนการทดสอบการเข้าใจความหมายจะเน้นที่ "การชี้ภาพ" ในการวัดซึ่งมีภาพสิ่งของต่างๆ 6 ภาพ เป็นสิ่งของที่เด็กวัย 1 ขวบเคยเห็น เช่น รองเท้า รถยนต์ สุนัข ฯลฯ เจ้าหน้าที่ผู้ประเมินจะถามว่า "ภาพ...คืออะไร" เด็กจะเข้าใจความหมาย ทำให้เกิดการคาดเดา (สันนิษฐานประเภท) และชี้ได้ว่า "อันนี้" หากตอบได้ 1-2 ภาพจาก 6 ภาพจะถือว่าไม่มีปัญหา แต่ "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" จะไม่สามารถทำการทดสอบนี้ได้ ฉันทำการอบรมผู้ปกครองที่หน่วยแม่และเด็กของศูนย์สุขภาพอนามัย (ศูนย์ให้คำปรึกษาการเลี้ยงดูเด็กที่ประเมินว่าบกพร่องทางพัฒนาการ)

มาเป็นเวลานาน พบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ "ไม่ถนัดเรื่อง การทำความเข้าใจ" จึงมักไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินพัฒนาการช่วงวัย 1 ขวบครึ่ง

มีคำกล่าวว่า หากมนุษย์ด้อยความสามารถในด้านหนึ่ง จะมีความสามารถอีกด้านหนึ่งมาทดแทน เช่น คนตาบอดที่มักมีประสาทหูหรือประสาทสัมผัสที่เฉียบคม แล้วกรณีที่ "ไม่ถนัดทำความเข้าใจความหมาย" จะมีอะไรมาทดแทน ลองคิดภาพตาม กรณีที่เด็กเข้าใจความหมายใน ภาษาญี่ปุ่นได้ดีแต่ไม่เข้าใจความหมายในภาษาอังกฤษเลย กลับต้อง ย้ายไปเข้าโรงเรียนในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษ เมื่อเข้าห้องเรียน ครูพูดอะไรบางอย่างซึ่งไม่เข้าใจ แต่เห็นทุกคนนั่งที่เก้าอี้ก็เลยเข้าไปนั่งที่เก้าอี้ ที่ว่างอยู่ จากนั้นครูก็สั่งอะไรบางอย่างซึ่งไม่เข้าใจเลยอีกเช่นกัน แต่เห็น คนอื่นหยิบปากกาและยืนขึ้น เด็กก็จะเข้าใจว่า "อ้อ ให้หยิบปากกาแล้ว ไปที่ไหนสักแห่ง" จึงทำตามและเดินออกประตูตามคนอื่นไป นี่คือ "การทำความเข้าใจโดยอาศัยสิ่งที่ปรากฏอยู่" แทนการทำความเข้าใจ ความหมาย

เด็กเหล่านี้ทำความเข้าใจสถานการณ์ด้วยการอาศัยสิ่งที่ปรากฏ ให้เห็น แทนการเข้าใจความหมายซึ่งเป็นสิ่งที่พวกเขาไม่ถนัด เมื่อเป็น เช่นนี้จะเห็นว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่อยู่ในชั้นเรียนชอบของ ที่มีรูปแบบตายตัว ยึดติดกับตำแหน่งการจัดวาง ไม่ชอบเปลี่ยนจาก กิจกรรมหนึ่งไปทำกิจกรรมอื่นหรือการเปลี่ยนแปลงรายละเอียด ชอบ ตราโลโก้สินค้าและสัญลักษณ์ ต้องปิดประตูไว้เสมอ เป็นต้น หากสิ่งที่ ปรากฏ (หรือลำดับ) เปลี่ยนไปอย่างกะทันหันหรือสังเกตยาก เด็กเหล่านี้ จะขาดสิ่งชี้แนะและตกอยู่ในสภาวะลำบาก ปัจจุบันมี "เด็กที่มีความต้องการ พิเศษ" เพิ่มขึ้น จึงถึงเวลาแล้วที่ครูจะต้องทบทวนรูปแบบการดูแลเด็ก จากวิธีการเดิมๆ ที่เคยปฏิบัติมา

Check Point 15

ไม่ถนัดทำความเข้าใจ ความหมาย จึงอาศัย สิ่งที่เห็น

เด็กที่มีความต้องการ พิเศษไม่ถนัดการ ทำ ความเข้าใจสิ่งที่มอง ไม่เห็นด้วยตาหรือสิ่งที่ ต้องจินตนาการ แต่ถ้ามี รูปร่างที่แน่นอน เข้าใจ ง่าย หรือลำดับที่ตายตัว จะเป็นตัวชี้แนะให้พวกเขา เข้าใจได้

ปัญหาการรับรู้ทางประสาทสัมผัส

เด็กที่มีความต้องการพิเศษมักจะมีปัญหาดังนี้

“ไม่ชอบทำตามคำสั่ง”

“ไม่อยู่นิ่ง”

“เข้ากับเพื่อนได้ยาก”

นอกจากลักษณะเด่นข้างต้นแล้ว ยังมีลักษณะหลายอย่างที่สังเกตจากภายนอกได้ยาก ลักษณะที่เด่นชัดอีกอย่างหนึ่งคือ **ปัญหาการรับรู้ทางประสาทสัมผัส**

Check Point 16

การนำเข้าข้อมูล (input) ยากกว่าการส่งออกข้อมูล (output)

การทำงานของสมองแบ่งเป็น ส่งออกข้อมูล คือการที่สมองออกคำสั่งหรือสั่งการ และนำเข้าข้อมูล คือการตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากภายนอก ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ยากกว่าสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อันดับแรกจึงควรเข้าใจว่าพวกเขามีปัญหาในขั้นตอนการนำเข้าข้อมูล

สมองคนเรามีการทำงานหลายอย่าง แบ่งเป็นการทำงานหลัก 2 อย่าง ได้แก่ ส่งออกข้อมูล (output) และนำเข้าข้อมูล (input) ส่งออกข้อมูลคือการที่สมองออกคำสั่งหรือสั่งการ เช่น การขยับมือขยับขาขึ้นนิ้ว เป็นต้น ซึ่งการเคลื่อนไหวเหล่านี้ต้องอาศัยเส้นประสาทจำนวนมาก

นำเข้าข้อมูลคือการรับรู้สิ่งเร้าและแปลงเป็นข้อมูล ซึ่งการนำเข้าข้อมูลมีหลายส่วน ในที่นี้จะยกตัวอย่างการรับรู้ทางประสาทสัมผัสที่เข้าใจง่าย เช่น ทางสายตา ทางหู ทางจมูก ทางผิวหนัง และการทรงตัว

เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่มีปัญหาทางการได้ยินหรือการมองเห็นจะรับรู้สิ่งเร้าได้ก็จริง แต่การแปลงสิ่งนั้นเป็นข้อมูลกลับทำได้ไม่ดี หมายความว่าพวกเขาไม่สามารถรับรู้ว่าสิ่งที่มองเห็นหรือสิ่งที่ได้ยินคืออะไร

ในการสัมมนาแต่ละครั้ง ฉันมักถามผู้เข้าร่วมสัมมนาว่า “ถ้าให้ทุกคนออกไปนอกห้องประชุมนี้ จะบอกได้ไหมคะว่า เพดานของห้องนี้เป็นเพดานแบบไหน” ฉันคิดว่าทุกคนคงตอบไม่ได้แน่ สำหรับฉันซึ่งเป็นผู้บรรยายจะมองเห็นเพดานห้องในขณะที่อยู่บนเวที หมายความว่า “มองเห็น” แต่ไม่ได้ตั้งใจดู เท่ากับ “ไม่ได้ดู” นั่นเอง จึงไม่มีข้อมูลของสิ่งที่มองเห็น แต่ถ้าตั้งใจมองจะเกิดเป็นข้อมูล เช่น เพดานห้องนี้ใช้วัสดุที่มีรูทั่วแผ่นผ้า แสงไฟที่เห็นคือแสงจากหลอดไฟ ถ้าหากเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลไม่ได้รับรู้ข้อมูลที่สำคัญ เช่น ใบหน้าของครูขณะสอน หนังสือนิทาน หรือสิ่งของที่ครูพูดถึง ทำให้เกิดการ

"เห็นแต่ไม่ได้ดู" ในสภาวะเช่นนี้เด็กจะไม่สามารถร่วมทำกิจกรรม และไม่เพียงแต่ไม่ได้เก็บข้อมูลที่จำเป็นเท่านั้น แต่ยังอาจเก็บเอาสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่ไม่จำเป็นต้องใส่ใจมาด้วย การฟังก็เช่นกัน เมื่อเด็กไม่อาจตั้งใจ ฟังสิ่งที่ครูกำลังอธิบายได้ ก็จะทำให้เกิดการ "ได้ยินแต่ไม่ได้ฟัง" ดังนั้น ครูบางคนจึงอาจสงสัยว่าเด็กเหล่านี้มีปัญหาทางการได้ยินหรือไม่

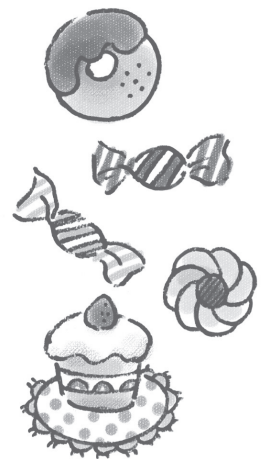
การรับรู้กลิ่นด้วยจมูกหรือรสชาติด้วยปากก็รับรู้ได้บ้างไม่ได้บ้าง เช่นกัน เด็กที่มีความต้องการพิเศษส่วนใหญ่มีปัญหาการเลือกกินอาหาร ที่ยากกว่านิสัยเลือกกินในเด็กปกติมาก กรณีเด็กที่ไม่ยอมเข้าห้อง ที่ปูด้วยเสื่อหะตะมิ (เสื่อปูพื้นชนิดหนึ่งที่ใช้กันในประเทศญี่ปุ่น) เลย จากการตรวจสอบพบว่าสาเหตุคือกลิ่นที่เด็กไม่ชอบภายในห้อง โดยเด็กปกติจะรู้สึกว่าเป็น "กลิ่นหอมดี" แต่กลิ่นนี้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ กลับไม่ชอบ เป็นต้น

ถ้าการรับรู้ข้อมูลที่สำคัญมีปัญหา สมองจะไม่สามารถทำหน้าที่ที่สำคัญคือ "การเข้าใจความหมาย การคิดวิเคราะห์สิ่งต่างๆ"

ครูสามารถคาดการณ์การเกิดปัญหาการรับรู้สิ่งเร้าทางสายตา ทางหู ทางจมูก และทางผิวหนังของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ ดังนั้นควร จัดห้องให้มีสภาพที่เหมาะสมก่อน อาจไม่ช่วยแก้ปัญหาให้หมดไป แต่ก็ช่วยให้ดีขึ้นในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ต้องหมั่นปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับ เด็กเหล่านี้อยู่เสมอ

Check Point 17

**ปัญหาการนำเข้า
ข้อมูลเป็นปัญหาหลัก**
การได้ยินแต่ไม่ได้ฟัง
และการเห็นแต่ไม่ได้ดู
เกิดจากการรับรู้บางส่วน
แต่ไม่ได้แปลงให้กลายเป็นข้อมูล

ปัญหาการรับรู้ทางประสาทสัมผัสพื้นฐาน

จากที่ฉันกล่าวไว้ในหัวข้อที่แล้วว่า "เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่สามารถรับข้อมูลจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (ตา หู จมูก ผิวหนัง) ได้อย่างเต็มที่" การจัดการการรับรู้ทางประสาทสัมผัสเหล่านี้ต้องเริ่มจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัสพื้นฐานเสียก่อน สิ่งที่เป็นพื้นฐานของการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้งหมดคือ การสัมผัสทางผิวหนังและการทรงตัว ลักษณะเด่นร่วมกันที่พบบ่อยในเด็กที่มีความต้องการพิเศษคือ ความผิดปกติของประสาทสัมผัสทางผิวหนังและการทรงตัว ซึ่งเด็กเหล่านี้จะมีประสาทสัมผัสด้านนี้ที่ไวมากเกินไประดับปกติ หรือก็ไม่รู้สึกเลย

ยกตัวอย่างกรณีประสาทสัมผัสทางผิวหนัง โดยทั่วไปมนุษย์จะถูกตั้งโปรแกรมว่า "รู้สึกดีเมื่อถูกสัมผัส" นี่คือเหตุผลที่เรามักได้ยินว่า "การสัมผัสร่างกายจะทำให้เด็กทารกรู้สึกปลอดภัย" แต่สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษส่วนใหญ่ถูกตั้งโปรแกรมว่า "ไม่ชอบถูกสัมผัส" จึงมีความรู้สึกไวต่อการสัมผัส ทำให้รู้สึกไม่ชอบการถูกตัว

เด็กทารกที่มีประสาทสัมผัสปกติจะรู้สึกปลอดภัยเมื่อถูกสัมผัส ดังนั้นเมื่อเราอุ้มเด็กจะโผเข้าหา แต่เด็กบางคนที่ไม่ชอบให้สัมผัสจะดิ้นหนีเมื่อถูกอุ้ม ลักษณะเด่นอย่างการ "อุ้มยาก กอดยาก" มาจากความรู้สึกขัดแย้งที่มีมาแต่เล็ก ในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กจะเห็นได้ชัดว่าเด็กเหล่านี้ไม่ยอมให้จับมือ สะบัดมือแม่ออก ไม่ยอมจับมือกับเพื่อน ไม่ยอมสะพายเป้ ไม่ใส่เสื้อกันฝน ไม่ชอบสวมถุงเท้า เสื้อผ้าเปียกต้องเปลี่ยนทันที ไม่ชอบสวมหมวก ไม่ยอมติดป้ายชื่อ ไม่ชอบเบียดเสียด เป็นต้น ซึ่งครูในโรงเรียนคงสังเกตเห็นลักษณะเด่นนี้ได้

ส่วนประสาทการทรงตัวคือการรับรู้การโยกและหันตัว ความสูงทิศทาง เป็นต้น เด็กจะรับรู้ประสาทด้านนี้ไวมากเกินไปหรือไม่ก็ไม่รู้สึกอะไรเลย เช่น การไกวเปล เพียงไกวเบาๆ เด็กบางคนจะร้องไห้จ้า ขณะที่บางคนไกวแรงแค่ไหนก็ไม่แสดงอาการแต่อย่างใด ความสูงก็เช่นกัน เด็กที่ไม่รับรู้ประสาทด้านนี้จะปีนขึ้นที่สูงเกินกว่าตัวเองจะลงมาได้ ในขณะที่เด็กที่รับรู้ไวเพียงความสูงนิดเดียวก็ลงมาไม่ได้

Check Point 18

เด็กไม่ชอบจับมือ
เพราะประสาทสัมผัส
ไวเกินไป

ไม่ชอบจับมือ ไม่ยอม
สะพายเป้ เสื้อผ้าเปียก
ต้องเปลี่ยนทันที ไม่ยอม
ติดป้ายชื่อ ทั้งหมดคือ
ปัญหาทางประสาทสัมผัส
เมื่อใช้การเล่นที่เน้น
ประสาทสัมผัสเหล่านี้จะ
ช่วยให้พฤติกรรมดีขึ้นได้

การที่เด็กมีปัญหาการรับรู้ทางประสาทสัมผัสพื้นฐาน จะทำให้พัฒนาการทางประสาทสัมผัสอื่นๆ มีปัญหาไปด้วย

ในทางทฤษฎีอาจเป็นไปได้ที่จะแก้ไขให้หายขาด แต่สามารถแก้ไขให้การดำเนินชีวิตดีขึ้นได้ จากประสบการณ์ของฉัน การหาทางแก้ไขในแต่ละวันให้เร็วที่สุดจะช่วยให้ดีขึ้นได้ ที่จริงถ้ามีการเข้ากลุ่มระหว่างพ่อแม่กับเด็กก่อนวัยเรียนจะเป็นการดี แต่น่าเสียดายที่ไม่มีหน่วยงานใดให้ความสนใจในเรื่องนี้

ดังนั้น ฉันคิดว่าในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล ควรมีการเล่นที่มุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เด็ก โดย让孩子สัมผัสตัวกันด้วยการจับคู่หรือจับกลุ่มกันและเคลื่อนไหวร่างกายเข้ากับจังหวะเสียงเพลง หรือเล่นการเล่นต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น เล่นแมงอ้อย รีรีข้าวสาร เป็นต้น ฉันจึงอยากให้พัฒนาวิธีเล่นที่ช่วยเสริมสร้างการรับรู้ทางประสาทสัมผัสพื้นฐานให้มากกว่านี้เป็นอย่างยิ่ง

กลุ่มเด็ก 2 ขวบที่ฉันเคยดูแล เด็กเล็กกลัวการเล่นแบบสัมผัสร่างกาย ไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับการฟังและการดู การมองข้ามประสาทสัมผัสพื้นฐานไปสู่การเล่นที่ใช้ประสาทสัมผัสซึ่งพัฒนาที่หลังจะส่งผลตรงกันข้าม ควรลองสอดแทรกการเล่นที่อาศัยประสาทสัมผัสทางผิวหนังและการทรงตัวก่อน

Check Point 19

สอดแทรกการเล่นที่ใช้ประสาทสัมผัสทางผิวหนังและการทรงตัว

ควรส่งเสริมประสาทสัมผัสทางผิวหนังและการทรงตัว ซึ่งเป็นพื้นฐานของการรับรู้ทางประสาทสัมผัสอื่นๆ โดยลองสอดแทรกการเล่นที่ต้องจับคู่และสัมผัสร่างกายตามจังหวะเพลง

ปัญหาการเลือกรับสิ่งเร้า

การเลือกรับสิ่งเร้าหมายความว่าอย่างไร ผู้คนทั่วไปคงไม่ตระหนักถึงเรื่องนี้ แต่เด็กที่มีปัญหาเรื่องนี้ต้องใช้ชีวิตด้วยความยากลำบาก

อย่างกรณีประสาทสัมผัสทางหู รอบตัวเรานั้นมีเสียงต่างๆ มากมาย สมองจะรับเอาแต่เสียงที่จำเป็นและกันเสียงที่ไม่จำเป็นออกไปโดยที่เราไม่รู้ตัว เราจึงใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข นี่คือความสามารถที่สำคัญของสมองมนุษย์

Check Point 20

เด็กปกติสามารถ
เลือกรับสิ่งเร้าได้เอง
ตามธรรมชาติ

เมื่อเวลาดูหรือฟังอะไร
เด็กปกติจะเลือกรับแต่
สิ่งที่จำเป็นและตัดสิ่ง
ที่ไม่จำเป็นออกไป แต่
การเลือกรับสิ่งเร้าเช่นนี้
เด็กที่มีความต้องการ
พิเศษไม่สามารถทำได้

การพูดคุยกับเพื่อนขณะที่อยู่ในสถานที่ที่มีเสียงดัง เช่น ร้านอาหาร แม้จะมีเสียงดังสักหน่อยแต่เรายังพูดคุยกันได้อยู่เรื่อง แต่ถ้าเราบ่นทีกเสียงการสนทนานั้นเอาไว้แล้วไปเปิดฟังทีหลัง จะรู้สึกว่าฟังไม่ค่อยรู้เรื่องหรือไม่ได้ยิน เพราะว่าเครื่องบันทึกเสียงนั้นบันทึกเสียงทั้งหมดรวมกันในโทรศัพท์เรามากได้ยินนักแสดงกำลังพูดกันขณะถ่ายทำกันกลางแจ้งเนื่องจากวิศวกรเสียงตัดเสียงแซ่ในถนนออกและปรับเสียงที่จำเป็นให้ดังขึ้น (เสียงพูดของนักแสดง) ทำให้เราฟังเสียงพูดของนักแสดงรู้เรื่อง

การรับฟังแต่เสียงที่จำเป็นและตัดเสียงที่ไม่ต้องการออกไปคือความสามารถของสมอง ถ้าอยากรู้ว่าเด็กที่ขาดความสามารถนี้จะได้ยินเสียงรอบตัวเป็นอย่างไร ลองยืมเครื่องช่วยฟังของผู้สูงอายุมาใช้ดูสักครั้ง จะรู้ว่าเสียงมากมายในโลกนี้หนวกหูขนาดไหน บางครั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่สามารถเลือกรับสิ่งเร้าทางหูได้ อาจได้ยินเสียงดังแบบนี้ตลอดเวลา ดังนั้นถ้าครูประจำชั้นและครูผู้ช่วยพูดพร้อมกันเด็กจะฟังยากมาก

ต่อไปเป็นกรณีของประสาทสัมผัสทางตา ประสาทสัมผัสทางตานี้เด็กไม่เพียงแต่เลือกตัดสิ่งที่ไม่จำเป็นไม่ได้เท่านั้น สิ่งเร้าทางตามักดึงดูดความสนใจอีกด้วย เด็กจึงตอบสนองต่อสิ่งเร้ามากกว่าประสาทสัมผัสทางหู ตัวอย่างปัญหาที่น่าหนักใจในชีวิตประจำวันของผู้ปกครองคือ ลูกวิ่งไปทั่วเมื่ออยู่ในซูเปอร์มาร์เกต เพราะเด็กตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากสิ่งของที่มีมากมาย คุณอาจคิดว่าเด็กทุกคนก็เป็นอย่างนี้ไม่ใช่หรือ จริงอยู่ว่าเด็กจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างรุนแรง แต่เด็กปกติจะไม่แสดงการ

ตอบสนองมากขนาดนี้ และยังคงสงสัยกันว่าแม่อยู่ที่ไหนจึงไม่พลัดหลงกัน ขณะที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษมักพลัดหลงอยู่เป็นประจำ ลักษณะเด่นที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้ง่ายนี้ ทำให้จำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้เด็กเกิดสมาธิ

หากลองนึกถึงภาพรายการข่าวในโทรทัศน์ ส่วนใหญ่ฉากในห้องส่งมีการวางตำแหน่งไว้ให้ดึงดูดสายตาของผู้ชมไปยังตัวผู้ประกาศข่าว ถ้าวางสิ่งของมากมายไว้ด้านหลัง เช่น ตู้ปลาที่มีปลาสวยงามแหวกว่าย จะดึงดูดสายตาของผู้ชมไปที่สิ่งของมากกว่า อาจทำให้สิ่งสำคัญ (ผู้ประกาศข่าว) ไม่โดดเด่น คราวนี้ลองนึกถึงในห้องเรียน ถ้ายางด้านหลังของครูมีสิ่งของตกแต่งมากมาย ครูก็จะไม่โดดเด่น เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีปัญหาการเลือกรับสิ่งเร้าซึ่งตัดสิ่งที่ไม่จำเป็น (ของตกแต่งบนผนัง) ให้สิ่งที่จำเป็น (ครู) เด่น ดังนั้นเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจที่ครู จึงควรจัดสิ่งแวดล้อมด้านหลังครูให้เหมาะสม

เด็กปกติสามารถจัดการสิ่งเหล่านี้ได้ ทำให้ใช้ชีวิตได้โดยไม่ลำบาก ขณะที่ประสาทสัมผัสทางหูและตาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไม่อาจตัดสิ่งที่ไม่จำเป็นออกและเลือกรับเฉพาะสิ่งที่จำเป็นได้ รวมถึงลักษณะเด่นนี้ยากที่จะรักษาให้เห็นผล หากต้องการให้เด็กฟังควรใช้เสียงที่ฟังเข้าใจง่าย ส่วนทางตาก็ควรจัดสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดสายตาไปยังผู้พูด เพื่อให้เด็กใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้นแม้มีปัญหาเหลืออยู่

Check Point 21

จัดสิ่งแวดล้อมที่ดึงดูดความสนใจ
ชดเชยปัญหาการเลือกรับสิ่งเร้า
รอบตัวเด็กมีสิ่งเร้าอยู่มากมาย การแก้ไขทำได้ยาก จึงต้องช่วยจัดสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เด็กไม่สับสน

ปัญหาการเชื่อมโยงข้อมูลในสมอง

ในเล่มนี้จะยกตัวอย่างลักษณะเด่นที่ชัดเจนที่สุดซึ่งเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่ง ยังมีลักษณะเด่นอื่นๆ อีกมากที่ฉันไม่ได้กล่าวถึง เมื่อเป็นเช่นนี้ การทำความเข้าใจและดูแลเด็กเหล่านี้ไม่ใช่แค่การเอาใจใส่เท่านั้น แต่จำเป็นต้องเข้าใจสถานการณ์และดูแลด้วยเทคนิคอย่างเป็นรูปธรรม

ที่ผ่านมาฉันได้กล่าวถึงการขาดประสิทธิภาพของสมองเรื่องการส่งออกและนำเข้าข้อมูล จากนั้นฉันจะกล่าวถึงส่วน "การทำงานประสานกัน" และ "การสั่งการต่างกันไปยังอวัยวะในร่างกายมากกว่า 2 ส่วน" ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งก็มีปัญหาด้วย

ยกตัวอย่างง่าย ๆ คือเรื่องการเคลื่อนไหวมือและเท้า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะสามารถขยับมือและเท้าแต่ละส่วนได้ แต่ไม่ถนัดการใช้งานประสานกัน ลักษณะเด่นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษวัย 2-3 ขวบคือ จะไม่สามารถโบกมือขณะเดินแบบที่เห็นในขบวนพาเหรดได้ เด็กปกติถึงจะไม่มีใครสอนว่าถ้าเท้าขวาอยู่ข้างหลัง แขนขวาต้องอยู่ข้างหน้านะ เด็กก็ยังวิ่งสลับแขนและขาได้เอง แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะหรือขณะเล่น แขนจะตามการเคลื่อนไหวของขาไม่ทัน พวกเขาถึงเลยวิ่งแบบไม่แกว่งแขน ถ้ามุ่งความสนใจไปที่มือก็จะไม่ขยับขา จึงมักเห็นเด็กขยับแต่แขนหรือขาอย่างเดียวอย่างหนึ่ง ทำให้ดูไม่เป็นธรรมชาติ

ถ้าเพียงแค่การขยับแขนและขายังเป็นอย่างนี้ การเคลื่อนไหวมากมายที่ประสานกันในการใช้ชีวิตประจำวันก็ยิ่งยากขึ้น เช่น การแขวนถุงใส่ของที่ตะขอแขวน คือการ "มองด้วยตาและเคลื่อนไหวไปยังเป้าหมาย" ที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษทำไม่ได้ง่าย ๆ ขาวของจึงมักหล่นจากลิ้นกเกอร์หรือที่แขวนบ่อย ๆ ถ้าเห็นเพียงภายนอกไม่ควรแค่ว่า "ซุ่มซ่ามจริง" แล้วเข้าไปช่วยเก็บ ควรเข้าใจว่านี่คือลักษณะเด่น (การเชื่อมโยงข้อมูลในสมองผิดปกติ) ที่เด็กแสดงออกให้เห็น

Check Point 22

ไม่ควรแค่ว่า “เด็กซุ่มซ่าม”

ถึงจะสามารถเคลื่อนไหวทุกส่วนได้ แต่สำหรับการเคลื่อนไหวแบบประสานกันยังเป็นเรื่องยาก เกิดจากปัญหาการเชื่อมโยงข้อมูลในสมอง เช่น การแขวนของที่ตะขอแขวนไม่เก่ง

ตอนฉันทำงานที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ ฉันเคยดูแลกลุ่มเด็กอายุน้อยที่มีลักษณะนี้ แค่การเคลื่อนไหวง่ายๆ อย่างเมื่อครูขานชื่อให้ยกมือตอบ "ครับ/ค่ะ" เท่านั้นยังใช้เวลานานกว่าจะทำได้ถูกต้อง ขั้นตอนนี้นั้นให้เด็กตอบสนองต่อการเรียกชื่อก็จริง แต่เด็กจะตอบพร้อมกับยกมือขึ้นทั้ง 2 ข้าง พอครูที่อยู่ข้างๆ ดึงมือลงข้างหนึ่ง เด็กจะเอามือลงทั้ง 2 ข้าง พอยกมือขึ้นข้างหนึ่งโดยที่มีมืออีกข้างหนึ่งไม่ยกตามได้ คราวนี้เสียงตอบ "ครับ/ค่ะ" ที่ตอบได้เมื่อสักครูก็หายไปด้วย เพียงลำดับการเคลื่อนไหวง่ายๆ นี้ "ถูกขานชื่อ → ยกมือขึ้นข้างหนึ่ง มืออีกข้างหนึ่งเอาจลง → ขานรับ" สมองต้องสั่งการต่อเนื่องไปตามลำดับ แม้จะเป็นเพียงเรื่องง่ายๆ ก็ยังยากสำหรับเด็กเหล่านี้

เมื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ความไม่ถนัดนี้ยิ่งแสดงออกมากขึ้น เพราะต้องใช้การเชื่อมโยงข้อมูลในสมองชั้นสูง แล้วการเชื่อมโยงข้อมูลในสมองชั้นสูงคืออะไร เช่น "การจดตามคำบอก" เด็กไม่สามารถ "เขียนหลังจากที่ครูพูดเล็กน้อย เขียนไปฟังไป แล้วก็เขียนต่อ"

สำหรับเด็กที่แม้แต่การเชื่อมโยงมือและเท้ายังยาก การเชื่อมโยงข้อมูลในสมองชั้นสูงเช่นนี้จะยิ่งยากกว่ามาก

ในโรงเรียนประถมศึกษาที่ฉันเคยไปเยี่ยม เด็กหลายคนทำให้ครูปวดหัวเพราะ "ลืมของทุกวัน" พอฉันถามว่า "ครูทำอะไรเวลาที่บอกให้เด็กนำอะไรมาโรงเรียนในวันถัดไป" ครูตอบว่า "บอกและให้เด็กจดตามลงในสมุด" แต่มีเด็กที่ไม่สามารถจดตามคำบอกได้เลย ฉันจึงแนะนำครูว่า "ครูช่วยเขียนชื่อสิ่งของที่ต้องนำมาลงในกระดานโน้ตและติดลงในสมุดนะค่ะ" ด้วยวิธีง่ายๆ นี้ปัญหาเด็กลืมของก็หมดไป

Check Point 23

จดตามคำที่ครูบอก
ยากมาก

"การจดตามที่ครูบอก"
ต้องใช้สมองหลายส่วน
ทำงานเชื่อมกัน ซึ่งเป็น
เรื่องยากสำหรับเด็กที่มี
ความต้องการพิเศษ

❁ 4. การแก้ไขปัญหาด้านภาษา และการสื่อสาร

ว่าด้วยเรื่องของภาษาและการสื่อสาร

เด็กที่มีความต้องการพิเศษก็มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากเด็กที่มีพัฒนาการปกติในด้านภาษาและการสื่อสารเช่นกัน โดยเฉพาะในส่วนของการเข้าใจความหมาย จะแตกต่างมากที่สุดเมื่อเทียบกับเด็กที่มีพัฒนาการปกติ

โดยทั่วไปเมื่อเด็กมีอายุ 2 ขวบย่าง 3 ขวบ จะเริ่มใช้คำพูดพูดถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ เช่น "เย็นๆ อร่อยดี" "เสียตาย" "แย่เลย" เป็นต้น ซึ่งเป็นจุดก้าวกระโดดทางพัฒนาการจากสิ่งเป็นรูปธรรมอย่าง "ถ้วย" "แอปเปิล" ไปเป็น "อร่อย" "เสียตาย" อันเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแสดงออกเป็นรูปร่างให้เห็นได้ ใช้คำแสดงความรู้สึกถึงสิ่งที่มองไม่เห็นด้วยตา ไม่เพียงแค่คำว่าเล็กหรือใหญ่ แต่ใช้คำว่า "กลาง" เป็นด้วย เด็กที่มีพัฒนาการปกติ แม้ไม่ได้สอนว่า "ตรงนี่คือข้างบน" "ตรงนี่คือข้างล่าง" "ตรงนี่คือข้างๆ" แต่เพียงไม่นานก็เข้าใจคำพูด เช่น "อยู่ข้างโทรทัศน์ ใช้ไหม" ได้ เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่อาจเข้าใจสิ่งเหล่านี้ได้โดยง่าย ถ้าพูดว่า "คุณอุเอะสะระตัวสูง" แต่เมื่อนำมาเทียบกับคนที่สูงกว่า "คุณอุเอะสะระจะเตี้ยนะ" การพลิกแพลงคำพูดเช่นนี้เป็นสิ่งที่เข้าใจยากมากสำหรับพวกเขา

ตอนฉันเป็นที่ปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ฉันแนะนำให้ครู ทบทวนคำพูดที่ใช้ในห้องเรียนดู เช่น ครูอธิบายว่า "ระหว่างเกาะ 2 เกาะ..." เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะไม่เข้าใจคำว่า "ระหว่าง" คำถามว่า "ผู้เขียนคิดอย่างไร" ซึ่งเท่ากับ "การคาดเดา" เด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ไม่ถนัดด้วย สรุปว่าการคิดภาพตามการคิดเปรียบเทียบ การอ่าน สถานการณ์ และตัดสินใจก็ไม่เก่ง สิ่งเหล่านี้คือลักษณะเด่นในด้านภาษา และการสื่อสารของเด็กเหล่านี้ การเรียนในโรงเรียนล้วนเป็นการคิดภาพตาม จึงเป็นธรรมดาที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนไม่รู้เรื่องมากขึ้น

ความสามารถทางภาษาและการสื่อสารนี้มีความสำคัญต่อการคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ของเด็ก

ในเด็กวัย 3-5 ขวบ "การพูดตามเหมือนนกแก้วนกขุนทอง" ถือว่าเป็นสิ่งที่ควรตั้งข้อสังเกต เพราะ "การพูดตาม" เกิดจากไม่ค่อยเข้าใจความหมายของคำ ถ้าถามว่า "ใครมาเอ๋ย" เด็กที่มีพัฒนาการปกติก็จะตอบได้ว่า "แม่มา" แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะไม่เข้าใจความหมายและจะตอบกลับมากับคำถามเหมือนกันว่า "ใครมาเอ๋ย"

หน้าที่ของครูคือ "การทำให้เด็กคิด" ครูจึงมักใช้คำว่า "ทำไมนะ" หรือ "ทำอย่างไรนะ" ซึ่งไม่มีปัญหาสำหรับเด็กที่มีพัฒนาการปกติ แต่สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การตอบคำถามประเภท 5W 1H "ใคร (who)" "อะไร (what)" "เมื่อไร (when)" "ที่ไหน (where)" "ทำไม (why)" และ "อย่างไร (how)" เป็นสิ่งที่ยากมาก

เมื่อเด็กไม่ค่อยเข้าใจความหมาย การพูดยาวๆ ด้วยคำศัพท์จำนวนมาก จะยิ่งทำให้เด็กไม่เข้าใจมากยิ่งขึ้น เปรียบกับเราไม่เข้าใจภาษาอังกฤษแล้วมีคนมาพูดภาษาอังกฤษด้วยยาวๆ เราคงฟังไม่ค่อยเข้าใจ แต่ถ้าพูดซ้ำๆ ง่ายๆ เช่น "ซิดดาร์น" เราก็จะสามารถเข้าใจได้ ดังนั้นในช่วงแรกครูจึงต้องใช้คำพูดง่ายๆ สั้นๆ อย่างไรก็ตาม เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถเข้าใจความหมายได้ เมื่อคุ้นเคยแล้วจะเข้าใจเพิ่มขึ้น แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะพัฒนาเรื่องนี้ให้ดีขึ้นยังคงเป็นเรื่องยาก

สาเหตุที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่ออายุ 5 ขวบ มาจากปัจจัยเรื่องพัฒนาการทางภาษาด้วย เด็กปกติจะสนทนာได้ในวัย 3-4 ขวบและสนทนาขั้นสูงได้เมื่ออายุ 5 ขวบ ทำให้เด็กปกติที่ไม่สามารถสนทนากับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ดีนัก ครูอาจปรับภาษาที่ใช้ตามความเข้าใจของเด็กได้

Check Point 24

ถ้าเด็กพูดตาม ควรตั้งข้อสังเกต

การที่เด็กวัย 3-5 ขวบพูดตามเหมือนนกแก้วทั้งๆ ที่พ้นวัยเด็กเล็กแล้ว แสดงว่าเด็กไม่เข้าใจความหมาย ควรดูแลเป็นพิเศษ

Check Point 25

5W 1H ยากที่สุด

ถ้าถามคำถามที่ใช้กับเด็กปกติอย่าง 5W (ใคร อะไร เมื่อไร ที่ไหน ทำไม) 1H (อย่างไร) จะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสับสนมาก ครูกำลังใช้คำถามที่เข้าใจยากแบบนี้หรือไม่

Check Point 26

ใช้คำสั้น ง่าย ชัดเจน เมื่อใช้คำพูดยาว เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะไม่เข้าใจความหมาย ครูจึงควรใช้คำที่สั้น ง่าย และชัดเจน

5. การแก้ไขปัญหที่โรงเรียน

ทบทวนการดูแลประจำวันอีกครั้ง

ฉันคิดว่าการเพิ่มจำนวนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้จำเป็นต้องทบทวนเรื่องการเลี้ยงดูเสียใหม่ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเด็กให้ช่วยเหลือตัวเองได้ในอนาคต และการเลี้ยงดูช่วงก่อนวัยเรียนมีอิทธิพลต่อเด็กเมื่ออายุหลัง 18 ปีขึ้นไป

ตามที่กล่าวไปแล้วว่าฉันใช้เวลา 38 ปีเพื่อศึกษาดูว่า เด็กได้รับการเลี้ยงดูแบบไหน จะเติบโตขึ้นมาเป็นอย่างไร และได้ข้อสรุปว่าความเข้าใจและการดำเนินชีวิตที่ปรับเปลี่ยนด้วยความใส่ใจเป็นเวลานานมีผลมากกว่าการพยายามรักษาให้หาย เนื่องจากเด็กต้องใช้ชีวิตต่อไปทั้งที่มีลักษณะเด่นดังกล่าว ในการศึกษากรณีตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ในส่วนที่ 2 พิสูจน์ได้ว่ายิ่งครูต้องการ "อยากรักษาให้หาย" มากเท่าไร เด็กจะยิ่งมีปัญหาหนักขึ้นมากเท่านั้น

ปัจจุบันมีหลายโรงเรียนที่เน้นทฤษฎีและเชื่อมั่นในความสามารถที่ไม่จำกัดของเด็กจึงให้อิสระกับเด็กมาก แต่จากมุมมองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การดูแลเช่นนี้กลับมีส่วนที่ "เข้าใจยาก" จากความจริงที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกกำลังลดลง ทำให้สมัยนี้เด็กที่อยู่ไม่เนืองมีจำนวนเพิ่มขึ้น ฉันคิดว่าการเข้าใจความเป็นจริงนี้และทำให้เด็กทุกคนรับรู้ความรู้สึกของความสำเร็จมีความจำเป็น

Check Point

27

สอนเข้าใจยากหรือเปล่า

กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการสร้างจินตนาการและความเป็นตัวของตัวเองให้กับเด็กเป็นวิธีที่ดี แต่สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษวิธีนี้ "เข้าใจยาก" "สังเกตยาก" หรือไม่

ฉันจะอธิบายให้แม่ที่มีลูกลักษณะนี้ฟังตั้งแต่ครั้งแรกที่เข้าร่วมอบรม "คุณแม่สามารถวาดรูป ถ้วย แอปเปิล กล้วยได้ใช่ไหมคะ คราวนี้ลองวาดรูป คิดถึง เอ็นดู มีระเบียบ คุณแม่วาดไม่ได้ใช่ไหมคะ แต่คุณแม่เข้าใจความหมายของสิ่งเหล่านี้ แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะไม่ค่อยเข้าใจสิ่งที่วาดเป็นภาพไม่ได้หรือสิ่งที่เข้าใจโดยปริยาย" ใช่แล้ว เด็กกลุ่มนี้ไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม สำหรับครูที่มีหน้าที่สร้างเสริมความสามารถในการคิด การจินตนาการ ถือว่าเรื่องนี้ยากที่สุด การใช้ชีวิตประจำวันที่เป็นตัวของตัวเอง" ซึ่งปล่อยเด็กตามอิสระ กลับทำให้เด็กเหล่านี้ลำบากที่สุด

ระหว่างวันเด็กๆ ใช้เวลาหลายชั่วโมงที่โรงเรียน การดูแลจึงต้องเข้าใจลักษณะเด่นนี้ด้วย

การเล่นกับเพื่อนตามใจชอบในชั่วโมงอิสระ และการสนทนากับครูที่ทำให้เด็กได้ฝึกพูดนั้น ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเกิดความเครียดจากความไม่เข้าใจ และความไม่พอใจว่าทำไมตัวเองถึงทำไม่ได้เหมือนคนอื่น เพื่อไม่ให้เกิดสถานการณ์เช่นนี้ ความช่วยเหลือที่เหมาะสมและการสอนที่เข้าใจง่ายสำหรับเด็กจึงเป็นเรื่องเร่งด่วน

ทุกโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญ และมีแนวทางของตัวเอง และดำเนินการสอนตามแนวทางนั้นมาตลอด แต่ฉันอยากให้สังเกตเด็กให้ดี ขอให้กล้าที่จะทำความเข้าใจและทบทวนอีกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นเพลงที่ใช้ประกอบการสอน รูปแบบและเนื้อหาที่ชัดเจนของหลักสูตร ภาษาที่ครูใช้ ว่าเหมาะสมแล้วจริงหรือ สถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลที่มีประสบการณ์ยาวนานที่ใช้วิธีเดิมมานานหลายสิบปี คงไม่ง่ายที่จะเปลี่ยนแปลงโปรแกรมและเนื้อหา แต่มีหลายโรงเรียนที่ทบทวนการเรียนการสอนหลังจากฟังการบรรยายของฉัน ส่งผลคือเด็กมีความมั่นใจขึ้นใช้แล้วค่ะ ตอนนี้คือเวลาที่ควรทบทวนรูปแบบการเรียนการสอนทั้งหมดอีกครั้ง

Check Point 28

ชั่วโมงอิสระกลับทำให้เด็กไม่มีความสุข

เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ถนัดในการคิดภาพตาม ดังนั้นการใช้เวลาในชั่วโมงอิสระจะกลายเป็นเวลาที่รู้สึกไม่มั่นใจในตัวเองเพราะไม่เข้าใจ ทำไม่ได้เหมือนเพื่อน

การจัดการด้านกายภาพ

ก่อนหน้านี้ฉันกล่าวว่าถึงเวลาที่ต้องทบทวนวิธีการสอนทั้งหมดในทางปฏิบัติต้องทำอะไร ฉันจะขอพูดถึงการจัดการพื้นที่ทางกายภาพก่อน

การจัดวางสิ่งของ

กำหนดตำแหน่งของสิ่งของต่างๆ ให้ชัดเจน การเตรียมตัวก่อนเริ่มเรียนและการเตรียมตัวก่อนกลับบ้านเป็นการฝึกการเชื่อมโยงข้อมูลในสมองที่สำคัญ ลองใช้เทปกาวยึดที่พื้นเพื่อนำทางให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้น

การระบุตำแหน่ง

สำหรับเด็กบางคนที่ไม่สามารถจำตำแหน่งของตัวเองได้ให้ใช้วิธีพิเศษ เช่น กำหนดให้เด็กใช้ชั้นวางของชั้นบนสุด ติดสติ๊กเกอร์สีแดงที่ตำแหน่งของเด็ก หรือติดป้ายชื่อหรือภาพสัญลักษณ์ที่ล็อกเกอร์และตะขอแขวน

ผนัง ฉากหลัง

ฉากหลังของครูควรทำให้เรียบง่ายที่สุดเพื่อให้ดึงดูดสายตาไปยังครู การตกแต่งภาพขนาดใหญ่บนผนังด้านหลังนั้น หลังจากเลิกเรียนแล้ว หากครูนั่งดูจากที่นั่งของเด็กจะเห็นว่า มองเห็นครูและสิ่งของที่ครูถือ หน้าห้องไม่ชัด การตกแต่งผนังหรือติดผลงานนักเรียนควรติดไว้ที่ผนังด้านข้างและค่อนข้างไปทางด้านหลังห้อง (ตำแหน่งที่ไม่ดึงดูดความสนใจของเด็กขณะมองครู)

Check Point 29

ให้เด็กเห็นเฉพาะ
สิ่งที่ต้องการให้เห็น
เด็กจะมองสิ่งที่จำเป็น
และไม่จำเป็นรวมกัน
ควรจัดการสิ่งแวดล้อม
ทางสายตา โดยตัดสิ่ง
ที่ไม่จำเป็นออก

การใช้โตะเพื่อลดความวุ่นวาย

ถ้าเป็นไปได้ควรใช้โตะและเก้าอี้ในชั้นเรียนตั้งแต่ต้นจนจบ อย่างไรก็ตาม เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่เข้าใจสิ่งที่มองไม่เห็นด้วยตา หากไม่มีโตะและเก้าอี้จะทำให้ไม่มีตำแหน่งที่แน่นอน เช่น "นั่งแถวๆ นี้" แต่ถ้าเป็นโตะเก้าอี้จะมีรูปทรงและตำแหน่งที่แน่นอนและยังรู้สึกสงบเมื่อมีโตะอยู่ข้างหน้า ถ้าให้ครูนั่งฟังสนทนาโดยไม่มีโตะ ครูคงรู้สึกขาดอะไรไป การเรียนโดยไม่มีโตะเก้าอี้ทำให้เด็กมักนั่งท่ากอดเข่า ปัจจุบันเด็กที่นั่งท่านี้แล้วสามารถตั้งใจฟังครูสอนได้มีน้อยลง โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่การสั่งการจากสมองไปยังกล้ามเนื้อทำได้ไม่เต็มที่อยู่แล้วท่านี้จึงเป็นท่าที่ไม่เหมาะกับเด็กเพราะไม่ดีต่อสรีระ และการทำงานบนโตะก็สะดวกกว่าท่าที่พื้น

นอกจากการทำงาน การกินอาหาร การเตรียมตัวก่อนกลับบ้าน หากทำบนโตะก็จะถนัดกว่า บางโรงเรียนอาจไม่กำหนดตำแหน่งที่นั่งประจำ จึงควรกำหนดที่นั่งประจำ การติดสัญลักษณ์ทำให้เด็กรู้สึกรู้ว่ามีฐานที่มั่น และรู้สึกปลอดภัย ควรสังเกตพฤติกรรมเด็กให้ดีโดยไม่ควรให้เด็กที่อยู่ไม่นั่งนิ่งใกล้กัน ถึงครั้งแรกจะไม่สำเร็จ ให้ลองทำเมื่อย้ายที่นั่งในครั้งต่อไป

ครูถือเป็นสิ่งแวดล้อมหนึ่ง

แม้ว่าแต่ละโรงเรียนครูแต่งกายไม่เหมือนกัน แต่ฉันขอให้เลิกใช้เสื้อผ้าหรือผ้ากันเปื้อนที่มีลวดลายการ์ตูนที่ดึงดูดสายตา ฉันเคยเห็นครูโรงเรียนหนึ่งสวมผ้ากันเปื้อนที่มีลายรูปสัตว์ทั่วทั้งตัวซึ่งชวนสายตา เสื้อผ้าหรือผ้ากันเปื้อนควรเป็นผ้าพื้นสีพาสเทลที่นุ่มนวลดีกว่า

ครูควรรวบรวมให้เรียบร้อย (เด็กบางคนสนใจผมยาว) ผมด้านหน้าให้ติดกับเพื่อให้มองเห็นดวงตาชัดเจน หากติดเครื่องประดับก็ไม่ควรมีประกายวิบวับ เพราะเด็กหลายคนมีอาการตอบสนองต่อสิ่งของที่มีประกาย

Check Point 30

ครูเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม

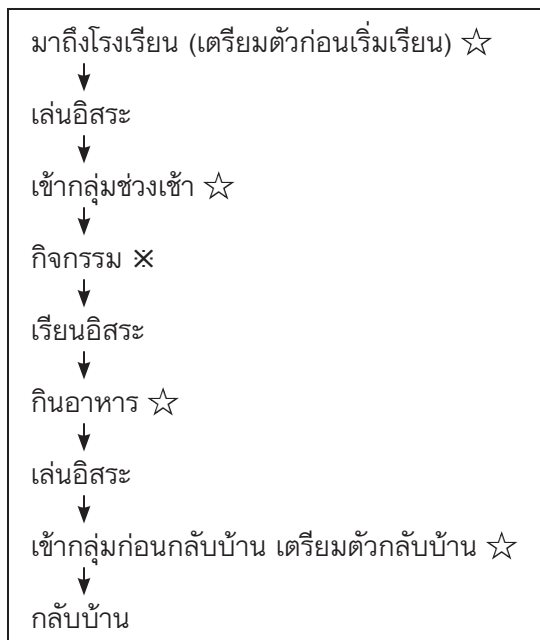
รูปแบบที่ดีที่สุดคือ เสื้อผ้าสีพื้นที่ไม่ดึงดูดสายตา หลีกเลี่ยงของที่มีประกาย ผมยาว ที่ดึงดูดความสนใจเด็ก

การจัดการด้านเวลา

หลังการจัดการด้านกายภาพแล้ว ลองมาจัดการด้านเวลาดูบ้าง หรือเรียกอีกอย่างคือการจัดกิจกรรมการดูแลตนเอง ฉันเข้าใจว่าแนวทางและวิธีการของแต่ละโรงเรียนแตกต่างกันไป แต่เมื่อนึกถึงข้อเท็จจริงที่ว่าเด็กเหล่านี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หลายครั้งที่วิธีดูแลของแต่ละแห่งเป็นที่เข้าใจยากสำหรับเด็ก

แนวคิดพื้นฐานของการศึกษาสำหรับเด็กเล็กคือ ให้ความสำคัญกับ "ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถทางความคิด" สอนให้มี "จินตนาการกว้างไกล" มีคุณสมบัติของ "ความเอื้อเฟื้อ" และทักษะ "การคบเพื่อน" ติดตัวเด็กไป ครูจึงมีหน้าที่เตรียม จัดการ พิจารณา และคอยเฝ้าดูพัฒนาการของเด็กให้เป็นไปตามนั้น แต่สำหรับในทางปฏิบัติ ยอยากให้คำนึงถึงความเข้าใจง่ายสำหรับเด็กปกติ รวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย แล้วอะไรที่เรียกว่าเข้าใจง่าย ก็คงเป็นการจัดเวลาที่กำหนดไว้ค่อนข้างชัดเจน ส่วนใหญ่มีลักษณะดังนี้

ลำดับกิจกรรม

Check Point 31

ลำดับกิจกรรม

ควรทำให้ชัดเจน

เด็กเหล่านี้ไม่ชอบการทำกิจกรรมที่ไม่รู้ล่วงหน้าว่าต้องทำอะไรบ้าง การแสดงให้เห็นลำดับของกิจกรรมที่กำหนดช่วยให้เด็กปฏิบัติได้ดีกว่า

สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษสิ่งที่กังวลที่สุดคือ การไม่รู้ว่าจะต่อไปจะเจอกับอะไร การกำหนดลำดับกิจกรรมให้ชัดเจนจะทำให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้น แต่โรงเรียนอาจปล่อยให้เด็กทำกิจกรรมตามสะดวกจนกว่าจะคุ้นเคยกับโรงเรียนสักระยะหนึ่งแล้วจึงค่อยจัดสรรเวลา แต่ปัจจุบันเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีจำนวนเพิ่มขึ้น จึงควรทำตรงกันข้ามคือควรกำหนดลำดับกิจกรรมไว้ระดับหนึ่ง ใช้ได้และแก้ไ้อตั้งแต่แรกและทำให้ชัดเจนว่ากิจกรรมที่ทำอยู่คืออะไร เด็กจะรู้สึกสบายใจกว่า (ช่วงแรกเด็กยังไม่คุ้นเคย อาจปรับเวลาให้เด็กกลับบ้านเร็วกว่าปกติ) ครูอาจรู้สึกแปลก แต่การกำหนดเวลาไว้ให้ชัดเจนตั้งแต่แรกกลับทำให้เด็กรู้สึกสบายใจกว่า หลังจาก 2-3 เดือนเมื่อเด็กทำตามกิจกรรมนั้นแล้วค่อยๆ เพิ่มความซับซ้อน เช่น เปลี่ยนสถานที่ทำกิจกรรมหรือลำดับกิจกรรม เป็นต้น

เมื่อครั้งที่ฉันตั้งกลุ่มอบรมสำหรับกลุ่มเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเล็กน้อยไปจนถึงต้องการความช่วยเหลือมากที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ แม้จะมีเวลาไม่มาก แต่ฉันจะให้เด็กทำกิจกรรมตามที่กำหนดทุกครั้ง เมื่อปฏิบัติได้ครั้งหนึ่งแล้ว เด็กส่วนใหญ่จะนั่งอยู่กับที่ได้ในครั้งต่อไป

ตามลำดับกิจกรรมในหน้าที่แล้ว สัญลักษณ์ ☆ คือกิจกรรมที่ทำเหมือนเดิมทุกวัน ส่วนสัญลักษณ์ ✕ คือกิจกรรมที่ต่างกันไปในแต่ละวัน เทคนิคคือการทำกิจกรรมที่ต่างกัน ✕ ต่อจากกิจกรรมที่ทำเหมือนเดิมทุกวัน ☆ แต่การเปลี่ยนกิจกรรมทุกวัน เช่น เมื่อวานทำพวงดอกไม้ สำหรับวันคริสต์มาส วันนี้วาดภาพ กิจกรรมที่ยากเกินไปไม่ต้องพยายามให้เด็กทำเหมือนเด็กคนอื่น อาจใช้เวลาที่เหลือจากการสอนเด็กคนอื่นแล้วมาช่วยเด็กทำให้เสร็จก็ได้ ในระดับขั้นที่สูงขึ้นจะมีชั่วโมงที่เป็นการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนมากขึ้น กิจกรรมที่ต้อง "เข้าใจความหมาย" เป็นเรื่องยากสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้นไม่ควรฝืนเด็ก การใช้สื่อการสอนและให้เด็กใช้เวลาอย่างสบายก็ถือเป็นเรื่องที่ดี

บางโรงเรียนมีชั่วโมงอิสระยาวมาก เด็กบางคนจึงไม่ได้ฝึกฝนการช่วยเหลือตัวเองเลยจนกระทั่งเรียนจบ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาตามมา โรงเรียนจึงควรทบทวนโปรแกรมการเรียนการสอนอีกครั้ง

Check Point 32

ไม่ฝืนให้ทำกิจกรรม

การช่วยเหลือตัวเอง เช่น การเตรียมตัว ควรให้เด็กทำซ้ำต่อเนื่องกันเป็นประจำทุกวัน ส่วนกิจกรรมที่ต่างกันในแต่ละวัน ถ้าเด็กทำไม่ได้ก็ไม่ควรฝืน ไม่จำเป็นต้องกังวลหากเด็กทำไม่ได้เหมือนเด็กคนอื่น ๆ

การจัดการด้านประสาทสัมผัสทางหู

หลังจากที่ทราบแล้วว่าเด็กเหล่านี้มีลักษณะเด่นในด้านภาษาและการเข้าใจความหมาย จึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการด้านประสาทสัมผัสทางหูในชีวิตประจำวัน

ลักษณะเด่นของเด็กเหล่านี้คือจัดการข้อมูลที่ได้รับจากภายนอกได้ยาก เช่น ครูประจำชั้นกำลังพูดให้เด็กทั้งชั้นเรียนฟัง ในขณะที่ครูผู้ช่วยก็กระซิบข้างหูเด็ก เช่น "ดูสิ สวยใช่ไหมจ๊ะ" ทำให้รบกวนความคิดของเด็ก และเด็กจะฟังครูประจำชั้นพูดไม่รู้เรื่อง

ส่วนเมื่อครูประจำชั้นอธิบาย ครูไม่ควรสนใจคำพูดแทรกของเด็กมากนัก หากคอยได้ตอบทุกคำจะทำให้ฟังไม่รู้เรื่องทั้งชั้นเรียน

1. พูดให้ง่ายและสั้นกระชับโดยเริ่มจากข้อสรุป

สิ่งสำคัญคือ เริ่มพูดจากข้อสรุป เช่น แทนที่จะพูดว่า "ทำไมหนูถึงไม่ใส่รองเท้าล่ะ" ให้พูดว่า "ใส่รองเท้าซะนะ"

Check Point 33

ใช้คำพูดที่ง่าย เริ่มต้นที่ข้อสรุป

"ทำไมถึงไม่ทำ" หรือ "ทำอะไรดี" คำพูดเหล่านี้ทำให้เด็กสับสน ควรเริ่มต้นสั้น ๆ ด้วยข้อสรุป "ทำอย่างนั้นนะ"

กรณีที่พบบ่อยคือ การออกคำสั่ง เช่น "ใส่รองเท้า" "สวมหมวก" ควรเปลี่ยนเป็นพูดอย่างธรรมชาติว่า "ใส่รองเท้ากันดีกว่า" แม้ตอนนี้เด็กจะอยู่ในสถานดูแลพิเศษ แต่เมื่อออกสู่โลกภายนอกก็เชื่อว่าคนรอบตัวจะพูดสั่งแบบ "ใส่รองเท้า" เช่นนี้ อย่างพนักงานในร้านสะดวกซื้อจะพูดว่า "นำสินค้าใส่ตะกร้าไหมคะ" หรือ "ใช้ตะกร้าด้วยนะคะ" แบบระวังน้ำเสียงเมื่อครูพูดอย่างนุ่มนวล เด็กทุกคนจึงรู้สึกสบายใจและตอบสนองอย่างอ่อนโยนขึ้น

2. ยื่นมือเข้าช่วย

ขณะที่พูดว่า "ใส่รองเท้ากันนะ" ให้ครูยื่นมือไปจับมือเด็กให้ทำตาม ช่วงแรกให้ช่วยทำทั้งหมดแล้วค่อยๆ ลดลงจนไม่ต้องช่วยอะไรเลย (โดยพื้นฐานคือช่วยเหลือ 100 เปอร์เซ็นต์ จนลดลงเหลือ 0 เปอร์เซ็นต์)

3. ระวังเรื่องระดับเสียง ความเร็ว และโทนเสียง

ครูมักพูดด้วยเสียงที่ดังชัดเจน แต่การพูดเบาจะดึงดูดความสนใจของเด็กได้มากขึ้น และควรใช้จังหวะการเว้นวรรคให้เหมาะสมด้วย ลองเปลี่ยนวิธีพูดโดยใช้เสียงเบาลงเมื่อพูดเรื่องสำคัญ "ต่อไปคือเรื่องสำคัญนะ" หรืออาจทิ้งช่วงระยะการพูดเล็กน้อย การพูดเร็วจะฟังยากกว่าพูดช้า แต่ถ้าพูดช้าเกินไปก็ชวนให้ใจลอย โทนเสียงคือเรื่องของการใช้คำพูดและน้ำเสียง ต้องมีโทนเสียงสักโทนที่ทำให้เด็กฟังแล้วรู้สึกสบายใจได้

ลองหาระดับเสียง ความเร็ว โทนเสียงที่ทำให้เด็กรู้สึกสบายใจดูค่ะ

4. หลีกเลี่ยงคำที่เป็นนามธรรม

คำว่า "ทางนั้น" "ทางนี้" "ข้างๆ" "ตรงข้าม" เป็นคำที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน แต่เป็นคำที่เข้าใจยากสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจับมือเด็กให้ทำตาม เช่น "เออวางบนชั้นนะ" เด็กจะเข้าใจง่ายกว่า

5. ไม่ควรดู หรือขึ้นเสียง

ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าไม่ควรดูแม้เด็กทำสิ่งที่น่ากลัวหรือเป็นอันตราย แต่ควรจบปัญหาโดยไม่ต้องดู ระวังไม่ทำให้เกิดสถานการณ์ที่ต้องดู การทำให้เด็กรู้สึกสำนึกผิด เข้าใจเหตุและผลของการกระทำ หรือความหมายของการลงโทษนั้นยากมาก แทนที่เด็กจะเชื่อฟัง บางครั้งกลับยิ่งทำให้สถานการณ์แย่ลงอีกด้วย

Check Point 34

ไม่ใช่คำพูดที่เป็นนามธรรม

คำพูดที่เป็นนามธรรม เช่น ทางนั้น ทางนี้ ระหว่างนี้ ข้างนี้ ตรงข้าม จะทำให้เด็กเข้าใจยาก ควรใช้คำพูดที่ชัดเจน เช่น พูดว่า "ใส่รองเท้า" พร้อมกับจับมือให้ทำตาม จะช่วยให้เด็กทำถูกต้อง

Check Point 35

ไม่ควรดู ควรสร้างสถานการณ์ที่ไม่ต้องดู การเข้าใจเหตุและผลของการกระทำ ความหมายของการลงโทษนั้นยากสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การดูไม่ใช่วิธีที่ได้ผล ควรสร้างสถานการณ์ที่ไม่ต้องดูเด็ก

6. การแก้ปัญหาเพื่อให้ใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น

คำนึงถึงอนาคตหลังอายุ 18 ปี

ครูและผู้ปกครองมักถามฉันว่า "ควรทำอะไรเป็นเป้าหมายในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ" ตามที่ฉันกล่าวมาตลอดว่า ไม่ว่าจะพยายามอย่างไรเด็กเหล่านี้ก็ยังคงมีลักษณะเฉพาะตัวเช่นนี้ตลอดไป แม้จะพยายามฝึก "รักษาให้หาย" จะทำให้เด็กยิ่งเป็นทุกข์ กลับกันการใช้ "ความรักและมนุษยธรรม" โดยไม่บังคับอะไรเลย ก็ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษบางคนใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก ดังนั้นเป้าหมายของการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษคือ นึกถึงอนาคตของพวกเขาให้ ไม่กลายเป็นเด็กที่สร้างปัญหาและใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข การดำเนินชีวิตและการใช้ชีวิตมีความสำคัญอย่างไรนั้นจะกล่าวถึงต่อไป

ทำไมต้องเป็นหลังอายุ 18 ปี ก็เพราะอายุ 18 ปีคือช่วงที่มีทางไปในระดับหนึ่งและชีวิตหลังจากนั้นยาวนานกว่ามากนัก ถ้าถามถึงปัจจัยการใช้ชีวิตว่าต้องมีอะไรบ้าง สรุปสั้นๆ ได้ดังต่อไปนี้

มีที่ไปและมีที่ให้กลับ ใช้เวลาว่างเป็น ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

Check Point 36

ไม่ใช่ “การรักษา” แต่เป็นการทำให้ใช้ชีวิตได้ดีขึ้น

สิ่งสำคัญสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือ การทำให้เด็กใช้ชีวิตต่อไปในอนาคตได้ดีขึ้น มี 4 ข้อคือ กิจกรรมการดำเนินชีวิตที่ดี จัดการเรื่องส่วนตัวได้ ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และใช้เวลาว่างเป็น

เพียงเท่านี้เอง นั่นหมายความว่าช่วงเวลานับตั้งแต่ออกจากบ้าน จนกระทั่งกลับมาของแต่ละคนนั้นต่างกัน แล้วแต่ความสามารถและสถานะ นี่คือการใช้ชีวิต ส่วนประเด็นสำคัญของการใช้ชีวิต สรุปง่าย ๆ ได้ 4 ข้อ

1. กิจกรรมการดำเนินชีวิตมีความคงที่
2. จัดการเรื่องส่วนตัวได้ในระดับหนึ่ง
3. ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา
4. ใช้เวลาว่างเป็น

เมื่อกิจกรรมการดำเนินชีวิตมีความคงที่ อารมณ์ก็จะมั่นคง สำหรับคนทั่วไป ถ้ามีสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่คิดก็ยังสามารถใช้ชีวิตไปตามปกติได้ แต่เด็กเหล่านี้ต้องการความคงที่ของกิจกรรมการดำเนินชีวิต เพื่อให้อารมณ์มั่นคง

ถ้าเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถดูแลตัวเองได้หลังอายุ 18 ปี ขึ้นไปก็จะทำให้มีทางเลือกมากขึ้น แม้ทำไม่ได้ด้วยตัวเองทั้งหมด แต่ถ้ารู้ว่าต้องการความช่วยเหลือแบบไหน ก็เลือกใช้ชีวิตในที่ที่มีความช่วยเหลือได้

ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา แม้มีความรู้ความสามารถระดับหนึ่ง แต่ถ้ามีพฤติกรรมที่สร้างความเดือดร้อนต่อผู้อื่นมากจะทำให้สังคมยอมรับได้ยาก พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเหล่านี้ส่วนใหญ่แก้ไขให้หมดไปได้แค่เปลี่ยนวิธีคิดของครูเท่านั้น

การใช้เวลาว่างเป็น หมายถึง การมีกิจกรรมให้ทำเมื่อมีเวลาว่างจากประสบการณ์ของฉันไม่ว่าเด็กมีความบกพร่องในระดับใด เด็กที่มีกิจกรรมให้ทำในเวลาว่างจะใช้ชีวิตได้ดีกว่า ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมใดก็ตาม ขอให้เป็นที่เด็กชอบและมีสมาธิที่จะทำก็พอ ควรหาสิ่งที่เด็กสนใจให้ได้ก่อนเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาตอนต้น เช่น การวาดภาพ การคัดคำ การประดิษฐ์สิ่งของ เป็นต้น

ไม่ว่าอะไรก็ตามถ้าเด็กทำตามเวลาที่กำหนดโดยไม่รบกวนผู้อื่น ก็เรียกว่าใช้เวลาว่างเป็น ซึ่งหมายรวมถึง "การได้ใช้เวลากับครอบครัว" เช่น ในช่วงสุดสัปดาห์หากผู้ปกครองหมั่นหากิจกรรมตามสถานที่ต่างๆ (งานนิทรรศการ งานออกร้าน งานเทศกาล) ที่เด็กเหล่านี้สามารถเข้าร่วมกับครอบครัวได้จะเป็นผลดี แต่ทั้งนี้ต้องทำให้กิจกรรมการดำเนินชีวิตคงที่ อารมณ์มั่นคง และไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเสียก่อน

Check Point 37

ใช้เวลาว่างกับอะไรก็ได้

ถ้ามีกิจกรรมที่ทำในเวลาอิสระของตัวเองจะทำให้ชีวิตดีขึ้นมาก โดยเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ อย่างเพลิดเพลินด้วยตัวเองแบบไม่รบกวนใคร และไม่ต้องให้ใครช่วย ซึ่งเป็นกิจกรรมอะไรก็ได้

ความคงที่ของกิจกรรมการดำเนินชีวิต

ครูคงทราบแล้วว่า "การจัดระเบียบกิจกรรมการดำเนินชีวิตนั้นสำคัญ" แต่ผู้ปกครองส่วนใหญ่เข้าใจว่ากิจกรรมต่างๆ ทำเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง ซึ่งในทางผลลัพธ์ก็ทำให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น ทว่าจุดประสงค์ที่แท้จริงของกิจกรรมเหล่านี้มีไว้เพื่อจัดการอารมณ์หรือความรู้สึกให้มั่นคง

Check Point 38

กิจกรรมการดำเนินชีวิตที่คงที่ส่งผลให้อารมณ์มั่นคง

กิจกรรมการดำเนินชีวิตที่คงที่จำเป็นสำหรับอารมณ์ที่มั่นคง เด็กมักอยู่ไม่นิ่งจึงต้องคำนึงถึงเรื่องอารมณ์เป็นสำคัญ

มนุษย์คือสิ่งมีชีวิตที่นอนเมื่อมืดและตื่นเมื่อสว่าง แต่การใช้ไฟฟ้าทำให้เราตื่นทั้งๆ ที่ฟ้ามืด ในสมองมนุษย์มีการหลั่งสารต่างๆ เพื่อสร้างสมดุลในการดำรงชีพและใช้ชีวิต ซึ่งเวลาและปริมาณที่จะหลั่งสารเหล่านี้ถูกกำหนดไว้แล้ว แต่การใช้ชีวิตอย่างไม่มียินยอมให้เกิดการหลั่งสารที่ไม่ควรหลั่ง ส่วนสารที่ต้องการก็หลั่งไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการทำงานของสมองส่วนกลางที่มีผลต่ออารมณ์

การจัดระเบียบกิจกรรมการดำเนินชีวิตมีผลในเรื่องต่อไปนี้

1. ลดความตึงเครียด สถานการณ์ที่ยุ่งยากลดลง เพิ่มความพึงพอใจ
2. ตอบสนองต่อสิ่งเร้ารอบตัวได้ดี
3. ปรับตัวได้เร็วขึ้นเมื่อเจอเรื่องที่ไม่พอใจหรือไม่คาดคิด

ครูที่ทำงานอยู่กับเด็กๆ ในโรงเรียน คงมีประสบการณ์ที่เด็กในชั้นเรียนอยู่ไม่นิ่งและไม่เป็นระเบียบหลังจากเปิดเรียนวันจันทร์หรือหลังวันหยุดยาว

การปรับกิจกรรมการดำเนินชีวิตของเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องอาศัยการชี้แนะอย่างมาก เพราะเด็กที่มีปัญหามักมีกิจกรรมการดำเนินชีวิตที่ไม่แน่นอน เมื่อเห็นลักษณะเด่นของแต่ละครอบครัวแล้วฉันจึงให้คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทาง โดยให้ทำตารางกิจกรรมเป็นเวลา 4 สัปดาห์อย่างชัดเจน เช่น เด็กที่มีกิจกรรมออกกำลังกายช่วงเช้าน้อย ไม่ใช่แค่บอกว่า "ออกกำลังกายช่วงเช้าน้อยไป" แต่จะถามว่า "พาไปเล่นที่สวนสาธารณะที่นั่นหรอ" และแนะนำเพิ่มเติมว่า "ลองพาไปเล่นที่สวนซึ่งไกลออกไปดูบ้าง" หรือ "ไปซื้อของช่วงเช้าบ้าง" โดยเป็นการแนะนำให้ชัดเจนและสอดคล้องกับแต่ละครอบครัว

ฉันแนะนำให้สอนเด็กก่อนวัยเรียนในเรื่องต่อไปนี้

1. ตื่นเช้า ไม่ต้องปลุกให้เข้าชั้นที่เดียว 2 ชั่วโมง ให้ค่อยๆ ปลุกให้เร็วขึ้นครั้งละ 30 นาที (ให้เด็กตื่นเข้าง่ายกว่าให้เด็กนอนเร็ว)
2. กำหนดเวลาอาหาร 3 มื้อให้แน่นอน (ไม่ว่าเด็กจะกินหรือไม่กินก็ตาม) เพราะเวลาของมื้ออาหารมีผลต่ออุณหภูมิและสภาพร่างกาย
3. นอนกลางวันสั้นๆ (ไม่ควรให้นอนช่วงเย็น ควรขยับเวลานอนช่วงกลางวันให้เร็วขึ้น และให้นอนยาวตอนกลางคืนไปเลย)
4. ออกกำลังกายช่วงเช้าให้มากพอ

สำหรับข้อ 3 แนะนำให้ทำอาหารกลางวันเตรียมไว้ก่อนออกไปสวนสาธารณะช่วงเช้า เพราะถ้าทำอาหารหลังกลับมาถึงบ้านจะทำให้เวลาอาหารกลางวันเลื่อนออกไป เวลานอนกลางวันก็เลื่อนตามออกไปในที่สุด

หลังเด็กเข้าโรงเรียนแล้ว การจัดระเบียบกิจกรรมเมื่อกลับถึงบ้านก็สำคัญ ควรกินอาหารเย็นให้เร็วที่สุด จากนั้นอาบน้ำ ทำกิจกรรมเบาๆ ก่อนเข้านอน โดยไม่ควรให้เด็กทำกิจกรรมที่กระตุ้นประสาท เช่น การดูโทรทัศน์ ถ้าคุณพ่อกลับเข้าบ้านเมื่อใกล้เวลานอนของเด็ก มักทำให้เด็กตื่นเต้นดีใจ ดังนั้นจึงไม่ควรส่งเสียงดัง การออกไปเที่ยวในวันหยุดควรออกจากบ้านตั้งแต่ช่วงเช้าและกลับเข้าบ้านในช่วงบ่าย ปัจจุบันหลายครอบครัวชอบพาเด็กเล็กออกจากบ้านตอนกลางคืน ผลของการเลี้ยงดูแบบนี้จะแสดงออกมาในอีกหลายปีให้หลัง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสื่อสารให้ผู้ปกครองทุกคนเข้าใจว่า การจัดระเบียบกิจกรรมในชีวิตมีความสำคัญต่อความมั่นคงของจิตใจ ฉันคิดว่าการเปิดมุมมองการดูแลเด็กให้กว้างคือภารกิจของโรงเรียนทุกแห่ง

Check Point 39

มนุษย์เป็น
สัตว์กลางวัน

มนุษย์นั้นจะพักผ่อน
เมื่อมืด ครูควรอธิบายให้
ผู้ปกครองเข้าใจว่าเด็ก
ควรนอนเร็วและตื่นเช้า

ความสำคัญของกิจวัตรประจำวัน

การฝึกเด็กที่มีความบกพร่องหลายอย่างนั้น แทนที่จะไปรับคำปรึกษาที่สถานดูแลเฉพาะด้านเดือนละ 1-2 ครั้ง หรือการเรียนรู้ด้วยสื่อการสอนพิเศษครั้งละหลายชั่วโมง (แน่นอนว่าเด็กบางคนต้องการคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญจริง ๆ) ฉันทกลับคิดว่าการฝึกเป็นประจำทุกวัน จะได้ผลดีกว่า เพราะการฝึกเป็นประจำทุกวันจะกลายเป็นนิสัยโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นฉันมักแนะนำผู้ปกครองให้ฝึกเด็กทุกวัน อย่างเช่น การกินอาหาร การแต่งตัว เพราะเป็นกิจวัตรประจำวันที่เด็กต้องทำทุกวัน

Check Point 40

การฝึกฝนทุกวัน ได้ผลดีที่สุด

แทนที่จะใช้สื่อการสอน การฝึกทำทุกวันจะได้ผลกว่า โดยค่อย ๆ ช่วยให้เด็กหัดทำไปทีละอย่าง

ถ้าที่โรงเรียนมีการเตรียมตัวก่อนเข้าเรียนที่让孩子ทำทุกวันอยู่แล้ว เช่น การเตรียมตัวกินอาหาร การเก็บกวาด กิจกรรมเหล่านี้ใช้การเชื่อมโยงข้อมูลพื้นฐานในสมอง "การทำงานประสานกันระหว่างมือกับตา"

คำว่าการทำงานประสานคือการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกัน เช่น การแขวนกระเป๋าที่ตะขอแขวน ต้องใช้สายตาและมือพร้อมกัน ซึ่งถือเป็นการฝึกฝนที่ดี การทำสิ่งเหล่านี้ทุกวันเท่ากับเด็กได้ทำซ้ำ ๆ หลายร้อยหลายพันครั้งใน 1 ปี

Check Point 41

ช่วยจาก 100% ไปจนถึง 0%

การช่วยเหลือพื้นฐานคือ "จาก 100% ไปจนถึง 0%" ช่วงแรกให้จับมือทำทั้งหมด เมื่อเด็กเริ่มทำได้แล้วค่อย ๆ ช่วยน้อยลงจนเด็กทำได้เอง

ช่วงแรกครูสามารถจับมือเด็กให้ทำตาม นั่นคือช่วงแรกครูช่วยเหลือ 100 เปอร์เซ็นต์ ถ้าเด็กทำได้ดีแล้วจึงค่อย ๆ ช่วยน้อยลงเรื่อย ๆ จนเหลือ 0 เปอร์เซ็นต์

การเตรียมตัวก่อนเริ่มเรียนแตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน ยกตัวอย่างตามลำดับต่อไปนี้

1. วางรองเท้าที่ชั้นวาง
2. วางหมวกที่ชั้นวาง
3. แขวนกระเป๋าที่ตะขอแขวน
4. หยิบสมุดบันทึกออกจากกระเป๋า
5. ดึงสติ๊กเกอร์ลงในสมุด
6. วางสมุดลงในกล่องของครู

ลำดับเหล่านี้ให้เด็กไล่ทำตั้งแต่ข้อ 1-6 เมื่อครบแล้วจึงให้เด็กไปเล่นได้ สิ่งสำคัญคือการทำสิ่งเหล่านี้ต่อเนื่องกันเป็นชุด ถ้าให้ทำเป็นอย่างๆ เด็กจะทำแล้วหนีไปทำอย่างอื่น หากรอให้เด็กกลับมาทำต่อก็จะขาดความต่อเนื่อง

เด็กตอบสนองต่อสิ่งเร้าง่าย หากเด็กเห็นเพื่อนเล่นกันจะไม่ยอมทำอะไรเสียที ครูควรลองหาตำแหน่ง ทิศทาง หรือมุมที่จะเลี่ยงสิ่งเร้าจากเพื่อน บางครั้งครูต้องทำหน้าที่เป็นกำแพงกั้นขวางสิ่งเร้า ในขั้นตอนนี้ครูส่วนใหญ่ใช้วิธี "คอยพูดและเฝ้ามองจนกว่าเด็กจะเกิดความตั้งใจในสิ่งที่ทำ" สำหรับเด็กเหล่านี้ "ความตั้งใจ" เกิดขึ้นยากมาก การจับมือให้ทำได้ผลกว่า การเฝ้ามองนั้นให้ใช้เมื่อเด็กทำได้ดีแล้ว

ฉันได้กล่าวถึงวิธีใช้คำพูดไปแล้วว่า "ควรใช้คำสั้น ง่าย และเริ่มจากข้อสรุป" ลดระดับเสียงลง ใช้คำพูดง่ายๆ อย่าง "สวมหมวกนะ" "สะพายกระเป๋า" และไม่พูดอะไรหลังจากนั้นให้มากมาย การพูดเสริมยาวๆ ทำให้เด็กเข้าใจยาก ใช้คำพูดพร้อมกับจับมือให้ทำตามเหมือนเดิมทุกวัน อย่างที่กล่าวไปว่า การออกคำสั่งสั้นๆ เหมือนพูดกับตัวเอง "สวมหมวก" "สะพายกระเป๋า" นั้นไม่สอดคล้องกับในทางปฏิบัติจริง

ครูบางคนอาจรู้สึกว่ายังไม่ใช่เวลาการฝึกกิจวัตรประจำวันให้เด็ก แต่สำหรับเด็กเหล่านี้ การฝึกกิจวัตรให้ได้ก่อนวัยเรียนเป็นสิ่งสำคัญ การช่วยเหลือตัวเองได้ทำให้เด็กมีทางเลือกมากขึ้น ครูหลายคนคิดว่า "เดี๋ยวสักวันเด็กก็ทำได้เอง" แต่เมื่อคิดถึงลักษณะเฉพาะของเด็กแล้ว "เดี๋ยวสักวัน" นั้นเกิดขึ้นยากจริงๆ

วิธีสอนที่แปลกแหวกแนวหรือการรักษาไม่ช่วยให้เด็กเกิดความสามารถในการดำเนินชีวิต การฝึกฝนกิจวัตรประจำวันเท่านั้นที่จะส่งเสริมความสามารถนี้ได้ นี่คือการที่ฉันสัมผัสได้จากประสบการณ์ตลอด 38 ปี

การกินอาหารและเปลี่ยนเสื้อผ้า

การกินอาหาร

จะอธิบายโดยละเอียดต่อไปในส่วนที่ 2 แต่สิ่งสำคัญคือ ฝึกให้เป็นรูปแบบตั้งแต่แรก การเตรียมและเก็บกวาดนั้นเป็นการช่วยเหลือตัวเองที่มีประโยชน์ในเรื่องการฝึกการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างตากับมือ การกินอาหารควรทำเป็นรูปแบบอย่างไรจึงจะดี

เด็กส่วนใหญ่มักเลือกกิน การฝึกไม่ให้พวกเขาเลือกกินตั้งแต่แรกถือเป็นเรื่องยาก ควรเริ่มจากฝึกให้ "กินเกลี้ยง" ในกล่องข้าว เริ่มแรกให้ใส่เฉพาะของที่กินได้ในปริมาณที่เด็กกินไหว ดังนั้นช่วงแรกไม่ต้องเป็นกล่องข้าวขนาดปกติก็ได้ ใช้ภาชนะขนาดเล็กสอนให้เด็ก "กินหมดเลยนะ เกลี้ยงเลยนะ เอาละ มาเก็บกล่องกัน" การเก็บกวาดก็ทำอย่างเป็นขั้นตอน เมื่อเรียบร้อยแล้วให้บอกเด็กว่า "ทำ... (เช่น เล่นต่อภาพอ่านหนังสือ) ไปนะ" ให้ชัดเจน

บางวันเด็กอาจกินไม่เท่าปกติ กินช้า ไม่อยากอาหาร จึงกินเหลือ ถ้าเป็นแบบนี้ให้ครูแอบตักอาหารส่วนหนึ่งในขณะที่เด็กไม่เห็นออก (เช่น ใส่ในกล่องข้าวครู) และเหลือไว้คำหนึ่ง "เหลือแค่นี้เอง กินให้หมดนะ" แล้วจับมือเด็กตักอาหารเข้าปาก เมื่อเด็กกินเสร็จแล้วให้บอกว่า "นี่กินเกลี้ยงแล้ว" เมื่อฝึก "กินเกลี้ยง" ได้แล้ว ให้เพิ่มปริมาณอาหารทีละนิด จนลองให้หลายโรงเรียนใช้วิธีนี้ซึ่งค่อนข้างได้ผล

Check Point 42

ฝึกกินเกลี้ยง

การฝึกให้ "กินเกลี้ยง" นั้นสำคัญ ควรขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง เรื่องการทำข้าวกล่องเพื่อการฝึก

เมื่อเด็กสามารถ "นั่งอยู่กับที่ได้จนอาหารหมดจาน" (แม้ว่าครูจะช่วยแอบตักออก) ครูจึงเพิ่มอาหารที่เด็กไม่ชอบกินลงไปเล็กน้อย เทคนิคคือให้เด็กกินอาหารที่ไม่ชอบก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นให้กินอาหารที่ชอบเป็นรางวัล การให้กินอาหารที่ไม่ชอบปิดท้ายไม่ใช่วิธีที่ดีนัก เพราะเมื่อเด็กอิ่มแล้วจะไม่ยอมกินของที่ไม่ชอบ สำหรับอาหารที่โรงเรียนจัดก็ใช้วิธีเดียวกัน คือทำปริมาณให้น้อยและเริ่มจากของที่เด็กกินได้ แต่อาจไม่มีอาหารที่เด็กชอบเหมือนข้าวกล่องที่เตรียมมาเอง จึงอาจฝึกเรื่องการกินเกลี้ยงได้ยากกว่า

การเปลี่ยนเสื้อผ้า

โรงเรียนส่วนใหญ่มีเครื่องแบบนักเรียนที่แตกต่างกัน ดังนั้นในกรณีนี้จะยัดเสื้อผ้าทั่วไปเป็นหลัก เด็กบางคนมีกล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น นิ้วมือที่ทำงานได้ไม่ดี ซึ่งไม่สามารถดีขึ้นในเวลาสั้นๆ เสื้อผ้าจึงควรเลือกเสื้อสวมหัวที่ถอด-ใส่ง่าย โดยขอความร่วมมือที่บ้านให้ทำเครื่องหมาย 2 จุดไว้ที่ชายเสื้อด้านหลัง ส่วนกางเกงหรือกระโปรงให้ทำเครื่องหมาย 2 จุดไว้ที่ขอบด้านหน้า จากนั้นวางเสื้อผ้าวางเด็กไว้ดังภาพ การติดเครื่องหมายเป็นวิธีที่ดีที่สุด ครูช่วยเด็กจากทางด้านหลังและช่วยใส่เสื้อผ้าด้วยขั้นตอนเดิมเสมอ การถอดให้ใช้ 2 มียกคอเสื้อขึ้นและดึงผ่านกางขึ้นมา จะถอดได้โดยไม่ทำให้เสื้อกลับตะเข็บ ถ้าเสื้อกลับตะเข็บแล้วมาพลิกกลับจะยุ่งยากจึงควรเลี่ยง ขณะแต่งตัวควรหามุมที่ไม่ให้ถูกกระตุ้นความสนใจจากเด็กอื่น เช่น ให้เด็กหันหน้าเข้าหาล็อกเกอร์

การฝึกกินอาหารและเปลี่ยนเสื้อผ้าเป็นการฝึกการเชื่อมโยงข้อมูลในสมอง การที่เด็กช่วยเหลือตัวเองได้จะเป็นพลังสำคัญที่สุด

Check Point 43

ติดเครื่องหมายให้สวมใส่ง่าย

ติดเครื่องหมายที่เสื้อด้านหลัง 2 จุด ที่กางเกงด้านหน้า 2 จุด และวางให้เด็กตามภาพ

Check Point 44

ช่วยใส่และถอด

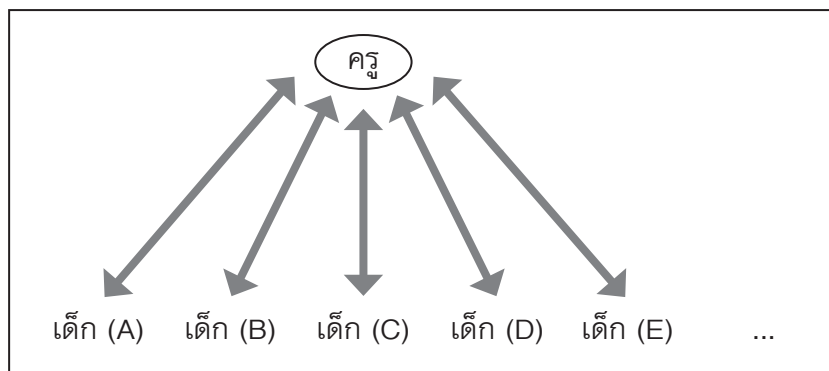
ตามขั้นตอนเดิมเสมอ ครูช่วยจากทางด้านหลัง ถอดและใส่ด้วยขั้นตอนเดิมเสมอ

❁ 7. การแก้ไขปัญหของชั้นเรียน โดยรวม

ยอมรับเด็กทุกคน

ตามที่ฉันได้กล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างสังคมทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่นจากหลายปัจจัย เด็กทุกคนต้องการความรักไม่เฉพาะแต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นกว่าก่อน โลกใบที่ 2 รองจากครอบครัวคือ สถานรับเลี้ยงเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาล

ความจริงแล้วเด็กไม่ชอบให้ "ทุกคนเท่าเทียมกัน" เมื่ออยู่ที่โรงเรียนเด็กแต่ละคนล้วนอยากให้ครูสนใจเขาคนเดียว อยากได้รับการยอมรับครูในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลเป็นอาชีพเฉพาะทางที่เชี่ยวชาญด้านการศึกษาสำหรับเด็ก ครูจึงมักดูแลเด็กเป็นกลุ่ม แต่ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กแต่ละคนก็มีความสำคัญ การดูแลเด็กทั้งกลุ่มนั้นกุญแจสำคัญอยู่ที่ ความสัมพันธ์ที่มีต่อเด็กแต่ละคนดังภาพด้านล่าง

การชมเชยเด็กสักคนต่อหน้าทุกคนในชั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่ทั้งนี้อาจใช้เวลาว่างพูดคุยกับเด็กแต่ละคนด้วย เช่น

"น้อง A เดียวนี้เก่งนะ" หรือ "น้อง B ชอบใจที่ช่วยครูนะ" เป็นต้น

เรามักเห็นว่าโรงเรียนอนุบาลจะมีครูยืนส่งเด็กที่หน้าประตูโรงเรียน ก่อนส่งเด็กให้คุณแม่ ครูจะจับมือเด็กทีละคนและพูดกับเด็กถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในวันนั้นอย่างสั้น ๆ วิธีนี้แม้เป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่ง แต่เมื่อทำจนเป็นกิจวัตร เด็ก ๆ จะเห็นว่าครูทำแบบนี้กับเด็กทุกคน เขาจึงรู้สึกว่ "โอ้ ครูก็ทำแบบนี้กับทุกคนนี่นา" และเกิดความหดหู่ การทำให้เด็กเข้าใจว่าครู "สนใจเขาคนเดียว" สำคัญมาก

ผู้ใหญ่ก็เช่นกัน ถ้าเจ้านายชมว่า "คุณตั้งใจทำงานมาก ผมคาดหวังในตัวคุณ" ย่อมรู้สึกดีใจ แต่ถ้ารู้ว่าเจ้านายพูดกับพนักงานคนอื่น ๆ เหมือนกันคงรู้สึกเศร้าใจใช่ไหมคะ ความรู้สึกว่ "มีครูที่สนใจแต่เราคนเดียว" ทำให้เด็กรู้สึกอึดใจ

ครูในโรงเรียนประถมศึกษาท่านหนึ่งกล่าวว่า "การคิดหาวิธีสอนให้เข้าถึงเด็กทุกคนคือหน้าที่สำคัญที่สุดของครู" ซึ่งฉันเห็นด้วยอย่างยิ่ง การดูแลและการสอนที่เข้าใจง่ายสำหรับเด็กทุกคน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กแต่ละคนนั้นอาจดูไม่ค่อยเกี่ยวข้องกัน แต่การจัดการควบคู่กันไปจะทำให้ชั้นเรียนมีความเรียบร้อย

ในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น "ความเรียบร้อยในชั้นเรียนโดยรวม" เป็นสิ่งสำคัญ รูปแบบการควบคุมและดูแลชั้นเรียนนั้นมีรูปแบบที่ถือปฏิบัติกันมานาน ถ้าจากมุมมองนี้การเปลี่ยนแปลงทิศทางอาจเป็นไปได้ยาก แต่ฉันอยากให้ทบทวนระบบการดูแลทั้งหมดอย่างถี่ถ้วน โดยเน้นความสำคัญของการดูแลเด็กปกติแต่ละคน รวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นพื้นฐาน

Check Point 45

ไม่ควรพูดกับเด็กเพียงผิวเผิน

การพูดกับเด็กควรทำอย่างใส่ใจให้เข้าถึงจิตใจของเด็ก ความรู้สึกได้รับการยอมรับจะทำให้เด็กสบายใจ

Check Point 46

ความเรียบร้อยในชั้นเรียนคือพื้นฐานของทุกสิ่ง

สิ่งสำคัญในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษคือความเรียบร้อยในชั้นเรียน การสอนที่เข้าใจง่ายสำหรับเด็กทั้งชั้น พร้อมกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กแต่ละคน จะทำให้เกิดความเรียบร้อยในชั้นเรียน

8. การแก้ปัญหาด้านการเคลื่อนไหว

ปัญหาการรับรู้ความสัมพันธ์และตำแหน่งของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย

เราสามารถรับรู้ขนาดและท่าทางของร่างกายได้เองตามธรรมชาติ ข้อมูลตำแหน่งของมือ ตำแหน่งของเท้า นั้นถูกตอบกลับไปยังสมอง เราจึงรู้ขนาดของร่างกายได้อย่างชัดเจน สิ่งนี้เรียกว่าการบอกตำแหน่งของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย (body image) ซึ่งส่วนใหญ่จะพัฒนาเกือบสมบูรณ์เมื่ออายุประมาณ 2 ขวบ ถ้าเห็นเด็กวัย 2 ขวบไขว้มือไหล่หลังแสดงว่า "รู้ตำแหน่งของกันแล้ว" จากนั้นเมื่ออายุ 2-3 ขวบจะสามารถเอื้อมมือไปด้านหลังขณะดึงกางเกงขึ้นสวมได้ ถ้าคิดภาพร่างกายตัวเองได้ตามนี้แล้ว เมื่อให้เด็กลองเดินทรงตัวข้ามม้ายาว เด็กจะคาดคะเนได้ว่าต้องงอเข้าแค่ไหน เคลื่อนไหวข้อต่อและกล้ามเนื้ออย่างไร จึงจะเดินผ่านไปได้ แม้ในที่แคบก็คาดคะเนว่าเดินผ่านไปได้อย่างไร หรือมีสิ่งกีดขวางหรือพื้นต่างระดับก็คาดคะเนได้ว่า ควรยกขาสูงแค่ไหนจึงจะข้ามไปได้

แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษส่วนใหญ่นั้น พัฒนาการรับรู้ตำแหน่งของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายไม่เต็มที่ เมื่อคิดถึงสิ่งนี้จะทำให้เข้าใจว่าไม่เพียงแต่ภายนอกที่เด็กไม่อยู่นิ่ง แต่ภายในส่วนลึกของร่างกายก็มีปัญหาด้วย

Check Point

47

ปัญหาการรับรู้ตำแหน่งของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายไม่สมบูรณ์ เด็กเหล่านี้มีปัญหาการรับรู้ความสัมพันธ์และตำแหน่งของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กหกล้ม เดินชนบ่อย และมีปัญหาด้านการเคลื่อนไหว ครูควรดูแลด้วยความเข้าใจ

เรื่องนี้ถ้าจะอธิบายให้เข้าใจง่าย ลองนึกภาพการเรียนรู้ขับรถยนต์เป็นครั้งแรกซึ่งเรากะขนาดของรถยนต์ไม่ได้ เมื่อเลี้ยวก็ไม่ว่าจะควรหักพวงมาลัยแค่ไหนดี หรือไม่ก็บังคับรถให้วิ่งอยู่ในที่ทางไม่ได้ หากสภาวะเช่นนี้เกิดขึ้นกับร่างกาย ย่อมเป็นสภาวะที่ลำบากทีเดียว

เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษคาดคะเนขนาดของร่างกายตัวเองไม่ถูก จึงคาดคะเนระยะระหว่างตำแหน่งของสิ่งของกับตำแหน่งของตัวเองไม่ได้ ทำให้มักเดินสะดุด เดินชนคนหรือสิ่งของอยู่บ่อย ๆ

นอกจากการเคลื่อนไหวเล็กๆ น้อยๆ แล้ว การเคลื่อนไหวร่างกายหลายส่วนที่ดูค่อนข้างง่ายก็ยังไม่ดี เช่น การกายบริหารหรือออกกำลังกายตามจังหวะก็ทำได้แตกต่างจากเด็กอื่น เช่น เพลง "ก้ามือขึ้นแล้วหมุนๆ" ท่อน "ชูมือขึ้นโบกไปมา" ก็ไม่สามารถชูแขนขึ้นให้ตรงได้ การก้าวกระโดด เคลื่อนตัวไปด้านข้าง ก้าว 2 จังหวะแล้วหยุด ก็ถือเป็นเรื่องที่ยากมาก

ยกตัวอย่าง ในกลุ่มนักเต้นที่มีความสามารถกลุ่มหนึ่ง ทุกคนต้องการ "เต้นแบบนี้" แต่กลับมีคนที่เต้นไม่เหมือนเลย เพราะสมองสั่งการแต่ไปไม่ถึง การเต้นแอโรบิกก็เช่นกัน อยากเต้นให้เหมือนครูผู้ฝึกสอนแต่ทำไม่ได้ เด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องเจอกับความยากลำบากในการเคลื่อนไหวอยู่ทุกวัน ร่างกายของพวกเขาก็ไม่สามารถ "เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่วตามธรรมชาติ" กลับเป็นการ "เคลื่อนไหวไม่ได้ตั้งใจและไม่เป็นอิสระ"

ความผิดปกตินี้ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีปัญหาในการดำเนินชีวิต ส่งผลต่อการวางของ การหยิบของ การเก็บของ การเตรียมและเก็บกวาดต่างๆ การเคลื่อนไหว การเล่น ฯลฯ

ฉันอยากให้เข้าใจความผิดปกติที่เป็นลักษณะเด่นนี้ และนำไปปรับปรุงการทำกิจกรรมในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล แม้จะไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ แต่การฝึกฝนเล็กๆ น้อยๆ อย่างต่อเนื่อง ก็ทำให้ "ความผิดปกติ" ดีขึ้นได้ การทำตั้งแต่เด็กยังเล็กจะได้ผลดี

Check Point 48

ร่างกายเคลื่อนไหวไม่ได้ใช้อย่างอิสระ

ไม่ควรลืมว่าเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่เคลื่อนไหวไม่คล่องแคล่ว จึงทำให้เกิดความยากลำบากเกือบทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

เคลื่อนไหวร่างกายตามคำสั่ง

เด็กเหล่านี้ไม่ถนัดในการใช้อวัยวะต่างๆ ในร่างกายทำงานประสานกัน จึงควรมีการออกกำลังกายเล็กๆ น้อยๆ ในกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อทั้งมัดใหญ่และมัดเล็ก และฝึกอวัยวะต่างๆ ในร่างกายให้ทำงานประสานกัน

Check Point 49

การนั่งคือ

การเคลื่อนไหวซับซ้อน

เด็กที่ไม่สามารถนั่งอยู่กับที่ได้มีจำนวนเพิ่มขึ้น เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อสมาธิของเด็ก

การเคลื่อนไหวทั่วไปในชีวิตประจำวันอย่างหนึ่งคือการนั่งเก้าอี้ การจะนั่งลงนั้นร่างกายแต่ละส่วนต้องได้รับคำสั่งจากสมองอย่างชัดเจน การนั่งจึงถือเป็นการเคลื่อนไหวที่ซับซ้อน ถ้าร่างกายเคลื่อนไหวไม่คล่องจะทำให้ไม่สามารถนั่งได้ นั่นคือเหตุผลที่ว่าทำไมเด็กเล็กจึงชอบวิ่งไปมามากกว่านั่งอยู่เฉยๆ ส่วนเด็กโตแม้คาบเรียนที่นาเบื่อจะยาวนานกว่า 1 ชั่วโมงก็ยังนั่งอยู่นิ่งๆ ได้ แต่ในปัจจุบันแม้แต่เด็กประถมศึกษาก็ไม่อาจนั่งเรียนนิ่งๆ ได้ ยิ่งไปกว่านั้นเด็กหลายคนทั้งๆ ที่อยู่ชั้นมัธยมศึกษาแล้วก็ไม่สามารถทำได้เช่นกัน

ดังนั้น อันดับแรกควรจัดกิจกรรมที่让孩子ได้เคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนอย่างสัมพันธ์กัน เด็กปกติเมื่อเดินขึ้นลงบันไดจะใช้การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูลทำให้เคลื่อนไหวตามปกติ แต่สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูลนั้นยากมาก เพราะในการเคลื่อนไหวปกติ "ก้าวเท้าขวา แล้วก้าวเท้าซ้าย..." เป็นไปโดยอัตโนมัติ หลายโรงเรียนเน้นการเล่นตามธรรมชาติเป็นหลัก แต่นั่นยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เด็กบางคนสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูลได้ ฉะนั้นจึงอยากให้เด็กได้ฝึกการเคลื่อนไหวด้วยการเคลื่อนไหวตามคำสั่งมากขึ้น

Check Point 50

ทำกิจกรรมที่ฝึก

การเคลื่อนไหว

การ让孩子เดินตามเส้น สัญลักษณ์หรือเสียงเพลง การเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนเป็นการฝึกสมองที่ดี

การเดินบนแผ่นหินทางเดินในสนามหญ้า ถ้าเดินบนพื้นธรรมดาเราจะไม่ต้องระวังอะไร แต่เมื่อเป็นแผ่นหิน สายตาต้องรับรู้ตำแหน่งอย่างแม่นยำและต้องใช้สมองพอสมควร ขณะที่ "การเดินบนเส้น" สายตาต้องมองเส้นและวางเท้าลงบนเส้นขณะก้าว และถ้า "เดินบนเส้นพร้อมกางแขนออก" ก็ต้องสั่งการไปที่แขน ยิ่งถ้า "พร้อมจังหวะดนตรี" ก็จะใช้หูด้วย เช่น การเดินบนเส้นไปตามจังหวะเสียงเพลงและปรับระดับความช้า-เร็วดูถ้าเป็นความเร็วคงจะเดาออกว่าเร็วยากกว่าช้า เขียนเส้นให้หยักไปมาหรือเป็นวงกลม รวมถึงให้เดินตามสัญลักษณ์ก็ได้ เพิ่มความหลากหลาย

ด้วยการให้กระโดดขาคู่ กระโดดขาเดียว ไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์พิเศษ ใช้สิ่งของที่มีอยู่ในโรงเรียนอยู่แล้วก็ได้ บางโรงเรียนใช้ยางยืดสำหรับกระโดด (คล้ายเล่นโดดหนังยาง) ให้เด็กกระโดดตามจังหวะเพลงที่ละคน กระโดดตามตำแหน่งที่กำหนดหรือปรับความสูงด้วยก็ได้

บางโรงเรียนให้เด็กหัดกระโดดข้ามแท่นหรือออกกำลังกายบนเสื่อ เพื่อให้การออกกำลังกายซับซ้อนมากขึ้น แต่สำหรับสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กมักให้เด็กเล็กและเด็กโตออกกำลังกายตามจังหวะค่อนข้างเป็นรูปแบบเดียวกันทั้งหมด ซึ่งอาจลองปรับกิจกรรมให้หลากหลายขึ้น ออกแบบวิธีที่让孩子们ทั้งชั้นได้สนุกกัน หรือคิดรูปแบบการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับเด็กในชั้นเรียนโดยเฉพาะ เมื่อมีการพัฒนาความสามารถนี้ขึ้นแล้วอาจให้เคลื่อนไหวและหยุดตามเสียงดนตรี หรือกำหนดให้หยุดเมื่อถึงจุดที่กำหนด เป็นต้น

กิจกรรมฝึกการเคลื่อนไหวนี้ไม่จำเป็นต้องใช้เวลานานมากก็ได้ แทนที่จะเป็นช่วงกิจกรรมอิสระที่ยาวนานให้เปลี่ยนเป็นช่วงสั้นๆ แค่ 15-20 นาที ก็พอ การฝึกเป็นประจำทุกวันจะทำให้เด็กมีพัฒนาการขึ้น เมื่อเด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนได้ดีแล้วจึงหยุดทำกิจกรรมฝึกการเคลื่อนไหว

เนื่องจากเป็นกิจกรรมในโรงเรียน สิ่งสำคัญคือควรทำในลักษณะ "มาสนุกด้วยกัน" มากกว่าเป็นการฝึกฝนจริงจังจึงจะได้ผลดี

Check Point 51

ฝึกทุกวันจึงได้ผล

ลองออกแบบกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมกับเด็กทั้งชั้นเพื่อให้เด็กทุกคนได้สนุกร่วมกัน ควรฝึกทุกวันเป็นเวลาสั้นๆ

ฝึกเคลื่อนไหวร่างกายอย่างไร

ต่อจากหัวข้อที่แล้ว ในหัวข้อนี้มาดูกันว่าการฝึกการเคลื่อนไหว
ต้องทำอะไร

Check Point 52

ฝึกประสาทสัมผัส
พื้นฐานให้ได้ก่อน
วัยเรียน

“การสัมผัสทางผิวหนัง”
“การทรงตัว” ควรฝึก
ให้ได้เมื่อเด็กยังเล็ก
หรืออย่างช้าที่สุดคือ
ก่อนวัยเรียน ควรเสริม
การเล่นที่มีการสัมผัส
กอด โยกตัว ลงในกิจกรรม
การเคลื่อนไหวร่างกาย
ในชั้นเรียน

◇ ฝึกประสาทสัมผัสพื้นฐาน

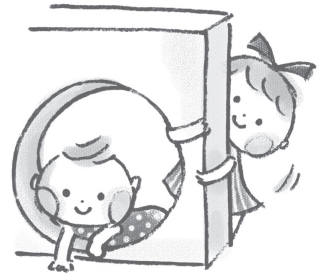
ควรจัดโปรแกรมการเล่นที่มีการสัมผัสเพื่อฝึกประสาทสัมผัส
พื้นฐานอย่าง “การสัมผัสทางผิวหนัง” “การทรงตัว” หรือ “การดู” “การฟัง”
เป็นอันดับแรก เช่น การเล่นจับคู่และแตะตัวกัน โยกตัวตามจังหวะเพลง
เป็นต้น เพราะเป็นพื้นฐานของประสาทสัมผัส ถ้าไม่มีสถานที่กว้างขวาง
ก็ทำในห้องเรียนได้ ควรฝึกประสาทสัมผัสเหล่านี้ให้เด็กตั้งแต่อายุยังน้อย
หรือก่อนวัยเรียน แม้เด็กจะมีความไม่ถนัดในช่วงแรกแต่จะค่อยๆ ดีขึ้น
เพราะหลังจากเข้าโรงเรียนแล้วการฝึกเหล่านี้จะน้อยลง

◇ หาโอกาสที่เด็กจะได้ฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็ก ผ่านการเคลื่อนไหวเล็กๆ น้อยๆ

การจัดให้เด็กได้ “เคลื่อนไหวเล็กๆ น้อยๆ” เป็นประจำทุกวันจะ
ได้ผลดี เช่น กิจกรรมทั่วไปในโรงเรียน การเตรียมตัวก่อนเริ่มเรียน
การเตรียมตัวก่อนกลับบ้าน การเตรียมตัวกินอาหาร และการเก็บกวาด
กิจกรรมเหล่านี้มี “การทำงานประสานกันระหว่างตากับมือ” เป็นปัจจัยที่
ทำให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลภายในสมอง ครูควรช่วยพร้อมกับฝึกเด็ก
ไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรองเท้า การเปิดกระเป๋ากับด้วยมือข้างเดียว
การหยิบของ การแขวนกระเป๋า โดยถือว่าเป็นการฝึกการเชื่อมโยงข้อมูล
ในสมองมากกว่าการฝึกฝนการช่วยเหลือตัวเอง ซึ่งได้ผลกว่าการไปฝึก
ที่ศูนย์ดูแลเฉพาะด้านด้วยสื่อการสอนพิเศษเดือนละ 2 ครั้ง การฝึกนี้
อาจดูเหมือนการบังคับเด็ก ครูจึงอาจรู้สึกขัดแย้งเล็กน้อย แต่ความจริง
ถ้าเด็กทำไม่ได้จะทำให้การใช้ชีวิตในอนาคตลำบาก

เพื่อให้เด็กปฏิบัติตามได้ง่าย ควรมีลำดับขั้นตอนและตำแหน่งสิ่งของ
โดยจัดให้เหมือนของเด็กคนอื่น เมื่อทุกอย่างเหมือนคนอื่น เด็กจะ
มองเห็นเป้าหมายได้ชัดเจน เท่ากับให้เด็กรับรู้ว่าจะต้องทำให้เหมือนเพื่อน

ในโรงเรียนประถมศึกษาจะกำหนดวิธีการวางสิ่งของในล็อกเกอร์ให้เด็กทุกคนทำตาม เมื่อมองดูก็จะเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่พอขึ้นชั้นมัธยมศึกษาที่ไม่มีการกำหนดตำแหน่งแล้วจึงวางระเกะระกะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะรู้สึกสับสนว่าควรวางอย่างไรดี พอไม่มีตะขอแขวนให้แขวนสิ่งของ เราจึงมักเห็นว่าเขาวางข้าวของไม่เป็นระเบียบ ควรใช้โอกาสนี้ฝึกการทำงานประสานกันระหว่างตากับมือ

◇ ผสมผสานการเคลื่อนไหวซับซ้อนกับการเคลื่อนไหวตามคำสั่ง

"การเคลื่อนไหวตามคำสั่ง" ที่กล่าวมาข้างต้นควรมีการปรับให้เป็น การเคลื่อนไหวร่างกายหลายส่วนร่วมกัน จะทำเป็นจังหวะก็ได้ เพียงให้มีความหลากหลายหรือทำเป็นเกมก็ทำให้เด็กทำตามได้ง่าย

ถ้าเด็กสามารถก้าวกระโดดและเคลื่อนตัวไปด้านข้างได้แล้ว ให้เด็ก กระโดดหลบหลีกโดยวางกรวยกีดขวางหลาย ๆ อัน อาจวางซิกแซ็ก หรือวงกันหอย อาจเป็นการเล่นแบบแบ่งเป็นกลุ่มตรงกลางและอีกกลุ่ม ล้อมวง ตัวแทนแต่ละทีมออกมาข้างหน้าและเป่ายิงฉุบกันก็ได้ ไม่เน้นให้ "ทำให้เร็ว" แต่ให้ "ทำตามกฎ" เช่น ห้ามเหยียบเส้น เป็นต้น

หรือจะให้เด็กกระโดดขึ้น-ลงบนแท่นกระโดด กระโดดตบ รวมถึง ใช้อุปกรณ์ยิมนาสติกตั้งเป็นหลาย ๆ ฐานก็ได้ จากนั้นใช้เทปขาวสีแดง ทำสัญลักษณ์ตามแท่นกระโดด ตารางตบ หรือตำแหน่งที่ต้องการ ให้กระโดดลง เน้นให้ "หยุดและควบคุมร่างกายให้ได้" ตรงตามตำแหน่งที่กำหนด ไม่ใช่ "ทำให้เร็ว"

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมประจำวันสามารถดัดแปลงให้เป็นการฝึก เชื่อมโยงข้อมูลได้ สิ่งสำคัญคือบรรยากาศโดยรวมที่สนุกสนานสำหรับเด็กทุกคน แต่ควรระวังอย่าสนุกจนลืมนัดดูประสงค์ของกิจกรรม

Check Point 53

สิ่งที่ดีที่สุดคือทุกคน
ได้สนุก

ข้อดีของการเล่นฝึก
เคลื่อนไหวในโรงเรียน
คือเด็กๆ ได้สนุกร่วมกัน
ในบรรยากาศผ่อนคลาย
โดยทุกคนได้เล่นด้วยกัน

❁ 9. การแก้ปัญหาด้านการปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่น

ความยากของการสร้างภาพในใจให้ตรงกัน

การเล่นถือเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตวัยเด็ก แต่ "การเล่น" นี้ เป็นสิ่งที่ยากที่สุดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูพยายามเคี้ยวเชิญ "ให้เล่นกับเพื่อน" เพราะความไม่รู้ ผลที่ได้คือมักเกิดปัญหาและความวุ่นวาย ครูส่วนใหญ่จะรู้สึกหงุดหงิดและประหลาดใจเมื่อฉันทักว่า การเล่นกับเพื่อนคือการมี "ภาพในใจที่ตรงกัน" ซึ่งเป็นเรื่องยากมากสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กส่วนใหญ่ที่ถูกวินิจฉัยว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นมีลักษณะคือ "เล่นวิ่งแข่งได้ แต่เล่นตำรวจจับผู้ร้ายไม่เป็น" เรื่องนี้หมายความว่าอย่างไร การเล่นตำรวจจับผู้ร้าย เด็กทุกคนต้องวาดภาพตรงกันว่า "ไม่ให้ตำรวจจับ" ถึงจะเล่นได้ เพราะเด็กกลัวถูกจับจึงพยายามวิ่งหนีให้เร็วที่สุด เมื่อถูกจับได้ก็จะพยายามวิ่งไล่จับเพื่อนให้มาเป็นตำรวจแทน แต่หากมีเด็กสักคนคิดว่า "เป็นตำรวจก็เป็นสิ" การเล่นนี้ก็จะไม่สนุก การเล่นวิ่งไล่จับกับการเล่นตำรวจจับผู้ร้ายมีความแตกต่างกันมาก เด็กที่เล่นตำรวจจับผู้ร้ายทุกคนต้องมีภาพในใจที่ตรงกัน ซึ่งเท่ากับการมีกฎกติกา การมีกฎกติกาคือการมี "ข้อตกลงที่รู้กัน" ถ้านึกถึงลักษณะเด่นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ว่า "สิ่งของหรือเรื่องราวที่มองไม่เห็นด้วยตาเป็นเรื่องเข้าใจยากสำหรับพวกเขา" ก็จะเข้าใจได้ว่าการเล่นที่ต้องมีการคิดภาพในใจแบบนี้ เป็นเรื่องยากมากสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

Check Point 54

การมีภาพในใจตรงกัน
คือกฎเหล็กของการ
เล่นเป็นกลุ่ม
การเล่นเป็นกลุ่มเริ่มจาก
การคิดภาพในใจที่
ตรงกัน จึงเป็นเรื่องยาก
สำหรับเด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษ

ในเมื่อเรื่องง่าย ๆ อย่างการเล่นตำรวจจับผู้ร้ายยังไม่เข้าใจแล้ว การเล่นที่กติกาเปลี่ยนแปลงได้หรือมีการสวมบทบาท เช่น เล่นไล่จับแบบทีม เล่นจระเข้ ซ่อนหา โยนบอลใส่ตะกร้า เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเข้าใจยากมาก เช่นเดียวกับการเล่นดอดจ์บอล ถึงจะพอเข้าใจว่า "ถ้าบอลโดนตัวต้องออกจากสนาม" แต่เด็กเหล่านี้ก็ไม่เข้าใจกฎที่ว่า "ถ้าฝ่ายเราอัดฝ่ายตรงข้ามได้ เราจะได้กลับลงไปเล่น" รวมถึงการแบ่งฝ่ายตรงข้ามกับฝ่ายเดียวกัน ซึ่งเป็นการใช้มโนภาพที่เข้าใจยากเช่นเดียวกัน

ฉันเคยติดตามการเล่นช่วงสุดสัปดาห์ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้าสู่วัยประถมศึกษาจนถึงประถมศึกษาตอนปลายแล้ว เด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ยังไม่เข้าใจความหมายของคำว่า ฝ่ายตรงข้ามและฝ่ายเดียวกัน ดังนั้นไม่ว่าจะเล่นอะไรที่เป็นทีม เช่น ดอดจ์บอล บาสเกตบอล ฟุตบอล เด็กที่มีความต้องการพิเศษบางครั้งก็จะส่งลูกบอลให้ฝ่ายตรงข้าม เวลาแข่งอะไรที่เป็นทีมกับเพื่อนจึงมักแพ้

ขอเสริมว่าในกลุ่มเด็กที่ฉันเป็นที่ปรึกษานั้น มีนักศึกษามหาวิทยาลัยอาสาเข้าร่วมด้วย จึงช่วยคอยประกบเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ปกติไม่สามารถเข้าร่วมเล่นได้ ทำให้เด็กเหล่านี้เล่นได้สนุกแม้ไม่ค่อยเข้าใจกติกา วิธีนี้อาจมีความจำเป็นในการสร้างที่ยืนในสังคมให้กับเด็กต่อไปก็ได้

ในงานสัมมนาครูท่านหนึ่งเล่าว่า "เด็กที่มีความต้องการพิเศษเล่นเกมชโมยหางได้" (ทุกคนติดหางที่ด้านหลัง แล้วพยายามชโมยหางเพื่อนโดยไม่ให้ใครชโมยหางตนเอง) เมื่อฉันถามว่า "เด็กเข้าใจกติกาเกมชโมยหางไหมคะ" ครูตอบว่าเด็กร้องไห้เมื่อถูกชโมยหาง อาจไม่ใช่เพราะเข้าใจกติกา แต่ก็สนุกที่ได้วิ่งไล่กัน ฉันจึงถามว่า "ถ้าอย่างนั้นก็เท่ากับเล่นวิ่งไล่จับไม่ใช่หรือ" ครูก็เห็นด้วยว่า "พอสังเกตดีๆ ก็ใช่ค่ะ"

ถ้ากติกาเกมตำรวจจับผู้ร้ายยากแล้ว การเล่นที่ไม่มีกติกาตายตัว อย่างเช่นการเล่นพ่อแม่ลูก ที่แต่ละคนต้องสวมบทบาทและใช้จินตนาการในการเล่นทั้งหมดยิ่งยากกว่า

เมื่อเด็กปกติอายุ 4-5 ขวบ ทุกคนจะสามารถเริ่มเล่นกับเพื่อนแบบไม่มีกติกาตายตัวได้ และคิดภาพในใจสำหรับการเล่นแต่ละชนิดได้ เมื่อการเล่นยังมีความซับซ้อนเท่าไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ยังเข้าร่วมเล่นยากขึ้นตามไปด้วย จึงมักมีปัญหาว่า "อยากเล่นด้วย แต่เล่นไม่เป็น" พฤติกรรมใช้ความรุนแรงกับเพื่อนจึงเพิ่มมากขึ้นเมื่ออายุ 5 ขวบขึ้นไป อยากให้เข้าใจว่าสำหรับเด็กกลุ่มนี้ การเล่นเป็นเรื่องยากและอาจทำให้ทุกข์สาหัสเลยก็ได้

Check Point 55

การเล่นต้องระวังเป็นพิเศษ

การเล่นกับเพื่อนต้องอาศัยการคิดภาพตามกัน เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่ถนัดเรื่องนี้จึงเครียดมาก ถ้าให้ฝืนใจเล่นจะเป็นเรื่องแย่สำหรับตัวเด็กเองและเพื่อน ๆ ด้วย

Check Point 56

ปัญหาเพิ่มขึ้นหลัง 5 ขวบ

เมื่อเด็กมีอายุ 5 ขวบ การเล่นจะยิ่งซับซ้อนขึ้นเรื่อยๆ เด็กที่มีความต้องการพิเศษส่วนใหญ่ไม่อาจเข้าใจและเล่นตามเพื่อนไม่ได้ "อยากเล่นแต่เล่นไม่เป็น" เมื่อเด็กรู้สึกไม่พอใจ อาจทำให้เกิดปัญหาตามมา

ลองเปลี่ยนวิธีคิด

ในหัวข้อที่แล้วกล่าวว่า "การเล่นกับเพื่อนคือการคิดภาพในใจที่ตรงกัน" เป็นเรื่องยากสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่นนั้นครูควรทำความเข้าใจและรับมือกับเด็กที่มีลักษณะพิเศษเหล่านี้อย่างไร

เมื่อสังเกตการใช้เวลาอิสระของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะพบว่าชอบเล่นคนเดียว ชอบต่อจิ๊กซอว์ ชอบดูภาพรถไฟและรถยนต์ เมื่ออยู่นอกบ้านจะชอบขี่จักรยานสามล้อและเล่นน้ำ เล่นเครื่องเล่นในสนามเด็กเล่น รวมถึงการจับแมลง เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นการเล่นคนเดียวทั้งหมดซึ่งพบค่อนข้างบ่อย ไม่ต้องใช้การคิดภาพ

Check Point 57

เปลี่ยนความคิด เกี่ยวกับการเล่น คนเดียว

ครูมองว่าการที่เด็กไม่เล่นกับเพื่อนในเวลาอิสระในแ่งลบหรือไม่ให้คิดใหม่ว่าการใช้เวลาอิสระตามลำพังคือ "สนุกกับการทำสิ่งที่ชอบเพียงลำพัง" ก็ได้

กิจกรรมภายในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลส่วนมากต้องทำพร้อมคนอื่น ดังนั้นฉันคิดว่าแม่เด็กจะใช้เวลาอิสระเล่นคนเดียวก็ไม่ใช่ไร ไม่ควรมองการ "เล่นกับคนอื่นไม่เป็น" ในแง่ลบ ลองเปลี่ยนมุมมองว่าเป็น "ได้สนุกกับสิ่งที่ชอบเพียงลำพัง"

เมื่อเด็กถึงวัย 4-5 ขวบจะมีการเล่นหรือกิจกรรมบางอย่างที่เด็กทั้งชั้นเล่นด้วยกัน ถึงตอนนี้ครูต้องเข้าใจลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเป็นสื่อกลาง ช่วยเล่น สวมบทบาทเดียวกันให้การเล่นเป็นไปอย่างกลมกลืน เช่น ถ้าเล่นเก้าอี้ดนตรี ก็ช่วยเด็กหาเก้าอี้ที่ว่างก็ได้ แต่ถ้าเด็กไม่อยากเล่นเลยก็อาจให้หยุดได้ การฝืนใจให้เด็กทำในสิ่งที่ไม่เข้าใจอาจทำให้เขาเกิดความตื่นตระหนก

หากในช่วงเวลาเหล่านั้น เด็กมี "สิ่งที่ชอบทำ" ก็ถือเป็นเรื่องที่ดีสำหรับเด็กเหล่านี้การมีสิ่งที่ชอบทำในเวลาว่างจะส่งผลอย่างมากในชีวิตประจำวัน ถ้ามีสิ่งที่ชอบซึ่งเด็กสามารถควบคุมได้ด้วยตัวเอง ก็เท่ากับได้พบวิธีใช้ "เวลาว่าง" ที่ดี

ถ้าพูดถึงสิ่งที่สามารถทำบนโต๊ะเรียนได้ ลองให้กระดาษและเครื่องเขียนแก่เด็ก หรืองานประดิษฐ์ จิ๊กซอว์ เพื่อให้เด็กได้ค้นพบสิ่งที่ชอบหรือสิ่งที่ทำได้ดี ถ้าครูคอยติดตามผลอย่างต่อเนื่องจะรู้ว่า การมีสิ่งที่ชอบหรือไม่นั้นคือประเด็นสำคัญในการดำเนินชีวิต

ในทางกลับกัน ชีวิตกายภาคหน้าของเด็กเหล่านี้ โอกาสที่จะปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่ละ 30 คนไม่ได้มีบ่อยนัก แม้เด็บบโตเป็นผู้ใหญ่ก็ติดต่อกับคนรอบตัวแค่ไม่กี่คนหรือแค่คนดูแลเท่านั้น ฉะนั้นจึงคิดว่าการเล่นกับเพื่อนหรือการทำกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เดียวกันไม่ใช่เป้าหมายสำคัญในชีวิต การพยายามฝึก "การอยู่ร่วมกับเพื่อน" ที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ถนัดที่สุดอาจเป็นสิ่งที่ทรมานเขาก็ได้

การมีสิ่งที่ชอบที่สามารถทำได้ด้วยตัวเองคือสิ่งสำคัญ ไม่จำเป็นต้องทำอะไรที่เป็นพิเศษยกย่องอย่างเล่นเปียโนหรือไวโอลิน ซึ่งการหาสิ่งที่เด็กชอบควรทำให้ได้ก่อนวัยประถมศึกษาตอนต้น

เด็กบางคนชอบเขียนคำ เด็กบางคนชอบวาดรูปรถไฟ รถยนต์ การ์ตูน หรือไม่ก็ลอกรูปภาพต่าง ๆ หรือพัฒนาเป็นการลอกภาพเขียนวาดภาพสีน้ำ นอกจากนี้เด็กบางคนก็ชอบประดิษฐ์งานกระดาษหรือต่อโมเดลพลาสติก

อาจจัดกิจกรรมให้เด็กแต่ละคนทำในสิ่งที่ชอบ เช่น "หนู A เขียนหนังสือ" สิ่งสำคัญคืออย่าปล่อยให้เขาเพลินจนไม่รู้จักเลิก แม้จะชอบทำก็ต้องกำหนดเวลา ค่อย ๆ ทอยยเก็บกวาดและเลิกทำ สำหรับเด็กปกติการ "เล่นอิสระกับเพื่อน" เป็นเวลาที่แสนสนุก แต่สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอาจเป็นช่วงที่ทรมานที่สุด ครูควรเข้าใจและจัดกิจกรรมให้เหมาะสม

Check Point 58

เวลาอิสระเป็นเวลาที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กมีสิ่งที่ทำคนเดียวได้ในเวลาอิสระหรือไม่ ถ้าไม่มี เด็กจะไม่ว่าควรทำอะไรและรู้สึกอึดอัด

ทบทวนความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

จากหัวข้อที่แล้วกล่าวว่าการเล่นกับเพื่อนเป็นปัญหาที่ค่อนข้างยาก แล้วการปฏิสัมพันธ์อื่นนอกเหนือจากการเล่นเป็นอย่างไร

สำหรับเด็กเหล่านี้ที่ไม่ถนัดเรื่อง "การอ่านสถานการณ์ การคิดจากมุมมองของอีกฝ่าย การเข้าใจข้อตกลงที่รู้กันโดยไม่ต้องพูดถึง การอ่านสีหน้าผู้อื่น" ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการ "ปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น" ในชีวิตประจำวันจึงยากกว่าการเล่นเสียอีก ถ้าเป็นเด็กที่มีพัฒนาการปกติ แม้อายุเพียง 4 เดือนก็ยังอ่านสีหน้าคนเลี้ยงออก แต่ถ้าพัฒนาการส่วนนั้นไม่สมบูรณ์ "การปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น" จะกลายเป็นเรื่องยาก เนื่องจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นเรื่องของการตีความหมาย ไม่สามารถแจกแจงออกมาเป็นคู่มือสอนได้ ดังนั้นประโยชน์ของการอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล ที่จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตสำหรับเด็กเหล่านี้ ไม่ใช่การปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น แต่เป็น "การฝึกช่วยเหลือตัวเองท่ามกลางเด็กหลายๆ คน"

การกำหนดตำแหน่งที่นั่ง ถ้าจัดให้นั่งติดกับเด็กที่อยู่ไม่นั่งเหมือนกัน จะทำให้เด็กยิ่งอยู่ไม่นั่งมากกว่าเดิม หรือการให้เด็กที่อยากทำตัวเป็นพี่เลี้ยงมานั่งข้างๆ ก็ไม่ควร เพราะทำให้เด็กถูกระตุ้นมากเกินไป ควรให้เด็กที่นั่งหรือเด็กที่มักทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้องมานั่งแทน เด็กลักษณะนี้ เป็นผู้ช่วยที่ดี ไม่ช่วยมากเกินไป แต่จะคอยช่วยเหลือได้อย่างกลมกลืน และเป็นตัวอย่างในการทำสิ่งต่างๆ ด้วย

Check Point 59

ไม่ควรให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กด้วยกันมากนัก

เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่เก่งในด้านการปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นไม่ควรใส่ใจจุดนี้มากนัก ข้อดีของกิจกรรมในโรงเรียนคือ "ได้ฝึกการช่วยเหลือตัวเองท่ามกลางเด็กคนอื่น"

หากเด็กมีเพื่อนสนิท ครูมักจะพยายามให้เด็กที่เป็นเพื่อนสนิทคอยประกบตลอดเวลา แต่ถ้าทำบ่อยๆ จะเกิดการเกาะติดและเป็นภาระของเด็กที่เป็นเพื่อนสนิทมากเกินไป

เมื่อเลื่อนชั้น ครูมักมีคำถามว่า "ควรให้เด็กที่สนิทกันอยู่ห้องเดียวกันหรือไม่" ฉันทิดว่าโดยทั่วไปไม่จำเป็นต้องจัดให้อยู่ห้องเดียวกัน เพราะการปรับตัวให้คุ้นเคยกับครูหรือเพื่อนใหม่เป็นการขยายขีดความสามารถให้กับเด็ก แม้จะกังวลแต่ครูอย่าลืมว่า ไม่อาจติดตามไปหลังจากเด็กเข้าโรงเรียนประถมได้

อีกคำถามที่พบบ่อย "จะอธิบายให้เด็กคนอื่นเข้าใจได้อย่างไร" แน่นอนว่าหากเด็กที่มีลักษณะพิเศษไม่มีการแสดงออกให้เห็นทางร่างกาย จะมองเห็นจากภายนอกได้ยาก ส่วนตัวฉันคิดว่าไม่ต้องบอกให้รู้ก็ได้ แต่ครูต้องดูแลเด็กทั้งชั้นอย่างใกล้ชิดทุกคน เพียงแค่ "ทุกคนเหมือนกัน ทุกคนสำคัญ" นั้นไม่เพียงพอ

เมื่อครูสร้างความสัมพันธ์ที่ทำให้เด็กรู้สึก "ครูสนใจเราคนเดียว" การมีคนที่ยอมรับตัวเอง (ครู) จะทำให้เด็กรู้สึกอุ่นใจ เมื่อรู้สึกสบายใจ ก็จะเริ่มมองเด็กคนอื่น การเอื้อเฟื้อจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อตัวเองได้รับการยอมรับเสียก่อน และจะเข้าใจว่าในชั้นเรียนมีเด็กที่ต้องการให้ครูดูแลเป็นพิเศษ

เด็กจะเข้าใจได้อย่างเร็วคือเมื่ออายุ 4 ขวบหรืออย่างช้าคือเกือบ 5 ขวบ ถ้าเด็กคนไหนไม่ยอมและรู้สึกว่า "ทำไมครูเอาใจแต่เพื่อนคนนี้คนเดียว" แสดงว่าเด็กคนนั้นไม่ได้รับความรักเพียงพอ หรือถ้าเด็กบางคนไม่เข้าใจสถานการณ์ ครูก็ควรอธิบายให้เด็กเข้าใจว่า "เพื่อนคนนี้ดูเขา จะต้องการความช่วยเหลือจากครู แต่หนูก็เป็นคนสำคัญของห้องนี่นะ" โดยครูอาจมอบหมายงานบางอย่างที่เด็กคนนั้นสามารถทำได้เพียงคนเดียว เช่น ถ้าเด็กอ่านหนังสือออกก็ให้ทำหน้าที่แจกโน้ตให้เพื่อน หรือให้หยิบขวดน้ำ เมื่อครูกล่าวว่า "ขอบใจที่หยิบน้ำมาให้ฉันนะ" เด็กก็จะเกิดความรู้สึกพิเศษ

เมื่อฉันไปเยี่ยมโรงเรียนอนุบาล แม้ว่าจะไปแค่เพียงวันเดียว แต่เมื่อดูจากพฤติกรรมของเด็กก็จะรู้ว่าที่ผ่านมามีครูดูแลเด็กอย่างไร ฉันเห็นหลายชั้นเรียนที่ใช้วิธีการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกับวิธีการที่ทำให้เด็กทั้งชั้นรู้สึกอุ่นใจ ซึ่งทำให้ชั้นเรียนดำเนินไปด้วยดี ครูที่อดทนดูแลช่วยเหลืออย่างดีสามารถเปลี่ยนแปลงเด็กทั้งชั้นได้

Check Point 60

ไม่ต้องบอกให้เด็กคนอื่นรู้ก็ได้

ถ้าเด็กทุกคนรู้สึกว่า "ครูสนใจแต่เราคนเดียว" ทุกคนจะรู้สึกสบายใจ และเกิดความเอื้อเฟื้อ เด็กๆจะเข้าใจสถานะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้จากครูที่อดทนดูแลช่วยเหลืออย่างดี

10. การรับมือปัญหาด้านพฤติกรรม ตั้งมาตรฐานการตัดสินใจให้ดี

การตัดสินใจว่าพฤติกรรมไหนที่ปล่อยให้เด็กทำต่อไปได้และพฤติกรรมไหนควรยุติ ครูในสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลอาจไม่ทราบว่ามีมาตรฐานของการตัดสินใจเรื่องนี้เป็นอะไร ช่วงแรกฉันก็ไม่ทราบเหมือนกัน แต่การติดตามดูผลอย่างต่อเนื่องจึงทำให้ทราบชัดเจน

Check Point 61

แก้ไขให้เร็วที่สุด

หลักการดูแลที่สำคัญที่สุดคือ “พฤติกรรมที่สร้างปัญหาให้สังคมต้องเลิกให้เร็วที่สุด ไม่ต้องลังเล”

มาตรฐานที่สำคัญคือ “พฤติกรรมที่สร้างปัญหาให้สังคมเมื่อเด็กโตขึ้นต้องเลิกให้เร็วที่สุด” หรือ “พฤติกรรมที่สร้างปัญหาให้สังคมเมื่อเด็กโตขึ้นต้องแก้ไขให้ถูกต้องโดยเร็วที่สุด”

การที่เด็กเหล่านี้ไม่สามารถ “ตัดสินใจเองจากมุมมองของผู้อื่น” หมายความว่าความสามารถในการตัดสินใจอย่างเป็นกลางไม่ได้รับการพัฒนา ครูอาจคิดว่า “อีกหน่อยก็ดีขึ้น” “สักวันก็ดีขึ้น” ซึ่งส่วนใหญ่ มักไม่เคยเกิดขึ้นหรือมาไม่ถึง

ยกตัวอย่าง เด็กปกติเมื่ออายุประมาณ 2-3 ขวบอาจไม่ยอมออกจากบ้านถ้าไม่ได้เอาของเล่นหรือตุ๊กตาไปด้วย แต่ถ้าเด็กสามารถคิดจากมุมมองของผู้อื่น เช่น ถ้าคนอื่นเห็นตัวเองถือตุ๊กตาออกจากบ้านจะคิดอย่างไร เด็กจะเริ่มรู้สึกอายและเลิกถือของเล่นออกจากบ้านเอง ซึ่งความสามารถนี้จะพัฒนาขึ้นอย่างช้าคือเมื่ออายุ 4 ขวบ

Check Point 62

“เดียวก็หายเอง” “สักวันหนึ่ง” ซึ่งไม่มีวันมาถึง

ครูมักคิดว่าเดียวเด็กก็เลิกพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเอง แต่เด็กมักไม่สามารถเลิกได้ เพื่อไม่ให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาดิตตัวเด็กไป จึงควรแก้ไขโดยเร็วที่สุด

แม้เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะสามารถสนทนา คิดเลข และเรียนรู้ภาษาได้ในระดับหนึ่ง แต่จะมีพัฒนาการส่วนนี้ยาก หลายครั้งที่เด็ก ป.3 นั่งเล่นอยู่ในลังกระดาษหลังห้องในคาบเรียน หรือเด็ก ป.2 ที่นั่งเล่นคนเดียวอยู่หลังห้อง ทั้งๆ ที่มีพัฒนาการเท่ากับเพื่อน เพราะเด็กไม่เข้าใจเลยว่าคนอื่นจะมองตัวเองที่มีพฤติกรรมเช่นนั้นอย่างไร เรื่องนี้ไม่ค่อยแสดงผลผ่านแบบทดสอบด้านการเรียนรู้

ฉันลองรวบรวมพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นปัญหาที่พบเห็นค่อนข้างบ่อย ซึ่งครูไม่รู้สึกละอายใจเหล่านี้เป็นปัญหา ดังนี้

◇ อุ้มเด็กแทนที่จะให้เดินเอง

ครูอุ้มเด็กที่เดินเองได้กันมาก อาจเพราะต้องการแสดงความใกล้ชิด หรือถ้าเดินจนมึนแล้วเด็กอาจจะไม่จับมือครูให้ดี หรือไม่ก็เดินไม่ทัน อย่างไรก็ตาม ถ้าอุ้มจนเคยตัวแล้วจะแก้ไขยากมาก รวมถึงเป็นการให้ผู้ปกครองด้วย

◇ ให้เด็กเล่นในห้องทำงานหรือห้องพักครู

ในห้องทำงานหรือห้องพักครู มีสิ่งของหลายอย่างที่ไม่ควรให้เด็กเล่น ครูบางท่านให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ห้องพักครูระหว่างที่สอนเด็กคนอื่น บางท่าน "อยากปล่อยให้เด็กมีอิสระมากที่สุด" และปล่อยให้เด็กเล่นข้าวของในห้องก็มี การปล่อยให้เด็กทำตามใจตัวเองจะก่อให้เกิดปัญหาใหญ่ตามมา

◇ เปิดน้ำเล่นตามใจชอบ

การเปิดน้ำเล่นตามใจชอบเป็นปัญหาที่ครูพบได้ค่อนข้างบ่อย เด็กเหล่านี้ชอบน้ำมาก จึงมักเล่นก๊อกน้ำบริเวณทางเดินหรือในห้องเรียน ซึ่งถ้าติดเป็นนิสัยจะแก้ไขยาก ผู้ปกครองที่ประสบปัญหาจะทราบดี

ยังมีพฤติกรรมอื่นอีกมากที่หากไม่รีบแก้ไขให้ได้ก่อนวัยเรียน (ซึ่งก็ยังถือว่าเป็นการแก้ไขที่ช้าเกินไป) จะยิ่งแก้ไขยากขึ้นเรื่อยๆ ขอให้ครูดูแลเด็กโดยยึดถือหลักการที่ว่า "พฤติกรรมที่จะสร้างปัญหาให้สังคมเมื่อเด็กโตขึ้นต้องเลิกให้เร็วที่สุด" ส่วนจะรับมืออย่างไรนั้นจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

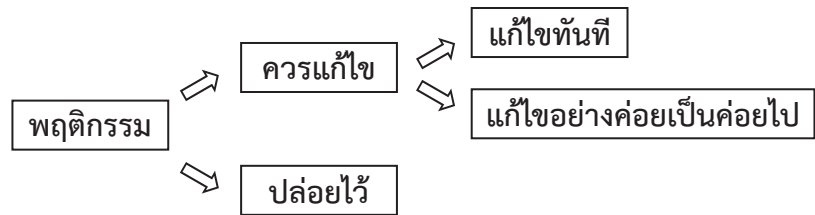

Check Point 63

ระวังเรื่องการเล่นน้ำ
ปัญหาที่พบบ่อยคือเด็ก
ชอบเล่นน้ำ ซึ่งเป็นปัญหา
ต่อผู้อื่น จึงต้องแก้ไข
ห้ามละเลย

คำนึงถึงพื้นฐานการแก้ปัญหา

ฉันได้กล่าวเกี่ยวกับหลักการตัดสินใจว่าเรื่องไหนควรยุติ เรื่องไหนควรปล่อยไว้ว่า "พฤติกรรมที่สร้างปัญหาให้สังคมเมื่อเด็กโตขึ้น ต้องแก้ไขให้เร็วที่สุด" โดยจะแก้ไขอย่างไรนั้น สามารถเขียนเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

Check Point 64

ยอมรับได้ ถ้าไม่สร้างปัญหาให้สังคม

ถ้าเป็นกิจกรรมที่ทำตามลำพังโดยไม่เป็นปัญหาต่อสังคมก็ไม่ใช่ไร อาจจัดให้เป็นกิจกรรมสำหรับเวลาอิสระก็ได้

พฤติกรรมที่ปล่อยไว้ได้ คือพฤติกรรมที่ไม่สร้างปัญหาให้สังคมเมื่อเด็กโตขึ้น เช่น ชอบหนังสือเกี่ยวกับรถไฟหรือจิ๊กซอว์ สิ่งของเหล่านี้ อาจใช้เป็นรางวัลเมื่อเด็กทำเรื่องยากๆ ได้ หรือถ้าเด็กไม่สามารถทำสิ่งเดียวกันกับเด็กคนอื่นได้ ก็ใช้สิ่งของที่เด็กชอบนั้นเป็นกิจกรรมทดแทน เพียงแต่ทุกกิจกรรมต้องกำหนดเวลาให้แน่นอน

วิธีเลือกพฤติกรรมที่ควรแก้ไขนั้นแบ่งเป็น 2 วิธี คือ แก้ไขทันที (ในคราวเดียว) หรือแก้ไขอย่างค่อยเป็นค่อยไป สิ่งที่ต้องระวังคือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาส่วนใหญ่ควรแก้ไขให้ได้ในคราวเดียว ซึ่งจากตัวอย่างในหัวข้อที่แล้วพบว่า การแก้ไขให้ถูกต้องทันทีส่งผลดีกว่า

ยกตัวอย่างเช่น การแก้นิสัย "ชอบเข้าห้องพักรู" วิธีแก้ไขง่ายมาก คือการล็อกประตูห้อง แม้ว่าจะเป็นการปฏิเสธอย่างสิ้นเชิง แต่ในเมื่อ เคยเปิดห้องไว้ให้เด็กเข้าได้ตลอดก็เหลือเพียงวิธีนี้เท่านั้น การอธิบาย เหตุผลให้เด็กเหล่านี้เข้าใจเป็นเรื่องยากมาก การล็อกกุญแจทำให้เด็ก รับรู้จากสิ่งที่เห็นว่า "ห้องนี้เปิดไม่ได้" และเลิกเปิดประตูไปในที่สุด ถ้าทำ ตั้งแต่แรกเด็กจะรับรู้ได้หลังจากพยายามเปิดประตู 2-3 ครั้ง แต่ถ้าเป็น เด็กที่เคยเข้าห้องมาก่อนต้องทำ 7-8 ครั้งจึงเลิกเปิดประตูในที่สุด

แม้จะฝากให้ครูคนอื่นช่วยดูแล เพราะยุ่งอยู่กับการสอนเด็กคนอื่น ก็ต้องยืนยันว่าห้ามเข้าห้องพักรู ครูที่ร่วมสัมมนากับฉันได้ลองทำวิธี ดังกล่าวก็เห็นด้วยว่า "ใช้วิธีนี้แล้วเด็กเข้าใจง่าย" ส่วนใหญ่ใช้ได้ผลดี แน่นอนว่าหลังจากผ่านไป 1-2 เดือนก็ไม่ต้องล็อกกุญแจ สรุปคือการ "ห้ามเข้าห้องที่มีของสำคัญ" สามารถฝึกได้ด้วยการทำให้เห็นภาพไม่ใช่ เหตุผล

ครูท่านหนึ่งกล่าวว่า "พวกเราอาจจะทำให้ปัญหาของเด็กเพิ่มขึ้น" ฉันจึงอธิบายว่างานของครูคือการมุ่งเน้นให้เด็กได้คิดเอง ให้เข้าใจและ ยอมรับอย่างมีเหตุมีผล รวมถึงการเปลี่ยนวิธีคิดของเด็ก ครูที่พยายาม อธิบายให้เหตุผลกับเด็กอาจคิดไม่ถึงว่า สุดท้ายแล้วเด็กก็ไม่เข้าใจอยู่ดี สิ่งนี้คือสิ่งที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษต่างจากเด็กปกติ

Check Point 65

เลิกพฤติกรรมที่เป็น ปัญหาด้วยการ ทำให้เห็นภาพ

การเลิกพฤติกรรม เช่น เข้าห้องพักรู เริ่มจาก การล็อกกุญแจไม่ให้เข้า วิธีทางกายภาพนี้ได้ผล เร็วกว่าการอธิบายเหตุผล

วิธียุติพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแบบค่อยเป็นค่อยไป

พฤติกรรมที่เป็นปัญหาบางอย่างควรจัดการแบบค่อยเป็นค่อยไป ดีกว่า เช่น

- ไม่ยอมลงสระว่ายน้ำในโรงเรียนกับเด็กคนอื่น
- การอึดไปโรงเรียน
- ไม่ยอมติดป้ายชื่อ

Check Point 66

ใช้วิธีแสดงให้เห็น เข้าใจง่าย

กำหนดเป้าหมาย ค่อย ๆ ขยับเข้าใกล้เป้าหมาย และเพิ่มสิ่งที่ทำได้ ทีละอย่างจนถึง 100% คือวิธีแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาอย่างค่อยเป็นค่อยไป

เด็กที่มีความต้องการพิเศษมักชอบเล่นน้ำ ซึ่งส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ยอมลงสระว่ายน้ำ หากมีเด็กที่ไม่ยอมลงสระว่ายน้ำพร้อมคนอื่น วิธีการคือ ลองตักน้ำจากสระใส่ถัง นำมารดขาเด็กหลายๆ ครั้งตรงจุดที่ห่างจากสระ สิ่งสำคัญคือต้องให้เด็กเห็นว่าน้ำนี้ตักขึ้นจากสระว่ายน้ำ ในวันต่อไปทำเช่นเดิมแต่ขยับเข้าใกล้สระมากขึ้นตามลำดับ ครูที่ใช้วิธีนี้กล่าวอย่างตื้นตันว่า "อย่างน้อยหลังจากเด็กคนอื่นขึ้นจากสระแล้วก็ยอมลงสระพร้อมกับครูได้" แต่วันนั้นเป็นวันสุดท้ายของการเปิดใช้สระในภาคเรียนพอดี พอปิดไปเด็กก็ลงสระได้เองตั้งแต่เริ่มต้น

ต่อไปคือปัญหาการติดอึดไปโรงเรียน ครูหลายคนคิดว่า "อีกหน่อยก็เลิกได้เอง" แต่เด็กบางคนเลิกลายมาก ทำให้เป็นภาระของผู้ปกครอง วิธีการในช่วงแรกให้จูงมือเดินตั้งแต่หน้าบ้าน (หรือหน้าโรงเรียน) ไปจนถึงหัวมุมถนนแรกแล้วจึงอึด แม้เด็กจะร้องไห้ก็ไม่เป็นไร เมื่อทำหลายๆ ครั้งเด็กจะเริ่มเข้าใจว่า "เดี๋ยวเดินไปถึงตรงนั้นแล้วแม่ (หรือครู) จะอึด" และเดินตามได้อย่างได้ คราวนี้ก็เริ่มพาเดินไกลขึ้น เช่น ไปร้านสะดวกซื้อ เด็กอาจเริ่มร้องไห้ แต่พอเด็กเข้าใจว่า "ถ้าเดินไปถึงร้านแล้วแม่จะอึด" เมื่อทำบ่อยครั้ง เด็กจะเริ่มเดินได้ไกลขึ้น

Check Point 67

ระวางการติดอึด

เด็กติดอึดอย่าปล่อยไว้ให้เป็นปัญหา ควรให้เด็กเดินไปโรงเรียนแทนการอึด โดยกำหนดระยะทางที่เด็กจะต้องเดินให้ยาวขึ้นเรื่อยๆ และตกลงกับผู้ปกครองว่าเมื่ออยู่โรงเรียนหากไม่มีเหตุอันควร ไม่ควรอึดเด็ก

ฉันเคยให้คำปรึกษาแก่กลุ่มคุณแม่ที่มีลูกวัย 2 ขวบ ซึ่งประสบปัญหาลักษณะนี้ ไม่มีเด็กคนไหนเลยที่ใช้วิธีดังกล่าวแล้วไม่ได้ผล บรรดาคุณแม่เล่าว่า "เมื่อก่อนไปข้างนอกจะลำบากมาก แต่พอลูกยอมเดินเองแล้วก็สบายขึ้นเยอะ"

ในเชิงสากลถือว่าวัยที่การ "ร้องไห้" เป็นเรื่องธรรมชาติคือไม่เกิน 3 ขวบ ซึ่งเป็นวัยที่ยังตอบสนองไวต่อการสัมผัส เด็กบางคนอาจไม่ชอบการจูงมือ หลายคนสะบัดมือแม่ออก บางคนสะบัดเสร็จก็ออกวิ่งทันที ทำให้แม่ต้องอึด

เด็กบางคนไม่ยอมให้ติดป้ายชื่อ อาจเพราะประสาทสัมผัสทางผิวหนังไวเกินไป ที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพท้องถิ่นแห่งหนึ่งใช้วิธีติดป้ายชื่อเด็กทุกคนไว้ที่ด้านหลัง ต่อมาจึงขยับมาติดที่หัวไหล่และค่อยๆ ขยับเข้าใกล้หน้าอกทีละวัน เด็กบางคนต่อต้านป้ายชื่อมาก ดึงทั้งป้ายชื่อจนเหลือแต่เข็มกลัด แม่จึงควรเย็บป้ายชื่อผ้าติดที่เสื้อแทน เด็กจะเห็นว่ามีสิ่งแปลกปลอมติดอยู่ที่เสื้อและพยายามแกะแต่แกะไม่ออก เมื่อมาโรงเรียนบ่อยๆ ก็จะเกิดความคุ้นเคยและเลิกใส่ใจ ต่อมาจึงเขียนชื่อบนชิ้นผ้าและเย็บติดกับเสื้อที่ขอบด้านเดียว ป้ายชื่อที่ห้อยไปมาทำให้เด็กแกะอีกแต่แกะไม่ออกเพราะเย็บติดไว้ เมื่อเด็กเลิกแกะป้ายชื่อจึงเปลี่ยนเป็นป้ายชื่อพลาสติกในที่สุด

เด็กกลุ่มที่มาที่ศูนย์ฯ สัปดาห์ละ 1 ครั้งเริ่มติดป้ายชื่อได้เมื่อ 3 เดือนผ่านไป แม่เด็กกล่าวว่า "นอกจากที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ สถานรับเลี้ยงเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลก็ต้องติดป้ายชื่อ โชคดีที่ลูกยอมติดแล้ว" แม้นิสัยอื่นๆ ที่แก้ยากก็สามารถแก้แบบค่อยเป็นค่อยไปได้ดังกรณีเช่นนี้

Check Point 68

**แก้ปัญหาไม่ยอมติด
ป้ายชื่ออย่างค่อยเป็น
ค่อยไป**

กรณีที่เด็กไม่ยอมติด
ป้ายชื่อเป็นเพราะไวต่อ
ความรู้สึก ช่วงแรกให้ติด
ที่หัวไหล่หรือหลังก่อน
และค่อยๆ ขยับเข้าหา
หน้าอก

การจัดการกับปัญหา

พฤติกรรมที่เป็นปัญหาทำให้เกิดความวุ่นวายซึ่งฉันได้รับในงานสัมมนา ส่วนใหญ่มีดังต่อไปนี้

- แย่งของเล่นกัน
- ยึดติดกับลำดับ
- ชอบลุกจากที่นั่ง
- ทะเลาะกับเพื่อน

ฉันได้พูดถึงลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และวิธีรับมือกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหามาแล้ว ถ้ายึดตามที่ฉันว่าจะเข้าใจพื้นฐานการแก้ปัญหาได้เกือบทั้งหมด โดยคุณนั้นก็จะต้องมีความคิดที่จะ "ให้เด็กเข้าใจด้วยตัวเอง" ไปด้วย

ปัญหาการแย่งของเล่น แน่นอนว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กทุกคน แต่การแย่งของเล่นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีลักษณะเฉพาะ เด็กเหล่านี้จะสนใจรายละเอียดปลีกย่อยของของเล่นเป็นอย่างมาก เช่น เด็กชอบบล็อกไม้หรือตัวต่อบางตัวมากและมักถือไว้เสมอ ถ้าไม่ได้ถือก็จะไวยวายทั้งๆ ที่มีบล็อกชิ้นอื่น เมื่อสังเกตดูดีๆ ก็พบว่าบล็อกชิ้นนั้นจะมีรายละเอียดที่มองแทบไม่เห็น เช่น มีรอยหรือมีสัญลักษณ์เล็กๆ บางอย่าง บางโรงเรียนก็เกิดขึ้นกับรถสามล้อเด็ก เด็กจะเล่นรถสามล้ออยู่คนเดียว ไม่ยอมให้เด็กคนอื่นขี่ เมื่อตรวจดูพบว่ารถสามล้อเด็กคันนี้ที่แฮนด์มีสติกเกอร์เล็กน้อย เนื่องจากรายละเอียดที่สร้างปัญหานี้ฉันแนะนำให้เก็บทั้งบล็อกไม้และรถสามล้อเด็กทั้งหมดไปสักระยะหนึ่งคำแนะนำดังกล่าวทำให้ครูรู้สึกตกใจ แต่การปล่อยต้นเหตุเอาไว้และให้เด็กอดกลั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ การจัดการปัญหาพื้นฐานคือ **ไม่สร้างต้นเหตุของปัญหาดังแต่แรก**

Check Point 69

แก้ปัญหาดังต้นเหตุ

ถ้าเด็กหมกมุ่นกับสิ่งของวิธีแก้ที่เร็วที่สุดคือเอาสิ่งนั้นออกไป เมื่อหายแล้วค่อยนำกลับมาใหม่

หลังจากเก็บไป 1-2 เดือนให้ลองเอากลับมาใหม่ ส่วนใหญ่ปัญหาจะหมดไปแล้ว สรุปว่าไม่ควรมีของที่ทำให้เด็กหมกมุ่นได้

เมื่อเด็กชั้นชั้นประถมศึกษา แม้ไม่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ แต่ความหมกมุ่นในสิ่งของจนเกินไปก็ทำให้เด็กมีปัญหาในการดำเนินชีวิตมากกว่าเดิม เช่น ถ้าหายากลบก้อนโปรดไม่เจอจะหาทั้งวันจนไม่เป็นอันทำอะไร

การยึดติดเรื่อง "ลำดับ" ก็ถือเป็นปัญหาที่แก้ยาก เด็กบางคนยึดติดกับ "ที่หนึ่ง" มาก บางโรงเรียนก็ตามใจเด็กโดยการให้สลับกับเด็กคนอื่น ฉะนั้นอยากให้เข้าใจว่านี่คือปัญหาการยึดติดอย่างหนึ่งซึ่งควรแก้ไข ไม่อย่างนั้นจะมีปัญหาอื่นตามมาอีก

"เรียงตามลำดับนะจ๊ะ" ไม่ว่าจะพูดอย่างไรเด็กก็ไม่เชื่อฟัง ควรใช้วิธีให้เด็กพบสถานการณ์ที่ไม่ได้เป็นที่หนึ่งบ่อยๆ ตั้งแต่แรก เช่น "วันนี้เราจะให้คนที่ใส่เสื้อสีแดงเริ่มก่อน" หรือ "เริ่มจากคนที่ชื่อนำหน้าด้วยม มาก่อน" ใช้หลายๆ วิธีในการกำหนดลำดับนะคะ

จากที่กล่าวมาฉันอยากให้ใช้วิธี "หลีกเลี่ยงปัญหา ทำปัญหาให้เล็กที่สุด อย่าสร้างนิสัยที่มีปัญหา" ในการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก ครูหลายคนพยายามแก้ปัญหาด้วยการอธิบายเหตุและผลของการกระทำ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีให้เด็ก แต่มักไม่ได้ผลหรือเป็นการเปล่าประโยชน์ ครูควรหาวิธีไม่ให้เกิดปัญหามากกว่า

Check Point 70

ใช้ความยืดหยุ่น แก้ปัญห

ปัญหาการยึดติดเรื่อง
“ลำดับ” วิธีแก้ปัญห
คือไม่ควรใช้แต่วิธีเดิม
ในการจัดลำดับ ควร
เปลี่ยนวิธีไปเรื่อย ๆ

การรับมือปัญหาที่เกิดขึ้นกับเพื่อน

สิ่งที่ครูพูดถึงมากที่สุดในการสัมมนา คือ ปัญหาตีเพื่อนและใช้กำลังกับเพื่อนอย่างไม่มีเหตุผล พบมากในกลุ่มเด็กวัย 4 ขวบ และมีความรุนแรงในเด็กวัย 5 ขวบ

เมื่อคิดทบทวนลักษณะเด่นของเด็กเหล่านี้ คือความสามารถในการ "คิดภาพ คิดวิเคราะห์ เข้าใจความหมาย" พัฒนาไม่เต็มที่ ครูคงนึกออกว่าเด็กปกติวัย 4 ขวบครึ่ง-5 ขวบจะมีพัฒนาการด้านนี้อย่างก้าวกระโดดจากประสบการณ์ของฉันทพบว่า หลังผ่านพ้นช่วงวัย 4 ขวบครึ่งไปเล็กน้อย ช่องว่างระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติจะยิ่งกว้างขึ้น เด็กปกติจะสามารถใช้ชีวิตโดยคิดเรื่องที่ไม่เห็นด้วยตา คิดภาพ และใช้ความรู้สึกได้ การเล่นก็เป็นการคิดภาพที่ตรงกัน เมื่ออายุ 5 ขวบเด็กยิ่งเข้าใจข้อตกลงที่รู้กันโดยไม่ต้องพูดได้อย่างรวดเร็วและเล่นตามกติกาที่ซับซ้อนได้ ในการเล่นนั้นก็เช่นกัน ไม่ว่าจะรู้ศัพท์มากแค่ไหน แต่ถ้าไม่อาจคิดภาพตามได้อย่างรวดเร็วก็ไม่สามารถสนทนาได้ ดังนั้นถ้าให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่คิดภาพตามไม่ค่อยออกเข้าไปอยู่ในกลุ่มเด็กปกติ จะพูดคุยหรือเล่นกันยากขึ้น

สิ่งที่ยากขึ้นอีกก็คือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่อยากจะ "เข้าหาเพื่อน แต่ทำเหมือนคนอื่นไม่เป็น" จึงเกิดความรู้สึกอึดอัด และเลือกที่จะสนุกกับการแกล้งให้เพื่อนตกใจ ชอบเล่นอะไรที่มีการตอบสนองออกมาสนุกกับปฏิกิริยาได้ตอบ ถ้าไม่ระวังก็จะยิ่งเล่นแรงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อสังเกตให้ดีจะมีเด็กที่ตกเป็นเป้าประจำคือ เป็นเด็กที่มีลักษณะคล้ายกัน ได้ตอบแบบเดียวกัน รวมถึงเป็นเด็กที่อายุน้อยกว่าหรือร้องไห้ง่าย

ช่วงเวลาเด็กแกล้งกันมักจะเป็นช่วงระหว่างรอยต่อของกิจกรรมซึ่งไม่มีอะไรให้ทำ (หรือเวลาอิสระ) สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาคือช่วงเวลาพักหลังคาบที่ 2 และช่วงหลังอาหารเที่ยงก่อนเริ่มทำควมสะอาด แก้ไขด้วยการให้เด็กที่ตกเป็นเป้า (หรือเด็กที่โดนแกล้งง่าย ๆ) ไปอยู่ในตำแหน่งที่ไกลกัน

Check Point 71

การแกล้งคือ การแสดงออก ถึงความอึดอัด

ความอึดอัดว่าทำไมเป็น ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษแกล้งเพื่อนและสนุกกับการตอบสนอง การเตรียมกิจกรรมอื่นให้ทำเพื่อให้เด็กสงบลงคือการแก้ปัญหา

ช่วงกิจกรรมหลังเลิกเรียนหรือช่วงรอผู้ปกครองมารับมักปล่อยให้
เป็นเวลาอิสระ ฉันคิดว่าควรจัดกิจกรรมให้ทำดีกว่า การเตรียมกิจกรรม
หรือแบบฝึกหัดให้เด็กทำจะช่วยให้เด็กอยู่นิ่งได้มากกว่า เพราะเด็กไม่ชอบ
การอยู่ว่าง จึงทำให้ช่วงเวลานี้มักมีปัญหาเด็กแกล้งกันอย่างเด่นชัด

โรงเรียนแห่งหนึ่งใช้วิธี "ร่นเวลาช่วงรอยต่อระหว่างกิจกรรมให้
สั้นลง" ช่วงเวลาที่เหลือกำหนดให้เด็กใช้เตรียมตัวสำหรับกิจกรรมต่อไป
ปัญหาการแกล้งเพื่อนก็ลดน้อยลงไปด้วย

เมื่อเด็กอายุ 5 ขวบ ครูจำเป็นต้องจัดให้มีเวลาในการพูดคุยกัน
ซึ่งเป็นกิจกรรมปกติที่ฝึกกระบวนการคิดหาข้อดีและตัดสินใจ ถ้ามีเด็ก
ซึ่งมีความต้องการพิเศษเข้าร่วมด้วย ครูต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเพื่อ
ช่วยเหลือเด็กด้วย

การให้เด็กเหล่านี้คิดถึงเหตุและผลของการกระทำด้วยตัวเอง
เป็นเรื่องยาก บางครั้งการทำโทษหรือสั่งสอนกลับทำให้เด็กรู้สึกดี และ
ยิ่งทำพฤติกรรมให้เลวร้ายขึ้นอีก "การไม่สร้างนิสัยที่เป็นปัญหา" จึงเป็น
พื้นฐานของการลดปัญหาที่จะเกิดกับเพื่อน

Check Point 72

มีเด็กที่ตกเป็นเป้า ประจำหรือไม่

ถ้ามีเด็กที่ถูกแกล้งเป็น
ประจำให้แยกเด็กห่างกัน
เป็นการแก้ไขทางกายภาพ

Check Point 73

การทำโทษหรือ สั่งสอนอาจให้ผล ตรงข้าม

การทำโทษหรือสั่งสอน
อาจทำให้เด็กสร้างปัญหา
มากขึ้นเพราะต้องการ
เห็นการโต้ตอบ ทางที่ดี
ที่สุดคือหลีกเลี่ยงปัญหา

การรับมือความตื่นตระหนก

มีหลายทฤษฎีเกี่ยวกับความตื่นตระหนก แต่สำหรับฉันที่เคยพบเจอมาหลายกรณีคิดว่า ความตื่นตระหนกก็คือปัญหาความสับสนอย่างหนึ่ง ถ้าพูดถึงพัฒนาการทางสมอง ถ้าสมองส่วนที่ควบคุม "ความสามารถทางการคิด การเข้าใจความหมาย การคิดภาพ การตัดสินใจ" มีการพัฒนา จะเข้าใจเหตุผลได้และไม่เกิดความตื่นตระหนก ดังนั้นหากเด็กรู้สึกสับสนจากความโกรธหรือความกลัว และเจอกับสิ่งเร้าบางอย่าง จะทำให้เด็กเกิดความตื่นตระหนก

Check Point 74

สาเหตุของความตื่นตระหนกคือขาดความเข้าใจ

เด็กควบคุมความสามารถในการเข้าใจความกลัวไม่ได้จึงเกิดความตื่นตระหนก การจำกัดความสับสนให้น้อยลงและการจัดเวลาให้เหมาะสมช่วยป้องกันได้

ยกตัวอย่างเช่น "การฉีดวัคซีน" ครั้งแรกเด็กส่วนใหญ่จะร้องไห้ แต่เมื่อเข้าใจว่า "ถ้าฉีดแล้วจะไม่ใช่หวัด" แมตตอนฉีดจะเจ็บเหมือนกันทุกครั้ง แต่หลังจากนั้นก็ทนได้ จนวันหนึ่งเด็กไม่ร้องไห้เลยเมื่อถูกฉีดยา นี่คือการพัฒนาการแบบก้าวกระโดดครั้งใหญ่ ความตื่นตระหนกของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็เช่นเดียวกัน เป็นความสับสนเมื่อเด็กพบเจอประสบการณ์ที่ไม่น่าพอใจ แต่ "ความสามารถในการคิด" ไม่ได้ได้รับการพัฒนาที่เพียงพอ จึงทำให้เกิดความตระหนก วิธีรับมือกับอาการตื่นตระหนกพื้นฐานคือ "พูดลอบใจ" ครูบางคนใช้วิธีกอดเด็กแน่นๆ แต่ต้นเหตุของปัญหาไม่ใช่เด็กต้องการการสัมผัส วิธีการดังกล่าวจึงไม่ได้ผล ที่ถูกต้องคือการนั่งเฉย

ในชีวิตประจำวัน หากเด็กงอแงมากจะเป็นปัญหาสำหรับเด็กคนอื่น ถ้าเป็นไปได้ควรแยกเด็กออกมายังบริเวณที่ไม่มีสิ่งเร้า เช่น ทางเดินมุมห้อง และรอให้เด็กสงบลง

"ไม่ควรให้มีสิ่งที่สร้างปัญหา" คือเงื่อนไขสำคัญ ฉันเห็นสถานที่บางแห่งก็สามารถคาดการณ์ได้ว่า "ทำแบบนี้เด็กจะตื่นตระหนกแน่นอน" หากสถานการณ์ที่เข้าใจยากสำหรับเด็กยังคงดำเนินต่อไป จะทำให้เด็กเกิดความตื่นตระหนกได้

Check Point 75

นั่งเข้าไว้

การกอด การปลอบไม่ได้ผล ควรพาเด็กไปยังที่สงบและคอยเฝ้าดูจนกว่าจะหยุด

ปัจจัยสำคัญที่ป้องกันการตื่นตระหนกมีดังนี้

- คาดเดารูปแบบของความตื่นตระหนกให้ได้
- กำจัดต้นเหตุของความตื่นตระหนก
- ลำดับกิจกรรมที่คงที่
- การตัดสินใจที่ตรงประเด็น
- สิ่งของที่ต้องหยิบต้องใช้หาง่ายหรือไม่
- ความกำกวมของภาษา
- สีหน้าท่าทาง

เมื่อทบทวนสิ่งเหล่านี้ก็คาดเดาได้ว่าจะตื่นตระหนกเมื่อไร การตัดต้นเหตุของปัญหาจะป้องกันการตื่นตระหนกได้

ความกำกวมของภาษา คือการทบทวนว่าครูใช้คำพูดที่เด็กเข้าใจยากหรือไม่ คำพูดที่ฟังไม่เข้าใจคือต้นเหตุของความสับสน

สีหน้าท่าทาง คือการทบทวนว่าท่าทางที่แสดงออกขณะอยู่กับเด็กเหมาะสมหรือไม่ การตอบสนองต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาไม่ใช่การโกรธหรือยิ้ม แต่คือการนิ่งเฉย

รวมถึงต้องให้ครูทุกคนปฏิบัติตามหลักเดียวกัน ถ้าครูต่างคนต่างทำเด็กจะยิ่งสับสน เช่น หากกำหนดว่าใช้วิธี "นิ่งเฉย" แต่ครูอีกคนกลับใช้วิธีอื่นจะทำให้เด็กยิ่งสับสนมากขึ้น

อาจให้เด็กคุ้นเคยกับสถานที่หรือบอกกล่าวล่วงหน้าก็ได้ การเปลี่ยนสถานที่และวิธีการบ่อยๆ ยิ่งทำให้เด็กตกใจ

เมื่อเด็กโตขึ้นและลดการตื่นตระหนกในโรงเรียนไปได้ระดับหนึ่ง การให้เด็กได้ลองสิ่งใหม่ก็เป็นการดี แต่ไม่ควรรีบ "ค่อยๆ ทีละนิด" เป็นวิธีเปิดประสบการณ์ที่ดี

Check Point 76

ใช้วิธีเดียวกันทั้งหมด
พฤติกรรมอื่นก็เช่นกัน
ครูทุกคนล้วนต้องใช้วิธี
เดียวกัน ถ้าครูคนไหน
ใช้วิธีที่ต่างไป เด็กจะยึด
ติดกับครูคนนั้น

11. วิธีปฏิบัติตนในพิธีการ

ทบทวนวิธีมีส่วนร่วมในพิธีการ

ในหัวข้อที่ผ่านมา เราได้กล่าวถึงวิธีรับมือกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแล้ว คราวนี้อยากพูดถึงการจัดการเมื่อมีพิธีการพิเศษต่างๆ ในโรงเรียน ในงานสัมมนา ครูท่านหนึ่งมาปรึกษาว่า "ฉันใช้วิธีจัดการกับเด็กในการนอนค้างที่โรงเรียนแบบนี้ค่ะ ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร..." ครูท่านนั้นใช้เวลาเล่นนานมาก คงเพราะมีความในใจที่ติดค้างมาก ฉันจึงบอกว่า "การไปนอนค้างคืนที่โรงเรียนไม่ใช่ปัญหาสำคัญในชีวิต ดังนั้นไม่ต้องคิดมากก็ได้ค่ะ"

ถ้าหากจุดประสงค์คือการให้เด็กลองนอนค้างนอกบ้าน สามารถใช้วิธีที่ฉันเคยใช้กับเด็กที่ดูแล ซึ่งเป็นเด็กที่ไม่ยอมนอนนอกบ้านเป็นอันขาด ขั้นแรกคือให้เด็กนอนที่บ้านคุณยาย หลังจากนั้นให้นอนค้างที่บังกะโลแบบเช่าเหมาหลัง ท้ายที่สุดให้นอนในโรงแรมที่มีคนมาก เด็กไม่คุ้นเคยกับการทำอะไรครั้งแรก ถ้าคาดหวังเด็กจะร่นว้ายจนทำให้เด็กคนอื่นนอนไม่หลับ ลองฝึกให้เด็กนอนนอกบ้านแบบที่ละขั้นก็ได้ แต่จะจำเป็นหรือไม่นั้นให้ปรึกษากับผู้ปกครองก่อน

อีกหัวข้อที่มักพูดถึงในการสัมมนา คือ วิธีรับมือกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในช่วงต้องนอนค้างที่โรงเรียนเพื่อเตรียมงานแข่งกีฬา และงานแสดงผลงานนักเรียน ซึ่งเป็นธรรมเนียมที่สำคัญสำหรับโรงเรียน แต่เมื่อนึกถึงยามเด็กโตขึ้น เรื่องนี้อาจไม่ใช่เรื่องสำคัญก็ได้ ฉันคิดว่าไม่ว่าจะเป็นงานแข่งกีฬาหรืองานแสดงผลงานนักเรียน ก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญในชีวิต การจัดการจึงยกให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน

กิจกรรมเหล่านี้เป็นโอกาสที่ผู้ปกครองและโรงเรียนจะได้หารือกันเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่ทำได้ ลองปรึกษาผู้ปกครอง เช่น "โรงเรียนต้องการให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม ส่วน ด.ช. A จะให้ครูผู้ช่วยคอยประกบได้หรือไม่" ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะบอกว่า "อยากให้ลูกปฏิบัติเหมือนกับเด็กคนอื่น" ถ้าเป็นอย่างนั้นอาจเสนอว่า "ถ้าอย่างนั้นครูจะคอยช่วยเหลือแบบไม่ให้เป็นการรบกวนกิจกรรม" ความรู้สึกของผู้ปกครอง

Check Point

77

การเข้าร่วมพิธีการ ไม่ใช่เรื่องสำคัญ ของชีวิต

พิธีการต่างๆ ที่มีความหมายสำหรับโรงเรียน ไม่ใช่ปัญหาสำคัญในการดำเนินชีวิต ถ้าอยาก让孩子เข้าร่วมจริงๆ อาจปรึกษากับผู้ปกครอง ใช้วิธีการที่ไม่เป็นการฝืนเด็กเกินไป

ยากที่จะยอมรับความจริงที่ว่า ลูกของตัวเองไม่เหมือนเด็กคนอื่น ดังนั้นหลังเสร็จกิจกรรมให้พูดให้กำลังใจผู้ปกครองว่า "เด็กพยายามทำได้ดี" (แม้ครูจะช่วยเหลือมากก็ตาม)

โดยพื้นฐานคือ "ไม่ควรให้เด็กฝึกตัวเอง" ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพที่ฉันเคยทำงานมีศูนย์ดูแลเด็กที่มีปัญหาด้านจิตเวชเป็นหลัก ช่วงก่อนงานแข่งกีฬาหรือช่วงก่อนเปิดเรียนจะมีเด็กที่เป็นโรคกล้ามเนื้อกระตุกและเด็กที่มีปัญหาปัสสาวะราดมาขอรับการรักษากันมาก การฝึกใจเด็กจนเด็กแสดงอาการผิดปกติออกมาไม่เป็นผลดีเลย

บางโรงเรียนมีกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา เช่น การไปวัด นั่งสมาธิ หรือโรงเรียนบางแห่งให้นักบวชศาสนาต่าง ๆ มาเทศนาที่โรงเรียน กิจกรรมแบบนี้ต่างจากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน การเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้พื้นฐานคือ "ไม่ควรให้เด็กฝึกตัวเอง"

พระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นคือแนวทางความคิด เด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งไม่มีความสามารถในการคิดภาพจะเข้าใจเรื่องดังกล่าวยากมาก สำหรับโรงเรียนที่ยึดถือเรื่องนี้เป็นแนวทางการสอนคงหลีกเลี่ยงกิจกรรมเหล่านี้ยาก โดยเด็กที่มีความต้องการพิเศษอาจพูดรบกวนขณะสวดมนต์ ขณะเทศนาหรือระหว่างศาสนพิธี ควรดำเนินกิจกรรมต่อไปไม่ต้องสนใจเด็ก เพราะถ้าสนใจแล้วเด็กจะยิ่งตีใจและทำพฤติกรรมให้แย่ลง

ถ้าเด็กส่งเสียงรบกวนเป็นระยะเวลานาน อาจเตรียมสถานที่สำหรับแยกเด็กออกมา หาหนังสือที่เด็กชอบมาให้ หรือไม่ก็หากิจกรรมสำหรับเด็กคนนั้นโดยเฉพาะ การปล่อยให้เด็กฟังเรื่องราวที่ไม่เข้าใจไปเรื่อย ๆ โดยที่ต้องควบคุมตัวเองให้นิ่งเงียบถือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยากมาก เด็กเหล่านี้ถ้าฟังการฝึกทักษะที่จำเป็นเพื่อการดำเนินชีวิตก็ยากพออยู่แล้ว กรณีนี้ "ไม่ควรให้เด็กฝึกตัวเอง" คงจะดีที่สุด

Check Point 78

การสวดมนต์ เป็นเรื่องยาก

พิธีกรรมทางศาสนาเช่น การสวดมนต์เป็นสิ่งที่ เป็นนามธรรม ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไม่เข้าใจ จึงไม่ควรให้เด็ก ทำถ้าเป็นการฝืนใจ

12. การพูดคุยกับผู้ปกครอง

จะถ่ายทอดกับผู้ปกครองอย่างไร

สำหรับครูแล้ว "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" คือ "เด็กที่ต้องดูแลเป็นพิเศษ" การช่วยเหลือเด็กไม่ได้เริ่มต้นจากการเข้ารับการปรึกษาจากหน่วยงานที่ดูแลโดยเฉพาะ แต่ควรเริ่มตั้งแต่เมื่อวินิจฉัยว่าเด็กเริ่มมีอาการแล้ว

เมื่อมี "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" ในชั้นเรียน ครูส่วนใหญ่คิดว่าอันดับแรกคือควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ซึ่งบางครั้งอาจทำลายความไว้วางใจที่มีต่อครู ผู้ปกครองมักไม่ยอมรับว่าลูกของตัวเองควรเข้ารับการปรึกษาหรือรักษาโดยสถาบันดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ บางครั้งการแจ้ง "อย่างตรงไปตรงมา" เป็นการทำร้ายผู้ปกครอง สิ่งสำคัญคือ "ไม่ควรทำให้ผู้ปกครองรู้สึกหมดกำลังใจในการเลี้ยงดู" แต่ในขณะเดียวกันจะปล่อยให้ผู้ปกครอง "รู้สึกปลอดภัย" โดยไม่มีความกังวลเลยก็ไม่ถูก

เมื่อต้องการแจ้งให้ผู้ปกครองรับรู้ ไม่ควรบอกถึง "สิ่งที่เด็กทำไม่ได้" อย่างตรงไปตรงมา ควรเริ่มต้นจากการใช้เทคนิคต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว มาปรับและหาวิธีดูแลที่ชัดเจน คำนึงถึงปัจจัยในการใช้ชีวิตในโรงเรียน สังเกตพฤติกรรมของเด็กในหลายสถานการณ์ และหาวิธีการมาปรับใช้ เช่น เริ่มใช้สมุดสื่อสารแล้วถ่ายทอดวิธีการที่ใช้ที่โรงเรียน บางโรงเรียนเล่าว่า "ถ้าจะบอกกล่าวผ่านทางสมุดสื่อสารให้เขียนชมเด็กก่อน จากนั้นเขียนเรื่องที่ต้องการให้แก้ไข และเขียนวิธีการที่ครูใช้ดูแลเด็ก" ฉันคิดว่าเป็นวิธีที่ดีเช่นกัน

Check Point 79

เริ่มจากเรื่องดี ๆ ก่อน แทนที่จะพูดถึงปัญหาทันที ให้เล่าพร้อมแนะนำวิธีการในรายละเอียดด้วย วิธีนี้ผู้ปกครองจะรับฟังมากกว่า

การบอกกล่าวอย่างระมัดระวังนี้ น่าจะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่า "ลูกเราคงต้องใช้วิธีนี้" หรือ "ครูเอาใจใส่ดีมาก" เมื่อเวลาผ่านไปครูก็ควรเริ่มเสนอแนวทางที่ทางบ้านควรทำให้ชัดเจน เช่น "น้องสามารถแขวนกระเป๋ได้เก่งขึ้นแล้ว ที่บ้านอาจทำที่แขวนกระเป๋าให้ฝึกแขวนที่บ้านด้วย ตอนนี้ทางครูกำลังฝึกให้น้องทำ ทางบ้านลองทำแบบเดียวกันด้วยนะคะ" การเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือตัวเองเป็นหัวข้อที่ขอความร่วมมือได้

ค่อนข้างง่าย เช่น เรื่องเสื้อผ้า ปริมาณอาหารที่เตรียมมา ซึ่งเป็นเรื่องง่ายสำหรับผู้ปกครอง แทนที่จะพูดเรื่องพัฒนาการออกไปตรงๆ การปรึกษาเรื่องสิ่งของที่เด็กต้องใช้เป็นวิธีที่ง่ายและผู้ปกครองยอมรับได้มากกว่า

เมื่อผู้ปกครองเกิดความไว้วางใจผ่านความเอาใจใส่และวิธีต่างๆ ที่ปรับใช้กับเด็กแล้ว เมื่อถึงคราวนัดพบผู้ปกครองหลังปิดภาคเรียนให้ครูใหญ่หรือครูหัวหน้าระดับชั้นเข้าร่วมด้วย โดยค่อยๆ บอกเล่าพฤติกรรมของเด็กและวิธีที่โรงเรียนใช้เป็นประจำ แล้วจึงค่อยแนะนำหน่วยงานที่ดูแลโดยเฉพาะให้กับผู้ปกครอง ต้องเน้นย้ำกับผู้ปกครองว่า "ทำให้แน่ใจว่า" "โรงเรียนจะคอยดูแลอย่างต่อเนื่อง" และ "โรงเรียนจะให้ความร่วมมือเพื่อให้เด็กดีขึ้น"

แม้เด็กจะอยู่ในความดูแลของหน่วยงานที่ดูแลโดยเฉพาะก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงคือหน่วยงานที่ดูแลไม่คอยรายงานครูและผู้ปกครองถึงรายละเอียดการสอนและไม่มียาวิเศษที่รักษาให้หายในทันที รายละเอียดวิธีการดูแลในชีวิตประจำวันนั้นโรงเรียนยังต้องจัดการต่อไป ครูเป็นฝ่ายที่จะพบวิธีการที่นำมาใช้จากการดูแลเด็กทุกๆ วัน จึงควรต้องทำหน้าที่นี้อยู่

Check Point 80

การพบผู้ปกครอง ต้องมีครูหลายคน เข้าร่วม

การพูดคุยปัญหากับผู้ปกครองต้องมีครูใหญ่และครูหัวหน้าระดับชั้นเข้าร่วม การมีครูหลายคนเข้าร่วมจะดีกว่า เป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองเข้าใจว่า ทางโรงเรียนจะช่วยเหลือเด็กอย่างไร

การช่วยเหลือผู้ปกครองอย่างเป็นรูปธรรม

การไปเยี่ยมบ้านมีความสำคัญอย่างไร

จากประสบการณ์เกี่ยวกับสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล มีน้อยโรงเรียนที่มีการไปเยี่ยมบ้านของนักเรียน โดยเฉพาะสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กนั้นต่างก็ไม่มีเวลากันทั้ง 2 ฝ่าย

การเยี่ยมบ้านมีความสำคัญมากสำหรับ "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" เพราะเด็กได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่และครอบครัวมาก การเลือกวิธีช่วยเหลือเด็กนั้นจำเป็นต้องได้รับการตัดสินใจจากครอบครัว ต้องสังเกตและใช้วิธีที่เหมาะสมกับครอบครัวนั้นด้วย เพราะวิธีใดวิธีหนึ่งไม่สามารถใช้ได้กับทุกครอบครัว

การไปเยี่ยมบ้านมีสิ่งที่จะต้องระวัง บ้านคือสถานที่ที่สามารถสัมผัสได้ถึงวิถีการใช้ชีวิตที่แฝงอยู่และสัมผัสได้ถึงสภาพจิตใจด้วย เพียงเข้าไปดูแค่ลักษณะภายในบ้านหรือการจัดบ้าน ก็ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ได้ เช่น ควรจะติดตะขอแขวนเสื้อไว้ตรงไหนให้เด็กใช้ได้ง่าย

Check Point 81

การเยี่ยมบ้านจำเป็นต้องทำ

แม้ว่าการต้อนรับคนนอกเข้าบ้านเป็นเรื่องยากสำหรับผู้ปกครอง แต่ครูควรใช้โอกาสการไปเยี่ยมบ้านสังเกตสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน

อีกเรื่องหนึ่งที่ฉันติดใจคือ กฎหมายเด็กและเยาวชน มาตรา 29 ว่าด้วยสิทธิในการเข้าตรวจสอบภายในครอบครัว การเยี่ยมบ้านเป็นหน้าที่ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน ถ้าได้รับการแจ้งเหตุสามารถเข้าไปตรวจสอบได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง แน่แน่นอนว่าต้องมีหมายจากศาลคุ้มครองเด็กและเยาวชนด้วย แต่ในทางปฏิบัติจริงแม้ได้รับแจ้งเหตุปีละหลายครั้ง แต่การจะเข้าไปในบ้านก็ไม่ใช่ง่าย ดังนั้นจึงไม่ควรยกเลิกแผนการเยี่ยมบ้านของโรงเรียน ส่วนการเลือกเยี่ยมตามความสมัครใจนั้น ครอบครัวที่มีปัจจัยที่น่าเป็นห่วงมากมักไม่สมัครใจให้ไปเยี่ยม ดังนั้นควรยึดหลักไปเยี่ยมทุกบ้านเพื่อสังเกตให้ครบทั้งหมด

หลายโรงเรียนเลือกพูดคุยเป็นการส่วนตัวมากกว่าไปเยี่ยมบ้าน แต่การพูดคุยส่วนตัวนั้นบอกเล่าเรื่องของเด็กได้ยาก เพราะเรื่องดีที่อยากชมเด็กนั้นสามารถบอกเล่าได้ง่าย แต่การบอกเล่าเรื่องที่น่าเป็นห่วงต้องอาศัยความเชี่ยวชาญพิเศษ

การพูดคุยส่วนตัวจำเป็นต้องใช้ความเชี่ยวชาญ สิ่งที่ต้องทำคือ กำหนดให้การเยี่ยมบ้านเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ กำหนดรายละเอียดและเวลา ให้ชัดเจน ถ้านัดพูดคุยส่วนตัวเฉพาะเด็กที่มีปัญหาจะทำให้ผู้ปกครอง เครียด ดังนั้นควรกำหนดให้เยี่ยมบ้านทุกคนเมื่อสิ้นภาคเรียน และไม่ใช้ การคุยตัวต่อตัวระหว่างครูกับผู้ปกครอง ต้องมีครูหัวหน้าระดับชั้น และครูประจำชั้น หรืออาจมีครูประจำชั้นห้องอื่นด้วยก็ได้ การพูดคุย ต้องมีข้อสรุป ต้องกำหนดหัวข้อและเวลาให้ชัดเจน

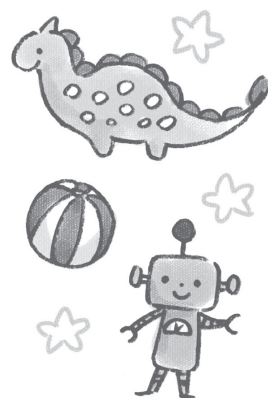
การพูดคุยอาจทำเป็นกลุ่มก็ได้ การพูดเรื่องที่พูดยากจะง่ายขึ้นเมื่อ ทำเป็นกลุ่ม การเล่าเรื่องละเอียดอ่อนหรือการขอให้หาวิธีแก้ปัญหาเป็น ความเครียดสำหรับทั้งฝ่ายพูดและฝ่ายฟัง แต่ถ้าเป็นกลุ่ม "ทุกท่านคะ ช่วงนี้เด็กๆ มีการแสดงออกดังนี้..." ผู้ปกครองจะรู้สึกที่ว่า "อืม ลูกเราอาจ จะเป็นอย่างนั้นจริงๆ ต้องสังเกตเสียแล้ว" และยอมรับฟังแต่โดยดี ดังนั้นอาจจัดเป็นลักษณะการพูดคุยสังสรรค์ก็ได้

ในงานสังสรรค์จะเอาแต่พูดคุยเรื่องเรียนก็คงน่าเบื่อ อาจจัดเป็น ลักษณะเวิร์กช็อปปรุงอาหารง่ายๆ ก็ได้ วิธีนี้หลายโรงเรียนก็ปฏิบัติอยู่ วิธีนี้อาจเป็นไปได้ยากสำหรับผู้ปกครองที่ต้องทำงานทั้งคู่ แต่ควรค่อยๆ ลองทำดูนะค่ะ

Check Point 82

การบอกกล่าวปัญหา ให้ทำเป็นกลุ่ม

การพูดตัวต่อตัว “ฉัน หมายถึงคุณ” อาจฟังดู แข็งกร้าวไป การพูดเป็น กลุ่มด้วยคำว่า “ทุกคน” จะได้ผลดีกว่า

13. สิ่งที่เราคาดหวังจากครู

ฝึกใช้ความรู้สึก

ไม่ว่าจะเป็นการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือในด้านต่างๆ สิ่งที่เราคาดหวังไม่ได้สำหรับคนที่เลือกทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้คนน่าจะเป็น "ความสามารถในการใช้ความรู้สึก" ฉันมักได้ยินคำถามว่า "ความรู้สึกสอนกันได้ด้วยหรือ" ความรู้สึกอาจดูเหมือนเป็นความสามารถในการรับรู้ต่อสิ่งที่ได้สัมผัส แต่ความจริงคือสิ่งที่ติดตัวมาโดยกำเนิด บางคนจึงต้องการการฝึกฝน แต่ระหว่างคนที่รู้สึกตัวตัวเองยังไม่เก่งพอและใช้ความพยายามตั้งใจฝึกฝนกับคนที่ไม่ใส่ใจย่อมมีผลต่างกัน

ครูซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับอนาคตของเด็กนั้นก็ควรตั้งใจฝึกฝน เพราะการทำงานกับคนไม่มีคู่มือสอน ถ้าเปรียบเทียบกับການอ่านหนังสือก็เท่ากับการอ่านหนังสือระหว่างบรรทัด หมายถึงความสามารถในการรับรู้สิ่งที่อยู่ระหว่างกลางซึ่งมองไม่เห็นนั่นเอง การจัดการกับคนต้องใช้ "การใช้ความรู้สึก" ที่ซ่อนอยู่ระหว่างกลางในวงการฟื้นฟูสมรรถภาพก็เช่นกัน ต่างมีคู่มือวิธีการทั้งนั้น แม้แต่การดูแลเด็กปกติก็ยังมีคู่มือการใช้คู่มือไม่ใช่ปฏิบัติตามตรงๆ แต่ต้องศึกษาวิธีดูแลและวิธีการรักษาหลายๆ วิธีแล้วนำมาผสมผสานกัน เพื่อให้ได้วิธีที่ดีขึ้นจึงจะถือเป็นการเรียนรู้

การฝึกฝนการใช้ความรู้สึกไม่มีแบบแผน แต่ฉันคิดว่าความพยายามอ่านหนังสือมากๆ และการชมภาพยนตร์ก็เป็นวิธีหนึ่ง ชีวิตคนคนหนึ่งนั้นแสนธรรมดา แต่การเรียนรู้ความรู้สึกของคนคนหนึ่งในหลากหลายสถานการณ์ หนังสือและภาพยนตร์ถือเป็นครูที่ดี

ผู้กำกับต้องสะท้อนภาพของตัวละครออกมา ต้องร่างโครงอย่างละเอียดขึ้นจากข้อมูลมากมายและอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ ในการชมภาพยนตร์ฉันแนะนำว่าควรดูฉากหลังด้วย โดยเฉพาะภาพยนตร์ที่ไม่มีเสียงผู้บรรยาย (voice over) ผู้กำกับจะใช้สิ่งของประกอบฉากเพื่อสะท้อนตัวตนของตัวละครออกมา หลายฉากที่ลักษณะของห้องค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปแสดงให้เห็นสภาพจิตใจก็มี ยกตัวอย่างเช่น

Check Point 83

หาโอกาสฝึกฝน การรับรู้ความรู้สึก

ความสามารถทางความรู้สึกมีความจำเป็นต่อการทำงานกับผู้คน ดูและฟังหลายๆ สิ่งเพื่อฝึกฝนการรับรู้ความรู้สึกอยู่เสมอ

◇ ภาพยนตร์เรื่อง *ผมจะสู้เพื่อฝันของพ่อ (Together)*

ปี ค.ศ. 2002 กำกับโดย เงินชายเกอ

เรื่องราวของเด็กชายกำพร้าถูกทิ้งไว้โดยมีไวโอลินอยู่ข้างกาย ชายที่เก็บเด็กมาเลี้ยงเชื่อว่าพ่อแม่ของเด็กคงอยากให้เด็กคนนี้เล่นไวโอลินเป็นแน่ สิ่งที่น่าสังเกตคือตัวละครหญิงที่พ่อเลี้ยงและเด็กชายพบ หลังจากได้รู้จักกับสองพ่อลูก เธอตั้งคำถามว่า "อะไรคือสิ่งสำคัญในชีวิต" และค่อยๆ เปลี่ยนแปลงชีวิตไป โดยความเปลี่ยนแปลงแสดงผ่านสิ่งของต่างๆ รวมถึงภาพในห้อง

◇ ภาพยนตร์เรื่อง *ปรารถนาแห่งหัวใจ (A Love Song for Bobby Long)*

ปี ค.ศ. 2004 กำกับโดย เซนี เกเบล

เพอร์ซี่ผู้มีชีวิตล้มเหลวเดินทางกลับบ้านเกิดหลังทราบข่าวการตายของแม่ เมื่อถึงบ้าน เขาพบว่าพี่ชายที่ป่วยเป็นโรคจิตสุราและชายหนุ่มแปลกหน้าอีกคนหนึ่งอยู่ในบ้าน เรื่องราวมีหลายเหตุการณ์ แต่มีฉากหนึ่งที่คนหนึ่งในบ้านค้นพบเส้นทางของตัวเอง "อย่าหวั่นไหวแล้วกัน ที่จริงฉันอยากทำงานในโรงพยาบาลนะ" และห้องที่เคยรกรุงรังก็กลับถูกจัดให้เป็นระเบียบ กลายเป็นห้องที่น่าอยู่

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างอื่นอีก ยังมีนวนิยายและภาพยนตร์ต่างๆ ที่เป็นแบบฝึกหัด "ความรู้สึก" ได้อย่างดี ถ้าเจอประโยคหรือฉากที่ประทับใจจะจดบันทึกไว้สักหน่อยก็ได้

เมื่อพูดคุยกับเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงาน การเล่าความประทับใจเหล่านี้ก็เป็นการฝึกพูดนำเสนอได้ แม้ชีวิตประจำวันจะเร่งรีบก็ตาม แต่ถ้าฝึกฝนจนชินแล้วความสามารถทางการใช้ความรู้สึกจะดีขึ้นอีกชั้น

ทีมเวิร์กและการพักเติมพลัง

สิ่งสำคัญสำหรับครูคือการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานเป็นทีม ครูต้องมีข้อมูลร่วมกัน เทคนิคการดูแลหลายอย่างก็ต้องใช้ร่วมกัน เช่น เมื่อตัดสินใจว่า "ห้ามอุ้มเด็ก" ครูใหญ่จะบอกกับครูทุกคนเพื่อให้ปฏิบัติตามกัน ถ้าครูคนหนึ่งไม่ทำตาม เด็กจะเรียกหาแต่ครูคนนั้นและเลิกติดอุ้มไม่ได้ หรือการไม่ยอมให้เด็กเข้าไปวนวายในห้องเรียนอื่นต้องให้เด็กกลับเข้าห้องตัวเองก็ควรปฏิบัติเหมือนกัน ไม่อย่างนั้นเด็กจะไม่รู้ว่าควรอยู่ห้องไหน และการหยุดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอื่นๆ ตอนแรกเด็กจะร้องไห้ ถ้าครูห้องอื่นไม่รู้ล่วงหน้าจะเข้าใจผิดว่าครูประจำชั้นดูแลไม่ดี

Check Point 84

ใช้การประชุมครูให้เป็นประโยชน์

การหาหรือพูดคุยเรื่องที่เป็นปัญหาและวิธีการจัดการในรายละเอียดเป็นเรื่องดี การประชุมไม่ได้มีไว้สำหรับคุยเรื่องหลักสูตรเท่านั้น

เวลาที่ครูไม่รู้ว่าควรจัดการอย่างไรก็อยากให้มีคนช่วย เจียดเวลาส่วนหนึ่งในการประชุมหลักสูตรเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารกันก็ได้ หรืออาจทำเป็นลักษณะ "กระดานแลกเปลี่ยนข่าวสาร" ง่ายๆ เพื่อเป็นบันทึกเอาไว้ (การใช้รูปแบบเดิมเสมอทำให้ผู้ร่วมงานให้ความร่วมมือได้ดี)

การทบทวนการทำงานเป็นทีมนี้ต้องมีครูหัวหน้าระดับชั้น หรือผู้ที่มีตำแหน่งเทียบเท่าร่วมด้วย ฉันได้ให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนในหลายท้องที่ คิดว่าหากเป็นไปได้อาจจำกัดให้เป็นการฝึกอบรมสำหรับครูระดับกลางขึ้นไป (ประสบการณ์อย่างน้อย 4 ปี) และครูที่มีความเกี่ยวข้องโดยเฉพาะการอบรมอื่นๆ ก็เช่นกัน ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวทางการดูแลเด็กของโรงเรียนก็ย่อมเกี่ยวข้องกับครูระดับกลางขึ้นไปด้วย ฉันจึงอยากให้ครูระดับกลางเข้าไปมีส่วนในการอบรมนั้นด้วย

สิ่งที่สำคัญต่อมาคือการพักเติมพลัง การคลายความเหนื่อยล้าให้ร่างกายที่ดีที่สุดคือการนอนหลับ แต่ความเหนื่อยล้าทางระบบประสาทนั้น การนอนไม่สามารถช่วยได้ การผ่อนคลายระบบประสาทคือการใช้ประสาทด้านที่ปกติไม่ค่อยได้ใช้และพักประสาทส่วนที่ล้า เช่น คนที่ทำงานกับบัญชีตัวเลขจะไปตีกอล์ฟในช่วงวันหยุด

การใช้ประสาทส่วนที่แตกต่างกันมากจะทำให้ส่วนที่ใช้อยู่เป็นประจำได้พัก กลไกของร่างกายมนุษย์นั้นเมื่อประสาทด้านหนึ่งตึงเครียดจะรู้สึกอยากใช้ประสาทส่วนอื่นขึ้นมา สมัยเป็นนักเรียนเมื่อวันสอบใกล้เข้ามาเกิดจะอยากอ่านหนังสืออ่านเล่นบางเล่ม อยากเขียนจดหมายถึงเพื่อน อยากทำความสะอาดห้องบ้างไหมคะ เป็นแบบนี้แหละค่ะ

ใช้เวลาในวันหยุดสุดสัปดาห์ผ่อนคลายจากงานด้วยกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการงาน แต่อย่าจดจ่อกับกิจกรรมนั้นมากเกินไปจนกลายเป็นความเครียดอีกอย่างหนึ่ง

เมื่อเหนื่อยล้า แค่นี้ก็ทำอะไรนิดเดียวก็หงุดหงิดและการพูดจะเร็วเร็ว แม้สภาวะร่างกายจะต่างกันในแต่ละวัน แต่เป็นงานสำคัญของครูที่ต้องดูแลเด็กด้วยอารมณ์ที่มั่นคงเสมอ

ครูต้องทบทวนการทำงานส่วนที่นอกเหนือจากการดูแลเด็กและการปฏิบัติตามธรรมเนียมของโรงเรียน บทบาทในโรงเรียนของครูมีมากเกินไปก็จริง แต่กลับขาด "การประชุมเกี่ยวกับนักเรียน" ที่จำเป็น ฉันได้เสนอต่อคณะกรรมการการศึกษาว่าควรปรับปรุงเรื่องการประชุมและบทบาทของครูให้เหมาะสมเท่าที่จะเป็นไปได้ และสร้างโอกาสที่จะได้หารือกันเกี่ยวกับเด็กให้มากกว่านี้

ส่วนโรงเรียนเองก็ใช้เวลากับการจัดกิจกรรมมากเกินไปหรือไม่ โรงเรียนที่ฉันเคยเยี่ยมเยียนก็ไม่สามารถหาเวลาสำหรับการสนทนาให้กับครูเพราะติดกิจกรรม กิจกรรมอาจเลี่ยงไม่ได้เพราะกำหนดไว้ว่าต้องจัดเป็นประจำทุกปี แต่ตอนนี้โรงเรียนควรทบทวนดูอีกครั้งว่า อะไรคือสิ่งสำคัญสำหรับเด็กและผู้ปกครอง

Check Point 85

ทำกิจกรรมมากเกินไปหรือเปล่า

ให้เวลาสำหรับการพูดคุยปรึกษาสำหรับเรื่องที่สำคัญในชีวิตประจำวันหรือไม่ ถ้าไม่ ควรมีการทบทวนแผนดูแลเด็กโดยรวมเสียใหม่

ฝึกฝนเทคนิคที่จำเป็น

ฉันได้พูดถึงสิ่งที่คาดหวังจากครูเรื่อง การใช้ความรู้สึก และ ทีมเวิร์กและการพักเติมพลัง แล้ว ตอนนี้จะพูดถึงวิธีการปฏิบัติจริง ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งไม่ใช่วิธีที่เกี่ยวกับการรักษาทางจิตวิทยาหรือ จิตวิทยาเชิงลึกอะไร เป็นวิธีที่แสนธรรมดา

เทคนิคการทำงานเป็นทีม

การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งที่จำเป็น อันดับแรกต้องเข้าใจลักษณะ เฉพาะของครูแต่ละคนในทีมให้ได้ จากนั้นเมื่อเริ่มต้นการทำงานต้องใช้ ทักษะการแนะนำที่ดีเพื่อสร้างบรรยากาศที่ตรงกับความเข้าใจของครู ทุกคน ขณะปฏิบัติต้องเรียนรู้จากกันและกัน ให้คำแนะนำ และเฝ้า ติดตามผล

บางโรงเรียนจัดงานสัมมนาสำหรับผู้ปกครอง แต่ต้องมีที่ปรึกษา ประจำกลุ่มคอยช่วยเหลือด้วย หน้าที่ของที่ปรึกษาคือมอบหมายงาน ให้ครูหัวหน้าระดับชั้นหรือผู้ที่มีตำแหน่งเทียบเท่า เพื่อให้การทำงานของ กลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากการสื่อสารสิ่งที่จำเป็นแล้ว ยังอยากให้แต่ละโรงเรียน เข้าใจครูแต่ละคน และคิดหาวิธีที่จะดำเนินกิจกรรมได้อย่างราบรื่น และสนุกสนาน

เทคนิคการเยี่ยมบ้าน

สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนดูแลผู้สูงอายุ การตรวจสอบ แปลนห้องจะเป็นส่วนหนึ่งของงาน แต่ครูสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและ โรงเรียนอนุบาลทำถึงขนาดนั้นไม่ได้ สภาพของบ้านช่องที่ไม่เป็นระเบียบ ก็เป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับการตัดสินใจช่วยเหลือ จึงจำเป็นต้องมีข้อมูล ในระดับหนึ่ง ไม่ใช่เพื่อการวิพากษ์วิจารณ์หรือแนะนำให้แก้ไข แต่ต้อง เข้าใจข้อเท็จจริงอย่างถ่องแท้ จากนั้นจึงพิจารณาว่าควรเลือกวิธีช่วยเหลือ อย่างไร

Check Point 86

ติดตามการประชุม
ผู้ปกครองอย่าง
ใกล้ชิด

การเข้ากลุ่มของผู้ปกครอง
มีประสิทธิภาพหรือไม่
ครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบ
ควรติดตามดูอย่างใกล้ชิด

ไม่ว่าครูจะเสนอว่า "ควรทำแบบนี้" แต่ถ้าครอบครัวนั้นไม่ยอมรับ จะส่งผลเสีย กฎเหล็กคือเริ่มต้นจากเสนอสิ่งที่ทำได้และสิ่งที่เป็นไปได้ ดังนั้นลำดับการปฏิบัติที่ควรทำกับการปฏิบัติจริงอาจต่างกัน ฉันคิดว่า ควรฝึกฝนเทคนิคในการเยี่ยมบ้านเพื่อการประเมินคุณภาพชีวิตของเด็ก ด้วย

เทคนิคการพูดคุย

ผู้ปกครองมีบุคลิกภาพและความความต้องการที่หลากหลาย การพูดคุยกับผู้ปกครองแต่ละคนต้องอาศัยเทคนิคที่เหมาะสม เพื่อลด ความตึงเครียดของผู้ปกครอง ครูจึงต้องเตรียมตัวให้พร้อม เช่น กำหนด รูปแบบการพูดคุย การให้ครูเข้าร่วมหลายคนแทนที่จะเป็นการพบกัน ตัวต่อตัว กำหนดเรื่องที่จะถามและเวลาสิ้นสุดเอาไว้ล่วงหน้า การแสดง ปฏิกริยาตอบสนองอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ การตั้งคำถามเพื่อ หาข้อสรุป เป็นต้น ในการอบรมมักกล่าวว่า "การถามสำคัญที่สุด" แต่ก็ ไม่ใช่ถามเพื่อพุกหน้ารับฟังอย่างเดียว

ที่กล่าวมาเป็นเพียงพื้นฐานเท่านั้น แต่ความจริงคือครูไม่ค่อย มีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ ฉันหวังเพียงว่าในการสัมมนาครูจะมี การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกมา จากนั้น ให้มีการจัดบรรยายพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านสวัสดิการด้วย เพราะตอนนี้ในยุคที่สวัสดิการและการศึกษาต้องทำควบคู่กันไป ฉันหวัง ว่าครูจะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องเหล่านี้บ้าง

Check Point 87

การรับฟังอย่างเดียว อาจไม่ใช่

การตอบสนองที่ดี

การรับฟังเรื่องราวจากผู้ปกครองอย่างตั้งใจเป็นเรื่องที่ดี แต่การยอมรับมากเกินไป บางครั้งกลับทำให้ปัญหายิ่งรุนแรงขึ้น การรับฟังอย่างเดียวจึงอาจไม่ใช่การตอบสนองที่ดี

ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในแต่ละภูมิภาคนั้นมีหน่วยงานที่รองรับการตรวจวินิจฉัยและช่วยเหลือ "เด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการและเด็กที่เข้าข่าย" แต่นอกจากเด็กที่แน่ใจว่ามีความบกพร่องแล้ว เด็กที่เข้าข่ายกลับไม่ได้รับความช่วยเหลือเท่าไร หรือแม้จะเข้าข่ายและได้รับการวินิจฉัยแล้ว ก็แทบไม่มีหน่วยงานไหนที่แนะนำวิธีการใช้ชีวิตต่อไปของเด็กให้กับผู้ปกครองและครู

จริงอยู่ที่มีหนังสือและการบรรยายเฉพาะด้านสำหรับครูและผู้ปกครองออกมามากมาย แต่เท่าที่ฉันทราบแทบไม่มีการแนะนำวิธีการดูแลเด็กในมุมมองของผู้เกี่ยวข้องในสถานที่จริงอย่างเป็นรูปธรรม เช่น บางคนรู้ว่าเด็กมีความบกพร่องแต่ไม่รู้วิธีเลี้ยงดูและให้การศึกษา บางคนรู้วิธีเลี้ยงดูแต่ไม่มีความรู้เรื่องความบกพร่อง

กระบวนการแปลงทฤษฎีไปเป็นการปฏิบัติต้องใช้เทคนิคเฉพาะด้าน เรื่องนี้เป็นงานของฉันซึ่งรู้สึกท้อใจมานานว่า แทบไม่มีใครทำงานนี้ได้ ในแง่ของระบบทำให้สมบูรณ์ได้ยาก จะว่าไปคนที่ทำงานอยู่ในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพและโรงเรียนอย่างละครั้ง ๆ มานานหลายสิบปีอย่างฉัน อาจเรียกได้ว่าเป็นความหวังหนึ่ง

แล้วควรทำอย่างไร ก่อนอื่นคนที่มึนบทบาทที่สุดก็คงไม่พ้นครู ต่อจากนั้นคือผู้ที่ทำงานด้านการศึกษาและการดูแล รวมถึงนักสังคมสงเคราะห์ ทั้งหมดนี้จะต้องทำความเข้าใจในงานของแต่ละฝ่ายและร่วมมือกันในการช่วยเหลือเด็ก ๆ

จาก "คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับผู้บกพร่องทางการเรียนรู้" ปี ค.ศ. 2003 โดยกระทรวงศึกษาธิการของประเทศญี่ปุ่น หัวข้อ "การร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง" คือใจความสำคัญ ฉันอยากให้เจ้าหน้าที่ของ "หน่วยงานที่ดูแลโดยตรง" ตระหนักถึงเรื่องนี้ให้มากขึ้นด้วย จึงส่งสัญญาณออกไปทุกครั้งที่มีโอกาส อย่างไรก็ตาม ต้องคิดมุมมองที่ว่า "ต้องใช้ชีวิตอยู่ทุกวัน" ดังนั้นจึงต้องร่วมมือกับ "สถานที่ที่เด็กใช้เวลาอยู่นาน" และ "คนที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด" ให้มากยิ่งขึ้น เพราะลำพัง

Check Point 28

แพทย์และนักฟื้นฟูสมรรถภาพ ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในการเลี้ยงดูเด็ก

หน่วยงานที่ดูแลโดยตรงและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความบกพร่องทางพัฒนาการไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในการเลี้ยงดูเด็ก ไม่ควรพึ่งคำแนะนำอย่างเดียว ให้ยึดถือในแง่ของการเลี้ยงดูอยู่เสมอ

ภาษาและวิธีสอนของสถานที่แห่งเดียวจะทำให้เด็กดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตได้ยาก

ในทางกลับกัน ฉันก็มีเรื่องที่ตั้งใจอยากเสนอแนะต่อครูในโรงเรียน คือเมื่อ "เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่ดูแลโดยตรง" ไปเยี่ยมโรงเรียนเพื่อ ประเมินเด็กและประชุมนั้น อยากให้แสดงความคิดเห็นที่ตรงไปตรงมาและ ชักถามข้อสงสัยให้มากถึงจะเป็นคำถามธรรมดาๆก็ตาม ถ้ามีคำศัพท์ที่ ฟังไม่เข้าใจก็อยากให้ถามตรงๆว่า "ที่พูดมานั้นหมายความว่าอย่างไร" แม้ว่าส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่จะแจ้งผลระดับความสามารถทางการเรียนรู้ของ เด็กและคะแนนแต่ละด้านที่ได้จากการทดสอบอยู่แล้ว แต่ขอให้ตั้งคำถาม มากๆ "วิธีนี้จะนำมาใช้กับชั้นเรียนนี้อย่างไร" "จะใช้วิธีไหนได้บ้างในเมื่อ มีเด็กคนอื่นรวมอยู่ด้วย" "ใน 3 เดือนนี้ควรตั้งเป้าหมายไว้ที่ตรงไหน" "การยื่นมือเข้าช่วยควรทำในสถานการณ์ไหนและทำได้แค่ไหน" เป็นต้น ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่สามารถตอบได้ทันทีอาจลองเป็นฝ่ายเสนอว่า "ถ้าอย่างนั้น จะใช้วิธีนี้ 3 เดือน ถึงตอนนั้นช่วยมาอีกครั้งได้ไหม" เป็นต้น

เจ้าหน้าที่อาจต้องดูแลเด็กที่มีความบกพร่องมากจนงานล้นมือ ทุกแห่งต้องมีผู้เข้ารับบริการเต็มจำนวน จึงอาจยากที่จะช่วยเหลือโรงเรียน ในเรื่องรายละเอียด แต่ต่อจากนี้ครูต้องมีเทคนิคการดูแลเด็กให้มากขึ้น ดังนั้นคงต้องพยายามขอความร่วมมือกันอีกสักระยะ เมื่อนานเข้าก็จะ ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการคิดหาวิธีการได้ดีขึ้นสำหรับทั้ง 2 ฝ่าย

Check Point 89

ตั้งคำถามและ ข้อสงสัยเมื่อคุยกับ ผู้เชี่ยวชาญ

การเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ควรตั้งคำถาม แม้ในเรื่องที่เล็กน้อย การช่วยกันคิดจึงจะ ถือว่าเป็นการช่วยเหลือ และสนับสนุนอย่าง แท้จริง

Check Point 90

ต้องนำมาปฏิบัติ จึงจะมีความหมาย

ไม่ควรวางใจเพียงเพราะ ได้เรียนรู้มา ให้นำไป ปฏิบัติด้วย ร้อยอย่างเดียว ไม่เกิดประโยชน์ คนที่ ทำได้คือครูในโรงเรียน เท่านั้น

14. สิ่งที่เราคาดหวังจากครูใหญ่

เรียนรู้จากโรงเรียนอื่นเพื่อปรับปรุง

ตามที่กล่าวไว้ต้นเล่มว่า "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" กำลังเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างชัดเจน สถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลจึงมีความสำคัญมากกว่าเมื่อก่อน การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสังคมทำให้ลักษณะของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปด้วย คงสังเกตได้ว่าผู้ปกครองทั้งหมดก็เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงไม่เฉพาะผู้ปกครองของ "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" เท่านั้น ฉันจึงมีข้อเสนอแนะต่อครูใหญ่ของโรงเรียนหลายเรื่อง

รูปแบบที่ใช้เหมาะสมแล้วหรือ

การทบทวนแนวทางดำเนินงานของโรงเรียนซึ่งทำมานานหลายปี ต้องอาศัยความกล้า แต่ถึงเวลาแล้วที่จะต้องทบทวนว่า "แนวทางนี้ดีจริงหรือ" หากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบแนวทางเป็นผลดีกับเด็กจริง คงเพิ่มโอกาสให้กับเด็กเหล่านี้ได้ ซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจของครูใหญ่

Check Point

91

ดูการสอนของโรงเรียนอื่นและประเมินตัวเองอย่างเป็นกลาง

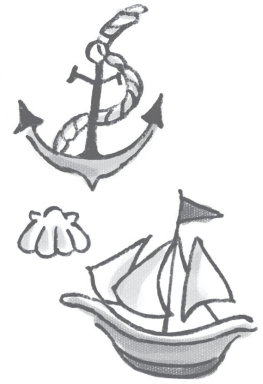
ไม่เฉพาะงานพิธีการ แต่ควรสร้างธรรมเนียมการเยี่ยมชมการสอนประจำวัน การเรียนรู้จากโรงเรียนอื่นเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้ประเมินตัวเองอย่างเป็นกลาง

เรียนรู้การดูแลของโรงเรียนอื่น

จากการเยี่ยมชมโรงเรียนหลายแห่ง ฉันสังเกตได้ว่าแม้โรงเรียนจะอยู่ละแวกเดียวกัน แต่บางครั้งพฤติกรรมที่แสดงออกมาของนักเรียน เช่น ความเรียบร้อยและธรรมเนียมต่างๆ กลับต่างกันอย่างสิ้นเชิง ฉันเข้าใจดีว่าแต่ละแห่งต้องการคงเอกลักษณ์ของตัวเองไว้ แต่บางโรงเรียน "แม้จะมีโรงเรียนที่ดูแลเด็กได้ดีตั้งอยู่ข้างๆ" ถ้าไม่ยึดเป็นแบบอย่างก็น่าเสียดาย น่าจะลองตั้งระบบการเรียนรู้วิธีดูแลเด็กประจำวันของกันและกัน ขณะเดียวกัน บางโรงเรียนอาจไปดูโรงเรียนอื่นบ่อยๆ ก็จริง แต่ก็เป็น "วันพิเศษ" เช่น งานแสดงนิทรรศการ งานแข่งกีฬา เพียงเท่านั้น ฉันอยากให้ดูเรื่องการดูแลเด็กในชีวิตประจำวันของกันและกันมากกว่า

การจัดชั้นเรียนทดลองก็ยังถือเป็นวันพิเศษ แทนที่จะทำแบบนั้น ควรไปดูชั้นเรียนของครูคนอื่นสม่ำเสมอจะดีกว่า แนะนำว่าควรดูทุกห้อง เพียงผ่านตาก็ก็น่าดี ถ้าติดปัญหาว่าต้องดูแลชั้นเรียนของตัวเองตลอดเวลา ก็ฝากครูหัวหน้าระดับชั้นสัก 1 ชั่วโมงเพื่อ "ไปดูวิธีการดูแลตามปกติของครูห้องอื่น" การสอนที่ดีจะช่วยเหลือเด็กได้มากมาย การดูตัวอย่างชั้นเรียนของครูที่เก่งถือเป็นการเรียนรู้พื้นฐานอย่างหนึ่ง

ทั้งนี้การศึกษาชั้นเรียนของครูโรงเรียนอื่นก็สำคัญสำหรับครูใหญ่หรือครูหัวหน้าระดับชั้นเช่นกัน เมื่อศึกษามาก ๆ เข้าก็จะรู้เองว่าควรมุ่งไปในแนวทางไหน อยากให้ไปเยี่ยมชมการเรียนการสอนในเวลาปกติมากกว่าการไปชมเฉพาะงานแข่งกีฬาหรืองานแสดงนิทรรศการ

บททวนเกี่ยวกับงานพิธีการ

ปัจจุบันงานพิธีการกินเวลาการทำงานของครูไปมากและเป็นงานหนัก ซึ่งมีเทคนิคใหม่ที่ครูต้องฝึกฝนด้วย และในสภาวะที่ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับเด็กลดน้อยลงเช่นนี้ การเข้าถึงจิตใจของเด็กยิ่งสำคัญขึ้นกว่าแต่ก่อน

งานพิธีการนั้นสำคัญจริงหรือ อยากให้แต่ละโรงเรียนบททวนเสียใหม่ ปัจจุบันครูถูกงานพิธีการเบียดบังจนสิ่งที่สำคัญและเรื่องที่ควรเรียนรู้ขาดหายไปก็มี

เป็นไปได้หรือไม่ที่จะบททวนหาวิธีการอันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการพักผ่อนสำหรับครูด้วย

งานสัมมนาที่จัดในระดับเขตและจังหวัดก็น่าคิดว่าเป็นงานที่จำเป็นจริง ๆ หรือไม่ ครูที่มีหน้าที่วางแผนการเรียนการสอนต้องเข้าฟังจนจบ ซึ่งเมื่อพิจารณาเนื้อหาและผลตอบรับจากครูที่เข้าร่วม ฉันก็ไม่แน่ใจว่าจำเป็นจริง ๆ หรือเป็นการเบียดบังเวลาโดยเปล่าประโยชน์กันแน่

Check Point 92

บททวนดูอีกครั้งว่าอะไรคือสิ่งสำคัญ

พิจารณาดูว่าอะไรคือสิ่งจำเป็นในขณะที่มีเด็กที่ดูแปลกและผู้ปกครองก็มีความแตกต่างออกไปมาก ใช้วิธีดูแลที่จำเป็นสำหรับเด็กเท่านั้น และหาโอกาสให้ครูได้เรียนรู้เพิ่มเติมด้วย

15. อนาคตของเด็กเหล่านี้

ความสำคัญของผู้สนับสนุน

อนาคตของเด็กเหล่านี้จะเป็นอย่างไร คงไม่ต้องย่ำว่าความสามารถของเด็กเองมีอิทธิพลอย่างมาก เพื่อให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีต้องมีปัจจัย 3 อย่างต่อไปนี้

ความสามารถของเด็ก หมายถึงความสามารถต่างๆ ของตัวเด็กเอง เช่น การรู้จักรักษาระยะห่างระหว่างบุคคล ซึ่งเรื่องเหล่านี้ไม่ใช่ความสามารถในการเรียนหนังสือ ถือเป็นเรื่องยากสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ต่อมาคือความสามารถของผู้ปกครอง โดยเฉพาะความสามารถในการประสานงานของแม่ซึ่งเป็นคนใกล้ชิดตัวเด็กมากที่สุด โดยเริ่มจากเข้าใจในตัวลูกอย่างเป็นกลาง ให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้นทุกคน เข้ากันได้ดีกับผู้ปกครองของเด็กคนอื่น ๆ สนับสนุนกับเพื่อนบ้าน รวมถึงการให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ เท่าที่ฉันทราบผู้ปกครองของเด็กที่สามารถปรับตัวทางสังคมได้ดีส่วนใหญ่ นั้น คือคนที่ทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง ส่วนที่นอกเหนือจากความสามารถของตัวเด็กขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ซึ่งแม้บางคนอาจยังทำไม่ได้เช่นนั้น คุณพ่อหรือคนรอบข้างต้องคอยช่วยเหลือและสนับสนุนคุณแม่อย่างเต็มที่

สิ่งสำคัญคือต้องมีคนที่คอยสนับสนุนเด็ก ที่นอกเหนือจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ซึ่งหน้าที่นี้ฉันอยากให้เป็นหน้าที่ของครูทุกคน แทนที่จะพยายาม "รักษาให้หาย" ควรเปลี่ยนความคิดเป็น "อะไรคือสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้เด็กดำเนินชีวิตต่อไปได้" และคอยสนับสนุนพวกเขา

เรื่องที่เด็กเคยถูกตำหนิจะอยู่ในความทรงจำของเด็ก เช่นเดียวกันกับเรื่องที่เด็กได้รับการสนับสนุนก็อยู่ในความทรงจำเช่นเดียวกัน จากประสบการณ์ที่ผ่านมาฉันมั่นใจว่ามีเด็กที่ใช้ความทรงจำที่ดีเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิต

ฉันขอฝากให้ครูกิดหาวิธีต่างๆ ในการเฝ้าติดตามผลและสนับสนุนให้อนาคตของเด็กเหล่านี้ดีขึ้นกว่าที่เป็น ฉันมักกล่าวท้ายการสัมมนาว่า "ขอฝากอนาคตของเด็กไว้กับมือครู" ก็เพราะเหตุนี้เอง

Check Point

93

บทบาทของ

ผู้ปกครองสำคัญมาก

ในอนาคตเด็กจะสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเด็กของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก คุณครูจึงควรร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อขยายขีดความสามารถของผู้ปกครองให้มากขึ้น

Check Point

94

เด็กจดจำได้ว่า

มีคนคอยสนับสนุน

อนาคตของเด็กเหล่านี้อาจดูยากลำบาก แต่ถ้าครูคอยสนับสนุน เด็กจะจดจำสิ่งเหล่านั้นได้และส่งอิทธิพลที่ดีต่อตัวเขา ขอให้ครูทุกคนภูมิใจว่าครูเป็นผู้สนับสนุนเด็กเหล่านี้

ส่วนที่ 2

ภาคปฏิบัติ

ภาคปฏิบัติ - โครงสร้างแบบฟอร์มจดบันทึก

การสัมภาษณ์สำหรับครูภายในโรงเรียน (ที่ญี่ปุ่นการสัมภาษณ์จัดในเดือนเมษายน กรกฎาคม ตุลาคม และมกราคม) ฉันมักให้ครูผู้เข้าสัมภาษณ์จดบันทึกกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง เพื่อคิดหาวิธีที่จะรับมือกับเด็กคนนั้นๆ โดยในการสัมภาษณ์ ฉันทำแบบฟอร์มจดบันทึก (worksheet) ซึ่งแต่เดิมเป็นแบบฟอร์มต้นแบบสำหรับการให้คำปรึกษา

แบบฟอร์มสำหรับจดบันทึกมีลักษณะดังนี้

แบบฟอร์มจดบันทึกสำหรับการสัมภาษณ์

		บันทึกประจำวัน	สิ่งที่สังเกตได้
● ช่องนี้เขียนตามพฤติกรรมจริงของเด็ก ● รักษาความเป็นส่วนตัวของเด็กโดยไม่เขียนชื่อเด็กลงในบันทึก	การช่วยเหลือตัวเอง	การเตรียมตัวก่อนเรียนและก่อนกลับบ้าน	● ช่องนี้บันทึกสิ่งที่เฝ้าสังเกต แม้เด็กจะทำไม่ได้ตึนัก็ตาม สิ่งสำคัญคือ บันทึกตามความจริง เพื่อเป็นประโยชน์กับครูคนอื่นด้วย
		การเปลี่ยนเสื้อผ้า	
		การกินอาหาร	
		การขับถ่าย	
	ภาษา		
	การเล่น		
	การเคลื่อนไหว		
	การปฏิสัมพันธ์		
	กิจกรรมระหว่างอยู่ที่โรงเรียน		
ความเข้าใจลำดับขั้นตอน			
หมายเหตุ			

- ช่องนี้สำหรับเขียนเพิ่มเติมจากหัวข้อที่ให้ หรือเหตุการณ์ที่อยากบอกเล่า

ขั้นตอนแรกคือจัดการสัมมนาและให้ทุกโรงเรียนเขียนกรณีตัวอย่างลงในแบบฟอร์มจดบันทึก โดยให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีตัวอย่างแต่ละกรณี และถ่ายสำเนาแบบฟอร์มจดบันทึกให้ผู้เข้าร่วมทุกคน

ครูซึ่งเป็นเจ้าของกรณีตัวอย่างจะพูดถึงพฤติกรรมของเด็กและการรับมือของโรงเรียนตามที่บันทึกในแบบฟอร์ม แต่ถ้ามีรายละเอียดนอกเหนือจากนั้นสามารถพูดเพิ่มเติมได้ วิธีนี้ช่วยให้เข้าใจอย่างชัดเจนว่า เด็กของครูนั้นมีความบกพร่องในระดับใด และฉันจะเสริมความรู้ในทางทฤษฎี โดยให้ทุกคนถือว่าทุกกรณีเป็นกรณีตัวอย่างของตัวเอง

ส่วนที่ 2 นี้ ฉันรวบรวมกรณีตัวอย่าง* แบ่งออกตามสถานการณ์ โดยทำเป็นตารางหน้าคู่ แบ่งตามสถานการณ์และตัวอย่างที่ชัดเจน โครงสร้างของตารางนอกจากหัวข้อตามแบบฟอร์มจดบันทึกแล้ว ยังเพิ่ม "ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการทางภาษาและการสื่อสาร" เป็นการบันทึกว่าในด้านภาษา เด็กแต่ละคนมีลักษณะอย่างไร การรับมือกับ "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" สิ่งสำคัญที่สุดคือการสังเกตลักษณะของเด็กคนนั้นให้ได้จากหัวข้อด้านภาษาและการสื่อสาร จะทำให้สามารถประเมินพัฒนาการด้านความเข้าใจของเด็กได้โดยสังเขป

* กรณีตัวอย่างที่ผู้เขียนรวบรวมจากโรงเรียนในประเทศไทย

ส่วนที่ 2 มีการแบ่งกรณีตัวอย่างออกตามหัวข้อต่อไปนี้ตามลำดับ

- ด้านภาษาและการสื่อสาร
- การเตรียมตัวก่อนเรียน
- การเปลี่ยนเสื้อผ้า
- การกินอาหาร
- การขับถ่าย
- การเล่น
- การเคลื่อนไหว
- การปฏิสัมพันธ์
- "การช่วยเหลือตัวเอง" เมื่ออยู่โรงเรียน
- การเข้ากลุ่ม ดูละคร ฟังนิทาน
- ความเข้าใจลำดับขั้นตอน
- พฤติกรรมที่เป็นปัญหา
- ช่วงเวลาพิเศษ งานพิธีการ

สาเหตุที่หยิบยกหัวข้อ "ด้านภาษาและการสื่อสาร" ไว้เป็นลำดับแรก เพราะการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจสถานะ และการรับมือในด้านภาษาและการสื่อสารนั้นจะเป็นพื้นฐานสำหรับการทำความเข้าใจกรณีตัวอย่างในหลายๆ ด้านที่จะตามมา ในการสัมมนาสิ่งที่ฉันและครูที่เป็นผู้บอกเล่ากรณีตัวอย่างของตนเองทำร่วมกันมากที่สุดคือ การพูดถึงพฤติกรรมและความสามารถในการเข้าใจภาษาของเด็ก ขณะที่อ่านตารางขอให้คิดทบทวนถึง "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" ในชั้นเรียนของครูว่า เด็กคนนั้นพูดอย่างไร ตอบอย่างไร ฉันหวังว่ากรณีตัวอย่างต่อไปนี้จะนำไปสู่วิธีการดูแลช่วยเหลือเด็กของครูได้

วิธีอ่านแบบฟอร์มจดบันทึก

ในตาราง แบ่งกรณีตัวอย่างแต่ละกรณี เป็น 4 หัวข้อ ด้านซ้ายสุดของตารางคือ "เพศ และอายุของเด็ก" คือข้อมูลเบื้องต้นของเด็ก ตามด้วย "ลักษณะของเด็ก" ซึ่งเป็นลักษณะ ของเด็กตามที่ครูผู้ดูแลบันทึกไว้ ต่อมาคือ

"ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการทางภาษา และการสื่อสาร" คือลักษณะเด่นในการโต้ตอบ ของเด็ก ส่วน "รับมืออย่างไร" คือตัวอย่างวิธี จัดการที่ครูใช้ และด้านขวาสุดคือการวิเคราะห์ วิธีการที่ใช้รับมือกับเด็ก

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
⑦ เด็กชาย อายุ 2 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ไม่ยอมแยกจากแม่ ○ ไม่ยอมแยกกับแม่ แม่เป็นคนเตรียมตัว ก่อนเริ่มเรียนให้ ○ พอคุ้นเคยแล้วจะไม่อยู่นิ่ง วิ่งไปรอบ ๆ พุดไม่ฟัง พุดตักเตือนก็ร้องไห้	• ถ้าเตือนให้ระวังจะตื่นกลัว • มักพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทอง • พุดด้วยน้ำเสียงเรียบเฉย • มักไม่เข้าใจคำสั่ง
⑧ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ไม่มีสมาธิ ○ เมื่อสนใจอะไรแล้วจะเปลี่ยนไปหาทันที	• เป็นฝ่ายเข้ามาพุดกับครู โดยใช้คำพุดง่าย ๆ • แต่ถ้าครูถามจะตอบไม่ได้ • มักพุดประโยคสั้น ๆ ที่มี 2 คำ • มักตั้งชื่อเรียกสิ่งของ

วิธีอ่านทำความเข้าใจ

- ช่องซ้ายสุดใส่ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ และโรงเรียน เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการ พิจารณาลักษณะของเด็ก และใส่หมายเลขเรียงไป เพื่อให้ดูง่ายเวลาเทียบกับ คำอธิบาย

วิธีอ่านทำความเข้าใจ

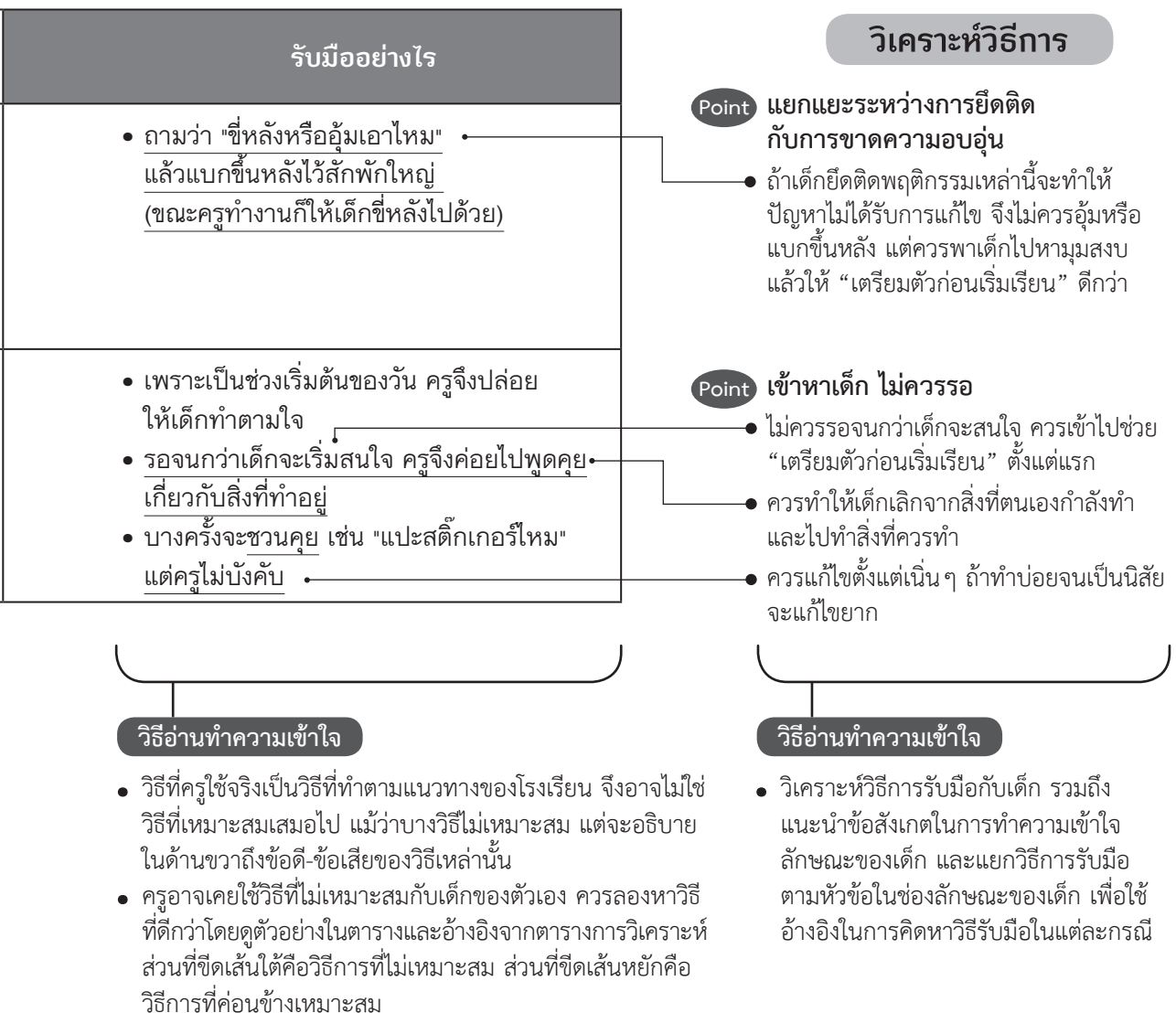
- บรรยายลักษณะของเด็ก บางกรณี มีปัจจัยหลายอย่าง แต่จัดให้เข้ากับ หัวข้อหลัก
- เขียนหัวเรื่องให้เข้าใจง่ายสำหรับการ ค้นข้อมูล

วิธีอ่านทำความเข้าใจ

- จัดเรียงตามตัวอย่างลักษณะของ เด็กตามพัฒนาการทางภาษาและ การสื่อสาร เพราะเครื่องมือที่ดีที่สุด ที่จะเข้าใจเด็กคือภาษา
- ให้เปรียบเทียบลักษณะเด่นของ เด็กที่โรงเรียน เพื่อชี้แจงจาง ลักษณะของเด็กและวิธีรับมือ

ข้อควรระมัดระวังในการอ่านตารางคือ กรณีตัวอย่างที่ยกมาอาจมีหลายตัวอย่างที่ เหมือนกับกรณีที่ครูเคยพบ ครูจึงควรศึกษา หัวข้อการวิเคราะห์เพื่อนำไปปรับหาวิธีการ รับมือกับเด็กที่เหมาะสม

หน้าถัดไป จากตารางจะเป็นคำอธิบาย ในทางปฏิบัติ เป็นประโยชน์สำหรับการทบทวน และทำความเข้าใจ

กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์

ด้านภาษาและการสื่อสาร

เพศและอายุของเด็ก	ลักษณะของเด็ก
① เด็กชายอายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก)	ชอบพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทอง ○ ไม่ค่อยสบตา ○ ชอบพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทอง ○ พูดฟังยาก พูดไม่ชัด ○ ไม่ตอบสนองเวลาครูถาม
② เด็กชายอายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก)	ถามอย่างตอบอย่าง ○ มักตอบไปคนละเรื่องกับคำถาม ○ พูดสิ่งที่คิดทันที
③ เด็กชายอายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	พูดคำ 3 พยางค์ ○ ใช้คำ 3 พยางค์มาต่อกันเป็นประโยค โดยไม่มีคำเชื่อม "ผม ไม่ไป ช้างนอก" ○ พูดตามแบบนกแก้วนกขุนทองบ้าง
④ เด็กชายอายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก)	เข้าใจคำถามบ้าง ไม่เข้าใจบ้าง ○ ถ้าถามว่า "ชอบสีอะไร" "มากับใคร" จะตอบได้ แต่ถ้าถาม "เวลาอยู่บ้านเล่นอะไร" "วันนี้เล่นอะไรสนุกบ้าง" จะตอบไม่ได้
⑤ เด็กชายอายุ 4 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	พูดคนเดียว ○ พูดคนเดียวตลอดเวลาช่วงเวลานอนกลางวัน ○ พูดบอกความต้องการได้ด้วยตัวเอง ○ เมื่อสนใจเพื่อนหรือของเล่นจะไม่ยอมไปเปลี่ยนเสื้อ
⑥ เด็กชายอายุ 4 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	พอครูพูดก็จะเริ่มพูดบ้าง ○ เมื่อสงสัยเวลาครูพูดจะพูดเรื่องของตัวเองด้วยเสียงดัง ○ เมื่อครูตักเตือนจะอธิบายเหตุผลหรือข้ออ้างด้วยเสียงดัง ○ รู้เรื่องและรู้คำศัพท์มาก

วิเคราะห์วิธีการ

รับมืออย่างไร	
• สบตาและให้พูดทักทายกัน • พูดกับเด็กเยอะๆ เพื่อกระตุ้นเด็ก	Point ไม่ควรพูดเยอะ • เด็กหลายคนไม่ชอบการสบตา ควรเปลี่ยนเป็นทักทายกันธรรมดา • พูดด้วยมากๆ ทำให้เด็กไม่ค่อยเข้าใจและถูกกระตุ้นอย่างเลียงไม่ได้ ซึ่งส่งผลเสียต่อเด็ก
• ถามเด็กว่า "ทำไมล่ะ" • เมื่อเด็กชอบลุกเดินขณะกินข้าว พูดว่า "เดี๋ยวครูแย่งที่นั่งนะ" และทำท่าจะแย่งเก้าอี้	Point เริ่มจากข้อสรุปไม่ควรซักถาม • คำถาม how และ why เด็กจะตอบยาก ควรเริ่มจากข้อสรุป • ไม่ควรพูดซ้ำๆ ควรหาวิธีไม่让孩子ลุกเดินมากกว่า
• ครูบอกกับเด็กว่า "หนู ใส่ กางเกง"	Point พูดตามปกติ • การพูดปกติจะสร้างความสับสนน้อยกว่า ครูควรพูดว่า "ใส่กางเกงซะนะ"
• เลือกใช้แต่คำถามที่เข้าใจง่าย	Point ไม่ควรพยายามซักให้หาคำตอบ • การถามและค้นคำตอบไม่ใช่วิธีที่ดีนัก เพราะเด็กมีปัญหาด้านความเข้าใจและความคิด
• เตือนให้หยุดพูดคนเดียวและพาไปที่อื่น • ให้เปลี่ยนสื่อโดยบอกว่า "ตรงนี้เป็นที่พิเศษสำหรับเปลี่ยนสื่อเท่าๆ"	Point ไม่ควรโต้ตอบสิ่งที่เด็กพูดกับตัวเอง ควรเน้นเรื่องที่ครูพูดอยู่ • ควรให้เด็กสนใจเรื่องที่ควรทำในขณะนั้น การพูดโต้ตอบเป็นรายบุคคลจะส่งผลเสียตามมา โดยควรบอกเด็กตามปกติว่า "เปลี่ยนสื่อกัน"
• ครูตอบเวลาที่เด็กถามหรือคอยตอบเป็นพักๆ • ตักเตือนโดยไม่สนใจคำอ้างของเด็ก	Point ไม่ควรหยุดพูดกลางคัน • ครูควรพูดต่อไป ถ้าตอบเด็กคนหนึ่ง ก็จะมีคนอื่น ๆ ถามขึ้นมาอีก ทำให้ขาดตอน • ถ้าให้ความสนใจลดลง เด็กจะแย่งน้อยลงด้วย

อธิบายกรณีตัวอย่าง ด้านภาษาและการสื่อสาร

กรณีที่ครูสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลมักใช้วิธีรับมือที่ไม่ดีมากที่สุดคือเรื่องเกี่ยวกับ "ภาษาและการสื่อสาร" หากคิดในแง่ของระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย จะพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะพูดช้า โดยทั่วไปแล้วเมื่อเด็กอายุเกิน 2 ขวบ เด็กจะเข้าใจและใช้คำที่เกี่ยวกับสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น "อร่อย" "เย็น" เมื่อเด็กอายุ 3 ขวบ จะคิดและโต้ตอบได้ รวมถึงเข้าใจสิ่งที่ไม่ได้อยู่ตรงหน้าและเข้าใจคำที่เป็นนามธรรม แต่การพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทองแสดงว่าเด็กยังไม่เข้าใจคำศัพท์ การพูดจึงช้ากว่าความเข้าใจ สิ่งที่สำคัญคือเด็กเข้าใจคำศัพท์หรือไม่ จากกรณีตัวอย่าง ①-⑥ เมื่อพิจารณาด้านภาษาจะพบว่าเด็กเข้าใจภาษาก่อนข้างช้า กรณีนี้การพูดกับเด็กมากๆ เด็กจะยังไม่เข้าใจ

Check Point 95

ทบทวนภาษาที่ใช้ให้เด็กเหล่านี้ไม่เข้าใจคำถาม 5W 1H และคำที่เป็นนามธรรม เวลาพูดกับเด็กควรใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย

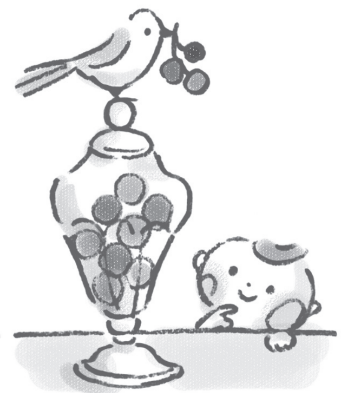
คำถาม 5W 1H เช่น กรณีตัวอย่างที่ ② คือคำถามที่ยากที่สุดสำหรับเด็ก การบอกสิ่งที่ต้องทำโดยเริ่มจากข้อสรุปจะทำให้เด็กเข้าใจง่ายกว่า ไม่ควรพูดขู่ว่า "ให้คอยจับมือช่วยและพูดว่า "ทำอย่างนี้นะ" จะสอดคล้องกับความจริงมากกว่า

กรณีตัวอย่างที่ ④ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเดิมก็คิดไม่เก่งอยู่แล้ว คำถามเช่น "ทำอะไรแล้วสนุกบ้าง" นั้นเป็นสิ่งที่เด็กเข้าใจได้ยาก ครูอาจไม่เข้าใจเด็กเหล่านี้จึงตั้งคำถามเช่นนั้น สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษถือเป็นเรื่องที่ยึดอัดมาก สิ่งสำคัญของเรื่องภาษาคือไม่ควรบังคับเพราะจะยิ่งทำให้เด็กพูดช้าลง

กรณีตัวอย่างที่ ⑤ หากเด็กพูดคนเดียว การเตือนเวลาที่เด็กพูดจะส่งผลเสีย ครูควรเบนความสนใจไปที่อื่นมากกว่า รวมถึงการพูดอธิบายกับเด็กเหล่านี้เป็นเรื่องยาก การพูดธรรมดาอย่าง "เปลี่ยนเสื้อผ้า" จะทำให้เด็กเข้าใจง่ายกว่า

กรณีตัวอย่างที่ ⑥ แม่เด็กจะรู้เรื่องและรู้คำศัพท์มาก แต่เด็กบางคนจะพูดในเวลาที่ไม่ควรพูด หากครูตักเตือนจะทำให้ยี้ดเยื่อและขัดจังหวะชั้นเรียน ครูควรพูดต่อไปไม่ควรหยุด เมื่อครูไม่สนใจเด็กจะกวนน้อยลง

ขอให้ครูทบทวนภาษาที่ใช้กับเด็กอีกครั้ง ภาษาคือเครื่องมือสื่อความหมาย ให้ตระหนักอยู่เสมอว่าเด็กมีปัญหาด้านความเข้าใจ

กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์ การเตรียมตัวก่อนเริ่มเรียน

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
⑦ เด็กชาย อายุ 2 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ไม่ยอมแยกจากแม่ ○ ไม่ยอมแยกกับแม่ แม่เป็นคนเตรียมตัวก่อนเริ่มเรียนให้ (เด็กปกติจะเตรียมของใช้เอง) ○ พอคุ้นเคยแล้วจะไม่อยู่นิ่ง วิ่งไปรอบๆ พุดไม่ฟัง พอดักเตือนก็ร้องไห้	• ถ้าเตือนให้ระวังจะตื่นกลัว • มักพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทอง • พุดด้วยน้ำเสียงเรียบเฉย • มักไม่เข้าใจคำสั่ง
⑧ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ไม่มีสมาธิ ○ เมื่อสนใจอะไรแล้วจะเปลี่ยนไปหาทันที	• เป็นฝ่ายเข้ามาพุดกับครูโดยใช้คำพุดง่าย ๆ • แต่ถ้าครูถามจะตอบไม่ได้ • มักพุดประโยคที่มี 2 คำ • มักตั้งชื่อเรียกสิ่งของ
⑨ เด็กหญิง อายุ 4 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ทำสิ่งต่างๆ ซ้ำ ○ ทำสิ่งต่างๆ ซ้ำ เช่น เปลี่ยนรองเท้า ○ ขณะทำมักใจลอยไปหาอย่างอื่น ○ ใส่เสื้อกลับหลัง	• ชอบพุดอยู่ฝ่ายเดียว • สนทนาไม่เป็น • ออกเสียงฉะฉาน
⑩ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ทำได้บ้าง ไม่ได้บ้าง ○ ถ้าเป็นกิจกรรมที่สนใจก็จะทำ แต่มักเบื่อกลางคัน ○ ไม่มีความกระตือรือร้น (ขณะที่บางวันก็ตั้งใจ)	• ชอบพุดเลียนแบบการ์ตูน • ชินจังจอมแก่น • พุดตามจินตนาการคนเดียว
⑪ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	จำตำแหน่งไม่ได้ ○ จำตำแหน่งไม่ได้และทำตามลำดับไม่เป็น	• ชอบเลียนแบบคำพุดไม่เพราะ เช่น "ไม่รู้" "ไม่ทำ" เป็นต้น
⑫ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	อยู่นิ่ง ○ มักสนใจของตกแต่งในห้อง หรือเพื่อนที่อยู่นอกห้อง จนเตรียมตัวสำหรับการเรียนไม่ได้	• ทักทายได้ในระดับดีพอใช้ • มักพุดเป็นคำๆ หรือประโยคที่มี 2 คำ • สามารถร้องเพลงได้

รับมืออย่างไร	
ถามเด็กว่า "ซีหลังหรืออุ้มเอาไหม" แล้วแบกขึ้นหลังไว้สักพักใหญ่ (เวลาครูทำงานก็ให้เด็กซีหลังไปด้วย)	
- เพราะเป็นช่วงเริ่มต้นของวัน ครูจึงปล่อยให้เด็กทำตามใจ - รอนกว่าเด็กจะเริ่มสนใจ ครูจึงค่อยไปพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่ทำอยู่ - บางครั้งจะชวนคุย เช่น "แปะสติ๊กเกอร์ไหม" แต่ครูไม่บังคับ	
- สอนเรื่องลำดับการทำการสิ่งต่างๆ แล้วคอยดูว่าเด็กทำได้แค่ไหน ถ้าเด็กหยุดทำ ครูจะพูดเตือน - สอนเรื่องสวมเสื้อหลายครั้ง เมื่อเด็กทำไม่ได้ครูจึงช่วย	
- บอกเด็กว่า "เสร็จแล้วค่อยไปข้างนอก" "เดี๋ยวหมดเวลาเล่นนะ" เพื่อให้ตั้งใจทำ - พูดเชียร์จนทำได้ครึ่งหนึ่ง ส่วนที่เหลือให้ใช้การเฝ้าสังเกต	
- ให้เด็กใช้ช่องเก็บรองเท้า ล็อกเกอร์ และตะขอแขวนแฉกบนสุด โดยติดชื่อและสัญลักษณ์ไว้ - และติดสัญลักษณ์สีแดงเพิ่มสำหรับเด็กคนนี้	
ให้เด็กหันหน้าเข้าหาล็อกเกอร์ที่มีผนังอยู่ด้านหน้า เพื่อให้เด็กมีสมาธิและเห็นเฉพาะสิ่งที่ทำ	

วิเคราะห์วิธีการ

Point แยกแยะระหว่างการยึดติดกับการขาดความอบอุ่น

- ถ้าเด็กยึดติดการกระทำเหล่านี้จะทำให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข จึงไม่ควรอุ้มหรือแบกขึ้นหลัง แต่ควรพาเด็กไปหามุมสงบแล้วให้ "เตรียมตัวก่อนเริ่มเรียน" ดิกว่า

Point เข้าหาเด็ก ไม่ควรรอ

- ไม่ควรรอนกว่าเด็กจะสนใจ ควรเข้าไปช่วย "เตรียมตัวก่อนเริ่มเรียน" ตั้งแต่แรก
- ควรทำให้เด็กเลิกจากสิ่งที่ตนเองกำลังทำและไปทำสิ่งที่ควรทำ
- ควรแก้ไขตั้งแต่เนิ่นๆ ถ้าทำบ่อยจนเป็นนิสัยจะแก้ไขยาก

Point ฝึกให้ทำได้ตามวิธีที่เด็กถนัดโดยเร็ว

- ไม่ควรรอนกว่าเด็กทำได้แค่ไหน แต่ควรฝึกโดยช่วยเด็กทำไปด้วยจนเด็กทำได้ 100%
- ควรฝึกให้ถอดเสื้อโดยไม่กลับตะเข็บ เพื่อให้เกิดความสับสนน้อยที่สุด

Point ควรบอกเป้าหมายให้ชัดเจน

- เด็กไม่ถนัดการเดาล่วงหน้าและไม่เข้าใจผลลัพธ์ การพูดแบบนี้จะทำให้เด็กสับสน ควรพูดธรรมดาว่า "ไปข้างนอกกันนะ"
- ครูควรช่วย 100% ในตอนแรกแล้วค่อยๆ ลดการช่วยเหลือลง

Point ทำให้มองเห็นได้ชัด

- วิธีนี้ทำให้เด็กเข้าใจได้ง่าย โรงเรียนควรทำให้การเตรียมตัวตอนเช้าง่ายสำหรับทุกคน

Point หาวิธีจัดการเรื่องตำแหน่ง

- การจัดที่นั่งให้หันหน้าเข้าหาด้านในห้องเพื่อไม่ให้หันด้านนอก ถือเป็นวิธีที่ดี

กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์ การเปลี่ยนเสื้อผ้า

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
⑬ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	เสียสมาธิ ไม่คล่องแคล่ว ○ เปลี่ยนเสื้อผ้าได้เองแต่มักสนใจคนอื่น ๆ ○ ใช้นิ้วมือไม่คล่อง ○ แม่เผชิญหน้า แต่เด็กจะไม่สบตา	• ตอบสนองเมื่อเรียก • บางครั้งเวลาคุยเสียงพูดไม่ชัด ทำให้ฟังยาก • เวลาไม่ได้ตั้งใจจะส่งเสียงแสดงความไม่พอใจ
⑭ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	เปลี่ยนเสื้อผ้าไม่เป็น ○ แยกไม่ออกว่าเสื้อกลับหน้า กลับหลัง หรือกลับตะเข็บ ○ ถอดเสื้อที่พอดีสักตัว (เนื้อผ้าไม่ยืด) ไม่ได้ ทำให้เด็กรู้สึกหงุดหงิด	เมื่อครูถามคำถาม เช่น • วันนี้สนุกไหม • กินอะไรมา เด็กสามารถตอบคำถามด้วยศัพท์เป็นคำๆ แต่ไม่สามารถตอบคำถามประเภท how หรือ what ได้ โดยจะพูดเรื่องอื่นแทน
⑮ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ไม่มีสมาธิ ○ สนใจสิ่งรอบตัวจนไม่มีสมาธิ และทำสิ่งต่างๆ ไม่เสร็จ	• ใช้คำพูดรุนแรง เช่น ไล้บ้า หรือเสียงแปลกๆ เพื่อเรียกร้องความสนใจจากครูกับเพื่อนๆ • เมื่อไม่พอใจจะเจ็บและตีเพื่อนแทน • ชอบเป็นผู้พูดฝ่ายเดียว
⑯ เด็กชาย อายุ 4 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	พับเสื้อผ้าที่ถอดแล้วไม่เป็น ○ เปลี่ยนเสื้อผ้าเองได้ แต่พับเสื้อและเก็บไม่เป็น ○ เล่นไปเรื่อย ○ ความสนใจถูกหันเหเพราะเพื่อน	• ตอบคำถามง่ายๆ ได้ แต่มักพูดไม่เพราะ
⑰ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	วิ่งวนไปทั่ว ○ มีความสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ แต่ชอบวิ่งไปวิ่งมาเวลาเปลี่ยนเสื้อผ้า ○ มักพูดหรือทำเล่นๆ จึงเสียเวลา	• พูดจาเหมือนผู้ใหญ่ • ถ้าไม่พอใจจะถามคำถามยากๆ กับครู • แย้งตอบคำถามที่ครูถามในชั้นเรียน
⑱ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	มักทำตรงกันข้าม ○ สวมเสื้อกลับหน้ากลับหลัง ○ สอดเท้า 2 ข้างเข้าไปในขาทางเกง ข้างเดียวกัน ○ มีความต้องการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง	• พูดประโยคที่มีเพียง 2 คำบ้าง • เข้าใจเวลาครูเตือนให้ระวังอันตราย

วิเคราะห์วิธีการ

รับมืออย่างไร

- ครูพยายามให้เด็กรู้สึกรู้ว่าทำได้ด้วยตัวเอง และครูช่วยเฉพาะจุดที่จำเป็น
- พยายามให้เด็กสบตา

Point จับมือให้เด็กทำ

- สอนให้เด็กทำได้ตั้งแต่แรกจะเข้าใจง่ายที่สุด ให้ครูจับมือทำพร้อมกับบอกว่า “ทำ...กันนะ” เมื่อเด็กทำได้แล้ว ครูค่อย ๆ ช่วยน้อยลง
- การไม่สบตาคือลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของเด็กเหล่านี้ ครูไม่ควรบังคับให้เด็กสบตา

- แนะนำผู้ปกครองให้เลือกใช้เสื้อผ้าที่ถอดง่าย และติดสัญลักษณ์ที่เสื้อผ้า

Point แนะนำให้ใช้เสื้อผ้าที่สวมใส่และถอดง่าย

- การแนะนำอย่างชัดเจนช่วยลดช่องว่างระหว่างครูกับผู้ปกครองลง รวมถึงควรให้ผู้ปกครองปฏิบัติเมื่ออยู่บ้านด้วย

- ให้เด็กตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ โดยให้แข่งกัน ด้วยการจับเวลานับถอยหลัง
- เวลาที่เด็กทำได้ดีจะอุมหรือเล่นจิกจี้ แบบที่เด็กชอบ

Point การแข่งกันให้ผลตรงข้าม

- การทำโทษหรือการแข่งขันทำให้เด็กเกิดความไม่พอใจในตัวเองโดยไม่จำเป็น จึงเป็นสิ่งที่ควรเลิก
- ถ้าอุมหรือเล่นจิกจี้จนติดจะมีปัญหาตามมา การให้รางวัลเป็นสิ่งของ เช่น หนังสือนิทาน หรือตัวต่อ จะดีกว่า

- จะเฝ้าดูแบบไม่บังคับ ถ้าเริ่มเล่นจะเตือน
- ให้ทำโดยบอกว่า “ครูทำให้แค่นี้ ที่เหลือทำเอง”

Point ช่วยเหลือ 100% จนกว่าจะทำได้

- การเฝ้าดูยิ่งทำให้แย่งลง ให้ช่วยจนกว่าจะเก็บเสื้อผ้าได้ดีกว่า
- วิธีนี้ตรงข้ามกับที่แนะนำ ให้ช่วยน้อยลงเมื่อทำได้เอง

- กำหนดว่าต้องเปลี่ยนเสื้อเสร็จเมื่อไร ตั้งเป้าหมาย “ถ้าทำเสร็จก่อนเริ่มกิจกรรมถัดไป จะให้อ่านนิทาน”

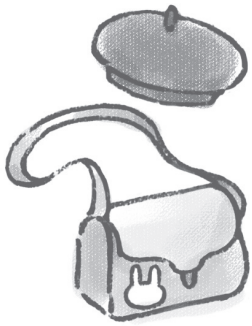
Point ตั้งเป้าหมายที่เข้าใจง่าย

- ทำให้เด็กคาดเดาว่าจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป ถ้าเด็กชอบหนังสือนิทาน ก็เป็นวิธีที่ดี

- ถ้าช่วยเด็กจับเสื้อผ้าให้ถูกตำแหน่ง จะสวมเองได้ เมื่อผ่านไปครึ่งปี แค่ว่าบอก เด็กก็สวมเสื้อผ้าได้เอง

Point คอยช่วยเหลือแบบอ้อมมือจากทางด้านหลัง

- การช่วยสวมเสื้อผ้าจากทางด้านหลัง จะเข้าใจง่าย ถ้าไม่รู้จกด้านหน้า ด้านหลัง หรือตะเข็บ จำเป็นต้องติดสัญลักษณ์

อธิบายกรณีตัวอย่าง

การเตรียมตัวก่อนเริ่มเรียน

การช่วยเหลือตัวเองซึ่งเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลภายในสมองระหว่างมือกับสายตา รวมถึงการรับรู้ตำแหน่งของอวัยวะต่างๆ ในร่างกายนั้น สำคัญมาก หากเด็กสามารถจัดการเรื่องใกล้ตัวด้วยตัวเองจะทำให้มีทางเลือกในชีวิตมากขึ้น

กรณีตัวอย่างที่ ⑦ เด็กเพิ่งอายุ 2 ขวบ เด็กคนนี้จะเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือไม่นั้นยังไม่แน่ชัด แต่ฉันแนะนำให้ครูควรคิดว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเอาไว้ก่อน เพราะกรณีนี้จากบันทึกในหัวข้อด้านภาษาและการสื่อสาร "การพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทอง พูดด้วยน้ำเสียงเรียบเฉย" เป็นสิ่งที่แสดงแนวโน้มอยู่มาก

กรณีตัวอย่างที่ ⑧ การเสียสมาธิง่ายคือลักษณะเด่นของเด็กเหล่านี้ อย่างปล่อยให้เด็กทำตามใจ ควรสอนด้วยคำง่ายๆ พร้อมจับมือให้ทำ

กรณีตัวอย่างที่ ⑨ มีการบันทึกในลักษณะว่า "คอยดูว่าทำได้แค่ไหน" หลายอย่าง ถ้าเป็นเด็กปกติก็อาจใช้วิธีดังกล่าวได้ แต่ "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" ถ้าเอาแต่เฝ้าดูก็จะไม่เกิดพัฒนาการ การแก้ปัญหา สวมเสื้อกลับตะเข็บเป็นสิ่งที่ยาก ควรใช้วิธีตามที่ฉันอธิบายในหน้า 49

กรณีตัวอย่างที่ ⑩ ถ้า "บางวันทำได้ แต่บางวันทำไม่ได้" ควรสังเกตวันที่เด็กทำไม่ได้ การช่วยทำจนกว่าจะถูกต้องยังคงเป็นวิธีที่ดีที่สุด

กรณีตัวอย่างที่ ⑪ ลักษณะเด่น "จำตำแหน่งไม่ได้" อาจคงอยู่ตลอดไป จึงควรเขียนลำดับการเตรียมตัวก่อนเริ่มเรียนติดไว้บนกระดานสำหรับเด็กทุกคน

กรณีตัวอย่างที่ ⑫ คือตัวอย่างการจัดสิ่งแวดล้อมให้เด็กมีสมาธิ พร้อมกับการช่วยเหลือ เมื่อผ่านไป 7 เดือนหลังเปิดเทอม เพียงครั้งแรกที่ครูบอก เด็กก็ทำเองได้อย่างไม่มีปัญหา

Check Point 96

ลำดับการเตรียมตัวก่อนเริ่มเรียนควรทำให้เห็นชัดเจน เขียนลำดับการเตรียมตัวก่อนเริ่มเรียนในตอนเช้าลงบนกระดานและติดเอาไว้ให้เด็กทั้งชั้นเห็นจะได้ผลดีมาก โดยเขียนให้ชัดเจนว่า ต้องทำอะไรบ้าง

อธิบายกรณีตัวอย่าง การเปลี่ยนเสื้อผ้า

การเปลี่ยนเสื้อผ้าเป็นสิ่งที่เด็กต้องทำทุกวันอยู่แล้ว ซึ่งต้องใช้การทำงานประสานกันระหว่างมือกับสายตา จึงเป็นการฝึกการเชื่อมโยงข้อมูลในสมองที่ดี และเป็นการฝึกรับรู้ตำแหน่งของอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย การฝึกกับร่างกายของตัวเองจะได้ผลยิ่งกว่าสื่อการสอนใดๆ

กรณีตัวอย่างที่ 13 ความไม่คล่องนั้นไม่อาจแก้ไขให้หายในทันที ดังนั้นต้องคิดว่าจะช่วยเหลืออย่างไร แม้ว่าเด็กมีสภาวะเช่นนั้น

กรณีตัวอย่างที่ 14 ถ้าเลือกเสื้อผ้าที่สวมง่าย แม้มือไม้ของเด็กจะไม่คล่องแต่ก็สวมใส่และถอดออกได้ ควรเสนอแนะสิ่งที่ทำได้ง่ายให้ผู้ปกครองก่อนเพื่อสร้างความไว้วางใจ

กรณีตัวอย่างที่ 15 การเฝ้าดูมากเกินไปไม่ดี การทำโทษหรือแข่งขันจะนำไปสู่ความรู้สึกไม่พอใจในตัวเองได้ ครูจึงควรระวัง

กรณีตัวอย่างที่ 16 ครูควรช่วยทำจนจบในตอนแรก หลังจากนั้นค่อยๆ ลดการช่วยลง การเฝ้าดูเฉยๆ จะยิ่งเพิ่มพฤติกรรมที่มุ่งความสนใจไปหาสิ่งอื่น ควร "บังคับให้เด็กทำเสร็จก่อนที่จะเล่น"

กรณีตัวอย่างที่ 17 วิธีนี้เหมาะสมดี เป็นกรณีที่ใช้ประโยชน์จากลักษณะเด่น "ความสามารถในการคาดหมายเรื่องในอนาคตอันใกล้" "เข้าใจเรื่องเวลา" "ชอบหนังสือนิทาน" จากกรณีตัวอย่างนี้ครูปลูกฝังให้เด็กชอบนิทานตั้งแต่แรกโดยอ่านให้ฟังทุกวัน

กรณีตัวอย่างที่ 18 เป็นกรณีของเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ระดับรุนแรงที่ไม่รู้วิธีสวมกางเกง แต่ที่หยิบยกขึ้นมาเพราะต้องการให้ครูฝึกคิดวิธีรับมือ การแนะนำให้ผู้ปกครองติดสัญลักษณ์ที่เสื้อผ้าและการช่วยเหลือไปเรื่อยๆ เมื่อผ่านไป 6 เดือนเด็กก็สามารถทำตัวเอง

Check Point 97

การขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ให้เริ่มจากเรื่องง่ายก่อน

การขอความร่วมมือและสร้างความไว้วางใจจากผู้ปกครอง ควรเริ่มจากการเสนอให้เลือกเสื้อผ้าสวมใส่ง่ายแม้เด็กที่ไม่ถนัดใช้มือ ติดสัญลักษณ์เพื่อแยกแยะทางด้านหน้ากับด้านหลังอย่างชัดเจน

กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์ การกินอาหาร

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
①๙ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	บางวันกิน บางวันไม่กิน ○ บางวันกินข้าวหมด บางวันแทบไม่กินเลย แล้วแต่สภาพร่างกาย ○ ต้องบอกถึงจะเก็บกล่องข้าว ○ มือไม่คล่อง ใช้เวลานานในการใส่ กล่องข้าวลงในถุง	• พูดบ้างแต่มักเป็นคำๆ • พูดไม่ชัด ฟังยาก • ถามไม่ตอบ
②๐ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	กินอาหารไม่หมด ○ กินอาหารที่นำมาไม่หมด ○ คุยกับเพื่อน ○ เด็กแก้มทำตะเกียบหล่นเพื่อจะเดินไปล้าง	• พูดเป็นประโยคยาวได้ เมื่อไม่ได้ตั้งใจ มักพูดหยาบคาย เช่น "ไอ้บ้า" • ชอบพูดอยู่ฝ่ายเดียว
②๑ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ดักคำใหญ่เกินไป ○ หยิบอาหารทุกอย่างที่มีใส่ปาก ○ กะปริมาณที่เอาเข้าปากไม่ได้	• พูดคำศัพท์ได้เล็กน้อย • และพูดคำที่ไม่มีความหมาย
②๒ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	"กินเกลี้ยง" เป็นแล้ว ○ กินข้าวกล่องที่เตรียมมาหมดกล่อง ดีใจที่ "กินเกลี้ยง" ได้ ○ กินอาหารเสร็จแล้วพูดว่า "กินเกลี้ยงแล้ว" และปิดฝากล่อง	• พูดเป็นคำๆ • พูดตามแบบนกแก้วนกขุนทอง • มีการพูดคำ 2 พยางค์บ้าง เช่น "ฝน ตก"
②๓ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	นั่งไม่ติดที่ ชอบเล่น ○ ไม่ยอมนั่งโต๊ะถ้าเมนูไม่ถูกใจ ○ พูดว่า "กินก่อนนะคะ/ครับ" พร้อมเพื่อน แต่เมื่อเบื่อก็กินเล่นหรือเล่น	• พูดประโยคยาวได้ แต่มักเป็นการพูด ตามบทพูดในการ์ตูน • มักเล่นเครื่องเล่นคนเดียว ชอบออกคำสั่ง
②๔ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ไม่ค่อยอยากอาหาร ○ ไม่ค่อยอยากอาหาร ใช้เวลานาน กว่าจะกินหมด ○ เลียสายรัดกล่องข้าวหรือฝาขวดนม เป็นเวลานาน	• มักพูด "เอ่อ..." "อ่า..." แทรกระหว่างประโยคบ่อยๆ • ออกเสียงไม่ชัด • พูดอยู่ฝ่ายเดียว • จำเนื้อเพลงแทบไม่ได้

วิเคราะห์วิธีการ

รับมืออย่างไร

- บอกว่า "น่าอร่อยจัง ลองกินดูสักคำไหม"
- เวลาเก็บกล่องข้าวต้องบอกทีละอย่างๆ
- ช่วยใส่กล่องข้าวกลับลงในถุง

Point ให้กินของที่กินได้ทั้งหมด

- แทนที่จะพูดแบบนี้ให้ผู้ปกครองเตรียมแต่ของที่เด็กกินได้ก่อน
- ให้ครูจับมือขณะเก็บกล่องข้าว
- ลองบอกให้ผู้ปกครองแก้ปัญหาโดยใช้ถุงที่ใหญ่ขึ้น

- ถ้าคุ้ยเยอะหรือทำตะเกียบหล่นบ่อยจะคอยเตือน

Point ให้ปริมาณที่กินได้หมดอย่างรวดเร็ว

- สาเหตุคือมีสมาธิไม่นาน ก่อนอื่นควรลดปริมาณอาหารลง ฝึกให้กินหมดอย่างรวดเร็ว

- วางอาหารขนาดพอดีคำลงบนฝากล่องข้าว พอกินแล้วค่อยวางชิ้นต่อไป เมื่อกินอย่างหนึ่งหมดแล้ว ค่อยเริ่มกินอย่างอื่นต่อ

Point ขนาดพอดีคำ

- วิธีนี้ใช้ได้ผล

- คุยกับผู้ปกครองเพื่อปรับปริมาณอาหารในกล่อง
- ถ้าเด็กเล่นส้อมและตะเกียบ ให้ใช้ช้อนหรือไม้จิ้มแทน

Point แก้ปัญหาด้วยการเลือกอุปกรณ์

- ปัญหานี้แก้กันที่ไม่ได้ ควรเริ่มจากอุปกรณ์ที่เด็กใช้ได้ถนัดดีกว่า การเสนอแนะเรื่องข้าวกล่องค่อนข้างง่ายสำหรับผู้ปกครอง

- บอกให้เด็กกินข้าว "ถ้าไม่นั่งกินจะกินไม่หมดเสียทีนะ"
- ถามว่า "น่ากินจัง จะเริ่มกินอะไรก่อนดี"
- ถ้าเด็กเริ่มเล่นจะให้การห้าม
- หากเด็กลุกเดินจะให้เด็กเดินดูว่าเพื่อนทำอะไรกัน

Point การชู้ไม่ได้ผล ต้องตั้งเป้าหมายให้เด็ก

- คำพูดชู้แบบนี้ไม่เหมาะสม ควรเริ่มจากกินและเก็บให้เรียบร้อย และบอกสิ่งที่จะทำต่อไปให้ชัดเจน
- การให้เข้าใจด้วยตัวเองอาจเป็นเรื่องยากสำหรับเด็ก

- ปีที่แล้วรู้สึกว่าจะตักอาหารเยอะเกินไป ปีนี้จึงลดลงเพื่อให้กินเสร็จพร้อมเพื่อน (ปัจจุบันทำได้แล้ว) พอชมจะดีใจ
- เดือนว่าอย่าเลียสายรัด (พอรู้ตัวว่าครูมองจะหยุด)

Point ให้กินน้อยๆ กินได้ค่อยเพิ่ม

- คงเป็นวิธีที่ได้จากการสังเกตเด็ก ถ้ากินได้ให้ค่อยๆ เพิ่มปริมาณ
- อาจเลิกใช้สายรัด เมื่อกินเสร็จควรเก็บให้เรียบร้อยและบอกให้ชัดเจนว่าจะทำอะไรต่อไป เนื่องจากเด็กจะทำพฤติกรรมดังกล่าวถ้าไม่รู้ว่าจะทำอะไร

กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์

การขบถ่าย

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
②๕ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	หมกมุ่นกับน้ำและประตูลูก ○ กำหนดตารางเวลาขบถ่ายเอาไว้ เด็กไปห้องน้ำและขบถ่ายตามตาราง (นอกเหนือเวลาที่กำหนด เด็กไม่เคยอยากเข้าห้องน้ำ) ○ เล่นในห้องน้ำ ○ ชอบเปิดน้ำ เล่นเปิด-ปิดประตูลูก	- บอกความต้องการ และขอความช่วยเหลือได้ - ตอบได้ตรงคำถามแต่บางครั้ง ก็ตอบเรื่องอื่น - ส่งเสียง "อู๋" ไม่เป็นคำกับแม่
②๖ เด็กชาย อายุ 4 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ทำความสะอาดกันไม่เป็น ○ ไปห้องน้ำเองได้ ○ บางครั้งบอกว่า "จะอี" และอีรดกางเกงเล็กน้อย ○ ยังทำความสะอาดกันไม่เป็น (ทำได้เอง หลังเปิดเทอมแล้ว 2 เดือน)	- เวลาครูพูดคำที่ไม่เข้าใจจะพูดแทรก เสียงดัง - ถ้าครูเตือนจะพูดเหตุผลและข้ออ้าง - พูดไม่หยุด
②๗ เด็กหญิง อายุ 4 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ไม่ชอบบรอกวิ ○ ขบถ่ายได้เองแต่ไม่ชอบบรอกวิ ○ ไม่ชอบอยู่บริเวณที่วุ่นวาย	- คุยกับเพื่อนได้บางคน (เด็กที่คุยด้วยก็ค่อนข้างพูดช้า) - ใช้คำพูดได้ตอบง่ายๆ
②๘ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ไปห้องน้ำแล้วถ่ายไม่ออก ○ พูด "ฉี่" "อี" ได้ แต่พอเข้าห้องน้ำ มักอีหรือฉี่ไม่ออก	- เรียกซื้ออาหารได้ - พูดเป็นคำๆ - นานๆ จะพูดเป็นประโยคสั้นๆ

วิเคราะห์วิธีการ

รับมืออย่างไร

- เวลาเด็กไม่ออกจากห้องน้ำ จะบอกว่า
"เพื่อนคนอื่นรออยู่"
- บางครั้งครูก็ใช้วิธีดู

Point ช่วยเหลือให้เลิกล้มมุม

- วิธีการสื่อสารเช่นนี้ ทำให้เด็กเข้าใจได้ยาก
- แทนที่ครูจะดู ควรพาล้างมืออย่างรวดเร็ว แล้วพาออกมา

- ครูสอนวิธีดีถึงกระดากทึซซุ (เด็กทำได้เองทันที)

Point ฝึกวิธีที่ทำได้นัด

- ถ้าสอนเป็นรูปแบบตั้งแต่แรกจะได้ผลดี เวลาทำความสะอาด หากครูจับมือทำ เด็กจะจำวิธีทำความสะอาดได้

- พาไปเข้าห้องน้ำก่อนเป็นคนแรก

Point ระวังจะเกิดการหมกมุ่นขึ้นมาใหม่

- ถ้าให้ทำเป็นคนแรกเสมอ ระวังจะติดการทำเป็นคนแรก ถ้ากลัวสับสน ลองสลับให้เด็กทำเป็นคนสุดท้ายบ้าง หรือพาไปตอนที่อยู่คนเดียวบ้าง

- ถามผู้ปกครองว่าวันหยุดเข้าห้องน้ำตอนไหนบ้าง และให้เข้าตามเวลาเดียวกัน
- กำหนดตารางเวลาเข้าห้องน้ำ เพื่อให้เด็กคุ้นเคย (เด็กเริ่มทำได้หลังเปิดเทอมไปแล้ว 2 เดือน)

Point กำหนดเวลาให้ตรงกับที่บ้าน

- วิธีนี้ถ้าใช้ตั้งแต่แรกจะได้ผลดี ครูสามารถใช้เรื่องนี้ในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

อธิบายกรณีตัวอย่าง

การกินอาหาร

การกินอาหารให้เริ่มจากปริมาณน้อย การฝึก "กินเกลี้ยง" ทำให้เด็กเห็นว่าทำได้สำเร็จอย่างชัดเจน นั่นคือกฎเหล็กของการฝึก ถ้ามีภาชนะหลายใบ ให้ใช้ผ้าเช็ดปากหรือถาดสีพื้นรองใต้ภาชนะ (ถ้ามีลวดลายจะเป็นการกระตุ้น) เพื่อให้เด็กเห็นขอบเขตของตัวเองชัดเจน จะให้เด็กทุกคนทำเหมือนกันก็ได้ ลองแนะนำให้ที่บ้านใช้ผ้าเช็ดปากหรือถาดสีพื้นดู (โต๊ะอาหารที่บ้านจะมีภาชนะและอาหารหลายจาน ทำให้เด็กไม่รู้ขอบเขต) ถ้าเด็กกินในส่วนของตัวเองได้หมดถือว่าสำเร็จ

กรณีตัวอย่างที่ 19 "ลองกินดูสักคำใหม่" และกรณีตัวอย่างที่ 23 "จะเริ่มกินอะไรก่อนดี" ให้แทนที่ด้วยคำพูดที่สั้น ๆ ง่าย ๆ ว่า "กินชนะ" ข้าวกล่งต้องเริ่มจากอาหารที่กินได้ในปริมาณที่กินไหวก่อน และถ้าวันไหนไม่ค่อยกิน ให้แอบตักออกไม่ให้เด็กรู้ และเหลือไว้คำหนึ่งแล้วให้กินคำสุดท้าย "กินคำนี้หมดก็เกลี้ยงแล้วนะ" รวมถึงให้เด็กดูว่า "ดูสิหมดแล้ว" จากนั้นช่วยเด็กเก็บจาน อย่าปล่อยให้เด็กกินเหลือจนกลายเป็นนิสัย การให้กินคำสุดท้ายนี้จะทำให้เด็กไม่ลุกเดินจนกว่าจะกินเสร็จด้วยส่วนมากเด็กเหล่านี้ไม่ถนัด "คาดเดา" ดังนั้นการให้เด็กกะปริมาณการกินด้วยตัวเองอาจไม่ใช่วิธีที่ดีนัก

กรณีตัวอย่างที่ 21 การกะปริมาณอาหารที่นำเข้าปากไม่ถนัดนับเป็นปัญหาที่พบได้บ่อย การดักข้าวให้พอดีคำและหันกับข้าวขนาดพอเหมาะถือเป็นวิธีการที่ได้ผลดี

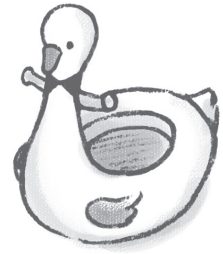
เมื่อฝึกให้เด็กกินหมดได้แล้ว ต่อไปคือการฝึกให้เด็กไม่เลือกกิน เช่น เริ่มจากการหันบร็อกโคลีเป็นชิ้นเล็กๆ เมื่อเด็กเริ่มกินให้กินของที่ไม่น่าชอบก่อน แล้วจึงตามด้วยของที่เด็กชอบ ถ้าให้เด็กกินของที่ตัวเองชอบก่อน เด็กจะอิ่มและไม่ยอมกินของที่ไม่น่าชอบ วิธีการฝึกนี้ใช้กับเด็กคนอื่นๆ ได้ด้วย สิ่งสำคัญคือต้องใช้เวลา ไม่ควรรีบร้อน และขอความร่วมมือจากทางบ้าน

Check Point 98

เริ่มจากกินให้หมด และค่อยฝึกไม่ให้เลือกกิน

การฝึก "กินเกลี้ยง" ให้เป็นนิสัย คือพื้นฐานของการกินอาหาร จากนั้นจึงฝึกให้เด็กไม่เลือกกิน ไม่ควรรีบร้อน และขอความร่วมมือจากทางบ้านด้วย

อธิบายกรณีตัวอย่าง การขับถ่าย

ในการสัมมนา ฉันได้พิจารณากรณีตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหาการช่วยเหลือตัวเองหลายกรณี ถ้าให้ยกตัวอย่างกรณีที่มีปัญหาน้อย หัวข้อการขับถ่ายถือเป็นกรณีที่มีปัญหาน้อยมาก

กรณีนี้ถ้าคนที่เกี่ยวข้องจะทราบดีว่า ปัญหาการขับถ่ายแก้ไขได้เร็วกว่าปัญหาอื่นมาก

การขับถ่ายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะแตกต่างจาก "เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา" ในสมัยก่อน เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาที่อวัยวะภายในและสมอง ทำให้การฝึกให้เด็กขับถ่ายด้วยตัวเองเป็นปัญหาใหญ่มาก แต่ "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" ที่เพิ่มจำนวนขึ้นในระยะหลังๆ นี้ สามารถขับถ่ายด้วยตัวเองได้ตั้งแต่วัยเด็กเมื่อเข้าสู่วัยเรียนจึงแทบไม่มีเด็กที่ขับถ่ายเองไม่ได้

สาเหตุอาจมาจากเด็กเหล่านี้มีประสาทสัมผัสที่ไวมาก จึงไม่ชอบความเปียกชื้นเหนอะหนะ ในอดีตเด็กออทิสติกจะมีอาการทั่วไปคือ "ต้องเข้าห้องน้ำน้ำห้องนี้เท่านั้น" "กลัวเสียงน้ำไหล ไม่กล้าเข้าห้องน้ำ" แต่ปัจจุบันเด็กได้รับการช่วยเหลือเร็วกว่าเมื่อก่อน เด็กที่มีอาการเช่นนี้จึงพบเห็นน้อยลง

กรณีตัวอย่างที่ 25-28 มีระดับความบกพร่องทางการเรียนรู้แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่สามารถขับถ่ายได้ แต่กรณีตัวอย่างที่ 25 เด็กชอบเล่นน้ำและเปิด-ปิดประตู ต้องฝึกให้เด็กไม่หมกมุ่นกับสิ่งรอบข้าง

กรณีตัวอย่างที่ 27 เด็กมีปัญหาเวลาที่เด็กอื่นอยู่ด้วย ครูจึงต้องไปเข้าห้องน้ำด้วยบ่อยที่สุด ถ้าทำงานเป็นนิสัยจะพาไปสัปดาห์ "ต้องไปคนแรก" ควรสลับลำดับหรือเปลี่ยนรูปแบบบ้าง

กรณีตัวอย่างที่ 28 คือครูไม่รู้เวลาขับถ่ายของเด็ก ตอนแรกครูควรกำหนดเวลาเข้าห้องน้ำ ระหว่างนั้นเด็กจะเคยชินกับช่วงเวลาขับถ่าย และส่วนใหญ่เด็กจะทำได้ในที่สุด

Check Point 99

ไม่ควรให้เด็กหมกมุ่นในสิ่งที่ไม่จำเป็น

เด็กสามารถขับถ่ายได้ดีกว่าที่คิด ควรระวังอย่าให้เด็กหมกมุ่นกับสิ่งรอบข้าง เช่น น้ำหรือเล่นประตู

กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์ การเล่น

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
๒๙ เด็กชาย อายุ 2 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	วิ่งวนไปทั่ว ○ วิ่งไปรอบห้องจนชนเด็ก 1-2 ขวบ ○ ปีนโต๊ะหรือชั้นวางของแล้วกระโดดลงมา ○ เปลี่ยนเครื่องเล่นไปเรื่อยๆ ○ ขว้างทรายในกระบะทราย	• เตือนให้ระวังอันตรายแล้วจะร้องให้ เดินไปมา • บอกว่า "อย่า...นะ" จะรับคำว่า "ไม่ทำ" แต่สัักพักก็ทำ • พูดเสียงโทนเดียว
๓๐ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ไม่เล่นกับเพื่อน ○ เมื่อเล่นกลางแจ้งจะเล่นแต่เครื่องเล่น เปลี่ยนไปเรื่อยๆ ○ ชอบเล่นดินและน้ำ เวลาอยู่ในห้องจะเล่น ต้อบล็อก ไปนั่งใกล้เพื่อนแต่ไม่เล่นด้วยกัน ○ เล่นบทบาทสมมติแทบไม่เป็น	• พูดคุยได้แต่ออกเสียงไม่ชัด ฟังไม่รู้เรื่อง • พูดเป็นคำๆ • ส่งเสียงแปลกๆ
๓๑ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ยึดติดกับสิ่งของ ○ ชอบรถสามล้อ ถ้าเพื่อนเอาไปขี่ จะร้องเสียงดัง ○ ไม่ยอมให้เพื่อนขี่รถบ้าง ○ ถึงเวลาเก็บของเล่นก็ไม่ยอมเลิกเล่น ○ ชอบล้างมีอนานๆ	• ชอบถาม "ทำไม" "เพราะอะไร" • ถ้าครูอธิบายยาวๆ เด็กจะไม่เข้าใจ และให้ครูอธิบายหลายรอบ • แทบไม่คุยกับเพื่อน
๓๒ เด็กหญิง อายุ 4 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ไม่ถนัดเล่นแบบมีกฎ ○ เล่นไล่จับ เล่นซ่อนหา เมื่อถูกต้งทาง จะร้องไห้ ○ เวลาเล่นโยนบอลลงตะกร้าจะพยายาม โยนให้ลงเฉพาะตรงกลางตะกร้า	• บางครั้งเรียกร้องความสนใจ แต่พูดไม่ชัดทำให้ฟังไม่รู้เรื่อง • ไม่เข้าใจคำสั่ง ไม่เข้าใจภาพรวม ต้องอธิบายกับเด็กส่วนตัว • คุยกับเพื่อนไม่เป็น
๓๓ เด็กชาย อายุ 4 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ชอบหาแมลง ○ มีสมาธิกับการหาแมลงข้างนอก ○ ชอบเล่นตัวต่อและบล็อกไม้ ○ เวลาครูไม่อยู่ใกล้ๆ จะฟังบล็อกไม้ที่เพื่อนต่อ	• พูดเป็นคำๆ สนทนาแบบพูดตาม เหมือนนกแก้วนกขุนทอง • ตอบคำถามง่ายๆ ด้วยคำศัพท์ แต่มักใช้คำไม่ถูก
๓๔ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ	เล่นต่อสู้แล้วมีปัญหา ○ ชอบเล่นกับเพื่อนบางคน แต่สัักพัก จะทะเลาะกัน ○ ชอบเล่นต่อสู้แต่มีกลายเป็นปัญหา	• ชอบพูดอยู่ฝ่ายเดียว เวลาไม่พอใจ จะพูดหยาบคาย เช่น "ไอ้บ้า" • เวลาตักเตือนจะอธิบายและหาข้ออ้าง

วิเคราะห์วิธีการ

รับมืออย่างไร

- ใช้สิ่งของดึงดูดความสนใจ
- เวลาเล่นในสนามครูทุกคนจะยืนเฝ้า
- ถ้าก่อเรื่องในกระบะทราย ครูจะกันเด็กคนนี้ ออกมาจากเด็กคนอื่น

Point หาพื้นที่สงบ

- พื้นที่เล็กๆ อบอุ่นทำให้เด็กรู้สึกสงบกว่าพื้นที่โล่ง
- เด็กที่ขว้างทรายในกระบะถือว่าเด็กเล่นทรายไม่เป็น วิธีดังกล่าวจึงถือเป็นวิธีที่ดี

- สอนวิธีเล่นเครื่องเล่นและเล่นด้วยกัน
- ชวนให้สนใจของเล่น ชวนให้เล่นนานๆ
- ชวนให้สนใจเพื่อนคนอื่นๆ

Point ไม่ควรบังคับเด็ก

- ควรสังเกตว่าเป็นสิ่งที่เด็กสนใจหรือไม่
- ไม่ควรบังคับเด็กให้เล่นกับเพื่อน การเล่นคนเดียวก็โอเค เพื่อนก็ถือว่าดีแล้ว

- ครูไปบอกว่า "ให้เพื่อนขี่บ้าง" หรือ "ขี่อีกรอบเดี๋ยวแล้วให้เพื่อนขี่บ้างนะ" (แต่เด็กไม่ค่อยเข้าใจ)
- เรื่องเล่นน้ำ ครูบอกหลายครั้งว่า "พอได้แล้ว"

Point กำจัดสาเหตุของปัญหา

- การเก็บรถสามล้อไปทั้งหมดอาจเป็นวิธีแก้ไขการยึดติดกับสิ่งของเพียงอย่างเดียววิธีหนึ่ง
- ไม่ควรพูดซ้ำเดิม ควรปิดน้ำและพาออกมาให้ไปทำอย่างอื่น

- อธิบายให้เด็กคนนี้ฟังส่วนตัวทุกครั้ง และให้เล่นตามเด็กคนอื่นๆ

Point ให้เล่นคนเดียวก็ได้

- การเล่นง่าย ๆ ที่ต้องอาศัยการคิดภาพตาม เด็กจะไม่เข้าใจ จึงต้องมีคนคอยประกบ แต่สามารถให้เล่นคนเดียวก็ได้

- ครูชวนเด็กคนอื่นให้เล่นหาแมลงด้วย และเล่นกันอย่างสนุก
- ชวนเล่นบทบาทสมมติ เล่นตักข้าว กินข้าว เด็กได้ตอบกับครูได้

Point เล่นคนเดียวก็สำคัญ

- การเล่นหาแมลงเป็นการเล่นคนเดียวที่พบได้บ่อย ถือเป็นเวลาที่เด็กได้ผ่อนคลาย ครูจึงไม่จำเป็นต้องบังคับให้เล่นกับเพื่อน
- สำหรับเด็กคนนี้แทนที่จะฝืนให้เล่นบทบาทสมมติกับเพื่อน ควรให้เด็กหากิจกรรมสนุกๆ คนเดียวดีกว่า

- ครูเข้าไปห้ามปราม

Point ไม่ควรให้เล่นต่อสู้อย่างองขำเด็ดขาด

- การเล่นต่อสู้มักสร้างปัญหา ควรห้ามไม่ให้ใช้กระดาษม้วนแทนดาบ ห้ามเล่นเลียนแบบฮีโร่ในโทรทัศน์ และควรลงแนะนำผู้ปกครองด้วย

กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์

การเคลื่อนไหว

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
③๕ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	อยู่นิ่งไม่เป็น ○ ชอบวิ่งมากกว่าเดิน มักวิ่งเสมอ ○ ขณะวิ่ง ร่างกายไม่สัมพันธ์กัน ○ นิ่งไม่ได้ วิ่งไม่หยุด ไม่ชอบเล่นชิงช้า	- พูดเป็นคำๆ - ออกเสียงไม่ชัด - ถ้าเข้าใจคำถามจะตอบ แต่บางครั้งก็ตอบเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้อง
③๖ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ชอบวิ่งเล่น แต่ไม่ชอบกายบริหาร ○ ชอบวิ่งเล่นไปมาอย่างอิสระ ○ ไม่ค่อยชอบทำกายบริหาร	- พูดลงท้ายว่าครับ - พูดถึงที่คิดอยู่คนเดียว - ไม่สนทนา
③๗ เด็กชาย อายุ 4 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	นั่งกอดเข่าไม่เป็น ○ เวลานั้นท่ากอดเข่า เด็กจะนั่งไม่ตรง ○ ไม่ชอบฝึกกายบริหารในชั้นเรียน ○ ใช้มือไม่ถนัด ใช้กรรไกร ตะเกียบไม่คล่อง	- ทำทางเหมือนเข้าใจ แต่กลับไม่สามารถทำตามได้ - เวลาตื่นตื่นจะพูดหยาบคาย
③๘ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	วิ่งชน หกล้ม ○ วิ่งแล้วหกล้ม หรือไม่ก็วิ่งชน ○ ควบคุมแขนและขาไม่เก่ง ทำให้เป็นแผลหลายแห่ง ○ ไม่เก่งในการคาดคะเนพื้นที่ ทำให้มักชนสิ่งของ	- อธิบายปัญหาและเรื่องที่ทะเลาะกันไม่ได้ - คาดเดาความรู้สึกของคนอื่นไม่เป็น
③๙ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	กะจังหวะกระโดดข้ามแท่นไม่ถูก ○ ขณะกระโดดข้ามแท่น การวิ่งสลับแขนขา การกระโดดขึ้น-ลงร่างกายไม่สัมพันธ์กัน ○ การเดินตามจังหวะเสียงเปียโน เด็กทำได้ค่อนข้างดี	- พูดประโยคยาวๆ ได้ แต่เมื่อต้องอธิบาย เช่น เวลาบาดเจ็บ เมื่อครูถามว่า "ไปชนอะไรที่ไหนมา" จะไม่สามารถอธิบายได้ - หากคำถามยาว เด็กจะตอบว่า "ไม่รู้"
④๐ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ไม่ถนัดการออกกำลังกายทุกแบบ ○ สนใจการออกกำลังกายเล็กน้อย ○ กระโดดเชือกไม่เก่ง ต้องให้ช่วยเวลา โหนบาร์และเดินบนคานทรงตัว	- ตอบคำถามได้ระดับหนึ่ง - สนทนาง่ายๆ กับครูได้ - ไม่ค่อยพูดคุยกับเพื่อน

วิเคราะห์วิธีการ

รับมืออย่างไร

- ปล่อยให้เล่นเครื่องเล่น โดยครูช่วยเสริมความมั่นใจ
- จัดเวลาและสถานที่ให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระ หากกิจกรรมที่ได้เคลื่อนไหวร่างกายซึ่งครูกับเด็กทำด้วยกันได้
- พยายามให้นั่งให้ถูกต้อง จะแก้ง่ายๆ ทำไม่ได้ ครูเลยถามว่า "ทำไมนั่งไม่ได้"
- ให้ฝึกใช้ตะเกียบเด็ก (คล้ายคีบ) ส่วนกรรไกรให้ฝึกตัดเป็นเส้นตรงสั้นๆ
- เวลาเล่นไล่จับหรือเล่นเครื่องเล่น ครูจะคอยดูและเตือนเป็นครั้งคราว
- ครูช่วยพูดให้จังหวะในการกระโดดข้ามแท่นว่า "หนึ่งวิ่ง" "สองใช้มียัน" "สามกระโดด" โดยพูดให้จังหวะเร็วกว่าความจริงนิดหน่อย ทำให้เด็กสามารถกระโดดได้
- ครูให้จังหวะเร็วกว่าความจริงเล็กน้อย เด็กจึงทำได้ตรงจังหวะมากขึ้น
- ครูช่วยเด็กเดินบนคานทรงตัว โดยทำเหมือนว่า เด็กทำได้อยู่แล้ว แม้ครูช่วยก็ให้ชมว่า "ทำได้แล้วนะ" ส่วนการกระโดดเชือก จะให้กระโดดทีละจังหวะ

Point ให้ฝึกการเคลื่อนไหวตามคำสั่ง

- การอยู่นิ่งเป็นเรื่องที่ยากที่สุด เด็กไม่ชอบการเหวี่ยงไปมา ไม่ควรเสริมความมั่นใจอย่างเดียว ควรฝึกการเคลื่อนไหวตามคำสั่งด้วย

Point เคลื่อนไหวโดยใช้ความคิดไปด้วย

- แทนที่จะเคลื่อนไหวตามอิสระ ควรฝึกให้เด็กเดินตามเส้น เดินช้า-เร็วตามจังหวะเพลง หรือเคลื่อนไหวร่างกายตามคำสั่งดีกว่า

Point ไม่ควรบังคับให้ทำสิ่งที่ยาก

- เด็กอาจไม่ได้แก้ง่ายแต่แขนอาจไม่มีแรง การนั่งกอดเข้าหากกล้ามเนื้อไม่แข็งแรง จะไม่สามารถทำได้ การถามว่า "ทำไม" จะทำให้เด็กอึดอัด
- อาจใช้แถบกระดาษที่มีความกว้างพอที่เด็กจะตัดให้ขาดในครั้งเดียวก็ได้

Point ฝึกเคลื่อนไหวตามคำสั่ง

- วังซนหรือหกล้มเกิดจากปัญหาการรับรู้ขนาดของร่างกาย ควรฝึกเคลื่อนไหวตามคำสั่ง โดยใช้มือ ตา ขา เคลื่อนไหวประสานกันเป็นจังหวะ

Point การพูดให้จังหวะช่วยให้ทำได้

- เป็นวิธีที่เข้าใจลักษณะของเด็กเป็นอย่างดี วิธีฝึกจังหวะได้ผลดี
- ควรนำเปียโนมาใช้ในการฝึกเรื่องจังหวะ เนื่องจากเด็กเหล่านี้ตอบสนองต่อเสียงเปียโนได้ค่อนข้างดี จึงช่วยในการฝึกการเคลื่อนไหว

Point ช่วยให้เหมือนไม่ได้ช่วย

- วิธีช่วยให้เหมือนไม่ช่วยถือเป็นวิธีที่ใช้ได้ผลดี และวิธี "ทำทีละจังหวะ" ก็เป็นวิธีที่ดีเช่นกัน

อธิบายกรณีตัวอย่าง

การเล่น

การเล่นคือกิจกรรมหลักสำหรับเด็ก ครูมักพยายามให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเล่นกับเพื่อนให้ได้ แต่การเล่นคือการทำตามการคิดภาพในใจ ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้น "การเล่นกับเพื่อน" อาจเป็นภารกิจสุดท้ายของเด็กเหล่านี้ (สิ่งที่ฝึกยากที่สุด ควรฝึกหลังสุด)

กรณีตัวอย่างที่ ๒๙ การขว้างทรายและวิ่งไปทั่วเมื่ออยู่ในพื้นที่กว้าง ถือเป็นกรณีที่พบบ่อย ครูมักเตือนเด็กว่า "ทำแบบนี้เพื่อนก็แยะนะสิ" แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่อาจคิดในมุมมองกลับได้ จึงไม่มีทางเข้าใจมุมมองของเพื่อน แทนที่จะทำวิธีการแบบนั้น อาจมองหาสิ่งน่าสนใจที่ห่างออกไปให้เด็ก (เช่น เครื่องเล่น) ให้เด็กอยู่ในพื้นที่จำกัดที่สุดจะช่วย让孩子สงบลง

กรณีตัวอย่างที่ ๓๐ การพยายามให้เด็กสนใจเพื่อนเป็นเรื่องยาก เพราะเด็กไม่เห็นภาพที่ตรงกันกับเด็กคนอื่น ๆ ทำให้เล่นด้วยกันไม่ได้

กรณีตัวอย่างที่ ๓๑ เป็นเหตุการณ์ที่พบได้บ่อย การอธิบายด้วยคำพูดเป็นเรื่องยาก การกำจัดสิ่งของทางกายภาพออกไปจะช่วยลดปัญหาหลง

ปัญหาของกรณีตัวอย่างที่ ๓๒ คือเด็กไม่เข้าใจกฎการเล่นไล่จับ ทำให้เล่นกับเพื่อน ๆ ไม่ได้ แต่การเล่นไม่ได้ไม่ใช่ปัญหาสำคัญในชีวิต ถ้าเด็กสามารถเล่นอะไรคนเดียวได้ ก็ปล่อยให้เขาใช้เวลาตามลำพัง

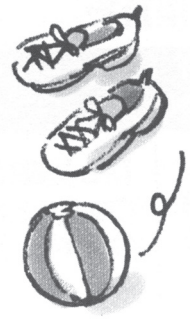
กรณีตัวอย่างที่ ๓๓ การเห็นปฏิกิริยาของเด็กคนอื่นที่ถูกพังของเล่นเป็นเรื่องสนุก คือลักษณะเด่นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งการ "แหย่ให้โกรธ" อาจนำไปสู่นิสัยก้าวร้าวได้ ควรหยุดหรือหาวิธีจัดการไม่ให้เกิดปัญหา ส่วนการเล่นบทบาทสมมติที่ยากที่สุดคือการเล่นพ่อแม่ลูก เพราะไม่มีกติกา บทบาทก็ซับซ้อน ต้องอาศัยการคิดภาพตามหลายอย่าง ควรลองหาสิ่งที่เด็กชอบและสามารถเล่นคนเดียวได้ดีกว่า ถ้าพบสิ่งที่เด็กทำได้ในช่วงเวลาอิสระจะเป็นเรื่องที่ดี สำหรับเด็กเหล่านี้การเล่นอย่างอิสระถือเป็นสิ่งที่ยากที่สุด

Check Point 100

การเล่นเป็นภารกิจสุดท้าย

การเล่นต้องอาศัยการคิดภาพ "การเล่นกับเพื่อน" จึงเป็นภารกิจสุดท้ายสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรระวังไม่ฝืนใจเด็กจนเกิดปัญหา

อธิบายกรณีตัวอย่าง การเคลื่อนไหว

กรณีตัวอย่างที่ 35 แสดงให้เห็นลักษณะเด่นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การเคลื่อนไหวง่าย ๆ ถือเป็นเรื่องยากมากสำหรับพวกเขา โดยเฉพาะการอยู่นิ่ง ๆ ต้องอาศัยการฝึกเชื่อมโยงข้อมูลในสมองหลายส่วน

กรณีตัวอย่างที่ 36 ไม่ใช่ว่าเด็กไม่ชอบออกกำลังกาย แต่เด็กไม่สามารถบังคับร่างกาย (จากสมอง) ได้ตั้งใจมากกว่า แทนที่จะให้เล่นอย่างอิสระ ควรหาวิธีฝึกฝนให้เด็กได้เคลื่อนไหวดีกว่า โดยครูช่วยฝึกเคลื่อนไหวตามคำสั่งและทำไปด้วยกันจะยิ่งได้ผลดี

ส่วนกรณีตัวอย่างที่ 37 พบว่าไม่ค่อยมีโรงเรียนไหนที่สอนให้เด็กนั่งกอดเข่าได้อย่างถูกต้อง ถ้าสั่งการกล้ามเนื้อแต่ละส่วนได้ไม่ดีจะนั่งกอดเข่าไม่อยู่ ปัจจุบันแม้แต่เด็กที่มีพัฒนาการปกติก็นั่งท่ากอดเข่าไม่ค่อยได้

กรณีตัวอย่างที่ 38 คือปัญหาการรับรู้ตำแหน่งของอวัยวะต่างๆ ในร่างกายหรือในสมองไม่มีภาพ ว่าร่างกายมีขนาดใหญ่มากแค่ไหนและมีส่วนประกอบอย่างไร เด็กจึงกะขนาดร่างกายของตัวเองไม่ได้ ทำให้คำนวณระยะห่างระหว่างตัวเองกับสิ่งของไม่ได้ จึงมักชนหรือสะดุดบ่อยๆ

เด็กพิเศษเข้าใจขั้นตอนแต่ละส่วน แต่พอนำมารวมกันแล้วกลับทำไม่ได้ เช่น กรณีตัวอย่างที่ 39 การกระโดดข้ามแท่นคือสิ่งที่เห็นได้ชัดที่สุดในกรณีนี้ครูใช้วิธีที่ช่วยให้เด็กจับจังหวะได้ดี ในทางจิตวิทยา การมีประสบการณ์ที่ทำสำเร็จหลายๆ ครั้งจะสะสมไปเป็นความรู้สึกพึงพอใจในตัวเอง ส่วนเปียโนถือเป็นเครื่องมือที่ดีในการฝึกเด็กเหล่านี้

กรณีตัวอย่างที่ 40 เป็นวิธีที่ครูควรนำไปใช้ "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" เป็นเด็กที่ต่างจากเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ขั้นรุนแรง พวกเขาจะมีความรู้สึกไม่พอใจตัวเองว่า "ทำไมเราถึงทำไม่ได้" การช่วยเหลือที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ "ทำได้" หลายๆ ครั้งจะนำไปสู่ความรู้สึกพึงพอใจในตัวเอง

Check Point 101

การเคลื่อนไหวร่างกาย
นำไปสู่ความพึงพอใจ
ในตัวเองได้ไม่ยาก

การเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ การช่วยเหลือที่เหมาะสมช่วยให้มีประสบการณ์ "ทำได้" หลายๆ ครั้ง เด็กได้สัมผัสความรู้สึกเมื่อทำสำเร็จ นำไปสู่ความพึงพอใจในตัวเอง อย่างไรก็ตาม ไม่ควรฝืนให้เริ่มจากการเคลื่อนไหวอย่างสนุกสนาน ที่ได้ใช้การเชื่อมโยงข้อมูลในสมอง

กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์ การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
④1 เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	เล่นคนเดียว ○ ชอบเล่นคนเดียวมากกว่าเล่นกับเพื่อน ชอบเล่นหาแมลง ○ ถ้าเล่นกับผู้ใหญ่ (เช่น ครู) แบบตัวต่อตัว จะเล่นจิกซอร์	- ไม่พูดคุยแบบสบตา - ตอบคำถามด้วยคำศัพท์ - ตอบคำถามได้ แต่ถ้าถามว่า "วันนี้เล่นอะไรสนุกบ้าง" จะตอบไม่ได้
④2 เด็กหญิง อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ตีและหยิก ○ สนใจเพื่อน ทำเลียนแบบ แต่ไม่เล่นด้วยกัน ○ ตีหรือหยิกเพื่อนที่เดินผ่านมา อย่างไม่มีเหตุผล	- พูดจาจะฉาน แต่เป็นการพูดฝ่ายเดียว ไม่ใช้การสนทนา - พูดเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์
④3 เด็กหญิง อายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	วุ่นวายกับเพื่อนที่ชอบ ○ วุ่นวายกับเพื่อนที่ชอบ ○ เอาหน้าเข้าไปใกล้หรือกอดเพื่อนที่ชอบ ○ ถ้าเพื่อนขัดใจจะลงไม้ลงมือ	- พูดคุยได้แต่ไม่ค่อยเป็นการคุยโต้ตอบ - โกรธถ้าไม่ได้ดังใจ - แสดงความสนใจและต่อต้านอย่าง สุดขีด
④4 เด็กชาย อายุ 4 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	จงใจแกล้ง ○ ชอบเล่นกับเพื่อน แต่สักพักจะแกล้งเพื่อน และรู้สึกชอบใจเวลาเพื่อนโกรธ ○ พอตักเตือนจะโกรธและผลึก ○ จำชื่อเพื่อนได้ทุกคน	- พูดแบบไม่มีคำเชื่อม "แม่ – ไป" "ไม่ – ห้องน้ำ" - เวลาโกรธจะพูดกับครูว่า "บ้า" "แกล" "ไปเลย"
④5 เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	หมกมุ่นกับเพื่อนบางคน ○ มีเพื่อนสนิทที่ชอบ อยากรั้งข้างๆ นอนข้างๆ ○ เล่นกันกับเพื่อน แต่สักพักจะทะเลาะกัน	- พูดจาเหมือนผู้ใหญ่ - ถ้าตักเตือนจะแกล้งถามคำถามยากๆ กลับมา - แย่งตอบคำถามเวลาที่ครูถาม เด็กทั้งชั้น

วิเคราะห์วิธีการ

รับมืออย่างไร

- ครูก็เล่นหาแมลงเป็นเพื่อนอย่างสนุกสนาน
- ครูพยายามเล่นจิกซอร์เป็นเพื่อนเท่าที่ทำได้

Point การให้อยู่ลำพังก็ดี

- วิธีนี้ถือเป็นวิธีที่ดี ควรสังเกตว่าเด็กอยากเล่นคนเดียวหรืออยากเล่นกับคนอื่น และเข้าหาเมื่อเด็กต้องการ

- ครูคอยสังเกตสถานการณ์และเข้าไปแทรก ระหว่างเด็กกับเพื่อน
- ครูสังเกตว่าถ้าจะเกิดการตีหรือหยิกกัน จะห้ามก่อนเกิดเรื่อง

Point หาเรื่องสนุกที่ทำคนเดียวได้

- ถ้าครูแทรกแล้วเด็กเล่นด้วยกันได้ ก็สามารถใช้วิธีนี้ได้
- ถ้าเด็กไม่เล่นกัน เอาแต่ตีกัน ครูควรริบห้ามก่อนเกิดเรื่อง แนะนำให้หาอย่างอื่นที่เด็กสนใจทำแทน

- ครูพยายามเข้าแทรกกลาง
- บอกเด็กว่าห้ามใช้ความรุนแรง

Point ยากที่จะสำนึกผิด

- สำหรับเด็กคนอื่นอาจได้ผล แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะไม่เข้าใจ ควรลองชวนเด็กให้ไปหาสิ่งที่สนใจทำ และระวังไม่ให้เด็กยึดติดกับเพื่อนบางคน

- เวลาตีหรือผลัก ครูจะจับมือไว้ และบอกว่า "ไม่ได้"

Point ชวนไปทำอย่างอื่น

- เด็กไม่เข้าใจการเล่นแบบคิดภาพตาม จึงจิตใจแกล้งเพื่อนและสนุกกับปฏิกิริยาโต้ตอบ ต้องสังเกตว่าทำอะไรแล้วจะเกิดเหตุการณ์ขึ้น ควรห้ามเสียก่อน และชวนให้ไปทำอย่างอื่นแทน

- ครูพยายามอยู่ใกล้ๆ เด็กเพื่อเข้าแทรกได้ทัน ก่อนจะเกิดปัญหา

Point เสี่ยงปัญหาก่อนที่จะเกิด

- การให้เด็กสำนึกด้วยตัวเองอาจส่งผลเสียมากกว่า สิ่งสำคัญต้องอย่าสร้างนิสัยที่เป็นปัญหา

กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์

“กิจกรรม” ระหว่างอยู่โรงเรียน

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
④๖ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ขาดสมาธิต่อเนื่อง ○ นั่งทำงานที่ได้เรียนได้ แต่มีสมาธิไม่นาน ○ วาดภาพแบบละเลง ชอบเล่นสีเทียน	• รู้คำศัพท์จำนวนมาก พูดเนื้อหาที่ค่อนข้างซับซ้อน แต่หลายเรื่องพูดไปโดยไม่เข้าใจ • ตอบคำถามไม่ถูกต้อง
④๗ เด็กชาย อายุ 4 ขวบ (สถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก)	ใช้กรรไกรและกาวไม่เป็น ○ ใช้นิ้วมือไม่คล่อง ○ ใช้กรรไกรไม่เก่ง (สามารถตัดแบบฉบับครั้งเดียวได้แล้ว) ○ กะปริมาณกาวไม่ถูก	• พูดประโยคที่มี 2-3 คำได้ แต่ถ่ายทอดความรู้สึกของตัวเองไม่เก่ง • เล่าเรื่องในอดีตไม่เป็น
④๘ เด็กชาย อายุ 4 ขวบ (สถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก)	พับกระดาษไม่เป็น ○ ใช้นิ้วมือไม่คล่องจึงพับกระดาษไม่เป็น ○ รู้สึกด้วยตัวเองว่าไม่ถนัดการใช้นิ้วมือ	• พูดไม่ชัด ทำให้ฟังไม่ค่อยรู้เรื่อง • ตอบคำถามส่วนใหญ่ได้ ไม่ค่อยพูดสนทนากับเพื่อน
④๙ เด็กหญิง อายุ 4 ขวบ (สถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก)	ไม่ยอมทำถ้ารู้สึกไม่ชอบหรือไม่ดี ○ ถ้าอารมณ์ไม่ดีตั้งแต่เริ่ม แม้เป็นกิจกรรมที่ทำได้ก็ไม่ยอมทำ	• ไม่เก่งเรื่องการผูกประโยคยาวๆ • พูดคุยกับเพื่อนได้แต่ยังไม่ค่อยมีที่ไปที่มาที่ไป จึงคุยกันไม่เข้าใจ • ถ้าไม่พอใจจะใช้คำพูดโจมตี
⑤๐ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก)	ไม่ถนัดเรื่องการแสดงความคิดเห็น ○ เวลาครูสอนแล้วให้ไปพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน จะรู้สึกกระวนกระวาย	• ถ้าเข้าใจคำสั่งจะทำตามได้ แต่ถ้าสั่งหลายอย่าง เด็กจะเริ่มไม่เข้าใจ
⑤๑ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ไม่ฟังครูอธิบาย ○ นั่งอยู่ด้วยแต่ไม่ฟังสิ่งที่ครูพูด ○ พูดเรื่องที่ตัวเองคิด	• พูดประโยคยาวได้ แต่มักใช้คำพูดที่รุนแรง • ชอบพูดขัดเวลาครูพูด

รับมืออย่างไร	วิเคราะห์วิธีการ
• หลังครูอธิบายให้เด็กทั้งชั้นฟังจบแล้ว จะอธิบายแบบตัวต่อตัวกับเด็กคนนี้ • เด็กไม่มีสมาธิ ครูจึงช่วยเตรียมชิ้นงานเพื่อลดขั้นตอนลง และช่วยทำทีละชิ้นจนเสร็จ ชมว่า "ทำได้แล้ว" เพื่อให้รู้สึกถึงความสำเร็จ	Point ให้ทำงานที่มีขั้นตอนสั้น ๆ • เป็นวิธีที่ดี มีการใส่ใจรายละเอียด ควรช่วยโดยระวังความรู้สึกรังเกียจตัวเองของเด็กด้วย • ครูช่วยทำส่วนที่ยากด้วยก็ได้
• เตรียมชิ้นงานสำหรับฝึกตัดเป็นเส้นตรงให้หลายชิ้น • ทำเครื่องหมายส่วนที่ต้องทากาวไว้ • แบ่งกาวปริมาณเท่าที่จำเป็นไว้ในภาชนะอื่น	Point ดัดแปลงเครื่องมือและสิ่งของ • เป็นวิธีที่ดีมาก ความไม่คล่องแคล่วไม่สามารถดีขึ้นได้ทันที ต้องแก้ที่ "สิ่งของ" • เข้าใจง่าย นำไปสู่พัฒนาการที่ดี
• ให้อ่านตัวอย่างงานสำเร็จก่อน มีตัวอย่างการพับทีละขั้นตอนติดไว้ เวลาทำจริงครูจะคอยบอกวิธีทำ • การรีดรอยพับให้คม ครูจะช่วยทำ	Point ให้ดูชิ้นงานสำเร็จเพื่อให้เห็นเป้าหมายล่วงหน้า • การเห็นเป้าหมายทำให้เด็กเข้าใจง่าย สามารถใช้วิธีนี้กับเด็กคนอื่นได้ด้วย
• เวลาอารมณ์ไม่ดีหรือมีปัญหากับเพื่อน ครูจะเข้าไปช่วยเพื่อให้เด็กทำกิจกรรมต่อไปโดยไม่หงุดหงิด	Point ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมอย่างอารมณ์ดี • วิธีจัดการกับอารมณ์คือสิ่งสำคัญ ช่วงแรกครูอาจช่วยเยอะ เมื่อเด็กทำได้แล้วจึงช่วยน้อยลง
• เตรียมเก้าอี้ให้ทุกคนและกำหนดที่นั่งให้ • ถ้างานยากเกินไปสำหรับเด็กคนนี้ ครูจะหาอย่างอื่นให้ทำแทน (เช่น อ่านหนังสือนิทานที่ชอบ)	Point เตรียมกิจกรรมอย่างอื่นแทน • เป็นวิธีที่ดี ไม่ควรฝืนใจให้เด็กทำ บางครั้งต้องหากิจกรรมที่เด็กชอบให้ทำบ้าง
• ครูเตือนว่า "ฟังครูให้จบก่อน" สอนอย่างง่าย ๆ ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี	Point อธิบายด้วยภาพให้เข้าใจง่าย • งานประดิษฐ์ ถ้าอธิบายด้วยคำพูดจะเข้าใจยาก การใช้ตัวอย่างและภาพอธิบายทีละขั้นตอนจะทำให้เข้าใจง่ายขึ้น

อธิบายกรณีตัวอย่าง

การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

ความสัมพันธ์กับผู้อื่นคือสิ่งที่ยากที่สุดพอๆ กับการเล่น สำหรับเด็กที่ไม่สามารถรับรู้สิ่งที่มองไม่เห็นด้วยตา ไม่เข้าใจการคิดภาพ และไม่เข้าใจความหมายนั้น ไม่มีอะไรที่เข้าใจยากเท่ากับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอีกแล้ว ในที่นี้ได้ยกตัวอย่างมา 5 กรณี ซึ่งในหัวข้อนี้มีกรณีตัวอย่างที่คล้ายกันอยู่หลายกรณี

กรณีตัวอย่างที่ ④1 เด็กใช้เวลาไปกับการหาแมลงและต่อจิ๊กซอว์ เป็นเหตุการณ์ที่พบมากที่สุด ถ้าเด็กไม่ว่าอะไร ครูจะร่วมเล่นด้วยก็ได้ การที่ครูเล่นด้วยจะช่วยให้สังเกตพฤติกรรมของเด็กได้ แต่ถ้าเด็กกำลังทำสิ่งที่สนใจอยู่ล่ำฟัง ครูก็ไม่ควรบังคับให้เด็กเล่นกับเพื่อน

กรณีตัวอย่างที่ ④2 ถ้าครูคอยสังเกตพฤติกรรมของเด็กและสามารถเข้าแทรกได้ถือเป็นสิ่งที่ดี แต่การพยายามให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตัวเองจะเป็นความลำบากสำหรับเด็กทั้ง 2 ฝ่าย เด็กปกติที่อายุเกิน 4 ขวบจะเข้าใจได้ว่าเพื่อนคู่กรณีเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แต่การแก้ปัญหาด้วยการให้เด็กปกติรับเข้าหาเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็เป็นเรื่องยาก เพราะเด็กปกติจะมองว่าไร้เหตุผลและไม่อาจยอมรับ

กรณีตัวอย่างที่ ④3 และ ④5 พบว่าเมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีเพื่อนที่ถูใจจะติดเด็กคนนั้นแฉ ครูก็มักให้เด็กที่เป็นเพื่อนคอยอยู่ใกล้ๆ ทำให้สร้างนิสัยยึดติด จึงควรระวังอย่าให้กลายเป็นภาระของเด็ก ทั้งนี้เด็กที่มีความต้องการพิเศษบางคนไม่รู้จักระยะห่าง เมื่อไม่ได้ตั้งใจก็อาจใช้กำลังด้วย

กรณีตัวอย่างที่ ④4 การจำชื่อเพื่อนและสัญลักษณ์ได้อย่างรวดเร็วเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แต่ในอีกแง่หนึ่งก็คือการยึดติดกับสัญลักษณ์ซึ่งไม่เป็นปัญหา แต่ไม่ควรคิดไปเองว่าเด็กมีความสนใจและบังคับให้เด็กเข้าหาเพื่อน

กรณีตัวอย่างที่ ④5 ต้องหยุดพฤติกรรมก่อนจะเกิดปัญหา อย่าคาดหวังให้เด็กคิดได้ด้วยตัวเอง

Check Point 102

การปฏิสัมพันธ์ บังคับกันไม่ได้

การปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ครูมักปล่อยให้เป็นเรื่องของเด็ก ซึ่งไม่ควรปล่อยไว้ ถ้าคาดว่าจะเกิดปัญหาควรหยุดเสียก่อน ไม่ควรให้กลายเป็นนิสัย

อธิบายกรณีตัวอย่าง

“กิจกรรม” ระหว่างอยู่โรงเรียน

ในหน้านี้จะเป็นการยกตัวอย่างกิจกรรมระหว่างวันขณะอยู่ในห้องเรียนและในกลุ่ม กิจกรรมเหล่านั้นมีพื้นฐานคือ “ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทำเท่าที่ทำได้” โดยกิจกรรมจะต่างกันไปในแต่ละครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งถ้ามีสิ่งที่ดีเกิดขึ้นก็ถือว่าดีแล้ว สิ่งที่สำคัญคือการทำให้เด็กทุกคนนั่งอยู่กับที่และทำสิ่งเดียวกันได้ บางครั้งโรงเรียนที่ใช้เวลาไปกับการทำกิจกรรมอิสระนั้น ทำให้เด็กบางคนเรียนจบไปโดยไม่มีอะไรติดตัวไปเลย บางครั้งจึงเป็นความยากลำบากสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และทำให้เด็กเหล่านี้ไม่ได้ฝึกฝนสิ่งที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในโรงเรียน ประถมศึกษา ส่วนการมีกิจกรรมมากเกินไปก็ไม่ดี ความสมดุลระหว่างความอิสระกับการอยู่ร่วมกันยังคงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

กรณีตัวอย่างที่ ④๖ เป็นการปรับวิธีการให้เหมาะสมกับความสามารถด้านสมาธิของเด็ก ถือเป็นวิธีการที่ดี

กรณีตัวอย่างที่ ④๗ เป็นสิ่งที่ดีที่ครูทราบว่าเด็กใช้นิ้วมือไม่คล่อง ซึ่งการจะใช้นิ้วมือได้อย่างคล่องแคล่วนั้น ไม่สามารถทำให้ดีขึ้นได้ในทันที การช่วยเหลือด้วยการเปลี่ยนเครื่องมือหรือสิ่งของถือเป็นวิธีที่ดี

กรณีตัวอย่างที่ ④๘ การให้ดูตัวอย่างที่สำเร็จแล้วเป็นวิธีที่ใช้ได้ผลมาก ถ้าเด็กรู้ล่วงหน้าว่า “จะทำสิ่งนี้เอง” จะทำให้เด็กทำตามได้ง่าย ในการสอนเด็กปกติ “การบอกข้อสรุปก่อน” อาจไม่ใช่วิธีที่ดี แต่สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นต้องการลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน ปัญหาของกรณีตัวอย่างทั้งหมดนี้เกิดจาก “เด็กไม่เข้าใจสิ่งที่น่าจะเข้าใจ” การคิดหาวิธีสอนและอธิบายจากสมมติฐาน การใช้ภาพประกอบในการอธิบาย หรือการใช้เครื่องมือหลายอย่างมาช่วยก็เป็นอีกวิธีหนึ่ง

Check Point 103

ให้ความสำคัญกับ
สิ่งที่ฝึกได้ที่โรงเรียน
เท่านั้น

การเล่นอย่างอิสระ การคิดและเล่นด้วยตัวเอง เป็นสิ่งที่ดีสำหรับเด็กปกติ แต่สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว สิ่งที่ฝึกได้ที่โรงเรียนเท่านั้นสำคัญกว่า ควรใช้ข้อดีของการเรียนเป็นกลุ่มให้เป็นประโยชน์ในการฝึกฝนสิ่งที่จำเป็น เช่น การช่วยเหลือตัวเองให้ได้

กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์

การรวมกลุ่ม เล่าเรื่องตามภาพ อ่านนิทาน

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
๕๒ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	นั่งไม่ติดที่ ○ เวลาให้นั่งรวมกลุ่มที่พื้นห้อง จะลุกเดินไปมา	• ยังพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทองอยู่ • ตอบคำถามง่ายๆ ด้วยคำว่า "ไม่เอา" "เอา" • พูดสิ่งที่ไม่ตรงกับสถานการณ์
๕๓ เด็กหญิง อายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ไม่ยอมนั่งเสียที ○ ไม่มีสมาธิในการเข้ากลุ่ม ○ ไม่ยอมนั่งเสียที	• พูดคำที่ตนเองสนใจเข้าไปซ้ำมา • ไม่เข้าใจคำพูดของครู บางครั้งตอบไม่ตรงคำถาม
๕๔ เด็กหญิง อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ไม่ตั้งใจฟังนิทาน ○ เวลาอ่านหนังสือนิทาน หรือเล่าเรื่อง ตามภาพ มักหันไปสนใจอย่างอื่น ○ เริ่มร้องเพลงที่ชอบด้วยเสียงดัง	• พูดจะฉานแต่เป็นการพูดอยู่ฝ่ายเดียว • สนทนาไม่เป็น • ทำตามคำสั่งที่สั่งในชั้นเรียนไม่ได้ ต้องบอกกับเด็กส่วนตัวทุกครั้ง
๕๕ เด็กหญิง อายุ 4 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	การเปลี่ยนจากการเล่น มาเป็นการรวมกลุ่มยาก ○ เปลี่ยนกิจกรรมยาก จุนเจียวง่าย ○ เข้าร่วมกลุ่มไม่ทัน	• พูดประโยคยาวได้แต่เป็นการพูด อยู่ฝ่ายเดียว • ไม่อาจตอบคำถามที่ไม่ได้เตรียมตัว • รู้คำศัพท์จำนวนมาก
๕๖ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	พูดเวลาครูอธิบาย ○ พูดก่อนวนกิจกรรมช่วงเช้า ○ พูดแทรกขณะฟังครูเล่าเรื่องตามภาพ	• พูดประโยคยาวได้ แต่อธิบายเรื่อง ในอดีตไม่ได้ • ไม่เข้าใจขั้นตอน ไม่เข้าใจคำอธิบาย ภาพรวม มักถามว่า "ให้ไปที่ไหน" "วันนี้ไม่...เหรอ"

วิเคราะห์วิธีการ

รับมืออย่างไร

- ใช้โต๊ะและเก้าอี้ (ให้เด็กทุกคนนั่ง)

Point ลองใช้โต๊ะและเก้าอี้

- การนั่งพื้นจะไม่เห็นตำแหน่งที่ชัดเจน และการนั่งท่ากอดเข่าทำได้ยาก เด็กจึงไม่มีสมาธิ การใช้โต๊ะและเก้าอี้ จึงถือเป็นวิธีที่ดี

- การเรียกอย่างเดียวอาจไม่ได้ผล ให้ลองฟังเสียงเปียโนบรรเลงเบาๆ
- ใช้การรับรู้ทางสายตาด้วยการเขียนอธิบายบนกระดาน

Point หาวิธีที่เด็กจะมีสมาธิ

- วิธีนี้ได้ผลดีมาก เมื่อเด็กกลับจากเล่นกลางแจ้ง ให้เริ่มจากเสียงเปียโนเบาๆ เด็กจะรู้สึกสงบ
- เป็นวิธีที่เข้าใจง่ายสำหรับเด็กคนอื่นๆ ด้วย

- เตือนว่า "ตอนนี้เป็นเวลา...นะ"

Point เริ่มต้นจากสิ่งง่าย ๆ

- หนังสือนิทานหรือการเล่าเรื่องตามภาพ ไม่สามารถเรียกความสนใจจากเด็กที่คิดภาพตามคำพูดไม่ได้ ควรเป็นนิทานที่มีสัก 2 ฉาก หรือสิ่งที่มีเสียงเพลงประกอบ

- ครูประจำชั้นและครูผู้ช่วยใช้คำพูดเหมือนกัน
- พยายามบอกเด็กล่วงหน้า

Point บอกล่วงหน้าเพื่อให้เตรียมตัว

- ไม่ควรบอกเฉยๆ ควรทำให้เป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากเรียกเด็กก่อนเวลารวมกลุ่ม ประมาณ 15 นาทีและค่อยๆ ร่นเวลาลง

- ครูกำชับว่า "ตอนนี้ต้องฟังครูพูดนะ"
- บอกว่า "รอให้เรื่องจบก่อนนะ" เวลาที่เด็กพูด

Point ไม่ควรห้ามเด็กพูดแทรก

- เด็กอาจแค่มองไม่เข้าใจเรื่องราวจึงไม่สนุกกับการฟัง ควรปล่อยไปแทนที่จะห้าม พฤติกรรมเด็กจะไม่รุนแรงขึ้น

กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์ การทำความเข้าใจขั้นตอน

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
๕๗) เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	สนใจอย่างอื่น ○ เข้าใจลำดับขั้นตอนจากการเลียนแบบเพื่อน แต่ถ้ามีสิ่งกระตุ้นที่เด็กสนใจ เช่น แมลง รถ เด็กจะหันเหความสนใจ	- พูดชัด แต่พูดประโยคที่มีเพียง 2 คำ - ตอบคำถามง่ายๆ ได้ แต่สนทนาไม่ค่อยได้ - พูดหยายคายเวลาไม่พอใจ
๕๘) เด็กชาย อายุ 4 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	หมกมุ่นกับสิ่งที่ชอบ ○ ชอบเล่นน้ำและชิงช้ามาก ○ ชอบเล่นกระดานลื่น เล่นตลอดเวลา	- พูดลงท้ายว่า "ครับ" - จำชื่อเพื่อนและครูจากป้ายชื่อ - สนทนาไม่ค่อยได้
๕๙) เด็กชาย อายุ 4 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	เข้าใจลำดับขั้นตอนกิจกรรม ○ เข้าใจลำดับขั้นตอนกิจกรรม (เตรียมตัวก่อนเรียน → เล่นอิสระ → โฮมรูม → เข้ากลุ่มเข้า → กิจกรรมเรียนรู้ → อาหารกลางวัน → เล่นอิสระ → เตรียมกลับบ้าน) และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวเอง ○ กิจกรรมประจำวันทำให้เด็กรู้สึกสบายใจ	- ยังพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทองอยู่ - พูดว่า "ทำหน่อย" เวลาขอให้ทำ สิ่งที่ตนเองต้องการ พูดเป็นคำๆ - บางครั้งพูดคำที่ไม่มีความหมาย
๖๐) เด็กชาย อายุ 4 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	เข้าใจลำดับขั้นตอนส่วนใหญ่ ○ ลำดับขั้นตอนส่วนใหญ่มักทำเป็นประจำ เด็กจึงเข้าใจ	- พูดเสียงเบา ออกเสียงไม่ชัด - เวลาสนุกหรือตื่นเต้นจะพูดเสียงดัง บางครั้งส่งเสียงแปลกๆ - สนทนาง่ายๆ กับครูได้ - พูดกับเด็กเล็กๆ
๖๑) เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	เริ่มทำตามลำดับขั้นตอนได้ ○ ลำดับขั้นตอนทำเป็นประจำสม่ำเสมอ เด็กจึงทำตามได้	- สนทนาได้ ถ้าเป็นเรื่องที่เด็กรู้ จะพูดไม่หยุด - พูดแทรกเวลาครูพูด

วิเคราะห์วิธีการ

รับมืออย่างไร

- เรียกให้ร่วมกิจกรรม แม้เด็กจะไม่อยากทำ แต่ก็เรียกให้มาทำกิจกรรมเดียวกับเพื่อน
- ครูอุ้มมาเข้ากลุ่ม

- ครูเฝ้าดูให้เด็กพยายามทำสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง
- ให้ความสำคัญกับเรื่องสนุกก่อน เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ที่ "สนุก" เมื่ออยู่โรงเรียน

- บนกระดานมีลำดับกิจกรรมและภาพนาฬิกา และบอกเด็กคนนี้ว่า "ถึงเวลา...แล้ว"
- ถ้าเด็กไม่เข้าใจ ครูจะหยิบสิ่งของให้ดู (เช่น สื่อการสอน สีเทียน)

- เขียนลำดับกิจกรรมบนกระดานให้เด็กเข้าใจ โดยให้ทุกคนดูกระดานทุกเช้า เด็กคนนี้ดูทุกครั้ง และคอยมาดูว่าต่อไปต้องทำอะไร
- เวลาทำสิ่งที่ต่างจากปกติจะบอกเด็กล่วงหน้า หรือพาไปดูสถานที่ก่อน

- ลองให้ทำสิ่งที่ต่างไปจากเดิมนานๆ ครั้ง
- เวลาเสนอให้ทำสิ่งที่ต่างไปจะอธิบายล่วงหน้าอย่างละเอียด แต่เด็กทำทางยังไม่ค่อยเข้าใจ

Point กิจกรรมของเด็กคนอื่นทำให้เข้าใจง่าย

- ทาวิธีที่เด็กให้ความร่วมมือดีกว่า ลองหาจังหวะการชักชวนที่เหมาะสม โดยเริ่มจากสร้างความแตกต่างระหว่างกิจกรรมให้ชัดเจน และสังเกตว่าการทำกิจกรรมของเด็กอื่นๆ มีความชัดเจนหรือไม่ เขียนขึ้นกระดานให้ทุกคนเข้าใจง่าย
- ถ้าติดการอุ้มแล้วจะมีปัญหา

Point ไม่ควรให้หมกมุ่นหนักขึ้น

- กิจกรรมใน 1 วันมีความแตกต่างกันหรือไม่ กิจกรรมใดที่เด็กทำได้ด้วยตัวเองได้และไม่ได้
- การให้ความสำคัญกับเรื่องสนุกก่อนอาจทำให้เด็กยึดติดกับเรื่องนี้ ควรจัดลำดับความสำคัญตามความจำเป็น

Point ทำให้เห็นชัดเจนว่าต้องทำอะไรบ้าง

- ถ้ารู้ว่าต้องทำอะไรบ้าง เด็กจะรู้สึกสบายใจขึ้น และถ้าทำให้ทั้งชั้นเรียนเข้าใจได้ก็ถือเป็นเรื่องที่ดี
- วิธีนี้เข้าใจง่าย

Point ให้ตรวจสอบสิ่งที่ต้องทำพร้อมกันทุกคน

- เด็กมีลักษณะเด่นคือตั้งเป้าหมายล่วงหน้าไม่ได้ ทำให้เด็กคงรู้สึกไม่สบายใจ วิธีนี้ทำให้เข้าใจง่าย
- วิธีนี้ดี

Point ให้ลองสิ่งใหม่ๆ เมื่อรู้สึกมั่นใจแล้ว

- วิธีนี้ดีมาก เมื่อเด็กคุ้นเคยกับลำดับที่ทำเป็นประจำสม่ำเสมอแล้วจึงปรับเปลี่ยนลำดับกิจกรรม เวลาให้เด็กทำสิ่งใหม่ๆ ลองหาวิธีที่ไม่เบี่ยงเบนไปจากวัตถุประสงค์เดิม การอธิบายด้วยคำพูดอย่างเดียว เด็กอาจเข้าใจยาก การให้ดูของจริงถือเป็นสิ่งที่ดี

อธิบายกรณีตัวอย่าง การรวมกลุ่ม เล่าเรื่องตามภาพ อ่านนิทาน

กิจกรรมมากมายที่ทำในโรงเรียนนั้น หลายกิจกรรมเป็นสิ่งที่เด็กไม่ถนัด เพราะต้องอาศัยการคิดภาพตามและเข้าใจความหมาย รวมถึงเด็กไม่มีสมาธิในการนั่งฟังในชั้นเรียน ครูควรกำหนดกิจกรรมในชั้นเรียนให้เข้าใจง่ายโดยใช้ภาพ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ชอบการเล่าเรื่องตามภาพและหนังสือนิทาน หากเป็นโทรทัศน์ ละครหุ่นมือ หรือนิทานแอนิเมชัน ที่มีการเคลื่อนไหวจะทำให้เด็กเกิดความสนใจได้บ้าง แต่การเล่าเรื่องตามภาพและหนังสือนิทานซึ่งเป็นกระดาษแผ่นหนึ่งที่ไม่เคลื่อนไหว เด็กจะต้องคิดภาพตามคำพูดของครูในแต่ละฉาก ถ้าเด็กคิดภาพตัวละครไม่ออกก็จะไม่ให้ความสนใจ ยิ่งถ้าหนังสือนิทานมีขนาดเล็ก การตั้งใจดูจะยิ่งยาก และถ้าเป็นการเล่าเรื่องปากเปล่าจะยิ่งยากขึ้นไปอีก เด็กที่นั่งอยู่กับที่แต่สายตาตามองไปทางอื่น จัดว่าเป็นเด็กที่ไม่ถนัดการคิดภาพตาม

กรณีตัวอย่างที่ ๕๒ คือกรณีที่หลังจากฉันแนะนำในการสัมมนาว่า "การรวมกลุ่มแบบนั่งพื้นทำได้ยาก" ครูจึงหาโต๊ะเก้าอี้มาใช้ ไม่เพียงทำให้เด็กที่อยู่ไม่นิ่งนั่งเป็นที่ได้ แต่เด็กทุกคนก็นั่งเป็นที่เป็นที่ทางได้เช่นกัน เด็กเหล่านี้ยังควบคุมกล้ามเนื้อได้ไม่ดี การนั่งเก้าอี้จึงเหมาะสมกว่า รวมถึงการมีโต๊ะและเก้าอี้ช่วยให้รู้สึกมั่นคงด้วย

Check Point 104

ครูไม่ควรสนใจ

เมื่อเด็กพูดแทรก

เมื่อเด็กพูดขณะครูเล่านิทาน ถ้าครูคอยเตือนทุกครั้งเด็กจะยิ่งรู้สึกสนุกและติดเป็นนิสัย ถ้าไม่สนใจเด็กจะกวนน้อยลง

กรณีตัวอย่างที่ ๕๔ ฉันคิดว่าการทำให้เด็กรู้สึกได้ก็พอแล้ว อาจเลือกนิทานที่มีฉากหลัก 2 ฉากซึ่งทำให้เด็กมีสมาธิจดจ่อได้ หากมีเด็กพูดแทรก แล้วครูคอยเตือนเด็กจะยิ่งรู้สึกสนุก ครูจึงไม่ควรสนใจและเล่านิทานต่อไป ถ้าไม่ตอบสนองเด็กจะก่อกวนน้อยลง กรณีตัวอย่างที่ ๕๖ ก็เช่นกัน

อธิบายกรณีตัวอย่าง

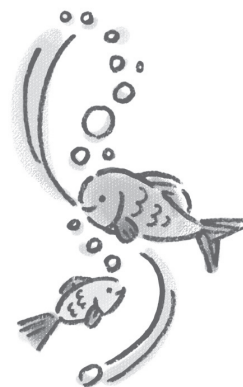
การทำความเข้าใจขั้นตอน

ลักษณะเด่นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษคือ รู้สึกไม่สบายใจ ถ้าไม่รู้เป้าหมาย การที่กิจกรรมในชั้นเรียนมีความชัดเจนคือกฎเกณฑ์นำไปสู่ความรู้สึกสบายใจ การสอนที่เข้าใจง่ายและทำให้เด็กได้รู้จักความสำเร็จ เป็นวิธีที่นำไปสู่ความสงบเรียบร้อยในชั้นเรียน เมื่อเปิดภาคเรียนโรงเรียนส่วนใหญ่มักให้เด็กเล่นตามอิสระและค่อยๆ ปรับให้ทำตามวิธีของโรงเรียน แต่การกำหนดกิจกรรมให้ชัดเจนตั้งแต่แรก เด็กจะรู้สึกสบายใจกว่า

กรณีตัวอย่างที่ ๕๗ กิจกรรมของเด็กกลุ่มหลัก (เด็กส่วนใหญ่ในชั้น) เป็นตัวช่วยที่สำคัญสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ บางโรงเรียนทำตามคำแนะนำของหน่วยงานที่ดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยการใช้แผนภาพ (ส่งโดยให้ดูภาพ) กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แต่ถ้าใช้การเคลื่อนไหวของเด็กกลุ่มหลักเป็นตัวช่วย ก็ไม่จำเป็นต้องใช้แผนภาพเนื่องจากในชีวิตจริงเด็กไม่มีแผนภาพให้ดูตลอดไป จึงควรฝึกให้เด็กใช้ชีวิตด้วยวิธีปกติจะดีกว่า ถ้าเด็กทำได้ดีแล้วจะทำให้มีโอกาสนในอนาคตที่ดีขึ้น หากไม่เริ่มตั้งแต่ก่อนวัยเรียน เด็กจะเลือกทำแต่สิ่งที่ชอบและกลายเป็นปัญหากายหลัง เพราะเด็กจะยิ่งทำได้ยากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป

กรณีตัวอย่างที่ ๕๘ ก็เช่นเดียวกัน บางโรงเรียนปล่อยให้เด็กเล่นชิงช้าหรือเล่นน้ำทั้งวันเพราะเห็นว่าเด็กชอบ ครูก็คิดว่า "เดี๋ยวก็เลิกเอง" แต่เมื่อนึกถึงผลที่จะตามมา การฝึกให้ทำถูกต้องโดยเร็วที่สุดจะดีกว่า

การคงลำดับขั้นตอนเดิมไว้แต่เปลี่ยนกิจกรรมบางส่วน อย่างเช่นกรณีตัวอย่างที่ ๕๙ เป็นวิธีที่ดี ในบันทึกเขียนว่า "กิจกรรมประจำวันทำให้เด็กรู้สึกสบายใจ" แสดงให้เห็นลักษณะของเด็กคนนี้อย่างชัดเจน คำว่า "มั่นคง" อาจนึกถึงการได้ทำสิ่งที่ชอบด้วยความรู้สึกคงที่ แต่แท้จริงแล้วความมั่นคงคือการทำในสิ่งที่จำเป็นได้ และหากมีอะไรเปลี่ยนแปลงไปก็สามารถควบคุมอารมณ์ให้ไม่รู้สึกหวาดกลัว

Check Point 105

เริ่มต้นด้วยรูปแบบที่ชัดเจน

การไม่รู้ว่าต่อไปต้องทำอะไรคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคง เมื่อเด็กเริ่มต้นชีวิตในโรงเรียน ควรฝึกให้ทำตามลำดับขั้นตอนในแต่ละวันได้ หลังจากนั้นก็ค่อยๆ ให้อิสระ

กรณีตัวอย่างและการวิเคราะห์ พฤติกรรมที่เป็นปัญหา

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
๖๒ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ถ้าไม่อุ้มจะไม่ยอมทำอะไรเลย ○ ร้องให้อุ้มตั้งแต่เช้า ○ ถ้าครูไม่อุ้มจะไม่ยอมเดินหรือทำกิจกรรม จะยอมทำเมื่อครูอุ้ม	- พูดประโยคที่มี 2 คำได้แต่พูดไม่ชัด - มักไม่เข้าใจคำสั่งที่เป็นคำพูด - สนใจตัวเลขและชื่อเพื่อน
๖๓ เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ยึดติดกับสิ่งของ ○ ชอบของเล่นที่เป็นรูปผักและนำ แตงกวาของเล่นมาจากที่บ้าน ○ ชอบเอาผักของเล่นที่โรงเรียนใส่ตะกร้า และถือเดินไปมา	- พูดประโยคที่มี 3 คำได้แต่ไม่มีคำเชื่อม - ถ้ามีสิ่งที่ไม่ชอบจะบอกว่า "หนู-อันนี้-ไม่ทำ" "หนู-ข้างนอก-ไม่ไป"
๖๔ เด็กชาย อายุ 4 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ยึดติดกับลำดับ ○ อยากรับเป็นคนแรกในทุกๆ เรื่อง ○ ถ้าไม่ได้เป็นคนแรกจะร้องเสียงดัง	- เริ่มพูดสิ่งที่คิดและสิ่งที่เกิดขึ้น ในอดีตได้ - เริ่มสนทนากับเพื่อนด้วยคำศัพท์ได้
๖๕ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ทำพฤติกรรมที่ไม่มีที่ไปที่ไป ○ ปีนโต๊ะ ปีนชั้นหนังสือ	- พูดเสียงดังเวลาถูกใจ - พูดว่า "จะรู้แหละ" "ไม่ทำหรอก" - พูดเลียนแบบเด็กคนอื่น ๆ - ตอบคำถามเรื่องที่ผ่านมาแล้วได้
๖๖ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	พูดไม่เพราะ ○ จงใจพูดไม่เพราะหรือคำหยาบคาย เช่น "ไอ้บ้า"	- พูดถ่ายทอดสิ่งที่คิดและประสบการณ์ ในอดีตได้ - เวลาไม่พอใจจะพูดหยาบคาย เช่น "หนวกหู" "ไอ้บ้า"
๖๗ เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ใช้กำลังกับเพื่อน ○ ขณะเล่นกับเพื่อน ถ้าไม่พอใจจะตีเพื่อน ○ บางครั้งตีเพื่อนโดยไม่มีสาเหตุ ○ ขว้างปาสิ่งของ	- พูดประโยคยาวได้ พูดคล้าย การสนทนาได้มากขึ้น - ไม่สามารถสังเกตบรรยากาศ รอบตัวได้ มักพูดขึ้นมาเฉยๆ

วิเคราะห์วิธีการ

รับมืออย่างไร

- พยายามทำให้เด็กรู้สึกมั่นคงด้วยการอุ้ม เมื่อเด็กร้องขอ

Point ไม่ควรให้เด็กติดอุ้ม

- การกำหนดกิจกรรมตอนเช้าให้ชัดเจน จะช่วยให้เด็กรู้สึกมั่นคง ควรเตรียมตัวก่อน เริ่มเรียนให้เสร็จ แล้วค่อยปล่อยให้เด็ก ทำสิ่งที่ชอบ ถ้าเด็กติดอุ้มแล้วจะมีปัญหามาก

- ตามใจเพื่อให้เด็กรู้สึกสบายใจ โดยมีครูคอยเฝ้าดู

Point เลิกนิสัยยึดติดให้เร็วที่สุด

- ครูไม่อยากให้เด็กรู้สึกกังวลจึงตามใจ แต่สิ่งสำคัญคือควรให้เด็กเลิกนิสัยนี้ให้เร็วที่สุด ควรรีบพาออกจากบ้านโดยเด็กไม่ทันหยิบ ของเล่น หากปล่อยไว้เด็กจะยิ่งทำพฤติกรรม เหล่านั้นมากขึ้น

- ให้เด็กมีประสบการณ์ที่ไม่ได้เป็นคนแรกบ้าง (เช่น ตอนเช้าห้องเพื่อนนอนกลางวัน ให้เด็กเรียงตามลำดับสีเสื้อ เป็นต้น)

Point หาวิธีให้เด็กมีประสบการณ์ที่ไม่ได้เป็นคนแรกบ้าง

- เป็นวิธีที่ดีมาก ควรให้เด็กมีประสบการณ์เหล่านี้ และควรเริ่มตั้งแต่เด็กอายุน้อย

- ครูพูดห้ามทำสิ่งต่าง ๆ บ่อยๆ และชวนให้ไปทำอย่างอื่น

Point เพิ่มเวลากิจกรรมที่เข้าใจง่าย

- แค่ว่าพูดเด็กจะไม่เข้าใจ ควรเพิ่มเวลาที่ชัดเจน ว่าต้องทำอะไร เป้าหมายคืออะไร ควรทบทวน กิจกรรมอีกครั้ง หาสิ่งที่เด็กสามารถทำได้

- ครูสอนเสมอว่าถ้าพูดแบบนี้ เพื่อนจะไม่ชอบ

Point คิดกิจกรรมที่เด็กทำได้เพื่อเป็นกรณีตัวอย่าง

- การทำให้เด็กเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น เป็นเรื่องยาก ควรจดบันทึกว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น แล้วเด็กมีพฤติกรรมอย่างไร ช่วงเวลาที่เด็กทำพฤติกรรมไม่เหมาะสมน่าจะเป็นตอนที่เด็กไม่มีอะไรทำ และไม่รู้ว่าจะเข้าหาเพื่อนอย่างไร จึงควรหาสิ่งที่เด็กสนใจให้ทำ และเพิ่มกิจกรรมที่แน่นอนให้มากขึ้นอีกสักหน่อย

- ครูคอยสังเกตและห้ามก่อนที่เด็กจะดี หรือผลักเพื่อน

Point เด็กคิดภาพตามไม่ได้ จึงเล่นกับเพื่อน ๆ ไม่ได้

- เด็กมักรู้สึกสนุกกับปฏิกิริยาเมื่อตีหรือผลักเพื่อน ครูควรห้ามก่อนเด็กจะลงมือ และควรคิดกิจกรรมให้เด็กทำด้วย

โอกาสพิเศษ พิธีการ

เพศและอายุ ของเด็ก	ลักษณะของเด็ก	ลักษณะของเด็กตามพัฒนาการ ทางภาษาและการสื่อสาร
⑥8 เด็กชาย อายุ 3 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ไม่ชอบสวดมนต์ ○ อยู่ไม่นั่งเวลาสวดมนต์	• ยังพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทองอยู่ • พูดคำศัพท์ได้แล้ว • ไม่ค่อยตอบแม้จะเป็นคำถามง่ายๆ • ชอบเสียงเพลง
⑥9 เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	นั่งฟังเงียบ ๆ ไม่ได้ ต้องพูด ○ ต้องพูดในเรื่องที่อยากพูดก่อน โดยพูด ออกมาในช่วง "สงบนิ่ง" ของพิธีการต่างๆ	• พูดประโยคยาวได้ แต่ชอบพูดอยู่ฝ่ายเดียว • พูดเรื่องของตัวเองขึ้นมา ขณะที่กำลังเรียนอยู่ • พูดเสียงดัง ไม่สนใจคนรอบข้าง
⑦0 เด็กชาย อายุ 4 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	กลัวการพูดหน้าชั้นในเดือนเกิด (ธรรมเนียมญี่ปุ่น) ○ ทำตามลำดับกิจกรรมปกติได้ และสามารถเปลี่ยนแปลงกิจกรรมได้ ○ ไม่แน่ใจว่าเด็กจะพูดหน้าชั้นเกี่ยวกับชื่อ อายุ กิจกรรมที่ชอบ ได้หรือไม่	• สามารถพูดคำพูดตามธรรมเนียมได้ เช่น คำทักทาย • ยังสนทนากับเพื่อนไม่ค่อยได้
⑦1 เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ซ้อมแข่งกีฬาไม่ได้ ○ ฝึกซ้อมการแข่งขันกีฬาล่วงหน้าเป็นเวลานาน แต่เด็กไม่เข้าใจว่าให้ทำอะไรและต่อต้าน ○ ขว้างทราย ชอบการใช้กำลัง	• เริ่มพูดร้องขอสิ่งที่ตนเองต้องการได้ • บอกสิ่งที่คิดเมื่ออยู่ในชั้นเรียนได้ แต่สนทนากับเพื่อนไม่ค่อยได้
⑦2 เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (สถานรับเลี้ยง เด็กเล็ก)	ทำสิ่งที่ต่างจากกิจวัตรประจำวันไม่ได้ ○ สามารถทำตามลำดับกิจวัตรประจำวันได้ ○ ต่อต้านสิ่งใหม่ๆ เช่น การนั่งรถไฟ ไปทัศนศึกษา	• พูดเป็นคำๆ • พูดวลีตายตัวได้ เช่น คำทักทาย
⑦3 เด็กชาย อายุ 5 ขวบ (โรงเรียนอนุบาล)	ซ้อมแสดงละครไม่ได้ ○ ซ้อมแสดงละคร นั่งรอในห้องนานๆ ไม่ได้ ○ ไม่มีสมาธิเพิ่มขึ้นกว่าในอดีต	• พูดไม่เพราะบ่อยๆ เช่น "ข้า" • "อย่านะไว้ย" เป็นต้น • มักอ้างเหตุผลต่างๆ

วิเคราะห์วิธีการ

รับมืออย่างไร

- ให้เด็กเริ่มจากสวดมนต์สั้นๆ

Point ให้เข้าร่วมเฉพาะส่วนที่สนใจ

- การสวดมนต์นั้น หากคิดภาพของ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” ไม่ออก เด็กก็จะไม่เข้าใจ (หากนับถือศาสนาคริสต์ ให้เด็กเข้าร่วมเฉพาะช่วงที่เป็นการร้องเพลงก็ได้ แต่ถ้าไม่ได้จริงๆ ก็ให้เด็กทำกิจกรรมอื่น)

- ครูคอยตอบคำถามเวลาเด็กถาม
- เวลาเด็กพูดเสียงดัง ครูจะถามว่าพูดทำไม

Point ไม่ควรสนใจแม้เด็กจะพูด

- ลองเปลี่ยนกิจกรรมให้เด็กไปทำอย่างอื่นก็ได้ และบอกครูที่สอนว่า “ถ้าเด็กพูดแทรกขึ้นมา ก็ไม่ต้องสนใจ ควรสอนต่อไป”

- ให้เด็กซักซ้อมหลายครั้งก่อนวันจริง ว่าต้องพูดประโยคใดกับครูคนไหนบ้าง (วันจริงขณะรอให้ถึงคิวตัวเอง เด็กตื่นเต้นมาก) และเด็กสามารถพูดได้ด้วยเสียงเบา

Point ซักซ้อมให้ชัดเจน

- วิธีซักซ้อมให้ชัดเจนหลายๆ ครั้ง เป็นวิธีที่ดีสำหรับเด็ก

- ให้ทำกิจกรรมเข้าจังหวะ เด็กเข้าใจเรื่องจังหวะ จึงทำได้ง่าย
- ให้สัญญาณด้วยแผ่นภาพ
- วันแข่งจริงให้ทำตามครู

Point ง่ายขึ้นเมื่อเห็นเป้าหมาย

- เด็ก 5 ขวบต้องเคยมีประสบการณ์แข่งกีฬาจากปีที่แล้ว การสอนโดยใช้ภาพถ่าย การให้จังหวะ ทำให้เด็กเข้าใจง่าย

- แนะนำให้ผู้ปกครองพาขึ้นรถไฟก่อนถึงวันที่โรงเรียนจะพาไป จึงไม่มีปัญหา

Point ค่อยๆ ฝึกให้คุ้นเคยกับสิ่งใหม่

- เมื่อทำกิจวัตรประจำวันได้ดีแล้ว ควรลองให้ทำกิจกรรมที่แตกต่างจากเดิมด้วยการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ทำให้มีความไว้วางใจ

- ให้นั่งแยกจากเด็กคนอื่น ถ้าอยู่ไม่นั่งเล็กน้อย ครูก็ไม่ว่าอะไร
- เมื่อบอกว่าอย่าไปไหน เด็กจะยิ่งก่อกวนมากขึ้น

Point ยิ่งบังคับ ยิ่งแหย่

- ควรให้เด็กไปทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ มากกว่าบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ

อธิบายกรณีตัวอย่าง พฤติกรรมที่เป็นปัญหา

การรับมือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาคือการพิจารณาในแง่สังคม ส่วนรวมว่า "ถ้าเด็กโตไปแบบนี้จะมีปัญหา" ควรรีบแก้ไขโดยเร็วที่สุด การรับมือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาควรเริ่มเมื่อเด็กมีอายุประมาณ 2 ขวบ จะดีที่สุด ต้องฝึกการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ก่อนที่พฤติกรรมที่เป็นปัญหา จะติดตัวเด็ก

กรณีตัวอย่างที่ ๕๒ การทำให้เด็กติดอุ้มโดยไม่จำเป็นจะสร้าง ปัญหาภายหลัง การเตรียมตัวก่อนเริ่มเรียนควรช่วยเหลือให้เด็กทำตาม รูปแบบที่กำหนดได้ ถ้าทำได้แล้วจะลดปัญหาช่วงเช้าลงได้

เด็กหลายคนถือสิ่งของออกมาจากบ้านดังเช่นกรณีตัวอย่างที่ ๕๓ หากปล่อยไว้เด็กจะยิ่งทำพฤติกรรมเหล่านั้นมากขึ้น ถ้าอยาก让孩子เลิกนิสัยนี้ต้องให้เลิกทันที คนรอบตัวมักพะวงว่าเป็นสิ่งของที่เด็กชอบ ถ้ารีบไปเด็กจะร้องไห้ ควรกำหนดว่าไม่ให้พกสิ่งของออกจากบ้านและ ทำทันที ไม่ควรออกคำสั่ง เช่น "วันนี้ไม่ให้เอาไปนะ" ให้บอกแค่ "ไปกันได้แล้ว" และพาออกจากบ้านอย่างรวดเร็ว

กรณีตัวอย่างที่ ๕๖ และ ๕๗ นั้น ความจริงการพูดคำหยาบหรือ ใช้กำลังมีรายงานเข้ามา มาก โดยเฉพาะในเด็กอายุ 5 ขวบ เพราะเด็ก เริ่มเข้าใจว่าเขาเล่นกับเพื่อนโดยอาศัยการคิดภาพตามและโต้ตอบกัน ไม่ได้ ทำให้แสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากขึ้น เด็กเหล่านี้รู้สึก ว่า "อยากเล่นด้วยแต่เล่นไม่เป็น" จึงใช้คำพูด พฤติกรรมรุนแรง และสนุกกับ ปฏิกริยาโต้ตอบ ช่วงเวลาที่เกิดปัญหานี้มักเป็นช่วงเวลาว่างหรือช่วงเวลา ที่ไม่มีกิจกรรมชัดเจน ดังนั้นควรเว้นระยะเวลารอยต่อระหว่างกิจกรรม ครูควรเข้าไปร่วมเล่นด้วยหรือหากิจกรรมที่เด็กทำได้ด้วยตัวเอง เมื่อเกิด ปัญหาแล้ว การสั่งสอนให้เด็กคิดถึงเหตุและผลของการกระทำจะไม่ค่อย มีประโยชน์ เพราะเด็กไม่เข้าใจความหมายของการทำโทษ

Check Point 106

ระวังช่วงเวลาว่าง
ช่วงเวลาที่เกิดปัญหานี้ มักจะเป็นช่วงเวลาว่าง หรือช่วงเวลาที่ไม่มี กิจกรรมชัดเจน ลอง เว้นระยะเวลารอยต่อ ระหว่างกิจกรรม ครู ควรเข้าไปร่วมเล่นด้วย หรือหากิจกรรมที่เด็ก จะทำได้ด้วยตัวเอง

อธิบายกรณีตัวอย่าง

โอกาสพิเศษ พิธีการ

กรณีตัวอย่างที่ 68 คือการร่นเวลาสวดมนต์ให้เหมาะสมสำหรับเด็ก แต่ไม่ควรบังคับเด็ดขาด

กรณีตัวอย่างที่ 69 เด็กเหล่านี้ไม่ถนัดมากในช่วงเวลาต่างๆ เช่น พิธีสงฆ์ มักพบว่าเด็กงอแงในสถานการณ์ที่ควรอยู่เงียบๆ แต่แทนที่ครูจะถามเด็กว่า "พูดทำไม" ควรดำเนินกิจกรรมต่อไปดีกว่า

กรณีตัวอย่างที่ 70 ก่อนการพูดหน้าชั้นในเดือนเกิด การชักชวนเด็กหลายๆ ครั้งเป็นวิธีที่ได้ผลดี

กรณีตัวอย่างที่ 71 การแข่งกีฬาเป็นเรื่องที่โรงเรียนไม่แน่ใจว่าควรให้เด็กเหล่านี้เข้าร่วมดีหรือไม่ กรณีนี้ถ้าเด็กไม่เข้าใจว่าให้ฝึกซ้อมอะไร ควรให้ดูภาพถ่ายของปีก่อนๆ เพื่อแนะนำเด็กก็ถือเป็นวิธีการที่ดีจากประสบการณ์ของฉัน ช่วงซ้อมแข่งกีฬาเด็กจะต่อต้านมาก แต่ไม่ทราบเพราะอะไร เมื่อถึงเวลาจริง เด็กหลายคนกลับทำได้เสียอย่างนั้น

กรณีตัวอย่างที่ 72 คือตัวอย่างที่ดีจากสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กในภูมิภาคหนึ่งซึ่งมีการทดลองทำกิจกรรมใหม่ๆ หลังจาก que เด็กทำกิจวัตรประจำวันได้แล้ว ครูได้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจจริงที่อยากให้เด็กมีประสบการณ์ในการไปทัศนศึกษาก่อนจบการศึกษา การเตรียมตัวล่วงหน้าทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ต่อต้านสิ่งใหม่ๆ สามารถไปทัศนศึกษาพร้อมกับเพื่อนๆ ได้

กรณีตัวอย่างที่ 73 เด็กไม่ถนัดการคิดภาพตามเป็นเรื่องราวและคาดการณ์ล่วงหน้า และการรอเป็นเวลานานก็เป็นเรื่องยากสำหรับเด็ก ควรเริ่มพิจารณาจาก "ถ้าจะให้เด็กเข้าร่วมต้องทำอะไร" ดีกว่า

อย่างไรก็ตาม พิธีการและโอกาสพิเศษของโรงเรียนนั้นไม่ใช่ปัญหาใหญ่ในชีวิตของเด็ก สิ่งสำคัญนั้นเรียบง่ายคือ "ไม่ควรฝืน" ให้คิดเสียว่าเป็นโอกาสอันดีที่จะได้พูดคุยปรึกษากับผู้ปกครอง

Check Point 107

ไม่ควรฝืนให้เข้าร่วม
พิธีการสำคัญสำหรับโรงเรียน แต่ไม่ใช่เรื่องจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ถ้ายากเกินไปก็ไม่ควรฝืนแทนที่จะบังคับให้เด็กเข้าร่วม ควรถือโอกาสนี้ปรึกษาผู้ปกครองเกี่ยวกับวิธีการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สรุปภาคปฏิบัติ - ตัวอย่างโรงเรียน R

ในการสัมภาษณ์ ฉันกล่าวหลายครั้งว่า "ไม่ใช่เพียงเข้าฟังสัมมนาบ่อยๆ เท่านั้น แต่ควรเริ่มหาทางรับมือกับเรื่องที่น่าเป็นห่วงทันที" และฉันจะย้ำเสมอว่า ประสบการณ์และคำบอกเล่าของครู รวมถึงการคิดกิจกรรม เป็นสิ่งที่ตัดสินอนาคตของเด็กเหล่านี้

ในสรุปภาคปฏิบัตินี้ฉันขอยกตัวอย่างแบบบันทึกการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนอนุบาล R ที่มีนักเรียน 196 คน โดยชั้นเรียนเด็กอายุ 3 ขวบ 2 ห้อง ชั้นเรียนเด็กอายุ 4-5 ขวบ 3 ห้อง มีการจัดบันทึก 3 ครั้ง คือ เดือนเมษายน มิถุนายน และตุลาคม ว่ามีวิธีรับมือกับเด็กคนหนึ่งอย่างไร และเด็กมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งจะเห็นว่าวิธีการที่เป็นรูปธรรมทำให้เด็กเปลี่ยนไป

ฉันจะยกตัวอย่างกรณีที่เกิดขึ้นในบันทึกของโรงเรียนที่เข้าร่วมสัมมนาราว 10 ตัวอย่าง ผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับเอกสารชุดเดียวกัน เพื่อใช้ในการศึกษากรณีตัวอย่างของแต่ละโรงเรียน (ฉันคิดว่าวิธีนี้คล้ายกับการทำงานกลุ่ม) จากการเยี่ยมชมโรงเรียนหลายแห่งมานานหลายปีและเป็นที่ปรึกษามาก่อนของฉัน เมื่ออ่านบันทึกฉันจะสามารถประเมินลักษณะของโรงเรียนและกรณีตัวอย่างได้ ครูบางท่านบอกว่าคำแนะนำของฉัน "เหมือนมาเห็นโรงเรียนของเราด้วยตาตัวเอง" และ "เมื่อใช้วิธีตามที่แนะนำในการสัมมนาแล้ว เด็กมีความเปลี่ยนแปลง"

โรงเรียนที่มีธรรมเนียมปฏิบัติและทฤษฎีการสอนที่เปี่ยมประสบการณ์มาก ยิ่งต้องใช้ความกล้าหาญในการเปลี่ยนแปลง นี่จึงเป็นเหตุผลที่ฉันให้ครูเขียนระยะเวลาประสบการณ์ของครูที่มุมขวาบนของตาราง สิ่งสำคัญคือโรงเรียน R เป็นหนึ่งในหลายโรงเรียนที่ใช้วิธีจากการอบรมไปปรับใช้ทันที ฉันคิดว่าหลังการอบรม โรงเรียน R จะต้องวิเคราะห์รายละเอียดของโรงเรียนตนเองอย่างแน่นนอน ในการทำงานเป็นทีมต้องมีการรับรู้การทำงานของครูทุกคนและความเข้าใจในทฤษฎีการสอนร่วมกัน รวมถึงความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ธุรการด้วย โดยโรงเรียน R นี้มีความสมดุลระหว่างกิจกรรมอิสระ การเรียนในระบบ การสอนเข้าใจง่าย และเป็นที่พึงของเด็กได้

ครูก็มีความพยายามในการสร้างความไว้วางใจ ครูที่ตอนแรกบอกว่า "อยากให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง" ก็ยังค่อยๆ แนะนำผู้ปกครองให้ปรับเปลี่ยนเรื่องง่ายๆ เช่น ปริมาณและอุปกรณ์ที่ใช้กินอาหาร จนเด็กสามารถเข้ารับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่ดูแลเฉพาะด้านในที่สุด ในการสัมภาษณ์ฉันจะแนะนำว่า "แทนที่จะแนะนำสิ่งที่ทำไม่ได้ ให้ใช้วิธีช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรมและถ่ายทอดแก่ผู้ปกครอง เป็นวิธีที่สร้างความไว้วางใจได้ดี" ฉันคิดว่าการช่วยเหลือ หาวิธีการ และสังเกตความเปลี่ยนแปลงของเด็กชาย A ไปด้วยกัน ได้ถ่ายทอดไปสู่ผู้ปกครองแล้วว่า

"เด็กชาย A มีพัฒนาการจากความร่วมมือของโรงเรียน" และคำแนะนำอื่นที่ไม่ใช่สำหรับเด็กชาย A เช่น "ไม่ควรให้เด็กที่มีปัญหากับเพื่อนดูรายการโทรทัศน์ประเภทซูเปอร์ฮีโร่บ่อยๆ" ก็ส่งต่อไปยังคุณแม่ของเด็กชาย A เมื่อลองไปปฏิบัติกับเด็กชาย A ที่บ้าน ปรากฏว่าเด็กเรียบร้อยขึ้น สิ่ง que เด็กต้องเรียนรู้ให้ได้ก่อนวัยเรียนนั้น ถ้าเริ่มเมื่อเข้าโรงเรียนแล้วจะกลายเป็นเรื่องยากมาก โดยเฉพาะกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

โรงเรียน R เริ่มสังเกตเด็กตั้งแต่เดือนเมษายนทันทีหลังจากการสัมมนาครั้งที่ 1 หลังจากนั้นได้รายงานดังต่อไปนี้

รายงานผลการปฏิบัติหลังการสัมมนา

เด็กชาย A มีแนวโน้มว่าจะเป็น "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" ตั้งแต่เข้าเรียน แต่โรงเรียนไม่ทราบวิธีรับมือ (ได้ทดลองวิธีต่างๆ แล้ว แต่คิดว่าคงไม่ถูกต้อง) จากการสัมมนาจึงทราบว่าเด็กชาย A ขาดความสามารถเรื่องอะไรบางอย่าง จึงเริ่มใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติกับเด็ก

เริ่มจาก "สร้างสภาพแวดล้อมที่หยุดยั้งเขาไม่ให้ทำสิ่งที่ถูกห้าม"

- ไม่ให้เด็กถือของที่อาจเกิดอันตราย
- เด็กชอบเตะผนังกระจก จึงนำโซฟามาวางกัน
- ไม่ให้เด็กเปิดน้ำเล่น โดยปิดวาล์วก๊อกน้ำเมื่อหมดชั่วโมงอิสระ
- ไม่ให้เด็กเข้าห้องพักครูโดยใส่กุญแจไว้

เมื่อทำเช่นนี้แล้ว พฤติกรรมที่เป็นปัญหาลดลงมาก

นอกจากนี้ยังเปลี่ยนวิธีพูดกับเด็ก โดยไม่พูดกับเด็ก เช่น "ทำ..." แต่พูดว่า "ทำ...กันนะ" การตอบสนองของเด็กคนอื่นก็ดีขึ้นด้วย

เมื่ออ่านรายงานของโรงเรียน R ครูหลายคนคงคิดว่า "วิธีนี้เราก็อายุ" ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดี โรงเรียนอนุบาลและสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กคือสถานที่สำคัญที่ให้ประสบการณ์การเรียนรู้แบบกลุ่ม ก่อนเด็กเข้าสู่วัยเรียน ฉะนั้นให้เข้าใจในจุดนี้ และหาวิธีช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรมแบบที่โรงเรียนเท่านั้นที่จะทำได้

ภาคปฏิบัติ ① ตัวอย่างโรงเรียน R (เดือนเมษายน)

โรงเรียน R เด็กชาย A อายุ 3 ขวบ

ช่วงอายุ 3 ขวบควรระวัง
การพูดตามแบบ
นกแก้วนกขุนทอง
เพราะอาจมีปัญหา
การเข้าใจความหมาย

อาจดูเหมือนไม่มีปัญหา
แต่เด็กเคลื่อนไหวแบบ
สอดประสานส่วนต่าง ๆ
ได้ไม่ดี ลองหาวิธีฝึก
การเคลื่อนไหวตามคำสั่ง

ลักษณะเด่นของเด็ก
ซึ่งมีความต้องการพิเศษ
ถ้าติดนิสัยแล้วเลิกยาก

เปลี่ยนจากกิจกรรมหนึ่ง
ไปทำกิจกรรมอื่นยังไม่ได้
ควรบอกเด็กล่วงหน้า
และค่อย ๆ เก็บของ
จากนั้นเปลี่ยนกิจกรรม

บันทึกประจำเดือนเมษายน		
การช่วยเหลือ ตัวเอง	การเตรียมตัว ก่อนเรียนและ ก่อนกลับบ้าน	- ช่วงแรกเด็กร้องไห้และค่อย ๆ เลิกร้องไห้ เวลามาโรงเรียน - เปลี่ยนรองเท้าและเก็บเองได้ - ไม่เก็บเสื้อคลุมและกระเป๋า
	การเปลี่ยน เสื้อผ้า	- ต้องช่วยเหลือเกือบทั้งหมด - ช่วยสอดเท้าลงในขาทางเกง จากนั้น ให้เด็กดึงขึ้นสวมเอง
	การกิน อาหาร	- นั่งกินอาหารคนเดียวได้ ไม่ชอบกินผัก จึงให้กินแต่น้อย - อาหารที่ไม่เคยเห็นจะไม่ยอมกิน
	การขับถ่าย	- เข้าห้องน้ำเองไม่ได้ ฉี่รดวันละ 3-4 ครั้ง - ไม่ชอบเข้าใกล้ห้องน้ำอย่างมาก
ภาษาและ การสื่อสาร		- ตอนแรกพูดแต่ภาษาเด็กหรือไม่ก็คำศัพท์ - พอฝนตกจะพูดแบบไม่มีคำเชื่อมว่า "ฝนตกมา" - บางครั้งพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทอง และพูด "ทำให้หน่อย" "ขอบคุณ" ได้
การเล่น		- ชอบเล่นรถไฟและรถ เอาจาประกอบเล่นอย่างสนุกสนาน - เล่นรถตักทรายในกระบะทราย - สนใจของเล่นประเภทยอดมนุษย์
การเคลื่อนไหว		วิ่งได้คล่องแคล่ว ขึ้นบันไดได้
การปฏิสัมพันธ์		- สนใจเพื่อน แต่กะความเบาแรงไม่เป็น กอดเพื่อนแรง ๆ - มักแย่งของเล่นและใช้กำลังมาก
กิจกรรม		2 สัปดาห์แรกไม่ค่อยสนใจสิ่งรอบตัว เล่นแต่ของเล่น - ให้ของที่ของตัวเองและครูเข้าไปสอนตัวต่อตัว เด็กจึงค่อย ๆ เข้าร่วมกิจกรรม
ความเข้าใจ ลำดับขั้นตอน		- ครูต้องคอยช่วยเหลือ เด็กเข้าใจยาก - สับสนเวลาเก็บของ ใช้เวลานานกว่าจะรู้สึกสงบ
หมายเหตุ		ครอบครัวมีแค่พ่อแม่ลูก เป็นลูกคนเดียว

สิ่งที่สังเกตได้	
• เล่าให้ผู้ปกครองฟังว่า เด็กเป็นอย่างไรตั้งแต่มาโรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกไว้วางใจ • ช่วงแรกครูจะช่วยเหลือและคอยดูจนกว่าเด็กพอทำได้	• ควรให้เด็กทำอย่างถูกต้องตั้งแต่แรก
• ให้ทำด้วยกันจนเสร็จ และพูดว่า "เสร็จแล้ว" พร้อมแตะมือให้รู้ • ให้เด็กทำส่วนที่ทำได้ด้วยตัวเอง	• ต้องฝึกเด็กให้ทำจนเสร็จ
• <u>ครูนั่งด้วยกันและเฝ้าดูเด็กกิน</u> • ดักของที่เด็กไม่ยอมกินให้ และชวนให้กิน	• แทนที่จะดู ควรฝึกให้เด็กกินเกลี้ยง
• สังเกตว่ากางเกงเลอะหรือไม่ จึงให้ไปเปลี่ยน • ให้ดูตัวอย่างจากเพื่อนเวลาไปเข้าห้องน้ำ ใช้หนังสือนิทานสอน หรือให้เล่นหนังสือภาพอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเสียงน้ำไหล	• ให้รางวัลเป็นสติ๊กเกอร์ เมื่อเด็กเข้าห้องน้ำได้ ก็เป็นวิธีที่ได้ผล ไม่ควรแสดงการบังคับด้วยคำพูด
• สังเกตพฤติกรรมของเด็กในแต่ละวัน เด็กเข้าใจคำพูดได้เยอะขึ้น • ช่วยพูด "อรุณสวัสดิ์" "ขอบคุณ" "ทำให้หน่อย" พร้อมกันในสถานการณ์ที่จำเป็น • <u>ออกคำสั่งด้วยคำพูดแบบพูดกับตัวเอง "ทำ..."</u>	• ควรใช้คำพูดว่า "ทำ...กันนะ" จะเหมาะกับสถานการณ์จริงมากกว่า
• เตรียมของที่ชอบให้เล่น โดยดูจากข้อมูลส่วนตัวของเด็ก • แย่งของเล่นจากเพื่อน ขว้างปา ครูจึงคอยประกบ	• ควรเก็บของเล่นที่เป็นปัญหาออก
เด็กคิดในมุมมองกลับกัน ได้ยากมาก อาจเตรียมของเล่นไว้ 2 ชุดหรือเก็บของเล่นออกให้หมด	
• คอยเตือนว่า "เล่นเบา ๆ นะ" • <u>สอนให้พูดว่า "ขอเล่นบ้าง" หรือห้ามปรามว่า "อย่านะ"</u>	• เด็กคิดในมุมมองกลับกัน ได้ยากมาก อาจเตรียมของเล่นไว้ 2 ชุดหรือเก็บของเล่นออกให้หมด
• ช่วงแรกให้เด็กไปอยู่ในห้องพัสดุ พยายามให้เข้าร่วมกลุ่มเร็วที่สุดตามความต้องการของผู้ปกครองด้วย	• ควรกำหนดไว้ว่าห้ามเข้าห้องพัสดุ เพราะมีของที่เด็กไม่ควรเล่นหลายอย่าง และหากติดเป็นนิสัย จะแก้ไขยาก
• เวลาเด็กสับสน ครูจะคอยกอดปลอบใจ • เมื่อสงบแล้วจะให้นั่งที่และทำกิจกรรม	• หากเด็กติดเป็นนิสัยแล้ว จะแก้ไขยาก
• เดือน เม.ย. นัดพูดคุยกับพ่อแม่คนละครึ่ง • เมื่อเล่าเรื่องของเด็กขณะอยู่โรงเรียน ผู้ปกครองต้องการให้ลูกทำเหมือนเด็กคนอื่น ไม่ต้องจัดโปรแกรมพิเศษ • เด็กทำได้ไม่ถึง 50% ของเพื่อน แต่ให้ถือว่าเป็นลักษณะเฉพาะของเด็ก • ตกลงกันว่าโรงเรียนจะช่วยดูแลพัฒนาการของเด็กให้ระยะหนึ่ง	• ผู้ปกครองหลายคนที่ยืนยันแบบนี้ อาจคิดว่าลูกมีพัฒนาการช้าเท่านั้น

ภาคปฏิบัติ ② ตัวอย่างโรงเรียน R (เดือนมิถุนายน)

โรงเรียน R เด็กชาย A อายุ 3 ขวบ

บันทึกประจำเดือนมิถุนายน

การช่วยเหลือตัวเอง	การเตรียมตัวก่อนเรียนและก่อนกลับบ้าน	- ทำเองได้เกือบทั้งหมด - เวลาสี่โมงยามเพื่อนหรือครูอย่างตรงไปตรงมา
	การเปลี่ยนเสื้อผ้า	- ถอดเสื้อผ้าได้คล่องขึ้น - ถ้าค่อยๆ ทำจะติดกระดุมเองได้ด้วย
	การกินอาหาร	- เมื่อกินอาหารกล่องเกลี้ยง เด็กรู้สึกดีใจ - ถ้ากินอาหารของโรงเรียนก็กินเกลี้ยงและปิดฝาภาชนะได้เอง
	การขับถ่าย	- เม.ย. และ พ.ค. ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจนเดือน มิ.ย. เด็กเข้าห้องน้ำเองได้ - กำหนดเวลาเข้าห้องน้ำ เด็กสามารถทำได้
ภาษาและการสื่อสาร	- ยังพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทองอยู่ แต่สามารถถามเองว่า "นั่งได้ไหม" พูดโต้ตอบกับเพื่อนสั้นๆ ได้ - เวลาตื่นตื่นจะพูดไม่เพราะ "ปล่อยนะ" "หยุดนะ"	
การเล่น	- สามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนหลายๆ คนได้ - เล่นบทบาทสมมติง่ายๆ เช่น ทำเป็นกินข้าวได้ - ชอบเล่นน้ำในกระเบทราย (ถ้าปล่อยจะเล่นไปเรื่อยๆ)	
การเคลื่อนไหว	- วิ่งช้าๆ - ไม่ยากออกกำลังกายตอนเช้า ต่อมาสามารถออกกำลังกายได้จนจบ	
การปฏิสัมพันธ์	- ถ้ามีคนทำอะไรให้ สามารถพูด "ขอบคุณ" ได้ - ถามหาเพื่อน "อ้าว...ละ" - ใช้กำลังกับเพื่อนบางคนเป็นประจำ	
กิจกรรม	- ถ้าเป็นกิจกรรมง่ายๆ จะเข้าร่วมได้ - ชอบการซ้อมดนตรี ยืนอยู่ในตำแหน่งของตัวเองได้	
ความเข้าใจลำดับขั้นตอน	- สามารถช่วยบอกง่ายๆ ว่า "เก็บของได้แล้ว" "กินข้าวได้แล้ว" บางครั้งจะถามว่า "อะไรเหรอ" - บางครั้งไม่ยอมทำตาม	
หมายเหตุ	- การเล่าเรื่องตามภาพ ถ้ายาวมากเด็กจะเบื่อเสียก่อน แต่ถ้าเป็นเรื่องสั้นๆ ประมาณ 8 ฉากจะดูจนจบได้ - กลัวหูฟังของแพทย์ตอนตรวจร่างกาย - ยิ้มเก่งขึ้น หัวเราะเสียงดังเวลาเล่น	

การเก็บจานเป็นการประสานระหว่างมือกับสายตา ควรให้เด็กตั้งใจทำ

สังเกตให้ได้ว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นแล้ว เด็กจะแสดงออกแบบไหน

- ① สถานการณ์นั้นเหมาะกับเด็กหรือไม่
- ② มีอะไรให้เด็กทำหรือไม่
- ③ กิจกรรมหรือคำพูดเข้าใจยากหรือไม่
- ④ มีปัญหาความไม่แน่นอนของกิจกรรมหรือไม่

เด็กคิดภาพตามไม่ได้ แต่ก็ทำได้ระดับหนึ่ง

เด็กหลายคนมีประสาทสัมผัสไว ไม่ชอบการตรวจร่างกาย อาจต้องซักซ้อมล่วงหน้า เพราะเป็นเรื่องจำเป็น

สิ่งที่สังเกตได้	
• <u>ทำสิ่งที่ทำได้ด้วยตัวเอง</u> • <u>เวลาไม่ค่อยสบายหรืออารมณ์ไม่ดี ครูจะคอยช่วยทำ</u>	• วิธีนี้ดี ดีกว่าให้เกิดปัญหา ซึ่งจะแก้ยากกว่า
• ช่วยจัดแจงให้เด็กสวมเองได้ง่าย • สอดขา 2 ข้างเข้าไปในขากางเกงข้างเดียว ครูจะบอกว่า "ใส่ข้างเดียวนะ" • เดือน พ.ค. ใช้กางเกงวอร์ม เพื่อให้สวมง่าย • ให้ลองติดกระดุมเอง 1-2 เม็ด ที่เหลือครูช่วย	• ใช้วิธีครูช่วย 100% เมื่อทำได้ค่อยเลิกช่วย
• <u>ให้ผู้ปกครองเตรียมอาหารที่ปริมาณและลักษณะพอเหมาะ</u> • <u>เพื่อให้เด็ก "กินเกลี้ยง" ได้</u> • <u>เด็กเล่นส้อมและตะเกียบ จึงให้ใช้ช้อนส้อมแทน</u>	• เป็นวิธีเชื่อมโยงกับผู้ปกครองที่ดีมาก
• <u>สังเกตว่าผู้ปกครองมีปฏิริยาที่ดีขึ้น</u> และให้เด็กฝึกนั่งกระโถนที่บ้านแบบเดียวกับโรงเรียนอนุบาล (ช่วงเดือน เม.ย.) • <u>ผู้ปกครองแจ้งว่าเด็กสามารถเข้าห้องน้ำเองได้ โรงเรียนจึงเริ่มให้เด็กเข้าห้องน้ำเป็นเวลา</u> ครูเอ่ยชมเมื่อเด็กทำได้ ทำให้เด็กดีใจ	• รายงานและปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้กับครอบครัว • การชมเชยเป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าชมบ่อยครั้ง เมื่อเด็กทำพลาดจะทำให้รู้สึกแย่มาก
• พุดคำง่าย ๆ สั้น ๆ ได้ แสดงออกทางสีหน้า • <u>ออกคำสั่งเปลี่ยนจาก "ทำ..." เป็น "ทำ...กันนะ"</u> • <u>เวลาตื่นตื่น ครูจะพาแยกออกมา รอให้สงบ</u>	• เป็นวิธีที่ดี • เป็นวิธีจัดการที่ดี
• <u>เก็บของเล่นที่อาจก่อความรุนแรงออก</u> • <u>เวลาใช้น้ำ ครูคอยดูไม่ให้เล่นนาน พอหมดชั่วโมงอิสระจะปิดวาล์ว</u>	• การจัดการด้านกายภาพช่วยลดปัญหาได้มาก
• <u>เวลาไม่ออกกำลังกาย ถ้าอยู่ในห้องจะไปนั่งที่ของตนเอง</u> • <u>ถ้าอยู่ในสนามจะอยู่เฉยๆ</u>	• หากการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับเด็ก
• <u>ถ้าเข้าใกล้เด็กที่เป็นเป้ ครูจะพาไปที่อื่น</u> • <u>ถ้าจะลงไม้ลงมือ ครูจะห้าม</u>	• วิธีนี้ดี • ถ้าคาดการณ์เหตุการณ์ได้ ก็หยุดพฤติกรรมล่วงหน้าได้ ถือเป็นเรื่องที่ดี
• <u>ครูช่วยทำและช่วยเก็บงานให้เป็นคนแรก (เด็กสมาธิสั้น จึงปล่อยให้ทำสิ่งที่ชอบหลังจากนั้น)</u> • <u>เลือกกิจกรรมที่ไม่ยาก ในสถานที่ที่ไม่มีสิ่งรบกวน ครูช่วยเหลือได้สะดวก</u>	• เป็นวิธีที่ดีมาก • เป็นวิธีที่ดีมาก
• <u>จัดตารางให้เหมือนเดิมใน 1 วัน (เขียนบนกระดาน ให้เด็กคนอื่นเข้าใจด้วย)</u> • <u>ถ้าเด็กไม่ยอมทำตาม ครูจะไม่โต้ตอบ</u> • <u>ถ้าเด็กลุกออกจากที่ จะจับมือพากลับเข้าที่</u>	• เป็นวิธีที่ดีมาก • วิธีนี้ครูอาจต้องใจแข็ง จะทำให้เด็กไม่ทำผิดมากขึ้น
• <u>ครูคุยโทรศัพท์กับผู้ปกครองสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง เพื่อเล่าเรื่องของเด็ก</u> • <u>เมื่ออยู่โรงเรียนและวิธีการที่ใช้ และได้ฟังเรื่องราวของเด็กเมื่ออยู่บ้าน</u> • <u>ผู้ปกครองได้ทำตามที่คุณแนะนำอยู่</u>	• สิ่งสำคัญคือบอกเล่า "วิธีการที่ใช้" กับเด็ก

ภาคปฏิบัติ ③ ตัวอย่างโรงเรียน R (เดือนตุลาคม)

โรงเรียน R เด็กชาย A อายุ 3 ขวบ

บันทึกประจำเดือนตุลาคม

การช่วยเหลือตัวเอง	การเตรียมตัวก่อนเรียนและก่อนกลับบ้าน	- ทำได้เกือบทุกอย่างโดยไม่ต้องบอก - ก่อนกลับบ้านบางครั้งอแง "ไม่เอา" "ไม่ทำ" บางครั้งก็ไม่ยอมทำเลย
	การเปลี่ยนเสื้อผ้า	- ใส่เสื้อผ้านกกลับหน้ากลับหลังบ่อย - เสื้อกลับตะเข็บเวลาถอด
	การกินอาหาร	- กินอาหารได้เกือบหมด (ไม่ได้ใส่ของที่ไม่ชอบกินมาด้วย) - ให้ใช้ช้อนส้อมสำหรับเด็ก
	การขับถ่าย	- เริ่มฉี่รดช่วงเดือน เม.ย. - ร้องไห้และบอกครูว่า "เปียกแล้ว" - ฉี่รดที่ละปริมาณเล็กน้อย
ภาษาและการสื่อสาร		- พูดเรื่องที่ตัวเองสนใจหรืออยากทำซ้ำไปมาหลายครั้ง สนทนาได้อย่างคล่องแคล่ว - การสนทนาที่ค่อนข้างยาก ส่วนใหญ่จะพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทอง
การเล่น		- เลือกเองว่าจะเล่นอะไร (ก๊ิฬา เล่นทราย ปั้นดิน บล็อกไม้) - อยากยึดของเล่นที่ชอบไว้คนเดียว
การเคลื่อนไหว		- ชอบวิ่งแข่ง ถึงจะบอกว่าไม่วิ่ง แต่เมื่อเริ่มแข่งจะเข้าร่วม - ต้องช่วยเวลาเดินบนราวทรงตัว - เวลากระโดดจะรักษาสมดุลไม่ได้
การปฏิสัมพันธ์		- พูดกับเพื่อนที่ขอยืมของเล่นว่า "เล่นเสร็จแล้วขอคืนนะ" - สนใจเพื่อน เช่น "วันนี้...ไม่มาเหรอ" - ใช้กำลังกับเพื่อนที่เป็นเป่าหรือเพื่อนที่ตัวเล็ก
กิจกรรม		เมื่อเริ่มกิจกรรมใหม่ช่วงปลายเดือน ก.ย. จะร้องก๊ลิ้งบนสื่อ พร้อมบอกว่า "ไม่เอา"
ความเข้าใจลำดับขั้นตอน		- เข้าใจขั้นตอนการยืมหนังสือนิทานและทำได้ทันที - ช่วงรอรถโรงเรียนและย้ายห้องเรียนสามารถใช้เวลาร่วมกับเพื่อนได้
หมายเหตุ		- น้องสาวคลอดเดือน ส.ค. คุณยายมาช่วยเลี้ยงน้อง เมื่อคุณยายกลับแล้ว พูดว่า "ไม่ยอม ไม่ทำ" บ่อยขึ้น - คุณยายอยากขอความช่วยเหลือจากศูนย์ฟื้นฟู และอยากให้เด็กได้รับการวินิจฉัยว่ามีอาการบกพร่องทางพัฒนาการและความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับอ่อนหรือไม่

เมื่อคิดประกอบกันว่าเป็นช่วงที่น้องสาวเกิด ทำให้เด็กอาจเกิดพัฒนาการถดถอยหรือรู้สึกไม่มั่นคงช่วงหนึ่ง

เด็กอาจถนัดการทำตามขั้นตอน ลองทำทุกอย่างให้เป็นขั้นตอนน่าจะดี

คาดว่าเด็กมีความบกพร่องเพียงเล็กน้อย (มาตรฐานองค์การอนามัยโลก (WHO) กำหนดว่าไอคิวไม่เกิน 55 ถือว่าเล็กน้อย) ไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวผู้ปกครองจริงจังมากนัก ให้บอกว่า "ช่วยกันดูแลต่อไป" ก็ได้

สิ่งที่สังเกตได้	
• ครูขอให้ทำเอง บอกว่า "เดี๋ยวรอโรงเรียนจะออกแล้วนะ" • รีบทำเพราะกลัวทำไม่ทัน ครูบอกว่า "ทำได้นี่ รีบทำเร็ว"	• เด็กเรียกร้องความสนใจ เพราะมีน้องสาวเพิ่งเกิดใหม่ • ครูจึงช่วยทำก็ได้
• ครูบอกว่า "ผัดด้านแล้ว กลับด้านนะ" และช่วยกลับด้านเส้น • ต้องบอกว่า "กระป๋ออยู่ด้านหน้า" "ถอดจากคอเสื้อนะ" และช่วยเด็กทำ	• การกลับตะเข็บเสื้อเป็นเรื่องยาก ให้สอนวิธีถอดที่ไม่ทำให้เสื้อกลับตะเข็บ (ถอดแขนเสื้อ จับคอเสื้อ ถอดผ่านคาง)
• ถามว่า "ลองกินไหม" ป้อนกับข้าวที่ตัดขนาดพอดีคำ และเตรียมอาหารแบบที่ทำให้เด็กกินเกลี้ยงได้ (เลือกเฉพาะของที่กินได้)	• การให้กินของที่ไม่ชอบก่อน คือเทคนิคที่ดี
• เว้นช่วงเวลาเข้าห้องน้ำนานขึ้น เด็กจึงอั้นไม่อยู่ • บอกว่า "เดี๋ยวจะ...แล้ว ไปเข้าห้องน้ำก่อนนะ" เพื่อให้เด็กอยากไปเข้าห้องน้ำ	• บอกเด็กว่า "ไปห้องน้ำนานนะ" จะดีกว่า
• ถ้าเด็กเริ่มพูดตามแบบนกแก้วนกขุนทอง ครูจะปล่อยผ่าน	• วิธีนี้คงไม่ทำให้เด็กสับสน เอาเท่าที่เด็กเข้าใจก็พอ
• เวลาที่แย่งของเพื่อนจนเกิดเรื่อง ครูจะเอาของไปเก็บไว้สักพัก • เวลาไม่ยอมเก็บของเล่น จะพูดเชิงบังคับว่า "เก็บของเล่นได้แล้ว"	• วิธีนี้ได้ผล • ครูควรคอยช่วย
• ถึงจะบอกว่า "ไม่เอา ไม่ทำ" ก็จะให้อยู่ใกล้ๆ เพื่อน	• ถ้าเด็กรู้ว่าให้ทำอะไร จะง่ายขึ้น
• ชมว่า "เป็นพี่ชายคนโตแล้วนะ" "...ก็ชอบ A นะ" • การใช้กำลังมักเกิดช่วงรอยต่อของกิจกรรม ควรต้องระวัง • ถ้าเด็กทำท่าจะลงไม้ลงมือ ครูจะเข้าห้ามก่อน	• การขมถือเป็นเรื่องที่ดี แต่ควรระวังคำว่า "พี่ชายคนโต" เพราะอาจสร้างความกดดัน • ควรสังเกตให้ตัวเด็กใช้กำลังตอนไหนบ้าง
• เก็บเสื้อออกเวลาไม่ใช่ • ปล่อยให้ร้องกลิ้งสักครู่ และบอกเด็กคนอื่นว่า "เขากำลังใช้ความคิด ปล่อยเค้าไปก่อน" • พอใจเย็นลงแล้วจึงชวนเข้าร่วมกิจกรรม เด็กก็เข้าร่วม	• ถ้าคาดการณ์เหตุการณ์ได้ ควรห้ามเสียก่อน • วิธีนี้ดี
• การย้ายห้องในช่วงแรกให้ผู้ปกครองช่วยพาไป หลายวันผ่านไป เด็กคนอื่นบอกว่า "จะช่วยเหลือ" จึงปล่อยให้เด็กช่วยกันเอง	• การเรียนอาจจะยากสำหรับเด็ก วิธีนี้จึงเป็นวิธีที่ดี • ควรระวังไม่ให้กลายเป็นภาระของเพื่อนมากเกินไป
• นัดผู้ปกครองสัมภาษณ์ที่โรงเรียนช่วงปลายเดือน ต.ค. • มีการย้ายที่นั่งทั้งหมดยกเว้นเด็กคนนี้ เปลี่ยนเพียงเพื่อนที่นั่งข้างๆ โดยเลือกเด็กที่มีพฤติกรรมเรียบร้อยให้มานั่งด้วยกัน	• เป็นวิธีคิดที่รอบคอบ

บทส่งท้าย - นับตั้งแต่วันนี้ควรใส่ใจเรื่องใดบ้าง

ผู้เข้าร่วมสัมมนาท่านหนึ่งกล่าวว่า "คุณอุเอะฮะระพูดทุกครั้งว่า 'จะฟังการสัมมนาเฉยๆ ไม่ได้ แต่ควรคิดด้วยว่าสามารถทำอะไรหรือต้องทำอะไรได้บ้าง' ในฐานะอดีตครูใหญ่ ฉันจึงคิดเสมอว่าจะนำเสนออะไรแก่คณะกรรมการการศึกษาประจำเขต มีอะไรที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้บ้างและลงมือปฏิบัติ"

เมื่อได้อ่านรายงานที่แสดงถึงการคิดอย่างถี่ถ้วนและลงมือปฏิบัติด้วยวิธีการหลากหลายของคุณครูทุกคนแล้ว ฉันรู้สึกประทับใจมาก

การคิดปรับเปลี่ยนวิธีการดูแลเด็กของทุกคน ทำให้การเลี้ยงดูเด็กและการศึกษาเกิดความเปลี่ยนแปลง ถ้าไม่ลงมือทำก็ไม่เกิดความเปลี่ยนแปลง ในการสัมมนาฉันถ่ายทอดทฤษฎีให้เข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงให้เหมาะสมกับหน่วยงาน และในตอนท้ายของการสัมมนาฉันมักเสริมว่า "ไม่ควรคิดว่า 'ดีจังเลย อยากมาฟังอีก' แต่ควรต้องลงมือทำด้วย เพราะฉันเชื่อว่า 'การลงมือปฏิบัติเพียง 1 ครั้งมีค่ามากกว่า 100 ทฤษฎี' (แต่ถ้าไม่มีทฤษฎีก็ไม่สามารถปฏิบัติได้)" เนื้อหาในเล่มนี้อาจไม่ได้ครบถ้วน แต่สิ่งสำคัญคือการใช้เป็นหลักคิดว่า ควรจะใช้วิธีใดในการดูแลเด็ก อนาคตของเด็กอยู่ในมือของคุณครูแล้วค่ะ

ฉันขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยทุกท่าน ฉันรู้สึกซาบซึ้งที่ช่วยทำให้หนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นมาได้ และขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในการสัมมนา ขอขอบคุณ คุณ Cotolie นักวาดภาพประกอบที่วาดภาพสวยๆ ขอขอบคุณ คุณสึสึอิ สำนักพิมพ์ Sekai Bunka ที่สะท้อนความตั้งใจของฉันและให้คำแนะนำที่ดีเสมอมา และสุดท้ายฉันขออวยพรเด็กๆ ทั้งหลายที่อยู่กับคุณครู ให้สามารถใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้นแม้สักเล็กน้อยก็ยังดี

การจัดทำหนังสือเล่มนี้

มูลนิธิศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1964 โดยมีเป้าหมายคือการจัดหาครูสำหรับดูแลเด็กและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญเรื่องความสุขของเด็กๆ เป็นอันดับแรก จึงได้ดำเนินการวิจัยและจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการมาโดยตลอด แต่แนวคิดทั่วไปไม่อาจดูแลปัญหาที่เกิดขึ้นมากมายได้อย่างครอบคลุม หนึ่งในนั้นคือปัญหาการเพิ่มจำนวนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนหรือเด็กพิเศษนั่นเอง

ในปี ค.ศ. 2010 มูลนิธิฯ มีการก่อตั้งศูนย์การศึกษาสำหรับผู้พิการทางการศึกษา จึงได้เชิญอาจารย์อุเอะฮะระ ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้จัดการสัมมนาให้ความรู้แก่ครูอย่างต่อเนื่อง ในการสัมมนาเราได้รับฟังกรณีตัวอย่างมากมายจากโรงเรียนทั่วประเทศ อาจารย์อุเอะฮะระได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมเด็ก วิธีจัดการ เทคนิคการสร้างสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นคำแนะนำที่มีประโยชน์เชิงรูปธรรมและได้รับเสียงตอบรับที่ดีจากโรงเรียนหลายแห่ง

แต่ว่ายังมีครูที่อยู่หน้างานซึ่งมีจำนวนมากกว่าครูที่ได้เข้าร่วมการสัมมนาหลายสิบหลายร้อยเท่า ยังคงเผชิญหน้ากับปัญหานี้อยู่

มูลนิธิฯ จึงวางแผนการจัดทำหนังสือที่รวบรวมกรณีตัวอย่างจากการสัมมนาและกรณีตัวอย่างจากประสบการณ์ในการเป็นที่ปรึกษาของอาจารย์อุเอะฮะระ ให้เป็นหนังสือที่ครูสามารถใช้อ้างอิงได้ ด้วยความกรุณาของอาจารย์หนังสือเล่มนี้จึงสำเร็จลุล่วง

ช่วงเวลาก่อนวัยสำคัญ "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ" ควรได้รับการดูแลอย่างไร และอะไรคือสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เติบโตขึ้นและใช้ชีวิตในสังคมได้ หนังสือเล่มนี้ได้รับรวบรวมคำตอบไว้ให้หมดแล้ว และยังประกอบด้วยแบบฟอร์มจดบันทึก (Worksheet) เหมือนที่ใช้ในการสัมมนาเพื่อตอบคำถามที่หนักใจของคุณครูอีกด้วย

หวังว่าหนังสือเล่มนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้ท่านเข้าใจเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างละเอียดและเรียนรู้วิธีรับมือเท่านั้น ถ้าช่วยจุดประกายให้คิดทบทวนเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กทั้งหมดได้ด้วย ก็คงดีไม่น้อย

มูลนิธิฯ หวังว่าท่านจะได้เรียนรู้ไปพร้อมกับครู และมีส่วนร่วมในการศึกษาที่ดียิ่งขึ้นของเด็กๆ

อะกิโนะบุ เซะกิ

ประธานกรรมการมูลนิธิศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

รู้จักผู้เขียน

ฟุมิ อุเอะฮาระ (Fumi Uehara)

- นักสังคมสงเคราะห์จิตเวช เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1950
- จบการศึกษาปริญญาตรีจากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัย Nihon Fukushi และปริญญาโทจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติโยโกฮามา
- เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายให้คำปรึกษา ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กปฐมวัย เมืองโยโกฮามา และหัวหน้าฝ่ายให้คำปรึกษา ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพโยโกฮามา ส่วนกลางและตะวันตก
- ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่ายสวัสดิการการศึกษา ศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลด้านสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ
อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัย Kanagawa University of Human Services และทำงานด้านการวิจัย ให้คำปรึกษา โดยเป็นอาจารย์และนักการศึกษา เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ "เด็กที่มีความต้องการพิเศษ"

ผลงาน

- 『「気になる子」にどう対応すればいい?』世界文化社
"เด็กที่มีความต้องการพิเศษรับมืออย่างไร" สำนักพิมพ์ SEKAIBUNKA Publishing Inc.
- 『「気になる子」にはこう対応してみよう』世界文化社
"วิธีการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ" สำนักพิมพ์ SEKAIBUNKA Publishing Inc.
- 「私のソーシャルワーカー論 理論を实践に」おうふう
"ทฤษฎีสังคมสงเคราะห์ของข้าพเจ้า: การนำทฤษฎีไปปฏิบัติ" สำนักพิมพ์ Ohfu
- 「あなたのクラスの気になるあの子」鈴木出版
"เด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนของคุณ" สำนักพิมพ์ Suzuki Publishing
- 「ソーシャルワーカーの仕事と生活」(共著) 学陽書房
"ชีวิตกับการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์" (ผู้เขียนร่วม) สำนักพิมพ์ Gakuyo Shobo
- 「ほんとの家族支援とはー子どものまわりにいるすべての先生方へ」鈴木出版
"การช่วยเหลือครอบครัวที่แท้จริง ถึงครูที่ใกล้ชิดเด็กทุกคน" สำนักพิมพ์ Suzuki Publishing
- 「気になる子の未来のために」フレーベル館
"อนาคตของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ" สำนักพิมพ์ Froebel-kan Co., Ltd

หากในห้องเรียนมีเด็กที่มีพฤติกรรม เช่น

- มีปัญหาเมื่อเล่นกับเพื่อน • พูดตามเหมือนนกแก้ว
- หกล้ม เดินชนบ่อย • ไม่เก่งการปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น
- หมกมุ่นกับสิ่งของบางอย่าง

คุณจะมีมืออย่างไร

หนังสือเล่มนี้รวบรวมวิธีดูแลเด็กพิเศษ
ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

- การแก้ไขการทำกิจวัตรประจำวันอย่างต่อเนื่อง
- การตีตราเครื่องหมายเพื่อช่วยในการเปลี่ยนเสื้อผ้า
- การจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสม
- การแก้ปัญหาเด็กหมกมุ่นกับสิ่งของ
- การส่งเสริมประสาทสัมผัสทางผิวหนังและการทรงตัว

“เด็กทุกคนมีศักยภาพในตัวเองและสามารถพัฒนาศักยภาพนั้นได้...
ด้วยความเชื่อมั่นในตัวเด็ก รวมถึงความร่วมมือกัน
จากผู้ปกครองและโรงเรียน”

1 ชุดมี 2 เล่ม

